

Jaarstukken 2019

 Leidschendam-
Voorburg

Inhoudsopgave

1. Algemeen.....	3
1.1 Bestuurlijke samenvatting	3
1.2 Jaarcijfers 2019 in 1 oogopslag.....	14
1.3 Leeswijzer	15
2. Jaarverslag	16
2.1 Programma's	16
Programma 0. Bestuur en Ondersteuning.....	16
Programma 1. Veiligheid	23
Programma 2. Verkeer en Vervoer.....	27
Programma 3. Economie	36
Programma 4. Onderwijs.....	45
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie.....	52
Programma 6. Sociaal domein.....	62
Programma 7. Volksgezondheid en milieu	84
Programma 8. Bouwen en wonen (VHROSV)	94
Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	102
Programma Overhead	110
Programma Vennootschapsbelasting.....	113
2.2 Paragrafen	115
2.2.1 Lokale Heffingen.....	115
2.2.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing.....	122
2.2.3 Onderhoud Kapitaalgoederen	137
2.2.4 Financiering	142
2.2.5 Bedrijfsvoering	148
2.2.6 Verbonden Partijen	152
2.2.7 Grondbeleid.....	172
3. Jaarrekening	177
3.1 Waarderingsgrondslagen	178
3.2 Overzicht van baten en lasten	182
3.3 Begrotingsrechtmatigheid	183
3.4 Financiële resultaten per programma	186
3.5 Balans met toelichting.....	208
3.6 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA-Bijlage).....	236
3.7 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld	238
3.8 Wet Normering Topinkomens (WNT).....	239
3.9 Overige jaarrekening gegevens	241
4. Bijlagen	244
4.1 Interbestuurlijk Toezicht (IBT)	245
4.2 Incidentele baten en lasten	248
4.3 Subsidielijst.....	252
4.4 Realisatie investeringsplan	253
4.5 Kostendeclaratie college	267
4.6 Verdeling personeelskosten over taakvelden	268
4.7 Indicatoren	270
4.8 Kerngegevens	278

1. Algemeen

1.1 Bestuurlijke samenvatting

Een woord vooraf

We bouwen aan een gemeente waar mensen met plezier wonen, werken en op bezoek komen. Dat doen we samen met inwoners, organisaties, ondernemers en instellingen. De gemeente Leidschendam-Voorburg legt met de jaarrekening financiële verantwoording af voor het eerste volledige jaar van deze bestuursperiode.

Het jaar stond in het teken van keuzes maken, uitgaven beperken en tegelijkertijd investeren in de samenleving. Gedurende het jaar konden we de algemene financiële resultaten positief ombuigen. We sluiten de jaarrekening 2019 af met een nadelig eindresultaat van circa € 4,1 miljoen. Bij de begroting van 2019 werd nog uitgegaan van bijna € 7,0 miljoen nadelig. Leidschendam-Voorburg heeft, net als vele andere gemeenten, al enkele jaren te maken met structurele financiële tegenvallers, zoals de kosten van jeugdhulp.

Door het gevoerde beleid en door het meevallende beeld dat het Rijk schetste na Prinsjesdag 2019, presenteerden we een gunstige programmabegroting (2020-2023) aan de gemeenteraad. Het college gaat behoedzaam om met de verwachte positieve resultaten. Afgelopen jaar werd de koper en opbrengst van de Eneco-aandelen bekend. Hoe deze incidentele baten worden ingezet volgt in 2020.

Elke dag maken we de gemeente een beetje mooier en beter. In 2019 boekten we de eerste positieve resultaten van onze maatwerkaanpak per wijk op het gebied van afvalinzameling. Er zijn 79 mensen uitgestroomd uit de bijstand en we zagen de tekorten op de bijstandsbudgetten afnemen. We werkten aan de energietransitie, onder andere door het woningeigenaren gemakkelijker te maken om hun woning te verduurzamen. Tegelijkertijd werkten we aan zaken waarvan we komend jaar of jaren resultaten verwachten. Denk aan de start van de nieuwe subsidiesystematiek, onderzoek naar verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming van verkeer in het Damcentrum en Leidschendam-Zuid en hoe we als gemeente burgerparticipatie vormgeven. Ook jeugdzorg houdt onverminderd onze aandacht. In de samenvatting noemen we nog meer voorbeelden van wat zich in 2019 afspeelde en geven we zo een gezicht aan de cijfers in dit jaarverslag.

De coronacrisis speelde nog niet in 2019, maar heeft wel effect op sommige trajecten die dat jaar gestart zijn, bijvoorbeeld doordat deze vertraging oplopen. Daarnaast ondervinden we van de crisis financiële gevolgen. Deze worden zo goed als mogelijk verwerkt in de Programmabegroting 2021-2024 en Nota van Wijzigingen, die in het najaar aan de gemeenteraad worden gepresenteerd.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van Leidschendam-Voorburg

Klaas Tigelaar
Astrid van Eekelen
Juliette Bouw
Nadine Stemerding
Jan-Willem Rouwendal

Leidschendam-Voorburg, 26 mei 2020

Samen aan zet

Een mooie gemeente maken we samen. Daarom ondersteunen we inwoners met initiatieven en betrekken wij hen bij het maken van plannen.

Lokale Democratie

Om participatie goed vorm te geven werken we sinds 2019 aan een visie op burgerparticipatie. Deze wordt in dialoog met organisaties, inwoners, ondernemers en raad geformuleerd. Afgelopen jaar gingen inwoners samen met de gemeente aan de slag met initiatieven als buurtresto's, de documentaire Boeren tussen steden, Ruilhuis, keuken Leidschendam Oud-Zuid en het tuinhuis van stadstuin Rusthout. Ook via Vlietwensen konden inwoners ideeën voor hun wijk realiseren. Via de Upinion-app vraagt de gemeente geregeld naar de mening van inwoners. In totaal zijn 946 inwoners en ondernemers aangesloten bij het digitale burgerpanel. Zij geven geregeld hun mening over diverse onderwerpen die spelen in de gemeente.

Samenwerking subsidiepartners

In 2019 zijn gemeente en partners op een andere manier gaan samenwerken voor het subsidiëren van sociaal-maatschappelijke activiteiten. Het gaat om activiteiten die inwoners ondersteunen in hun zelfredzaamheid, vaardigheden en ontwikkeling. Maatschappelijke partners zijn expert in het ondersteunen van inwoners. De partners gingen voor het eerst met elkaar aan tafel om hun aanbod op elkaar af te stemmen en werden op inhoud en proces begeleid door de gemeente. Zij maakten samen één plan met alle uit te voeren activiteiten én een verdeling van de subsidie. De subsidietafels werden georganiseerd rond zes thema's uit het Sociaal Kompas: Opgroeien en opvoeden, Basisvaardigheden en talentontwikkeling, Zelfredzame inwoners, Financieel zelfredzame en (digi)taalvaardige inwoners, Sociale cohesie en Ruimte voor verschillen. Gemeente en partners werkten in 2019 hard om zich de nieuwe werkwijze eigen te maken en met goede plannen te komen voor 2020. Voor alle thema's leidde dit tot gezamenlijke uitvoeringsplannen waar inwoners baat bij hebben.

Vraaggerichte dienstverlening

We werken altijd aan het verbeteren van onze dienstverlening en zorgen dat deze past bij de behoeften van onze inwoners. Elke dag een beetje beter. Reisdocumenten zijn sinds 2014 langer geldig. Daardoor loopt het aantal bezoekers van het servicecentrum terug. Ook kunnen inwoners steeds meer zaken online regelen. Het aantal bezoekers van het Servicecentrum in Leidschendam is in 2019 met 34% afgenomen ten opzichte van 2018. Daarom zijn in 2019 voorbereidingen getroffen om het servicecentrum vanaf 2020 op andere tijden te openen voor het afnemen van 'burgerzaken'-producten, zoals reisdocumenten, rijbewijzen, aangiften van verhuizen, geboorte, overlijden en naturalisatie. In 2019 was het servicecentrum als pilot ook op zaterdag open. Dit bleek vooral een succes in aanloop naar de zomervakantie. Om tot nieuwe openingstijden te komen is onder andere een peiling onder inwoners gedaan via het digitale panel Upinion.

Halverwege het jaar is de monitor 'Klant in Focus' in gebruik genomen op de website, zodat bezoekers met smileys feedback kunnen geven op onder andere webformulieren. Uit de klantmonitor blijkt dat inwoners zeer tevreden zijn over het gebruik van webformulieren om producten aan te vragen. Tips en aanbevelingen die klanten geven worden geanalyseerd en gebruikt voor verbetering van de website.

Ruimte om te ondernemen

Om te zorgen dat het hier prettig is om te wonen, werken en recreëren, heeft de gemeente ondernemers nodig. Daarom zetten we in op een goed ondernemersklimaat en versterken we de bedrijvigheid.

Economische agenda

De Economische agenda 2017-2020, die samen met ondernemers is opgesteld, is de kapstok voor activiteiten die bijdragen aan onze economie. Samen met ondernemers en eigenaren maken we bedrijventerreinen en winkelgebieden toekomstbestendig, zowel in de openbare ruimte als in het vastgoed.

Bij bedrijventerreinen zijn entreeborden geplaatst om de zichtbaarheid en positionering ervan te versterken. We namen binnen Haaglanden deel aan gesprekken over bedrijven. Dit wordt geformaliseerd binnen Business Park Haaglanden (BPH), een samenwerkingsverband tussen gemeenten in de Haagse regio ter versterking van regionale werkgelegenheidsontwikkeling en een meer evenwichtige belangenafweging tussen wonen en werken. BPH stuurt op voldoende passend aanbod aan bedrijventerreinen, zodat er ruimte is voor economische groei en werkgelegenheid, en in het bijzonder baankansen voor meer praktisch opgeleide werknemers.

Studenten van de Haagse Hogeschool en ROC Mondriaan adviseerden winkeliers van Winkelcentrum Julianabaan hoe zij zich beter kunnen positioneren en toekomstbestendiger kunnen zijn. En om het Huygenskwartier Voorburg nog aantrekkelijker te maken als voetgangers- en winkelgebied, is begin 2019 camerakentekenregistratie ingevoerd. Uit een eerste evaluatie blijkt dat het aantal gemotoriseerde voertuigen, brommers en snorfietsen aanzienlijk is afgenomen. Ook ervaart het merendeel van de bewoners en ondernemers daadwerkelijk minder overlast.

Prettig wonen voor iedereen

Iedereen heeft een eigen beeld van prettig wonen. De een houdt van drukte, de ander wil de rust van het platteland en weer een ander wil vooral dichtbij alle voorzieningen wonen. Het is ons doel om ervoor te zorgen dat iedereen goed in Leidschendam-Voorburg woont.

Veiligheid

Om te zorgen dat de gemeente veilig is, handhaven buitengewoon opsporingsambtenaren dagelijks en werken we nauw samen met de politie en Veiligheidsregio Haaglanden. In 2019 werkten we aan implementatie van de nieuwe crisisorganisatie, radicaliseringsaanpak en ondermijning. Daarnaast is het Veiligheidsbeleid 2020-2022 opgesteld. Hierin liggen de prioriteiten bij personen die verward gedrag vertonen, jeugdoverlast en –criminaliteit, ouderen en veiligheid, verkeersveiligheid en woninginbraken.

Makkelijk en snel van A naar B

Leidschendam-Voorburg is gunstig gelegen en goed bereikbaar. Om te zorgen dat dit ook in de toekomst zo is, zetten we ons samen met het Rijk en de regio in voor goede en duurzame infrastructuur en mobiliteit. Zo werken we samen om de doorstroming op de N14 te bevorderen. Fietsvoorzieningen hebben een belangrijke plek in de samenwerking. In 2019 is de mobiliteitsaanpak, het No Regret-pakket, van het Central Innovation District en de Binckhorst (CID – Binckhorst) opgesteld. Het biedt onze gemeente de mogelijkheid om in te zetten op verlenging van de snelfietsroute Velostrada, de aanleg van het Trekvluettracé, extra OV- of deelfietsen bij station Voorburg en meer fietsenstallingen bij station Laan van NOI.

De gemeente verbetert de ontsluiting en bereikbaarheid van Stompwijk. Hiermee verbeteren ook de recreatieve mogelijkheden, economische kansen en leefbaarheid in de dorpskern van Stompwijk. De voorbereidingen voor de aanleg van de Verbindingsweg vonden afgelopen jaar plaats. Inwoners kozen de namen voor de nieuwe Verbindingsweg en de brug over de Nieuwe Vaart: de Veenpoldersweg en Gemaalbrug.

Er is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de bereikbaarheid en doorstroming van het Damcentrum en Leidschendam-Zuid te verbeteren. Daarnaast zijn de Nieuwstraat, Damhouderstraat en kruispunten bij het Damplein opnieuw ingericht. De gemeente werkt samen met inwoners aan het verlagen van de parkeerdruk in het Damcentrum en de blauwe zone is in de Dampleingarage ingevoerd.

Duurzaamheid

Net als de rest van Nederland wil de gemeente Leidschendam-Voorburg in 2050 CO₂-neutraal en aardgasloos zijn. We zetten vooral in op het beperken van het gebruik van energie, het verduurzamen van woningen en het opvangen van de gevolgen van de klimaatverandering in de openbare ruimte. Hoe we willen werken aan een groene en duurzame gemeente is vastgesteld in het Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2019-2022. Daarnaast werden we Global Goals gemeente, waarmee we achter de VN-doelen voor duurzame ontwikkeling staan.

In 2019 stelde de gemeente 178 subsidieaanvragen vast van woningeigenaren die gebruik wilden maken van de duurzaamheidssubsidie van de gemeente. Daarnaast lieten 403 huishoudens een warmtescan van de gevel van hun huis maken om zo te bepalen of isolerende maatregelen nodig zijn. Daarnaast is voor de toekomst gewerkt aan een combinatie van goedkoop lenen bij het Nationale Energiebesparingsfonds (NEF) en een gemeentelijke subsidie voor het verduurzamen van woningen. In de prestatieafspraken met woningcorporaties hebben energiebesparende maatregelen ook een plek gekregen. Doel is om woonlasten voor huurders beperkt te houden.

Op het dak van de sporthal van basisschool De Cascade in Voorburg staan 236 zonnepanelen, die eind 2019 de eerste elektriciteit aan het netwerk leverden. Inwoners investeerden in dit zonnestroomproject: Zon op LV. De installatie levert jaarlijks voldoende energie om 22 huishoudens te voorzien van groene stroom.

Bij het beheer van sportvelden kiest de gemeente zoveel mogelijk voor duurzaamheid. Zo werd het hoofdkunstgrasveld van voetbalvereniging Wilhelmus ingestrooid met kurk in plaats van rubberkorrels, vanwege het nadelige effect dat rubberkorrels kunnen hebben op het milieu.

Afvalinzameling

Samen met inwoners wordt per wijk bekeken hoe om te gaan met het scheiden van afval. In de wijk Voorburg-Midden leidde Het Nieuwe Inzamelen met inzet van de inwoners tot minder restafval. De wijk komt in de buurt van de landelijke doelstelling van 100 kg per persoon per jaar. De maatwerkaanpak per wijk heeft in de wijken Park Leeuwenbergh en Stompwijk geleid tot de invoering van een vierde minicontainer. Het inleverpunt klein grofvuil is in overleg met Avalex na een pilotperiode gesloten. In het kader van de Europese aanbesteding verwerking restafval onderzoekt Avalex, in opdracht van de deelnemende gemeenten, de mogelijkheden van nascheiding. Bij de afweging van aanbieders is aandacht voor het milieu, de service en de kosten.

Bouwen en wonen

De Woningmarktregio Haaglanden heeft in de periode tot 2030 de opgave om ca. 65.000 woningen toe te voegen aan de voorraad. In Leidschendam-Voorburg is in deze periode de bouw van ca. 2.500 woningen gepland, met een sociale woningbouwopgave van 750 woningen. De sociale woningbouw kan worden gerealiseerd op de hiervoor aangewezen locaties aan Rijnlandlaan, de Star en Overgoo. Daarnaast worden de woningbouwmogelijkheden onderzocht op de locaties Fluitpolderplein en Prinsenhof. Naar andere bouwlocaties wordt gezocht.

Bij particuliere woningbouwprojecten zet de gemeente in op een percentage van minimaal 30% sociale woningbouw. De gemeente kreeg in 2019 veel aanvragen van particuliere initiatiefnemers voor herontwikkeling van kleine en grotere locaties in de gemeente. Er wordt geprioriteerd wat wel en niet kan.

In 2019 is een informatieavond gehouden over de toekomstige invulling van drie ontwikkellocaties in Stompwijk. Het gaat om twee particuliere woningbouwplannen en één project van woningcorporatie Vidomes, met een totaal van 60 tot 70 woningen. Het college stimuleert de samenwerking tussen de betrokken partijen, zodat op korte termijn daadwerkelijk gebouwd kan worden. Voor het gebied Schakenbosch staat herontwikkeling in de planning met maximaal 325 woningen en een zorgcentrum. In het najaar stelde het college het ontwerp bestemmingsplan vast.

Daarnaast kregen we te maken met het faillissement van bouwbedrijf Schouten Bouw. Schouten Bouw was verantwoordelijk voor de bouw van ongeveer 100 woningen in Leidschendam: bouwplaatsen Voorburgs Kwartier, Plaspoelkade en Molenpad. Het financiële nadeel voor de gemeente bleef beperkt. Inwoners hebben hier veel meer last van. De gemeente heeft een faciliterende rol gepakt om inwoners te ondersteunen. Zo hebben we onder andere contact opgenomen met Woongarant en de gemeentes Pijnacker-Nootdorp en Rijswijk, waar Schouten Bouw ook actief was. Woongarant heeft onderhandeld over de overname en afbouw van de woningen. In november organiseerde de gemeente een bijeenkomst voor de kopers waar zij vragen konden stellen aan een jurist faillissementsrecht. Daarnaast is een conceptbrief beschikbaar gesteld waarmee de kopers hun schade bij de curator konden indienen.

Op de gemeentegrenzen vinden ook ruimtelijke ontwikkelingen plaats, zoals het Central Innovation District (CID), de Binckhorst en de Vlietzone. We hadden aandacht voor het stimuleren van betere communicatie en participatie richting belanghebbenden uit onze gemeente.

Omgevingswet

Doel van de Omgevingswet is om een met minder regels en meer ruimte voor initiatieven, te zorgen voor een prettige leefomgeving. Als gevolg van de coronacrisis is de invoeringsdatum van de wet uitgesteld. In 2019 werkten we hard aan de digitalisering, Omgevingsvisie, Omgevingsplan, pilots en onze interne processen, om aan te kunnen sluiten op de 1-loket gedachte van de Omgevingswet. We zijn klaar om het proces, samen met andere gemeentes en partners, in de regio uit te werken en te implementeren. Raadsleden zijn betrokken in het proces om te komen tot een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan. Daarnaast bereidden we participatiegesprekken met inwoners en maatschappelijke partijen voor door wijkanalyses uit te voeren. Ook zijn we begonnen met het omzetten van juridische regels in begrijpelijke taal, we zorgen dat de doorlooptijd voor vergunningen korter wordt en geldende regels op een locatie snel en eenvoudig te raadplegen zijn. Hiermee verbeteren we de dienstverlening aan onze inwoners.

Cultuur

Cultuur geeft plezier, verbindt en draagt daarmee bij aan een prettige leefomgeving. We hebben samen met de raad en betrokken organisaties ingezet op samenwerking tussen de theaters, musea en bibliotheek en actief gezocht naar samenwerkingsvormen. Doel is om samen te zorgen voor een toekomstbestendige invulling van de verschillende culturele functies voor de inwoners.

De gemeente is trots op haar Romeinse geschiedenis. In 2019 droeg de gemeente het Kanaal van Corbulo en de inheems Romeinse stad Forum Hadriani voor tot UNESCO Werelderfgoed. Na aanstelling wordt Leidschendam-Voorburg onderdeel van het Werelderfgoed de Limes, de grens van het Romeinse Rijk. Met behulp van een subsidiebijdrage van de Provincie Zuid-Holland zijn voorbereiding getroffen om een breed publiek te laten helpen bij het transcriberen van de Dagboeken van Reuvens, om zo meer bekendheid te geven aan het Romeinse verleden. Met het verhaal van de Dagboeken wordt een reizende tentoonstelling gemaakt. Ook daarvoor zijn de eerste stappen gezet. Om het historische karakter van de gemeente te behouden zijn naast gemeentelijke monumenten voor het eerst vier beeldbepalende objecten aangewezen. Dat zijn gebouwen die vooral waardevol zijn vanwege de uitstraling voor het openbare gebied.

Een sociaal en gezond LV

Kinderen, jongeren, volwassenen, ouderen, mensen met een beperking, iedereen is onderdeel van onze samenleving en moet volwaardig mee kunnen doen. Als iemand daar ondersteuning bij nodig heeft, dan zorgen we samen met partners dat diegene ondersteuning krijgt.

Oog voor elkaar

Iedereen kan iets doen tegen eenzaamheid bij anderen. Daarom ondertekende de gemeente de lokale aanpak tegen eenzaamheid van het landelijk programma Eén tegen eenzaamheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Op basis van vijf pijlers wil de gemeente samen met onder andere de partners van de subsidietafel Betrokken en inclusief de eenzaamheid in de gemeente verminderen.

Gezond en veilig opgroeien

Het is belangrijk dat kinderen gezond en veilig opgroeien. Daarom zorgt de gemeente ervoor dat jeugdigen en hun ouders de hulp en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. Er is hard gewerkt aan het realiseren van de resultaatgerichte jeugdhulp voor de periode 2020-2024. De laatste maanden is samen met jeugdhulpinstellingen alles op alles gezet om continuïteit van de zorg te borgen en nieuwe contracten af te sluiten. Dit is met veel inzet gelukt.

Daarnaast werd uitvoering gegeven aan het actieplan Grip op Jeugd. We kregen meer inzicht in de oorzaken van de kostenstijging in de jeugdhulp. Een belangrijke maatregel is de inzet van praktijkondersteuners jeugd. Bij de helft van de huisartsen werkt inmiddels een praktijkondersteuner jeugd. Hierdoor krijgen kinderen, jongeren en hun ouders nog sneller de juiste hulp. Ook is een betere samenwerking tussen maatschappelijke instellingen en de gemeente ontstaan. We zien een voorzichtige trend waarbij het aantal doorverwijzingen naar Specialistische Geestelijke Gezondheidszorg daalt en het aantal jeugdigen in de zorg stabiliseert.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

In de Wmo is geregeld dat iedereen die dit nodig heeft hulp en ondersteuning krijgt om zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen én deel te kunnen nemen aan de samenleving. Mede door het rijksbeleid wonen mensen langer zelfstandig. In 2019 zagen we dat het beroep op ondersteuning via de Wmo behoorlijk toenam, vooral voor inwoners met GGZ-problematiek én omdat het Rijk, met de invoering van het abonnementstarief, de eigen bijdrage naar draagkracht heeft afgeschaft. Hierdoor is een groter beroep gedaan op huishoudelijke ondersteuning. De kosten kwamen circa een miljoen euro hoger uit dan oorspronkelijk begroot.

Sport en bewegen

Gezond leven, betekent ook voldoende bewegen. Om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen sporten en bewegen, tekende de gemeente samen met partners het Lokaal Sportakkoord Leidschendam-Voorburg 2019-2021, als onderdeel van het actieplan Sport en Bewegen 2019. GGD Haaglanden, HMC Antoniushove, Sport en Welzijn, Woej, zeven sportverenigingen en de gemeente Leidschendam-Voorburg werken komende jaren aan vitale sportaanbieders, duurzame sportinfrastructuur, inclusief sporten en bewegen, focus op ouderen, focus op jongeren en gezonde keten.

Re-integratie en participatiebeleid

De gemeente wil dat iedereen een zinvolle dagbesteding heeft, bij voorkeur een (betaalde) baan. Zinvol werken geeft voldoening, dagritme en draagt bij aan financiële zelfredzaamheid. De gemeente zette in 2019 actiever in op re-integratie van inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. Als de stap naar een reguliere baan voor inwoners te groot is, ondersteunt de gemeente bij het vinden van een alternatief. Daarbij is sprake van een aanpak op maat voor jongeren en statushouders. Het aantal uitkeringen in december 2019 was lager dan de afgelopen jaren. Er zijn 79 mensen uit de bijstand gegaan.

DSW-werkbedrijf

De uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) is door de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Zoetermeer en Rijswijk ondergebracht bij DSW. Veranderende wetgeving in 2015 was aanleiding om te kijken naar de manier waarop dit is georganiseerd. In 2018 is besloten de activiteiten van DSW vanaf 1 januari 2021 onder te brengen in een nieuw Werkbedrijf, dat door de gemeente Zoetermeer wordt opgericht. In 2019 is een plan opgesteld om DSW op te heffen en leverde de gemeente Zoetermeer een plan op voor het nieuwe werkbedrijf. Daarnaast hebben de gemeenten afspraken met elkaar gemaakt over de toekomstige samenwerking met het nieuwe werkbedrijf. Het nieuwe werkbedrijf gaat voor de gemeente Zoetermeer de dienstverlening aan alle werkzoekenden uitvoeren. Hierdoor wordt de uitvoering van de Wsw onderdeel van een breed georiënteerd en toekomstbestendig bedrijf dat nu en in toekomst mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zo regulier mogelijk aan het werk helpt.

Rondkomen met een laag inkomen

Elk kind dat in armoede opgroeit is er één te veel. In 2019 startte het nieuwe minimabeleid, waarmee ingezet wordt op minder kinderen in armoede. De Raad van de Kinderen heeft de gemeente geholpen bij het bedenken van maatregelen om armoede te bestrijden. Het Ooievaarspakket is uitgebreid, zodat AOW-gerechtigde minima per 2020 tegoed op hun OV-kaart krijgen, zodat ze gratis kunnen reizen met het openbaar vervoer.

Onderwijshuisvesting en Integrale Kind Centra (IKC)

Om kinderen en tieners een goede start te geven zet de gemeente in op duurzame onderwijshuisvesting en ontwikkelt ook verschillende Integrale Kind Centra (IKC). In een IKC werken primaire onderwijs en kinderopvang onder één dak samen. Dit biedt kinderen rust en structuur en bevordert de doorlopende leerlijn. Er is gestart met de bouw van IKC De Tol en IKC De Trampoline. Afgelopen jaar waren voor IKC Heeswijk en middelbare school Veurs Voorburg de ontwerpen klaar. Het Kulturhus in Stompwijk werd in gebruik genomen en kreeg de naam Dorpspunt. Het toekomstbestendige gebouw, waar onder andere de Maerten van den Veldeschool in zit, is duurzaam, energieneutraal en voldoet aan de hoogste eisen op het gebied van binnenklimaat. Er is gewerkt aan een besluit om te zorgen dat basisschool De Vijverhof een vernieuwd schoolgebouw krijgt. Tot slot werd gewerkt aan de bouw van de Novum-Maartenshal. Dit is de nieuwe grote, flexibele en duurzame sporthal van middelbare scholen Gymnasium Novum en het Sint Maartenscollege.

Het huishoudboekje 2019

Financiële resultaat 2019

Bij het aanbieden van de concept-begroting 2019 is uitgegaan van een verwacht negatief resultaat over 2019 van € 6.374.000. Op basis van de Nota van Wijziging 2019 was het verwachte resultaat € 844.000 negatiever waardoor het nadeel oploopt naar € 7.218.000. Als gevolg van moties en amendementen bij begroting 2019, mee- en tegenvallers in de loop van het jaar welke zijn meegenomen in de tweede tussentijdse rapportage 2019 en de nota van wijziging bij de begroting 2020 zijn diverse budgetten bijgesteld, hetgeen per saldo leidde tot een verbeterd verwacht tekort over 2019 van € 6.970.000.

Het eindresultaat van 2019 bedraagt afgerond € 4.129.000 nadelig, wat ten opzichte van de begroting een voordeel betekent van afgerond € 2.840.000. Voor een toelichting op hoofdlijnen per programma wordt verwezen naar onderstaande tabel, inclusief toelichting. In hoofdstuk 2.1 Programma's is een gedetailleerde toelichting per programma opgenomen.

In het overzicht hieronder staat per programma welk bedrag was begroot, wat is uitgegeven en wat het verschil tussen beide is. Een min in de kolom Begroting en de kolom Jaarrekening staat voor een last. Een min in de kolom Verschil betekent een nadelig verschil: er is meer uitgegeven of minder ontvangen dan begroot. Een plus betekent een voordelig verschil: er is minder uitgegeven dan begroot of meer ontvangen dan begroot.

Programma	Begroting 2019	Jaarrekening 2019	Verschil
T0 Bestuur en Ondersteuning	-5.715	-6.707	-992
T1 Veiligheid	-7.794	-7.508	286
T2 Verkeer en Vervoer	-7.980	-7.205	775
T3 Economie	-1.355	-1.051	304
T4 Onderwijs	-5.800	-5.586	214
T5 Sport, cultuur en recreatie	-13.824	-13.873	-49
T6 Sociaal domein	-58.280	-61.930	-3.650
T7 Volksgezondheid en milieu	-593	-478	115
T8 VHROSV	-5.918	-4.780	1.138
T10 Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien	124.694	128.640	3.945
T14 Overhead	-29.660	-28.779	881
T15 Vennootschapsbelasting	0	-131	-131
Totaal van lasten en baten	-12.224	-9.387	2.837
Mutaties reserves	5.255	5.257	3
Totaal	-6.970	-4.129	2.840

Bedragen x € 1.000

Programma 0 Bestuur en ondersteuning (per saldo € 992.000 nadeel)

Dit nadeel is op hoofdlijnen te verklaren door extra stortingen die in de pensioenvoorzieningen voor de (ex) wethouders moesten worden gedaan als gevolg van de lage rentestand en de aangepaste sterftetabel. Daarnaast is er in 2019 een verplichte voorziening gevormd voor nog uit te betalen wachtgelden aan voormalig wethouders. Verder zijn de kosten van het uitbesteed onderhoud van gebouwen en installaties hoger uitgevallen. De baten voor uitgifte paspoorten en overige dienstverlening, incl. huwelijken en ID-bewijzen zijn lager uitgevallen dan geraamd.

Programma 1 Veiligheid (per saldo € 286.000 voordeel)

Het voordeel bestaat uit het terugvloeien van het voordelig resultaat van de Veiligheids Regio Haaglanden (VRH) 2018 naar de deelnemende gemeenten en de lager uitgevallen kosten van de regeling Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) in 2019.

Programma 2 Verkeer en vervoer (per saldo € 775.000 voordeel)

Dit voordeel is enerzijds voornamelijk ontstaan door onderuitputting op de (stelpost) kapitaallasten die waren voorzien voor het project Bereikbaarheid Stompwijk. Tevens is een deel van het budget planmatig onderhoud wegen niet besteed. Anderzijds is er een voordeel op ontvangen leges de doordat er substantieel meer vergunningen verleend zijn aan Nutsbedrijven voor het leggen van kabels en leidingen.

Programma 3 Economie (per saldo € 304.000 voordeel)

Het voordeel betreft met name nog niet (volledig) gerealiseerde werkzaamheden inzake de projecten "Aanpak Huyenskwartier" en "Aanpak Julianabaan". Daarnaast vindt het uitrollen van het promotieplan Toerisme - waarmee in 2019 is gestart - in 2020 plaats.

Programma 4 Onderwijs (per saldo € 214.000 voordeel)

Het voordeel betreft enerzijds de lagere uitgaven aan de huur van tijdelijke huisvesting voor (verhuizingen van) schoolgebouwen. In 2019 is het gebouw dat hiervoor wordt gehuurd, niet gebruikt voor onderwijshuisvesting maar is tijdelijk anti-kraak verhuurd. Daarnaast zijn er meerdere kleinere voor- en nadelen in het taakveld onderwijsbeleid bijvoorbeeld voor schoolzwemmen, laaggeletterdheid en onderwijsachterstandenbeleid. Door een toenemende vraag naar maatwerk in het leerlingenvervoer stijgen de kosten en is daarvoor in 2019 een tekort ontstaan.

Programma 6 Sociaal Domein (per saldo € 3.650.000 nadeel)

Het nadeel op dit taakveld is met name ontstaan door de kosten Wmo en de jeugdhulp.

De lasten voor jeugdhulp zijn € 3,1 miljoen hoger dan geraamd in 2019. Tegenover deze kostenstijging staat de compensatie van € 2,6 miljoen die de gemeente via het gemeentefonds heeft ontvangen voor gestegen kosten Voogdij en 18+. Deze baten staan verantwoord onder programma Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien.

In 2019 zagen we dat het beroep op ondersteuning via de Wmo behoorlijk toenam, vooral voor inwoners met GGZ-problematiek én de invoering van het abonnementstarief leidt tot een grotere aanzuigende werking dan verwacht. De Wmo kosten kwamen circa € 1 miljoen hoger uit dan oorspronkelijk begroot.

Daarnaast is er een voordeel ontstaan door teruggevorderde subsidiebedragen uit 2018 (circa € 200.000) en lopende projecten die nog in 2020 doorlopen (circa € 250.000).

Programma 8 VHROSV (per saldo € 1.138.000 voordeel)

Dit voordeel ten opzichte van de begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2019 in het kader van het stedelijke vernieuwingsproject Leidsekade/Venestraat slechts de voorbereidingskosten zijn gemaakt.

Daarnaast zijn er met betrekking tot de Wabo minder kosten gemaakt en is minder besteed aan sociale woningbouw projecten. En er een voordeel als gevolg van het afstoten van gemeentelijk vastgoed en verkoop van een gebouw aan de Roeringlaan.

Programma 10 Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien (per saldo € 3.945.000 voordeel)

Dit voordeel wordt vooral verklaard door hoger dan verwachte inkomsten uit het gemeentefonds (€ 3,4 miljoen). Betreft met name een compensatie van € 2,6 miljoen die de gemeente via het gemeentefonds heeft ontvangen voor gestegen kosten Voogdij en 18+ over 2018. Daarnaast zijn de inkomsten uit het ontvangen dividend van Eneco hoger uitgevallen (€ 0,5 miljoen).

Programma 14 Overhead (per saldo € 881.000 voordeel)

Ten opzichte van de begroting 2019 is op overhead een voordeel ontstaan, omdat in 2019 meer kosten zijn doorbelast naar de taakvelden. Daarnaast zijn er meer bijdragen ontvangen van derden voor personeel dat extern is gedetacheerd en zijn vergoedingen van het UWV ontvangen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een soort financiële buffer: het is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen en haar taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de weerstandscapaciteit (het totaal van algemene reserves en de post onvoorzien) en van het risicoprofiel (totaal van risico's). Het weerstandsvermogen van de gemeente is goed te noemen, omdat de huidige weerstandscapaciteit ruim voldoende is om eventuele risico's die de gemeente nu kan zien op te kunnen vangen

.

Realisatie investeringsplan 2019

Voor 2019 stond een bedrag van € 31,8 miljoen aan geplande investeringen op de rol. In werkelijkheid is dat € 17,0 miljoen geworden. Dit betekent dat in 2019 circa 53,4% van het totaal beschikbare investeringsbedrag is uitgegeven. Een aantal investeringsbedragen die onder andere betrekking hebben op het project Bereikbaarheid Stompwijk (aanleg Veenpoldersweg c.a.), uitvoering Verkeer- en Vervoersplan, nieuwbouw/renovatie van scholen, vervanging verkeersregelinstanties, kunstgrasvelden en rioolvervangingen, met een totaalwaarde van circa € 13,4 miljoen worden doorgeschoven naar 2020. Dit zijn met name investeringen die onderdeel uit maken van grote meerjarige projecten, waarvan de uitvoering vertraging heeft opgelopen door bezwaren, extra onderzoek of overleg. In bijlage 4.4 is een overzicht van de realisatie investeringsplan opgenomen.

1.2 Jaarcijfers 2019 in 1 oogopslag

Jaarverslag 2019

U ziet in één oogopslag wat de gemeente Leidschendam-Voorburg in 2019 heeft ontvangen en waar het geld aan is uitgegeven. Verder vindt u een greep uit de acties die afgelopen jaar zijn uitgevoerd.

Leidschendam-
Voorburg

Inkomsten (x 1.000 euro)

Lokale inkomsten		
	Afvalstoffenheffing	11.696
	Onroerendzaakbelasting	11.258
	Dividend en rente	5.675
	Gronden	1.064
	Rioolheffing	5.360
	Huren en pachten	4.656
	Leges/overige belastingen	4.592
Subtotaal lokale inkomsten		44.300
Bijdrage Rijk, subsidies en reserves		
	Algemene uitkering Rijk	106.275
	Subsidies en (rijks)bijdragen	40.450
	Onttrekking aan reserves	5.257
	Overig	11.060
Subtotaal bijdragen, subsidies, reserves		161.984
Totaal aan inkomsten		206.184

Wat is er in 2019 gedaan?

- ✓ Start visie op burgerparticipatie
- ✓ Nieuwe samenwerking subsidiepartners
- ✓ Feedbackmonitor Klant in Focus op lv.nl
- ✓ Bedrijventerreinen en winkelgebieden toekomstbestendig
- ✓ Veiligheidsbeleid 2020-2022 opgesteld
- ✓ Voorbereidingen aanleg Verbindingsweg
- ✓ Verlagen parkeerdruk Damcentrum
- ✓ Duurzaamheidssubsidie groot succes
- ✓ Eerste zonnestroomproject Zon op LV
- ✓ Wijkaanpakken afvalinzameling
- ✓ Voorbereiden sociale woningbouw
- ✓ Omgevingswet: begrijpbare juridische regels
- ✓ Samenwerking tussen theaters, musea en bibliotheek
- ✓ Romeinse historie voorgedragen als UNESCO Werelderfgoed
- ✓ Lokale aanpak Eén tegen Eenzaamheid
- ✓ Resultaatgerichte jeugdhulp 2020-2024
- ✓ Inzet van praktijkondersteuners jeugd
- ✓ Groot beroep op huishoudelijke ondersteuning (Wmo)
- ✓ Lokaal Sportakkoord LV 2019-2021
- ✓ Mensen uit de bijstand
- ✓ Activiteiten DSW naar nieuwe Werkbedrijf
- ✓ Raad van Kinderen helpt armoede bestrijden
- ✓ Start bouw IKC De Tol en De Trampoline
- ✓ Akkoord verkoop aandelen Eneco

Kijk voor het complete overzicht op www.lv.nl/jaarverslag

Uitgaven (x 1.000 euro)

Gemeentelijke programma's		
	Bestuur en Ondersteuning	10.039
	Veiligheid	7.653
	Verkeer en Vervoer	8.340
	Economie	3.844
	Onderwijs	7.237
	Sport, cultuur en recreatie	16.758
	Sociaal domein	93.399
	Volksgezondheid en milieu	23.130
	VHROSV	10.241
	Overhead	28.779
	Vennootschapsbelasting	131
	Algemene dekkingsmiddelen	762
Totaal aan uitgaven		210.313
Nadellig resultaat		4.129

1.3 Leeswijzer

De jaarstukken 2019 bestaan uit twee delen: het jaarverslag en de jaarrekening. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid op de door de raad vastgestelde programma's. Er wordt antwoord gegeven op de drie W-vragen: Wat willen we bereiken, wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost.

De mate waarin we de speerpunten van beleid, zoals opgenomen in de programmabegroting 2019, hebben gerealiseerd, brengen we tot uitdrukking met de volgende kleuren:

Status van de speerpunten van beleid per 31 december 2019	
GROEN	Speerpunt is gerealiseerd in 2019
ORANJE	Vertraging in de voorbereiding/uitvoering, speerpunt wordt afgerond in 2020
ROOD	Knelpunten in de voorbereiding/uitvoering, speerpunt wordt niet gerealiseerd

Bij de programmaverantwoordingen wordt per speerpunt een toelichting gegeven op de status per 31 december 2019. Het jaarverslag bevat ook de paragrafen, die vanuit een dwarsdoorsnede een aantal specifieke thema's uitwerken.

De jaarrekening vormt het financiële gedeelte van de jaarstukken 2019. In de jaarrekening is een overzicht van de baten en lasten over 2019 opgenomen. Het bevat een toelichting op het overzicht van baten en lasten evenals de balans met de toelichting.

De verplichte indicatoren zijn in bijlage 4.7 opgenomen. De vermelde cijfers zijn gebaseerd op de meest recente gegevens die door het CBS (www.waarstaatjegemeente.nl) zijn gepubliceerd.

2. Jaarverslag

2.1 Programma's

Programma 0. Bestuur en Ondersteuning

Omschrijving

Dit programma gaat over het bestuur, de ondersteuning daarvan en de relatie tussen de burger en het bestuur. Betrokkenheid en dienstverlening zijn vanuit de gemeente uitgangspunt voor deze relatie. Het programma bevat de overkoepelende taakvelden van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.1	Bestuur
0.2	Burgerzaken
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
0.63	Parkeerbelasting
0.10	Mutaties reserves

Wat willen wij bereiken?

Er zijn voor dit programma geen specifieke doelen beschreven.

Taakveld 0.1 Bestuur

Tot dit taakveld behoren de facilitering van het college van burgemeester en wethouders, raad en raadscommissies, de ondersteuning van de raad en griffie, de regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, de lokale rekenkamer, de lokale ombudsfunctie en de accountantscontrole.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het college van burgemeester en wethouders, raad en raadscommissies, griffie, de regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking, de regionale rekenkamercommissie, de lokale ombudsfunctie zijn gefaciliteerd en ondersteund.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Bestuur	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	3.161	47	3.207	4.017	-809
Baten	0	0	0	20	20
Saldo van lasten en baten	-3.161	-47	-3.207	-3.996	-789

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen: de vergoedingen voor raad- en commissieleden, de salarissen en wachtgelden van (voormalige) collegeleden, de kosten van de griffie en de accountantskosten voor de controle van de jaarrekening.

Taakveld 0.2 Burgerzaken

Tot dit taakveld behoort de gemeentelijke dienstverlening op het gebied van burgerzaken. Hieronder vallen diverse diensten en producten zoals: het verstrekken van uittreksels uit het bevolkingsregister, reisdocumenten, rijbewijzen, het afsluiten van huwelijken en activiteiten ten behoeve van het organiseren van verkiezingen. De kaders voor de dienstverlening zijn opgenomen in de "Dienstverleningsvisie Vandaag, Morgen en Verder (2017)". We zijn een servicegerichte gemeente die aansluiting zoekt bij de wensen en eisen die inwoners aan onze dienstverlening stellen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente werkt aan oplossingen op maat die aansluiten bij de behoefte van inwoners, instellingen en bedrijven. Inwoners kunnen bij het Servicecentrum in Leidschendam terecht voor rijbewijzen, reisdocumenten en vele andere producten en diensten. De gemeente is hiervoor bereikbaar via de website, telefoon (14 070), sociale media (Twitter en Facebook) en e-mail. Persoonlijke dienstverlening is op afspraak mogelijk op het Servicecentrum en via huisbezoeken.

Het aantal bezoekers van het Servicecentrum is in 2019 (17.000 bezoeken) met 34% afgenomen ten opzichte van 2018 (25.800 bezoeken). Dit heeft er toe geleid dat in 2020 nieuwe openingstijden zijn doorgevoerd. In de periode maart t/m september heeft de gemeente ervaring opgedaan met een zaterdagopenstelling (10.00 t/m 12.00 uur). De zaterdag is tot aan de zomervakantie goed bezocht. De vraag liep daarna terug.

Halverwege 2019 is de monitor 'Klant in Focus' in gebruik genomen. Aan klanten wordt continu feedback gevraagd over de website en het gebruik van een webformulier aan de hand van smiley's (goed, neutraal en slecht). Uit de klantmonitor blijkt dat inwoners zeer tevreden zijn over het gebruik van webformulieren om producten aan te vragen. Voor de webformulieren hebben 4.000 respondenten een beoordeling gegeven. Het algemene deel van de website doet het minder goed. Het aantal respondenten is ook fors lager met in totaal 350. De tips en aanbevelingen die klanten geven worden geanalyseerd en gebruikt voor verbetering van de website. De klantmonitor wordt geleidelijk uitgebreid naar de andere dienstverleningskanalen.

Op sociale media zijn de meeste berichten geplaatst over beheer van de openbare ruimte en in mindere mate burgerzaken, parkeren en belastingen. Voornaamste bron van de berichten was Twitter.

Bijzonderheden in de dienstverlening zien we bij naturalisaties. Het aantal naturalisaties is in 2019 vrijwel verdubbeld ten opzichte van voorgaande jaren (371 aanvragen en voorheen 191 aanvragen). Dit is met name het gevolg van de vluchtelingenstroom van de afgelopen jaren en de Brexit.

In 2019 heeft de gemeente drie verkiezingen georganiseerd. Op 20 maart 2019 zijn de leden van de Provinciale Staten en de leden van het algemeen bestuur van de waterschappen gekozen. Op 23 mei 2019 zijn de leden van het Europees Parlement gekozen. Het organiseren van de verkiezingen en tellen van de uitgebrachte stemmen is zonder bijzonderheden verlopen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Meer vraaggerichte dienstverlening	1) De openingstijden van het Servicecentrum worden aangepast 2) Er zijn scenario's uitgewerkt voor de toekomst van het Servicepunt Voorburg	

Toelichting per speerpunt

Meer vraaggerichte dienstverlening

1) In 2019 is een onderzoek uitgevoerd naar de openingstijden van het Servicecentrum. De wensen en behoeften van de inwoners zijn onderzocht via een enquête: digitaal met Upinion en fysiek via een vragenlijst in de hal van het Servicecentrum. Meer dan 400 inwoners hebben de enquête ingevuld. Het college heeft besloten om de openingstijden met ingang van 2 januari 2020 aan te passen. Met de nieuwe openingstijden en een pilot voor de zaterdagopenstelling in 2020, is de dienstverlening in lijn gebracht met de wensen van de inwoners. Hiermee is ook de taakstelling in de begroting ingevuld.

2) In november 2018 heeft de gemeenteraad een motie en een amendement aangenomen om te stoppen met het Servicepunt Voorburg. Uitwerking van scenario's was hierdoor niet meer nodig.

Wat heeft het gekost?

Burgerzaken	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	4.131	-393	3.738	3.760	-21
Baten	1.281	0	1.281	1.130	-151
Saldo van lasten en baten	-2.850	393	-2.457	-2.630	-173

Bedragen x € 1.000

De baten betreffen legesopbrengsten voor de gemeentelijke dienstverlening (onder andere paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen, huwelijken). De lasten betreffen met name personele kosten voor het Servicecentrum.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoren taken met betrekking tot onroerend goed dat niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen. Het gaat hier concreet om het beheer, de verhuur en instandhouding van gebouwen en gronden die de gemeente Leidschendam-Voorburg (al dan niet tijdelijk) in bezit heeft. Als concrete voorbeelden kunnen worden genoemd: woningen, bedrijfsgebouwen, de brede school De Waterlelie, inkomsten van de benzineverkooppunten, snippergroen, erfpachten en opstalrechten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente Leidschendam-Voorburg draagt zorg voor een optimaal beheer, verhuur en instandhouding van haar gebouwen en gronden.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Beleidsplan maatschappelijk vastgoed / Buurthuizen van de Toekomst	De gemeentelijke visie op maatschappelijk vastgoed en Buurthuizen van de toekomst wordt vastgesteld	

Toelichting per speerpunt

Beleidsplan maatschappelijk vastgoed / Buurthuizen van de Toekomst

Ter verbetering van het gebruik en het beheer van het maatschappelijk (incl. gemeentelijk) vastgoed is er een start gemaakt met de ontwikkeling van een beleidsplan. Dit plan is in 2019 niet afgerond. Wel zijn er diverse voorbereidende acties uitgevoerd zoals de aanschaf van een vastgoedmanagementsysteem om een integrale afweging van keuzes te faciliteren en een onderzoek naar gebruik en wensen ten aanzien van sportvoorzieningen en accommodaties. Een eerste verkenning op het onderwerp heeft geleid tot de conclusie dat eerst een visie op het buurthuis van de toekomst ontwikkeld moet worden. Dit wordt in 2020 verder opgepakt.

Wat heeft het gekost?

Beheer overige gebouwen en gronden	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	1.845	152	1.998	2.196	-199
Baten	1.749	30	1.778	1.922	144
Saldo van lasten en baten	-97	-123	-219	-275	-55

Bedragen x € 1.000

De baten betreffen huur van gronden en panden, inkomsten benzineverkooppunten, retributie opstalrechten en canon erfpachten. Bij de lasten gaat het voornamelijk om de personele kosten, de zakelijke lasten, de verzekeringspremies, de kapitaallasten en de onderhoudskosten.

Taakveld 0.63 Parkeerbelasting

De gemeente heft geen parkeerbelasting. Er zijn gebieden waar gratis of korte tijd geparkeerd kan worden met een parkeerschijf (blauwe zones). Inwoners of bedrijven die gevestigd zijn in een blauwe zone kunnen een parkeerontheffing aanvragen. Voor het aanvragen van een parkeerontheffing zijn leges verschuldigd.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In het afgelopen jaar zijn 5.609 parkeerontheffingen verstrekt aan inwoners. De ontheffingen kunnen worden aangevraagd via de website. Het aantal ontheffingen in 2019 is met circa 700 toegenomen vanwege de uitbreiding van de blauwe zone 't Loo.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Parkeerbelasting	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	66	0	66	66	0
Baten	200	35	235	260	25
Saldo van lasten en baten	134	35	169	194	25

Bedragen x € 1.000

De baten betreffen de opbrengst van de parkeeronthefing blauwe zone. De lasten betreffen de uitvoeringskosten.

Taakveld 0.10 Mutaties reserves

Op dit taakveld worden alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geraamd en verantwoord. In het hoofdstuk "Financiële begroting", onderdeel "Reserves" worden de toevoegingen en onttrekkingen nader toegelicht.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

We hebben de mutaties in de reserves zoveel mogelijk verwerkt overeenkomstig de geraamde bedragen in de begroting. Afwijkingen hierop zijn in de financiële samenvatting van dit programma toegelicht.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Mutaties reserves	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	12.219	-9	12.210	15.093	-2.883
Baten	15.531	1.934	17.465	20.351	2.886
Saldo van lasten en baten	3.312	1.943	5.255	5.257	3

Bedragen x € 1.000

De lasten en baten betreffen de geraamde en gerealiseerde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In de toelichting op de balans onderdeel "Reserves" worden de toevoegingen en onttrekkingen nader toegelicht.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Bestuur en Ondersteuning	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Bestuur	3.161	47	3.207	4.017	-809
Burgerzaken	4.131	-393	3.738	3.760	-21
Beheer overige gebouwen en gronden	1.845	152	1.998	2.196	-199
Parkeerbelasting	66	0	66	66	0
Totaal lasten	9.203	-194	9.009	10.039	-1.029
Baten					
Bestuur	0	0	0	20	20
Burgerzaken	1.281	0	1.281	1.130	-151
Beheer overige gebouwen en gronden	1.749	30	1.778	1.922	144
Parkeerbelasting	200	35	235	260	25
Totaal Baten	3.230	65	3.294	3.332	37
Totaal Saldo	-5.974	259	-5.715	-6.707	-992
Mutaties reserves					
Stortingen	12.219	-9	12.210	15.093	-2.883
Onttrekkingen	15.531	1.934	17.465	20.351	2.886
Saldo mutaties reserves	3.312	1.943	5.255	5.257	3
Totaal resultaat	-2.662	2.201	-460	-1.449	-989

Bedragen x € 1.000

Toelichting Financiën

Het saldo van baten en lasten (exclusief mutaties reserves) van het programma bestuur en ondersteuning is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 992.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Bestuur (€ 809.000 nadeel)

Dit nadeel is op hoofdlijnen te verklaren door extra stortingen die in de pensioenvoorzieningen voor de (ex) wethouders moesten worden gedaan als gevolg van de lage rentestand en de aangepaste sterftetabel. Daarnaast is er in 2019 een verplichte voorziening gevormd voor nog uit te betalen wachtgelden aan voormalig wethouders. Verder zijn de kosten van het uitbesteed onderhoud van gebouwen en installaties hoger uitgevallen. De baten voor uitgifte paspoorten en overige dienstverlening, incl. huwelijken en ID-bewijzen zijn lager uitgevallen dan geraamd.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (€ 199.000 nadeel)

De lasten binnen dit taakveld vallen hoger uit doordat de kosten van het uitbesteed onderhoud van gebouwen en installaties hoger zijn uitgevallen. Deze overschrijding is hoofdzakelijk veroorzaakt door het aanpassen van het klimaatsysteem in de Waterlelie. Om te voldoen aan de wettelijke normen was aanpassing van het klimaatsysteem een noodzaak. Daarnaast zijn er binnen dit taakveld incidentele lasten geboekt voor de instandhouding van een gebouw. De raming hiervan staat in taakveld onderwijshuisvesting.

Baten

Taakveld Burgerzaken (€ 151.000 nadeel)

De baten zijn lager uitgevallen dan geraamd. Per saldo is dit te verklaren door hogere baten van naturalisatie en lagere baten voor uitgifte paspoorten en overige dienstverlening, incl. huwelijken en ID-bewijzen.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (€ 144.000 voordeel)

De baten zijn hoger uitgevallen dan verwacht. Het betreft meer ontvangsten voor de verrekening van energie en onderhoud en overige vergoedingen. Tevens is er een aantal incidentele afrekeningen uit voorgaande jaren.

Mutaties in reserves

Per saldo is er (afgerond) bijna geen verschil in de mutatie op de reserves. Er is op basis van de risico's per balansdatum, zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen, in 2019 € 2,7 miljoen in de algemene reserve met bufferfunctie gestort. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene reserve vrij besteedbaar. Omdat deze reservemutaties niet geraamd waren in de begroting 2019 ontstaat nu een resultaat zowel aan de baten als aan de lastenkant.

Investeringsplan

Programma Bestuur en ondersteuning	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Uitgaven	254.367	125.568	128.799
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	254.367	125.568	128.799

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 1. Veiligheid

Omschrijving

Het programma veiligheid richt zich op de veiligheid in de gemeente Leidschendam-Voorburg en het gevoel van veiligheid van de inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente. De gemeente heeft daarbij een regiefunctie en werkt nauw samen met partners in veiligheid zoals het Openbaar Ministerie, politie, brandweer, woningbouwverenigingen, Omgevingsdienst Haaglanden en zorginstellingen. Daarnaast zet de gemeente zelf ook instrumenten in zoals preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
1.1	Crisisbeheersing en brandweer
1.2	Openbare orde en veiligheid

Wat willen wij bereiken?

Een Veilige gemeente, waarin iedereen zich ook veilig voelt.

Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Tot dit taakveld behoren alle reguliere taken van de brandweer en taken in verband met het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen. Hieronder vallen brandbestrijding, preventieve maatregelen ten behoeve van de fysieke veiligheid en rampenbestrijding. Voor de taken binnen dit taakveld participeert de gemeente in de Veiligheidsregio Haaglanden. De Veiligheidsregio heeft een eigen begroting waarin de beleidsdoelstellingen zijn verwoord.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft samen met de andere deelnemende gemeenten invulling gegeven aan het opdrachtgeverschap van de Veiligheidsregio. De Veiligheidsregio organiseert o.a. de brandpreventie en brandbestrijding. Daarnaast zorgt de gemeente ervoor dat de gemeentelijke organisatie voorbereid is en blijft op het handelen bij rampen en grote ongevallen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Doelstelling

De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweezorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.

Ontwikkelingen

In 2019 zijn vanuit VRH de laatste stappen gezet om de gemeenschappelijke meldkamer toekomstbestendig en gereed te maken voor de overdracht van het beheer per 1 januari 2020 aan Landelijke Meldkamer Samenwerking.

Vanuit brandweer Haaglanden is in 2019 het beleid ingezet om brandweezorg aangesloten te houden op de maatschappelijke ontwikkelingen. Daarmee is verder invulling gegeven aan het meerjarenbeleidsplan van de brandweer "Koersen op 2020".

Wat heeft het gekost?

Crisisbeheersing en brandweer	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	5.820	-5	5.815	5.639	176
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-5.820	5	-5.815	-5.639	176

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de bijdrage aan de veiligheidsregio en de kosten voor de gemeentelijke crisisorganisatie.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid. Hieronder vallen het integraal veiligheidsbeleid, de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV), de vergunningverlening op grond van de APV, Drank en Horeca en overige bijzondere wetten, het toezicht en handhaving hierop en de (bestuurlijke) aanpak van de georganiseerde criminaliteit.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het college heeft het Veiligheidsbeleid 2020 – 2022 opgesteld en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Ook hebben het college en de burgemeester buurtpreventieteams gefaciliteerd en logistiek ondersteund, regie gevoerd op activiteiten die bijdragen aan de veiligheid van ouderen, ingezet op de aanpak en het vroeg signaleren van radicalisering, jeugdoverlast aangepakt en geïnvesteerd op het signaleren en de aanpak van ondermijning.

Het college heeft verder uitvoering gegeven aan het handhavingsuitvoeringsprogramma 2019. Het handhavingsuitvoeringsprogramma heeft betrekking op toezicht en handhaving in het omgevingsrecht en in de openbare ruimte.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Openbare orde en veiligheid	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	2.054	48	2.103	2.014	89
Baten	19	105	124	145	21
Saldo van lasten en baten	-2.035	57	-1.979	-1.869	109

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de personele lasten en de kosten voor het uitvoeren van het integrale veiligheidsplan. De baten betreffen de leges voor vergunningen verstrekt op basis van de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV).

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Veiligheid	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Crisisbeheersing en brandweer	5.820	-5	5.815	5.639	176
Openbare orde en veiligheid	2.054	48	2.103	2.014	89
Lasten	7.874	43	7.918	7.653	265
Baten					
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	19	105	124	145	21
Baten	19	105	124	145	21
Saldo van lasten en baten	-7.855	62	-7.794	-7.508	286

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Veiligheid is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 286.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer (€ 176.000 voordeel)

Het voordeel bestaat uit het terugvloeien van het voordelig resultaat van de Veiligheids Regio Haaglanden (VRH) 2018 naar de deelnemende gemeenten en de lager uitgevallen kosten van de regeling Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) in 2019.

Investeringsen

Programma Veiligheid	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	0	0	0
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	0	0	0

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 2. Verkeer en Vervoer

Omschrijving

Binnen dit programma wordt gewerkt aan een goed bereikbare en verkeersveilige gemeente. De gemeente zorgt voor de uitvoering van het Verkeer- en Vervoersplan (VVP) en werkt mee aan projecten in de regio. Versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur, verkeersveiligheid, duurzame mobiliteit en aandacht voor langzaam verkeer hebben hierin een plek. Er wordt gewerkt aan voldoende parkeerruimte voor inwoners en bezoekers. De gemeente stimuleert dat meer mensen de fiets en openbaar vervoer gebruiken.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
2.1	Verkeer en vervoer
2.2	Parkeren
2.3	Recreatieve havens
2.4	Openbaar vervoer

Wat willen wij bereiken?

De gemeente streeft naar verbetering van verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Zo wordt ingezet op minder verkeersslachtoffers. Om beter bereikbaar te zijn implementeert gemeente nieuw parkeerbeleid. Daarnaast wordt (regionaal) ingezet op meer gebruik van fiets en openbaar vervoer. Voor fietsgebruik is het doel dit in de periode tot 2020 met 30% te laten groeien, en in de periode tot 2040 met 50%. En in lijn met het regionale beleid moet het aantal reizigers in het openbaar vervoer in de periode 2005-2030 met 50% groeien.

Taakveld 2.1 Verkeer en Vervoer

Een optimale verkeersstructuur is voorwaarde voor het functioneren van de gemeente. Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van verkeer en de bijbehorende infrastructuur. Uitgangspunt is een veilige en bereikbare gemeente. De bereikbaarheid gaat hand in hand met de verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid, volgens het landelijke principe van Duurzaam Veilig. Door het beperken van niet-noodzakelijk autogebruik en het bevorderen van langzaam verkeer en gebruik van openbaar vervoer wil de gemeente de goede bereikbaarheid behouden met verbetering van de leefbaarheid. De gemeente hecht daarbij grote waarde aan de kwaliteit van de leefomgeving. Zij beheert de bestaande infrastructuur, zoals wegen en bruggen, en houdt deze veilig, schoon en begaanbaar. Daarnaast voert de gemeente het vastgesteld verkeersbeleid uit en actualiseert zij jaarlijks het bijbehorende uitvoeringsprogramma met verkeersmaatregelen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft in 2019 met rijk en regio en de Mall of the Netherlands gewerkt aan de planvorming voor de ongelijkvloerse kruisingen op de N14, een onderdeel van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Het ontwerp tracébesluit is voorzien voor 2020. In het kader van het MIRT-overleg is de gemeente ook betrokken bij de verbetering van de bereikbaarheid van de Binckhorst en het Central Innovation District van Den Haag. In een Bestuurlijke Overeenkomst hebben rijk, regio en de gemeenten Den Haag en Leidschendam-Voorburg zich gecommitteerd aan de uitvoering van het Realisatieplan No-regretpakket.

Onderdeel hiervan is de verlengde Velostrada, een fietsverbinding die de laatste schakel in de fietsverbinding naar Leiden, die de Binckhorst met Voorburg Noord verbindt.

De mogelijkheden om de bereikbaarheid en leefbaarheid van het Damcentrum en Leidschendam-Zuid te verbeteren zijn onderzocht. In de tweede helft van 2019 is aan de onderwerpen selectieve toegang en een extra brug over de Vliet gewerkt. De herinrichting van de Nieuwstraat en Damhouderstraat zijn uitgevoerd, evenals verkeersveiligheidsmaatregelen rondom het Damplein.

Op het gebied van fiets is de Verlengde Velostrada, onderdeel Appelgaarde, Populierendreef, Schipholboog opgeleverd (met uitzondering van het kruispunt met de Hofzichtlaan), zijn fietspaden geasfalteerd en loopt de planvorming rond de metropolitane fietsroute Den Haag – Pijnacker via Voorburg-West.

Op het vlak van automatisch vervoer heeft de gemeente in 2019 eerste verkennende stappen gezet om samen met publieke en private partners de financiële, technische en juridische consequenties en de mogelijke risico's in beeld te brengen van een automatisch vervoer shuttleverbinding in Leidschendam.

Verkeersveiligheid: Eind 2018 lanceerde het Rijk het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030. Dit vormde de aanleiding voor nieuw regionaal beleid. De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) heeft in 2019 samen met de gemeenten een regionale analyse gemaakt. In de komende periode werken de 23 gemeenten samen met de MRDH aan de ontwikkeling van het regionaal beleid.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Bereikbaarheid Damcentrum (Verkeer- en Vervoersplan)	De raad besluit hoe de doorstroming en bereikbaarheid Damcentrum wordt aangepakt.	
Fietsplan (Verkeer- en Vervoersplan)	In de actualisatie van het VVP heeft fietsen speciale aandacht	
Ontwerp tracébesluit kruisingen N14	Het ontwerp tracébesluit voor de N14 wordt gepubliceerd voor reacties.	
Project Bereikbaar Stompwijk	Vorbereiding aanleg Verbindingsweg	

Toelichting per speerpunt

Bereikbaarheid Damcentrum (Verkeer- en Vervoersplan)

In 2019 is door de raad (besluit: 1196) besloten:

1. De maatregelen zoals opgenomen in "Benutten zoals bedoeld" verder te gaan uitvoeren, met uitzondering van:
 - a. Het tweerichtingsverkeer maken van de Oude Trambaan en J.S. Bachlaan.
 - b. Herinrichting van de Wijkerlaan en zuidkant Rembrandtlaan. Deze maatregel pas verder voor te bereiden zodra zicht is op de reductie van de hoeveelheid verkeer tot maximaal 6.000 motorvoertuigen per etmaal.
2. Een verdere verkenning en uitwerking van selectieve toegang en een nieuwe brug over de Vliet te doen op diverse aspecten, zoals financiën, juridische aspecten en draagvlak, waarbij geen onomkeerbare besluiten worden genomen.
3. Tijdelijk ruimte te reserveren in Klein Plaspoelpolder op deelgebied 4 (de voormalige Mebinlocatie en een gedeelte van het afvalbrengstation). Dit te reserveren tot aan de finale besluitvorming over bereikbaarheid en doorstroming van Damcentrum en Leidschendam-Zuid.
4. Dat finale besluitvorming over bereikbaarheid en doorstroming van Damcentrum en Leidschendam-Zuid plaatsvindt voor het komende kerstreces of zo spoedig mogelijk daarna.

Van het pakket aan maatregelen "Benutten zoals bedoeld" is in 2019 gerealiseerd:

- Herinrichting Nieuwstraat en Damhouderstraat (met snelheidsverlaging Damhouderstraat naar 30 km/uur)
- Noordsingel VRI's en intelligente VRI's (deels)
- Verkeersplateaus rondom Damplein

Fietsplan (Verkeer- en Vervoersplan)

Gerealiseerd in 2019:

Asfaltering fietspaden (Mgr. Van Steelaan)

Verlengde Velostrada, gedeelte Appelgaarde, Populierendreef, Schipholboog (excl. het kruispunt met de Hofzichtlaan).

Planvorming:

Meekoppelkansen fiets N14 zijn in beeld gebracht. Besluitvorming volgt in 2020.

Metropolitane fietsroute Den Haag - Pijnacker via Voorburg-West: onderzoek naar voorkeurstracé en schetsontwerp zijn in MRDH verband in beeld in gebracht en in concept gereed. Besluitvorming volgt in 2020.

Ontwerp tracébesluit kruisingen N14

De gemeente heeft in 2019 met rijk en regio en de Mall of the Netherlands gewerkt aan de planvorming voor de ongelijkvloerse kruisingen op de N14.

Voor Leidschendam-Voorburg zijn zogenaamde 'meekoppelkansen' hierbij belangrijk. Daarbij gaat het over een eventuele fietsverbinding over de tunneldaken van de N14. Verkenning vraagt meer tijd dan voorzien.

Het ontwerp tracébesluit is daardoor nu voorzien voor 2020.

Project Bereikbaar Stompwijk

De reconstructie van de Stompwijkseweg is eind 2018 afgerond. In 2019 zijn de voorbereidingen voor de aanleg van de Verbindingsweg uitgevoerd. Verder is er gewerkt aan het bepalen van de scope van het deelproject Herinrichting Dr. van Noortstraat als sluitstuk van het project Bereikbaar Stompwijk.

De realisatie van de Veenpoldersweg (voorheen genoemd als werknaam "Verbindingsweg") zal starten in Q1 2020. Voor deze wegaanleg is in 2019 een aanbestedingsprocedure gevolgd hetgeen resulteerde in een opdrachtverstrekking aan KWS Infra b.v. In 2019 is het wegtracé voorbelast met zand om voldoende draagkracht te verkrijgen.

Dit wegproject behelst - naast de wegrealisatie -tevens de aanleg van twee bruggen over de Stompwijksevaart en de Nieuwe Vaart.

Verbonden partijen

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Doelstelling

In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit twee kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan vier thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Ontwikkelingen

Met de start van de nieuwe bestuursperiode is een nieuwe Strategische Agenda opgesteld, conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze is in 2019 vastgesteld. De strategische agenda is gebaseerd op gedeelde opgaven met een regionale impact en schaal die voortkomen uit de Strategische Bereikbaarheidsagenda, de Agenda Economisch Vestigingsklimaat en het Regionale Investeringsprogramma. Daarnaast zijn in 2019 de laatste aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling ingevuld. Het gaat om de rol van de adviescommissies en de regionale overlegtafels.

Wat heeft het gekost?

Verkeer en Vervoer	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	8.035	307	8.343	7.897	446
Baten	760	87	846	1.089	243
Saldo van lasten en baten	-7.275	-221	-7.496	-6.807	689

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op het uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer, het beheer, onderhoud en de afschrijving van wegen, openbare verlichting, tunnels, viaducten en verkeersregelininstallaties. Ook het schoon houden van de openbare ruimte, bijdragen aan de Metropoolregio Rotterdam Haaglanden (MRDH) en innovatie maken onderdeel uit van dit taakveld. De baten betreffen een vergoeding voor het verleggen van kabels en leidingen en de verhuur van reclameborden en vergoeding voor lichtreclames.

Taakveld 2.2 Parkeren

De gemeente streeft ernaar om parkeercapaciteit van voldoende omvang en kwaliteit aan te bieden voor motorvoertuigen en fietsen aan alle doelgroepen, zolang dit (zonder buitenproportioneel kwaliteitsverlies) past binnen de openbare ruimte en de financiële kaders van de gemeente. Om de schaarse parkeerterruimte zo goed en eerlijk mogelijk te verdelen over de verschillende doelgroepen, is een gebalanceerd parkeerbeleid essentieel. De parkeerregulering wordt zo goed mogelijk afgestemd op de specifieke eigenschappen van een gebied. De kaders hiervoor komen voort uit de nota Parkeerbeleid en de nota Parkeernormen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor Leidschendam Centrum is voor de zomer van 2019 een pakket aan maatregelen vastgesteld om een verbetering van de parkeersituatie in Leidschendam Centrum te realiseren. In de parkeergarage Damplein is een blauwe zone ingesteld. De overige maatregelen zijn in de tweede helft van 2019 verder uitgewerkt.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Implementatie parkeerbeleid	Het parkeerbeleid is in de hele gemeente ingevoerd.	

Toelichting per speerpunt

Implementatie parkeerbeleid

De enquête ten behoeve van het nieuwe parkeerbeleid is in 2019 uitgevoerd. De parkeerdrukmeting voor de hele gemeente is doorgeschoven naar 2020.

Het idee was de nota parkeerbeleid te koppelen danwel te integreren in de Omgevingsvisie. Nu deze echter een jaar doorschuift wordt ervoor gekozen om in 2020 een beleidsnota gericht op de huidige blauwe zones vast te laten stellen.

Op basis van dit nieuwe beleid kunnen we vervolgens keuzes maken waar blauwe zones wel/niet uitgebreid gaat worden. De implementatie van het beleid wordt uitgewerkt in een plan van aanpak en in 2020 en 2021 uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Parkeren	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	387	56	443	392	51
Baten	38	0	38	44	6
Saldo van lasten en baten	-349	-56	-406	-348	58

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen een aantal kleine uitgaven ten behoeve van parkeervoorzieningen. De baten betreffen de legesopbrengsten voor gehandicapten parkeerkaarten en abonnementsgelden voor de parkeergarage Damplein.

Taakveld 2.3 Recreatieve havens

De recreatievaart langs de Vliet en in Vlietland levert een belangrijke bijdrage aan de levendigheid van de gemeente. Tot het taakveld van de recreatieve havens behoren aanleg, beheer en exploitatie van gemeentelijke recreatieve havens. Het gaat onder andere om de aanlegplaatsen bij Park Rozenrust, de Plaspoelhaven in het Sluisgebied, de Huygens passantenhaven in Voorburg en de aanlegsteiger Forum Hadriani.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Met de realisatie van een aanlegsteiger bij landgoed Park Hoekenburg, nabij archeologisch monument Forum Hadriani, is het aanbod van aanlegplaatsen en bijbehorende voorzieningen op een hoger niveau gebracht. We richten ons nu op beheer en onderhoud van de gemeentelijke ligplaatsvoorzieningen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Recreatieve havens	Primitieve begroting 2019	Begrotings-wijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	0	55	55	4	51
Baten	4	5	9	1	-7
Saldo van lasten en baten	4	-50	-46	-3	43

Bedragen x € 1.000

Taakveld 2.5 Openbaar vervoer

De gemeente streeft naar duurzame mobiliteit. Het openbaar vervoer is daarom een belangrijker pijler onder de bereikbaarheid van de gemeente. In het grootste deel van de gemeente wordt het openbaar vervoer verzorgd door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. In Stompwijk is de Provincie Zuid-Holland verantwoordelijk. Verder verzorgt welzijnsorganisatie Woej een busdienst in de delen van Leidschendam die minder goed door het reguliere openbaar vervoer worden bediend; de gemeente verleent hiervoor subsidie. De gemeente bekijkt samen met de vervoerders hoe het aanbod van openbaar vervoer zoveel mogelijk op maat kan worden gemaakt. Samen wordt gewerkt aan het behouden en beter benutten van het bestaande openbaar vervoer. Naast reizigersaantallen houdt de gemeente aandacht voor het sociale belang en de betaalbaarheid van vervoer.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Samen met buurgemeenten, de MRDH, vervoersbedrijven en maatschappelijke organisaties heeft de gemeente de mogelijkheden bekeken om een goede bereikbaarheid via openbaar vervoer te behouden en versterken. Met Den Haag en de MRDH is gekeken naar de verbetering van de bereikbaarheid van de Binckhorst en het Central Innovation District van Den Haag, en hoe hierbij ook Leidschendam-Voorburg zo goed mogelijk aan te laten sluiten.

Vanuit het regionale fieldlab automatisch vervoer ('last mile') is de gemeente betrokken bij een verkenning naar de kansen van zelfrijdend vervoer. Met mogelijke samenwerkingspartners worden de financiële en juridische aspecten en de risicobeheersing verder uitgewerkt.

EBS (vervoersmaatschappij op het gebied van regionaal openbaar vervoer in Nederland) is gestart als nieuwe concessiehouder.

Daarnaast is er een effectstudie uitgevoerd naar een extra tramhalte bij Overgoo. Op basis daarvan wordt nu verder onderzocht of dit technisch en financieel haalbaar is.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Verbonden partijen

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Doelstelling

In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit twee kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan vier thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Ontwikkelingen

Met de start van de nieuwe bestuursperiode is een nieuwe Strategische Agenda opgesteld, conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze is in 2019 vastgesteld. De strategische agenda is gebaseerd op gedeelde opgaven met een regionale impact en schaal die voortkomen uit de Strategische Bereikbaarheidsagenda, de Agenda Economisch Vestigingsklimaat en het Regionale Investeringsprogramma. Daarnaast zijn in 2019 de laatste aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling ingevuld. Het gaat om de rol van de adviescommissies en de regionale overlegtafels.

Wat heeft het gekost?

Openbaar vervoer	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	32	0	32	47	-15
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-32	0	-32	-47	-15

Bedragen x € 1.000

De lasten hangen samen met de beleidsadvisering op het gebied van openbaar vervoer.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Verkeer en Vervoer	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Verkeer en Vervoer	8.035	307	8.343	7.897	446
Parkeren	387	56	443	392	51
Recreatieve havens	0	55	55	4	51
Openbaar vervoer	32	0	32	47	-15
Lasten	8.455	419	8.873	8.340	533
Baten					
Verkeer en Vervoer	760	87	846	1.089	243
Parkeren	38	0	38	44	6
Recreatieve havens	4	5	9	1	-7
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0
Baten	801	92	893	1.135	242
Saldo van lasten en baten	-7.653	-327	-7.980	-7.205	775

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Verkeer en Vervoer is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 775.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 446.000 voordeel)

De werkelijke uitgaven zijn lager dan geraamd omdat de stelpost kapitaallasten van het project Bereikbaarheid Stompwijk bij de doorlichting van de kapitaallasten niet is afgeraamd.

Het budget voor uitvoering verkeersmaatregelen Huygenskwartier (kentekenhandhaving) is niet volledig uitgeput. De evaluatie heeft eind 2019 plaatsgevonden. De aanbevelingen worden in 2020 uitgevoerd en daarom wordt voorgesteld het restant budget 2019 over te hevelen naar 2020.

Daarnaast is een deel van het budget voor planmatig onderhoud wegen niet uitgevoerd doordat:

- In praktijk bleken de kosten gemiddeld lager uit te vallen;
- Herbestrating Hadrianusstraat is niet doorgegaan door protesten bewoners;
- Wegens weersomstandigheden en een niet realistische planning zijn twee projecten doorgeschoven naar 2020 (betreft Laan van Leeuwestijn en Pr. Bernhardlaan).

Baten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 243.000 voordeel)

Er zijn in 2019 substantieel meer vergunningen verleend aan Nutsbedrijven voor het leggen van kabels en leidingen, dit heeft geresulteerd dat er meer aan leges zijn geïnd. Dit heeft tevens tot gevolg dat er ook meer degeneratiekosten zijn gedeclareerd bij de Nutsbedrijven. Degeneratiekosten zijn kosten die dienen ter dekking van het feit dat de bestrating, als gevolg van de opbreking, eerder dan gebruikelijk toe is aan groot onderhoud dan wel vernieuwing.

Investeringsen

Programma Verkeer en vervoer	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	12.511.891	6.096.202	6.415.689
Inkomsten	1.983.104	703.895	-1.279.209
Saldo uitgaven en inkomsten	10.528.787	5.392.307	5.136.480

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 3. Economie

Omschrijving

Gemeentelijk economisch beleid richt zich enerzijds op het creëren van een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven en ondernemers. Anderzijds stellen gemeenten voorwaarden aan bedrijven, met oog op de effecten van bedrijvigheid op de omgeving. De Economische Agenda 2017-2020 staat aan de basis van een sterkere lokale economie, betere dienstverlening aan ondernemers en een herkenbaar economisch profiel van de gemeente. In de regio werken 23 gemeenten in MRDH-verband aan het versterken van de economische kracht en het woon- en leefklimaat in de regio. Het doel is meer werkgelegenheid op alle niveaus te creëren. Het vernieuwen van de regionale economie gaat hand in hand met het verbeteren van de kwaliteit van leven en de transitie naar toonaangevende duurzaamheid.

Dit programma omvat de uitvoering van de Economische Agenda en richt zich op ruimte voor bedrijvigheid, dienstverlening aan ondernemers, het stimuleren van een levendige leefomgeving, en het uitdragen van de kwaliteiten van Leidschendam-Voorburg.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
3.1	Economische ontwikkeling
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
3.4	Economische promotie

Wat willen wij bereiken?

De Economische agenda is de kapstok voor alle activiteiten die bijdragen aan de economie. De gemeente zet zich samen met lokale ondernemers in voor de lokale economie door het economisch profiel van Leidschendam-Voorburg te versterken, te werken aan voldoende passende ruimte om te ondernemen en het vestigingsklimaat in brede zin te versterken. Dit alles aan de hand van een concreet actieprogramma gericht op vier pijlers.

Doelen:

- Verbeteren ondernemersklimaat
- Versterken economie als pijler voor het duurzaam borgen van vitaliteit en leefbaarheid
- Bijdragen aan het economisch (internationaal) vestigingsklimaat
- Bijdragen aan de profilering van de gemeente

Prioriteiten:

- Ruimte voor bedrijvigheid
- Dienstverlening aan ondernemers
- Stimuleren van een levendige leefomgeving
- Uitdragen van de kwaliteiten van Leidschendam-Voorburg

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

De gemeente streeft ernaar een economisch vitale gemeente te zijn en te blijven. Hiertoe voert de gemeente binnen dit taakveld algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid.

Zo staat de Economische Agenda aan de basis van een sterkere lokale economie, betere dienstverlening aan ondernemers en een herkenbaar economisch profiel. Het gaat binnen dit taakveld om de uitvoering van de economische agenda, voortzetting van het project Huygenskwartier Voorburg en de inzet voor Leidschendam Centrum.

Er zijn enkele ontwikkelingen die naar verwachting grote invloed hebben op de lokale economie. In de Economische agenda zijn deze als volgt geformuleerd:

- het belang van voorzieningen en goede kwaliteit van de leefomgeving worden steeds groter in een consumerende gemeente
- functies komen steeds meer samen in het centrum van een dorp of stad; dit worden de ontmoetingsplekken
- klantbehoeften variëren per levensfase en de veranderende demografie (meer 65-plussers, meer alleenstaanden, meer diversiteit) biedt kansen voor nieuwe producten en dienstverlening
- productie- en consumptieprocessen veranderen door technologische ontwikkelingen. Er is een nieuwe maakindustrie ontstaan en digitale platforms vergroten de mogelijkheden om samen te werken, kennis uit te wisselen of producten te delen.

Deze ontwikkelingen vormen de basis voor de speerpunten en activiteiten onder het hele programma Economie en hebben verbanden met onder andere het sociaal domein, veiligheid, en bouwen en wonen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Op basis van de in 2019 geactualiseerde detailhandels- en horecastructuurvisie en de revitaliseringsstrategie voor de resterende bedrijventerreinen in de gemeente, worden gerichte acties uitgevoerd om het ondernemerschap in de winkelgebieden en op de bedrijventerreinen te ondersteunen. Een belangrijke uitdaging voor gemeente, winkeliers en eigenaren is om de winkelcentra voor te bereiden op de ontwikkeling van de Mall of the Netherlands.

In 2019 is er door de stuurgroep Huygenskwartier verder gewerkt aan het op de kaart zetten van het Huygenskwartier, o.a. door marketing communicatie, het verder optimaliseren van de openbare ruimte, uitbreiding fietsparkeerplekken en de invoering van kentekenhandhaving.

Op De Julianabaan in Voorburg hebben studenten van de Haagse Hogeschool in het kader van "future proof retail lab" samengewerkt met winkeliers. Met 'future proof' adviezen hebben de studenten de winkeliers geholpen meer toekomstbestendig te zijn en zich te positioneren.

Door eigenaren en ondernemers op De Julianabaan wordt gewerkt aan de ruimtelijke versterking van het gebied. Er is door de eigenaren gezamenlijk een offerte uitvraag gedaan om drie scenario's te laten uitwerken met een schetsontwerp inrichtingsplan, verbeelding en beeldkwaliteitsplan voor de openbare ruimte en de gevels van de panden binnen het winkelcentrum De Julianabaan. Onderdeel hiervan is ook een volumestudie, om te bepalen waar eventueel woningen kunnen worden toegevoegd. Een stedenbouwkundig bureau heeft de opdracht gekregen om een drietal scenario's op te stellen voor een toekomstbestendig winkelgebied. De planning is om voor de zomer 2020 een voorkeursscenario te kiezen.

Het is belangrijk om voldoende ruimte voor bedrijvigheid te behouden. Door het mengen van bij elkaar passende functies kan de bestaande ruimte beter benut worden en de levendigheid van gebieden een impuls krijgen.

Er is gewerkt aan een evaluatie van de Economische agenda. Op basis hiervan is een analyse gemaakt van lokale en regionale economische ontwikkelingen om te kunnen bepalen welke lokale opgaven er voor liggen voor 2020 e.v. Het voorzien in voldoende plekken voor MKB bedrijvigheid is daarbij een nadrukkelijk aandachtspunt dat nader wordt uitgewerkt.

We werken samen in de MRDH op het gebied van werklocaties. Door regionaal samen te werken kunnen bestaande bedrijven voor de regio behouden blijven en kan huisvesting worden geboden aan nieuwe bedrijven. Het college is voornemens om aan te sluiten bij Businesspark Haaglanden (BPH). Deze stichting is een samenwerkingsverband op het gebied van bedrijventerreinen in de Haagse regio.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Verbonden partijen

Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Doelstelling

In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit twee kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan vier thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.

Ontwikkelingen

Met de start van de nieuwe bestuursperiode is een nieuwe Strategische Agenda opgesteld, conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze is in 2019 vastgesteld. De strategische agenda is gebaseerd op gedeelde opgaven met een regionale impact en schaal die voortkomen uit de Strategische Bereikbaarheidsagenda, de Agenda Economisch Vestigingsklimaat en het Regionale Investeringsprogramma. Daarnaast zijn in 2019 de laatste aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling ingevuld. Het gaat om de rol van de adviescommissies en de regionale overlegtafels.

Wat heeft het gekost?

Economische ontwikkeling	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	343	403	747	595	152
Baten	0	27	27	32	5
Saldo van lasten en baten	-343	-376	-720	-563	156

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben onder andere te maken met de uitvoering van de economische agenda, de aanpak Huygenskwartier en het versterken van de winkelgebieden.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

De gemeente streeft ernaar een economisch vitale gemeente te zijn en te blijven, met voldoende ruimte voor bedrijvigheid. Hiertoe voert de gemeente binnen dit taakveld activiteiten uit, gericht op de fysieke bedrijventerreinen, kantoren, bedrijfslocaties en winkelgebieden. In Leidschendam-Voorburg gaat het onder andere om de uitvoering van het project Mall of the Netherlands en activiteiten ten behoeve van de fysieke aspecten van de bedrijventerreinen in de gemeente.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Naast het slim laten benutten van bestaande locaties en open staan voor nieuwe kleinschalige locaties waar ondernemers zich kunnen vestigen, is vooral de revitaliseringsstrategie voor de bedrijventerreinen belangrijk. Voor investeringen in de buitenruimte wordt gekeken waar ingrepen gecombineerd kunnen worden met al geplande werkzaamheden (werk-met-werk maken). In 2019 is gestart met het plaatsen van verwijsborden op de bedrijventerreinen.

Tevens is in 2019 het project Huygenskwartier voortgezet, met focus op marketing en communicatie, verbinding zoeken met ontwikkelingen op de Binckhorst, het verder optimaliseren van de openbare ruimte en de invoering van kentekenhandhaving.

Met winkeliers, eigenaren en andere betrokken partijen wordt gekeken hoe het functioneren van winkelcentrum Julianabaan verbeterd kan worden. Voorts is in 2019 door de eigenaren opdracht gegeven aan een stedenbouwkundig bureau om scenario's uit te werken voor het toekomstbestendig maken van De Julianabaan.

Daarnaast vordert de ontwikkeling van winkelcentrum Leidsenhage naar Mall of the Netherlands.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Functiemenging in winkelcentra	Op basis van maatwerk wordt blurring in de kernwinkelcentra toegestaan.	
Uitvoering toekomstbestendig maken bedrijventerreinen	De bedrijventerreinen zijn op verschillende punten verbeterd.	
Verbeteren omgeving Julianabaan	Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en leefomgeving van winkelcentrum De Julianabaan	

Toelichting per speerpunt

Functiemenging in winkelcentra

Beleid voor functiemenging in de winkelcentra is in voorbereiding. Hierbij wordt deels voorgesorteerd op de uitgangspunten zoals geformuleerd in het wetsvoorstel dat nu bij de Tweede Kamer ligt. In 2020 zal concreet uitvoeringsbeleid worden opgesteld.

Uitvoering toekomstbestendig maken bedrijventerreinen

Het verhogen van de organisatiegraad op de bedrijventerreinen is gestimuleerd d.m.v. actief relatiebeheer door accountmanager bedrijven en stimuleren van netwerkactiviteiten. Er zijn quick wins gerealiseerd door o.a. het plaatsen van verwijzingsborden bij de bedrijventerreinen.

Het college is voornemens om in 2020 aan te sluiten bij Businesspark Haaglanden (BPH). Deze stichting is een samenwerkingsverband op het gebied van bedrijventerreinen in de Haagse regio met als doel voldoende bedrijfslocaties in de regio t.b.v. werkgelegenheidsontwikkeling te borgen voor de toekomst.

De verkenning glasvezelnetwerk bedrijventerreinen is afgerond. Opvolging ligt bij marktpartijen.

Verbeteren omgeving Julianabaan

Er is, samen met eigenaren en ondernemers, een verkenning uitgevoerd ten behoeve van de ruimtelijke versterking van het gebied. Er is door de eigenaren gezamenlijk een offerte uitvraag gedaan om drie scenario's te laten uitwerken met een schetsontwerp inrichtingsplan, verbeelding en beeldkwaliteitsplan voor de openbare ruimte en de gevels van de panden binnen het winkelcentrum De Julianabaan. Onderdeel hiervan is ook een volumestudie, om te bepalen waar eventueel woningen kunnen worden toegevoegd. Er is opdracht gegeven aan een retailarchitect om drie scenario's op te leveren. Voor de zomer 2020 zal er een voorkeursscenario gekozen worden.

Wat heeft het gekost?

Fysiek bedrijfsinfrastructuur	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	3.331	-17	3.314	2.604	710
Baten	3.142	50	3.192	2.548	-644
Saldo van lasten en baten	-189	67	-122	-56	66

Bedragen x € 1.000

De lasten en baten houden verband met het bouw- en woonrijp maken van Leidsenhage dat wordt verrekend met Unibail-Rodamco en transactiekosten bij de (ver)koop van onroerend goed

Taakveld 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

De gemeente streeft ernaar economisch vitaal te zijn en te blijven. Hiertoe levert de gemeente op dit taakveld op bedrijven en ondernemers gerichte ondersteuning en dienstverlening. Dit betreft vooral accountmanagement bedrijven en het centrummanagement. Daarnaast vallen ook de markten en standplaatsen onder het taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In de gemeente zijn een centrummanager en een accountmanager bedrijven actief. De accountmanager en centrummanager zijn aanspreekpunt voor ondernemers en wijzen de weg door de gemeentelijke organisatie. Via centrummanagement en accountmanagement bedrijven ondersteunt de gemeente netwerken om samenwerking en kruisbestuiving te stimuleren evenals het bevorderen van de organisatiegraad van het bedrijfsleven en het actief betrekken van lokaal bedrijfsleven bij gemeentelijk beleid. Het zijn belangrijke vooruitgeschoven posten, waardoor de gemeente aansluiting blijft houden met ondernemers en daardoor effectiever kan zijn in de dienstverlening. Dit draagt bij aan de realisatie van de ambities van de Economische Agenda.

Voor de vindbaarheid en toegankelijkheid is er één digitaal loket via de gemeentelijke website gerealiseerd (ondernemersloket).

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	246	-7	239	238	1
Baten	82	-5	76	63	-14
Saldo van lasten en baten	-164	2	-163	-176	-13

Bedragen x € 1.000

De markt- en standplaatsgelden vallen binnen dit taakveld, evenals de lasten voor de centrummanager en accountmanager bedrijven.

Taakveld 3.4 Economische promotie

Ook economische promotie levert een bijdrage aan de economische vitaliteit en het economisch profiel van de gemeente. Binnen dit taakveld vallen de activiteiten op het gebied van recreatie & toerisme (inclusief het heffen van toeristenbelasting), evenementen en het ondernemersfonds. Al deze activiteiten maken deel uit van de Economische Agenda.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In Leidschendam Centrum en in Huygenskwartier Voorburg zijn ondernemersfondsen actief. Door middel van reclamebelasting wordt bij de ondernemers in de betreffende centra geld geïnd, dat via een subsidie weer wordt uitgekeerd aan de beide ondernemersfondsen in het gebied. Hierdoor kan meer voor het centrum gedaan worden en kunnen er meer activiteiten worden georganiseerd. Ook zijn door het ondernemersfonds geen free-riders meer en stimuleert het de onderlinge samenwerking en betrokkenheid tussen ondernemers. Het ondernemersfonds is een belangrijk instrument om de opgaven uit de Economische Agenda en de detailhandelsvisie te realiseren en daarmee essentieel voor de toekomst en vitaliteit van de beide winkelgebieden.

Op basis van een promotieplan wordt het toeristisch-recreatief profiel van de gemeente uitgedragen, gericht op het aantrekken van meer bezoekers. Op het gebied van evenementenbeleid ligt de focus op het stimuleren van de lokale economie en bijdragen aan de levendigheid, door middel van faciliteren van bestaande en nieuwe evenementen in Leidschendam-Voorburg. Hiertoe hebben we o.a. concept locatieprofielen opgesteld en ruimtelijk onderzoek laten verrichten als basis om te kunnen sturen op welke type evenement op welke locatie in de gemeente. Het geactualiseerde evenementenbeleid, het uitvoeringsbeleid en de locatieprofielen zullen ter besluitvorming worden voorbereid.

Afgelopen jaar is een concept promotieplan opgesteld dat begin 2020 met relevante stakeholders wordt besproken en uitgewerkt.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Economische promotie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	465	33	498	407	91
Baten	147	0	147	151	4
Saldo van lasten en baten	-318	-33	-351	-256	95

Bedragen x € 1.000

De lasten bestaan uit de subsidiëring van het ondernemersfonds, en de beleidsadvisering en uitvoering van het uitvoeringsprogramma recreatie en toerisme en evenementenbeleid. De baten betreffen de toeristenbelasting.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Economie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Economische ontwikkeling	343	403	747	595	152
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	3.331	-17	3.314	2.604	710
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	246	-7	239	238	1
Economische promotie	465	33	498	407	91
Lasten	4.386	411	4.797	3.844	953
Baten					
Economische ontwikkeling	0	27	27	32	5
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	3.142	50	3.192	2.548	-644
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	82	-5	76	63	-14
Economische promotie	147	0	147	151	4
Baten	3.371	72	3.443	2.794	-649
Saldo van lasten en baten	-1.015	-340	-1.355	-1.051	304

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Economie is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 304.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Economische ontwikkeling (€ 152.000 voordeel)

In 2019 zijn kosten gemaakt voor het bevorderen aanleg glasvezelnet. Er is onderzoek gedaan naar verbeteren internet in het buitengebied en het opstellen van een uitvraag voor potentiële operators die willen investeren in snel internet in het buitengebied. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol. Er zijn in 2019 minder kosten gemaakt dan begroot doordat dit gehele proces meer tijd in beslag heeft genomen dan voorzien. Dit komt door de complexiteit in het gebied en de verkenning van alternatieve oplossingsrichtingen. In 2020 zal het project dan ook worden voortgezet.

Door eigenaren en ondernemers op De Julianabaan wordt gewerkt aan de ruimtelijke versterking van het gebied. Een stedenbouwkundig bureau heeft opdracht gekregen om een drietal scenario's op te stellen voor een toekomstbestendig winkelgebied. De planning is om voor de zomer 2020 een voorkeursscenario te kiezen.

Er zijn in 2019 minder kosten gemaakt dan begroot. Het project is samen met de verschillende eigenaren opgepakt. Om te komen tot een gedragen resultaat is afstemming met de verschillende eigenaren belangrijk. Dit heeft meer tijd gevraagd dan voorzien. Dit proces loopt dan ook door in 2020.

In het kader van de Economische agenda is in 2020 voornamelijk ingezet op de prioriteit ruimte voor bedrijvigheid. Dit is gebeurd door o.a. advisering in ruimtelijke projecten en initiatieven. Daarnaast is er ingezet op de regionale samenwerking op het gebied van bedrijfslocaties. Door regionaal samen te werken kunnen bestaande bedrijven voor de regio behouden blijven en kan huisvesting worden geboden aan nieuwe bedrijven. Het college is voornemens om aan te sluiten bij Businesspark Haaglanden (BPH). Deze stichting is een samenwerkingsverband op het gebied van bedrijventerreinen in de Haagse regio. In 2020 zal deze samenwerking geformaliseerd worden. In het kader van een toekomstbestendig buitengebied is het opstellen van een gebiedsanalyse en visie voor het buitengebied Stompwijk in gang gezet. Deze activiteiten zijn in 2019 in gang gezet. Een belangrijk deel van de kosten worden in 2020 gemaakt waardoor de lasten in 2019 lager uitvallen t.o.v. de begroting.

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 710.000 voordeel)

De kosten van de werkzaamheden voor het bouw- en woonrijp maken van Leidsenhage (Mall of the Netherlands) vallen lager uit dan begroot. Dat heeft te maken met uitloop van de bouw van het winkelcentrum en de entree van de parkeergarage. Deze werkzaamheden schuiven door naar 2020, waarna het overgrote deel van de openbare ruimte wordt opgeleverd.

Deze kosten worden volledig vergoed door Unibail-Rodamco (zie toelichting bij de baten).

Taakveld Economische promotie (€ 91.000 voordeel)

De afronding van het promotieplan heeft langer geduurd dan voorzien. De reden hiervoor is dat er gewacht moest worden op de nieuwe huisstijl voordat het promotieplan afgerond kon worden. Hierdoor vallen de lasten lager uit in 2019 ten opzichte van de begroting. De kosten die hiervoor geraamd waren in 2019 zullen alsnog gemaakt worden in 2020. Het uitrollen van het promotieplan "Toerisme" zal plaatsvinden in 2020.

Baten

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 644.000 nadeel)

De baten die wij ontvangen van Unibail-Rodamco voor de werkzaamheden van het bouw- en woonrijp maken van Leidsenhage (Mall of the Netherlands) zijn lager uitgevallen, omdat de lasten ook lager zijn (zie toelichting bij de lasten).

Investeringsen

Programma Economie	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	0	0	0
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	0	0	0

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 4. Onderwijs

Omschrijving

De Onderwijsvisie van Leidschendam-Voorburg vormt de basis voor de invulling van de gemeentelijke activiteiten binnen het programma Onderwijs. Gemeente en onderwijspartners werken – samen met andere betrokken partijen - nauw samen. Voor de periode 2019-2022 zijn gezamenlijk nieuwe afspraken gemaakt in de Lokale Educatieve Agenda. Speerpunten hierbij zijn onder andere een betere aansluiting tussen onderwijs en zorg en meer inzet op preventie en voorkomen van uitval.

Wettelijke taken

De gemeente is vanuit de Leerplichtwet verantwoordelijk voor het voorkomen dat leerlingen thuis zitten, verzuimen of voortijdig schoolverlaten. Aansluitend is de Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie in het leven geroepen. Deze wet verplicht de gemeenten jongeren zonder startkwalificatie te volgen tot ze 23 jaar zijn. Ook moeten de gemeenten stimuleren dat deze jongeren alsnog hun startkwalificatie halen.

Andere wettelijke taken van gemeenten zijn om ervoor te zorgen dat kinderen zo min mogelijk achterstanden hebben wanneer zij instromen in het primair onderwijs en om zorg te dragen voor voldoende en passende onderwijshuisvesting. Ten slotte hebben gemeenten vanuit hun wettelijke taken op het gebied van jeugd en contacten met alle betrokken partners in dit veld, een belangrijke taak in het voeren van regie op de samenwerking tussen zorg- en onderwijspartners. Doel hiervan is passend onderwijs, ook voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
4.1	Openbaar basisonderwijs
4.2	Onderwijshuisvesting
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen wij bereiken?

Inwoners bereiken het voor hen best passende opleidingsniveau

De gemeente zet zich in om jeugdigen te faciliteren bij het bereiken van het voor hun best passende opleidingsniveau, o.a. door het realiseren van voldoende adequate onderwijshuisvesting. Een goede opleiding biedt kansen op de arbeidsmarkt en op meedoen in de maatschappij. Dit draagt bij aan de (financiële) zelfredzaamheid van inwoners.

Meer jongeren zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt

Als jongeren door hun opleiding goed voorbereid zijn op de arbeidsmarkt, vergroot dat hun kansen op betaald werk. Een goede voorbereiding op de arbeidsmarkt bestaat uit meer dan alleen het behalen van een startkwalificatie. Door jongeren bekend te maken met de mogelijkheden op de arbeidsmarkt én hen te ondersteunen in de stap van onderwijs naar arbeidsmarkt, kan worden voorkomen dat jongeren na afronding van school werkloos thuis komen te zitten. Ook kunnen jongeren kansen worden geboden op de arbeidsmarkt door werkplekken te genereren en mogelijkheden te creëren om werkervaring op te doen.

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs

Tot dit taakveld behoren resterende rente en afschrijving van investeringen gedaan vóór 2007 ten behoeve van het inrichten van lokalen en lesmaterialen voor openbare basisscholen. Tot 2007 vielen deze investeringen onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid en om deze reden drukken ze nog steeds op de begroting. De verantwoordelijkheid hiervoor is daarna overgedragen aan Stichting Panta Rhei.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Wat heeft het gekost?

Openbaar basisonderwijs	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	0	-11	-11	0	-11
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	0	11	11	0	-11

Bedragen x € 1.000

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting voor primair en voortgezet onderwijs (zowel openbaar als bijzonder onderwijs): nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding van bestaande schoolgebouwen; opstellen programma onderwijshuisvesting; vandalismebestrijding. Samen met de schoolbesturen stellen wij hiervoor integrale huisvestingsplannen (IHP's) op waarin renovatie- en nieuwbouwplannen van schoolgebouwen voor vier jaar zijn vastgelegd. Het rapporteren over de voortgang van nieuwbouwprojecten vindt plaats via het projectenboek.

De aanpassing en het (buiten)onderhoud van schoolgebouwen behoren niet tot dit taakveld (dit is een verantwoordelijkheid van de schoolbesturen).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het IHP richt zich in eerste instantie op de wettelijke taak van de gemeente om te voldoen aan de vraag naar onderwijshuisvesting. Hierbij is aandacht in de plannen voor een deugdelijke spreiding van het onderwijsaanbod. Om desinvesteringen te voorkomen worden volumeafspraken gemaakt met de schoolbesturen. Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2015-2018 is, in nauw overleg met de 3 plaatselijke schoolbesturen, geactualiseerd voor de periode 2019-2023, waarbij een doorkijk is gemaakt naar 2034. Het geactualiseerde IHP voor het Primair Onderwijs (PO) en Speciaal Basisonderwijs (SBO) omschrijft de inzet van beleid voor de periode 2019-2023.

Daarnaast wil de gemeente een doorkijk geven naar de ontwikkelingen en in beeld brengen welke schoolgebouwen in deze periode in aanmerking komen voor vervanging. Het nieuwe IHP is in het derde kwartaal van 2019 door het college van burgemeester en wethouders vastgesteld.

Daarnaast is in 2019 verder invulling gegeven aan de nieuwbouwprojecten van diverse scholen. Bij nieuwbouw hanteert Leidschendam-Voorburg de Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) norm, die per 1 augustus 2020 gaat gelden voor alle nieuwe overheidsgebouwen en scholen. Groenblauwe schoolpleinen worden zo mogelijk gerealiseerd. Rode draad bij alle nieuwbouwprojecten betreft de kostenstijgingen als gevolg van lonen, materialen en de BENG norm.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Nieuwbouw scholen	Er is gestart met de bouw van drie nieuwe IKC's en er is een nieuwe sporthal opgeleverd.	

Toelichting per speerpunt

Nieuwbouw scholen

In 2019 is de Maerten vd Velde school in Stompwijk (als onderdeel Kulturhus) opgeleverd en is gestart met de bouw van De Trampoline. De Wegwijzer is in 2019 gesloopt om te kunnen starten met de nieuwbouw. Er is gewerkt aan een nieuwe sporthal (Novem-Maartenshal). Hieronder is een uitgebreidere toelichting opgenomen.

Primair onderwijs:

1. Nieuwbouw IKC De Tol aan De Tol (basisschool De Wegwijzer) en kinderopvang Partou in Leidschendam-Zuid.

Het bouwheerschap is in handen van de gemeente. De aannemingsovereenkomst met het bouwbedrijf is in november gesloten. Intensief overleg bleek noodzakelijk om binnen het beschikbare investeringsbedrag te blijven.

Met de sloop van de bestaande school De Wegwijzer aan De Tol is inmiddels gestart. De leerlingen zijn tijdelijk ondergebracht in de dependance van de school aan De Oude Bleyk.

2. Nieuwbouw IKC De Trampoline aan Teylingen/De Haar (basisschool De Trampoline) en kinderopvang Vlietkinderen in Leidschendam De Zijde.

Het bouwheerschap is in handen van schoolbestuur Lucas Onderwijs. Nadat in het 2e kwartaal het definitieve investeringsbedrag beschikbaar is gesteld door de gemeenteraad is aansluitend de aannemingsovereenkomst gesloten. In december is de eerste paal geslagen.

3. Nieuwbouw IKC Heeswijk aan de Heeswijkstraat (basisschool Pius X) en kinderopvang Vlietkinderen in Voorburg-West.

Het bouwheerschap is in handen van de gemeente. Het definitief ontwerp voor de nieuwbouw is gereed. De totstandkoming van het ontwerp heeft, vooral om budgettaire redenen, veel tijd gekost. Aan de gemeenteraad is een voorstel gedaan om het definitieve investeringsbedrag beschikbaar te stellen.

4. Nieuwbouw Maerten vd Velde, Dr. Van Noortstraat in Stompwijk

In 2019 is de nieuwbouw van de Maerten vd Veldeschool, als onderdeel van het Kulturhus, in Stompwijk in gebruik genomen.

Voortgezet onderwijs.

5. Nieuwbouw Novum-Maartenshal, Marcellus Emantslaan Voorburg

Het bouwheerschap is in handen van schoolbestuur Spinoza. In 2019 is het gehele jaar gewerkt aan de bouw. De werkzaamheden aan de buiten- en binnenkant zijn nagenoeg afgerond. De hal telt een drietal gymnastieklokalen.

6. Nieuwbouw Veurs College, Delflandlaan Voorburg.

Het bouwheerschap is in handen van schoolbestuur Spinoza. Het definitief ontwerp voor de nieuwbouw is gereed. De nieuwbouw komt daarmee eindelijk in zicht. Aan de gemeenteraad is een voorstel gedaan om het definitieve investeringsbedrag beschikbaar te stellen.

Wat heeft het gekost?

Onderwijshuisvesting	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	3.904	-240	3.664	3.527	137
Baten	6	32	38	17	-20
Saldo van lasten en baten	-3.898	272	-3.626	-3.509	117

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen rentelasten, afschrijvingen en exploitatielasten van schoolgebouwen.

De baten betreffen huurlasten ter dekking van de kapitaallasten met betrekking tot vierkante meters kinderopvang in schoolgebouwen (IKCs).

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Tot dit taakveld behoren de organisatie van het leerlingenvervoer, het aanbieden van voor- en vroegschoolse educatie, het voeren van onderwijsachterstandenbeleid, het mede zorgdragen voor passend onderwijs, het aanbieden van volwasseneneducatie en het stimuleren van schooldeelname, door leerplicht en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente continueert haar inzet op passend onderwijs, leerplicht, laaggeletterdheid, platform Economie, Onderwijs & Arbeidsmarkt en peuteropvang. In aansluiting op de aanbesteding van het leerlingenvervoer wordt de gemeentelijke werkwijze meer gericht op het leveren van maatwerk en bieden van ruimte aan de eigen kracht van ouders en leerlingen. We inventariseren de behoefte m.b.t. schoolzwemmen bij basisscholen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Start Lokale Educatieve Agenda	De afspraken voor 2019 in de nieuwe Lokale Educatieve Agenda zijn uitgevoerd	
Maatschappelijke diensttijd	De lokale uitvoering van de maatschappelijke diensttijd voor jongeren is voorbereid	

Toelichting per speerpunt

Start Lokale Educatieve Agenda

Op 8 mei is de LEA Leidschendam-Voorburg 2019-2022 ondertekend door onderwijsorganisaties, kinderopvang, maatschappelijke organisaties en de gemeente Leidschendam-Voorburg. Activiteiten die in 2019 zijn uitgevoerd in het kader van de LEA, zijn onder andere de organisatie van een succesvolle IKC conferentie voor onderwijspartners, uitbreiding van de VVE uren (vooruitlopend op wijziging van de wetgeving), gesprekken met samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs over de aansluiting van jeugdhulp en onderwijs en activiteiten op Brede Scholen.

Ook zijn gezamenlijk jaarplannen opgesteld voor 2020 waarin de ambities uit de nieuwe LEA worden geconcretiseerd. Deze jaarplannen worden vastgesteld door de Stuurgroepen Jeugd en Onderwijs, waarin de onderwijsorganisaties, kinderopvangorganisaties, samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeente Leidschendam-Voorburg zijn vertegenwoordigd.

Maatschappelijke diensttijd

Het ontwerp van de plannen rondom maatschappelijke diensttijd door het ministerie van VWS (een afspraak in het regeerakkoord) heeft vertraging opgelopen. In september 2019 heeft staatssecretaris Blokhuis het ontwerp als brief naar de Tweede Kamer gestuurd. De staatssecretaris gaf daarin aan dat in februari 2020 de landelijke start van de maatschappelijke diensttijd plaatsvindt. Om deze reden is een pas op de plaats gemaakt.

Wat heeft het gekost?

Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	4.058	-248	3.810	3.711	100
Baten	1.160	465	1.626	1.634	8
Saldo van lasten en baten	-2.898	713	-2.185	-2.077	108

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie, instroomgroepen statushouders, laaggeletterdheid, brede school activiteiten, combinatiefunctionarissen onderwijs, leerplicht, de lokale educatieve agenda en schoolzwemmen. De baten betreffen de rijksmiddelen ten behoeve van onderwijsachterstandenbeleid en leerplicht.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Onderwijs	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Openbaar basisonderwijs	0	-11	-11	0	-11
Onderwijshuisvesting	3.904	-240	3.664	3.527	137
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.058	-248	3.810	3.711	100
Lasten	7.962	-499	7.463	7.237	226
Baten					
Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	6	32	38	17	-20
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.160	465	1.626	1.634	8
Baten	1.166	497	1.663	1.651	-12
Saldo van lasten en baten	-6.796	996	-5.800	-5.586	214

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Onderwijs is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 214.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Onderwijshuisvesting (€ 137.000 voordeel)

De uitgaven aan onderwijshuisvesting zijn lager dan geraamd in verband met de huur van tijdelijke huisvesting voor (verhuizingen van) schoolgebouwen. In 2019 is het gebouw dat hiervoor wordt gehuurd niet gebruikt voor onderwijshuisvesting maar is tijdelijk anti-kraak verhuurd. De gerealiseerde baten en lasten hiervan vallen niet in het taakveld "Onderwijshuisvesting" maar in het taakveld "Beheer overige gebouwen en gronden" (Programma Bestuur en Ondersteuning).

Tegenover dit voordeel staat dus een nadeel in dat taakveld.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken (€ 100.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld is het gevolg van meerdere kleinere voor- en nadelen:

- Het budget voor schoolzwemmen is niet volledig besteed vanwege een gebrek aan animo onder scholen.
- Het budget voor onderwijsachterstandenbeleid is niet volledig besteed. Dit is het gevolg van continue in- en uitstroom van peuters waardoor het lastig is om vooraf een exacte inschatting op de besteding te maken.
- De voorbereidingsbudget voor maatschappelijke diensttijd is niet gebruikt omdat landelijke en regionale ontwikkelingen op dit gebied vertraging opliepen.
- Er is sprake van een onderbesteding op het budget laaggeletterdheid vanwege de annulering van een groepscursus.
- De kosten voor leerplicht liggen lager dan begroot.
- Door een toenemende vraag naar maatwerk in het leerlingenvervoer stijgen de kosten en is er in 2019 een tekort ontstaan.

Investeringsplan

Programma Onderwijs	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	5.793.743	2.018.133	3.775.610
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	5.793.743	2.018.133	3.775.610

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 5. Sport, cultuur en recreatie

Omschrijving

Het beleid van de gemeente en haar partners is opgenomen in de "Visie op sport en bewegen 2016-2020". De gemeentelijke koers in cultuurbeleid is opgenomen in de "Visie op kunst en cultuur (Van Forum tot Universum)". Onder de paraplu van de Economische Agenda wordt het actieplan recreatie & toerisme uitgevoerd.

Wettelijke taken

De gemeente heeft verschillende wettelijke taken die verband houden met cultuur. Het gaat om het aanbieden van een bibliotheekfunctie, een lokale omroep en het beschermen en toegankelijk maken van cultureel erfgoed (archeologisch en cultuurhistorisch). De gemeente heeft tevens de wettelijke taak om speelvoorzieningen in de openbare ruimte te inspecteren en veilig te houden en een zorgplicht ten aanzien van het bomenbestand in de openbare ruimte. De gemeente heeft geen wettelijke taken op het gebied van sport en bewegen.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
5.1	Sportbeleid en activering
5.2	Sportaccommodaties
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie & cultuurparticipatie
5.4	Musea
5.5	Cultureel erfgoed
5.6	Media
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen wij bereiken?

Meer inwoners hebben een gezonde leefstijl

Sport en bewegen maken onderdeel uit van een gezonde leefstijl. Leefstijl heeft alles te maken met gedrag. Minder eten, meer bewegen, niet roken, voldoende ontspanning en weinig alcohol leiden tot aanzienlijke gezondheidswinst en een betere kwaliteit van leven. De baten van een gezonde leefstijl zijn evident en groot. Op individueel niveau leidt een betere gezondheid tot meer welbevinden, participatie, veerkracht en zelfregie. Op maatschappelijk niveau leidt een betere gezondheid tot meer arbeidsproductiviteit en lagere zorgkosten.

Inwoners ontdekken en ontwikkelen hun talenten en vaardigheden

Uit onderzoek blijkt dat een constructieve tijdsbesteding door bijvoorbeeld deelname aan creatieve, culturele of sportieve activiteiten en het vergroten van sociale, emotionele en gedragsmatige competenties voor jeugdigen twee van de tien belangrijkste beschermende factoren zijn in opvoeden en opgroeien. Tevens is er steeds meer bewijs dat beweging en kunst- en cultuuractiviteiten bijdragen aan gezond en gelukkig oud worden. Om deze effecten te bereiken is het belangrijk dat deze activiteiten voor alle inwoners, juist ook voor kwetsbare groepen, bereikbaar en beschikbaar zijn.

Goed beschermd en beleefbaar erfgoed

Omdat Leidschendam-Voorburg een rijk historisch verleden heeft met veel (verwachte) archeologische vindplaatsen is een goede bescherming hiervan belangrijk. Behoud in situ staat voorop: behouden op zijn plek in de grond waarbij de archeologie een integraal onderdeel van de nieuwe ruimtelijke inrichting wordt. Alleen als dit onmogelijk is, kan de gemeente besluiten de archeologie te laten documenteren en archiveren.

Aantrekkelijke leefomgeving voor mens, plant en dier, geen afname groene ruimte in bebouwd gebied. Een 'mooiere, schonere, gezondere, toegankelijker en veiligere leefomgeving' draagt bij aan het welzijn van mens, plant en dier, en is dan ook een belangrijk doel van de Omgevingswet. De woon- en leefkwaliteit in Leidschendam-Voorburg is nauw verbonden met de kwaliteit van de groene en stedelijke voorzieningen. De gemeente blijft inzetten op het vergroten van de variatie en beleefbaarheid van groen in de wijken en het buitengebied. De inzet van de gemeente is gericht op het versterken van de recreatieve voorzieningen en netwerken. Vanuit het meerjarenprogramma Duin, Horst en Weide wordt ingezet op de vitaliteit en beleefbaarheid van dit gebied. Het is een gebied met hoge landschappelijke, natuurlijke, recreatieve en cultuurhistorische waarde dat deel uitmaakt van het Nationaal Park Hollandse Duinen. Omdat de leefomgeving zich ook uitstrekt over de gemeentegrens, is het van belang om samen te werken in de regio.

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering

Tot dit taakveld behoren de niet-fysieke maatregelen ter stimulering van sport zoals: sportstimulering, uitvoering sport en beweegvisie, de aanpak "Jongeren op gezond gewicht" (JOGG-aanpak), en de buurtsportcoaches (Brede impuls combinatiefuncties). De gemeente ontvangt twee decentralisatie uitkeringen voor deelname aan de Brede impuls combinatiefuncties en Gezond in de stad (GIDS), deze worden verantwoord onder de algemene middelen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft het actieplan Sport en Bewegen 2019 uitgevoerd, samen met sportverenigingen, onderwijs- en welzijnspartners. Dit bestaat o.a. uit het continueren van de sportstrippenkaart, de inzet van buurtsportcoaches, het stimuleren van sport en bewegen in de openbare ruimte en het jaarlijks uitreiken van de Sportprijs. Daarnaast is in 2019 met bovengenoemde partijen het lokale sportakkoord Leidschendam-Voorburg afgesloten met ambities en maatregelen voor 2020 en 2021.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Actieplan Sport en Bewegen 2019	Het actieplan sport en bewegen 2019 is uitgevoerd samen met betrokken partners	

Toelichting per speerpunt

Actieplan Sport en Bewegen 2019

De sportstrippenkaart is uitgebreid naar de sport- en cultuurstrippenkaart. In samenwerking met de sportverenigingen, onderwijs en welzijnsorganisaties is door de sportformateur in 2019 het lokaal sportakkoord LV opgesteld en ondertekend. De visie op sport en bewegen en het actieplan waren hierbij de basis voor het lokale sportakkoord. Er is een verkenning gedaan naar de combinatie van onderhoud van speelplaatsen met het plaatsen van fittoestellen en in Prinsenhof is een hardlooperoute gerealiseerd. Wederom heeft afgelopen jaar op 18 februari 2019 de jaarlijkse uitreiking van de sportprijs plaatsgevonden.

Wat heeft het gekost?

Sportbeleid en activering	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	692	325	1.018	1.039	-21
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-692	-325	-1.018	-1.039	-21

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name de combinatiefunctionarissen sport en sportstimuleringsmaatregelen.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Tot dit taakveld behoren beheer en exploitatie van accommodaties voor sportbeoefening, zoals gymnastieklokalen, sporthallen, zwembaden, sportparken en trapveldjes in de wijk.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2019 is op basis van het beheersplan sportaccommodaties het noodzakelijke onderhoud gepleegd. Het onderzoek naar de capaciteit van de sportaccommodaties (incl. wensenlijst van de gebruikers) is nagenoeg afgerond. Op basis hiervan is opdracht gegeven tot het opstellen van een huisvestingplan voor het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Dit ter verbetering van het gebruik en het beheer van het gemeentelijk vastgoed. Het onderzoek naar een nieuwe, definitieve locatie voor de rugbyclub dat in 2018 werd gestart is voortgezet en nagenoeg afgerond. De eindrapportage met daarin een aantal mogelijke varianten wordt in 2020 aan de raad voorgelegd.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Verbeteren sportaccommodaties	Acties uit PvA verbeteren sportaccommodaties zijn uitgevoerd	

Toelichting per speerpunt

Verbeteren sportaccommodaties

Het hoofdveld van voetbalvereniging Wilhelmus (sportpark Westvliet) is omgebouwd tot kunstgrasveld. In het kader van bescherming van het milieu is besloten om vanaf 2019 bij de realisatie of renovatie van kunstgrasvelden géén gebruik meer te maken van rubber-infill, maar van (natuurlijke) kurk-infill.

Wat heeft het gekost?

Sportaccommodaties	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	4.766	282	5.048	5.068	-20
Baten	1.505	417	1.922	1.895	-27
Saldo van lasten en baten	-3.260	135	-3.126	-3.173	-47

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen beheer, exploitatie, onderhoud, rente, en afschrijvingslasten van sportaccommodaties. De baten betreffen huurinkomsten voor sportaccommodaties.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie & cultuurparticipatie

Tot dit taakveld behoren activiteiten ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel waaronder het subsidiëren van amateurkunst beoefening, kunstzinnige vorming en cultuureducatie, het bevorderen van het educatief aanbod, de ondersteuning van het theater en overige cultuurvoorzieningen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft uitvoering gegeven aan de Cultuurvisie middels het Actieplan Cultuur 2019. Er is onder andere ingezet op het aantrekken van bezoekers voor de musea Huygens Hofwijck en Swaensteyn en het versterken van collectiebeheer, erfgoedpodium en cultuureducatie. Dit laatste onderwerp, cultuureducatie is vormgegeven en uitgevoerd middels de subsidietafel Basisvaardigheden en talentontwikkeling.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Actieplan Cultuur 2019	Het actieplan cultuur 2019 is uitgevoerd	

Toelichting per speerpunt

Actieplan Cultuur 2019

In 2019 is het Actieplan Cultuur uitgevoerd. Dit plan is een voortzetting van het eerdere actieplan dat vooral tot doel had om de basisinfrastructuur van cultuur (bibliotheek, museum, theater, erfgoed en amateurkunst) te verstevigen en de cultuurorganisaties en hun activiteiten te promoten.

Wat heeft het gekost?

Cultuurpres., productie & participatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	603	11	614	617	-2
Baten	87	2	89	109	20
Saldo van lasten en baten	-516	-10	-526	-508	18

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen subsidie aan theater, cultuureducatie, amateurkunst beoefening en beheer gemeentelijke accommodaties voor cultuur. De baten betreffen huurinkomsten voor deze accommodaties.

Taakveld 5.4 Musea

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het verwerven, behouden, onderzoeken en presenteren van kunst en cultuur: het subsidiëren van Huygens' Hofwijck en Museum Swaensteyn en exposities, archeologie en historische archieven.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De musea Huygens' Hofwijck en Swaensteyn stemmen hun activiteiten en programmering op elkaar af. De ingezette samenwerking tussen beide musea heeft geleid tot een verdere stijging van het aantal bezoekers. Zij hebben ook de samenwerking met maatschappelijke en economische partners in Leidschendam-Voorburg en de regio verstevigd. Zo zijn de musea met de bibliotheek en Theater Ludens gestart met het ontwikkelen van het Cultuurpodium en hebben zij deelgenomen aan de subsidietafel Basisvaardigheden en Talentontwikkeling.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Musea	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	610	38	648	672	-24
Baten	58	-8	49	58	8
Saldo van lasten en baten	-553	-46	-599	-615	-16

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name musea en archiefbeheer. De baten betreffen huurinkomsten van museum Swaensteyn en legesopbrengsten met betrekking tot archieven.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren taken gericht op conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed: historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte; subsidie, beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed; het (digitaal) zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden. De gemeente telt drie rijksbeschermd stads- en dorpsgezichten, circa vierhonderd gemeentelijke monumenten en ruim honderd rijksmonumenten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft haar inzet in het Erfgoedpodium gecontinueerd. Hier organiseert de gemeente samen met de erfgoedpartners het hele jaar door activiteiten rond de iconen zoals de Romeinen, de Vliet en buitenplaatsen.

De gemeente heeft in 2019 voor het eerst beeldbepalende objecten aangewezen.

Open Monumentendag was een succes, dankzij de stichting Open Monumentendag.

Er is in 2019 een voordracht gedaan voor de Unesco werelderfgoed terreinen. Er zijn in het voorlopige dossier 4 terreinen van Leidschendam-Voorburg opgenomen. Het dossier is goedgekeurd door de Ministerraad.

Ter ondersteuning van de beleving is het project de Romantische Limes verder uitgewerkt.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Cultureel erfgoed	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	458	-5	453	417	37
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-458	5	-453	-416	37

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name subsidies monumentenzorg en reguliere uitgaven ten behoeve van erfgoedbeheer. Er zijn geen financiële baten begroot.

Taakveld 5.6 Media

Tot dit taakveld behoren de zorg voor fysieke en elektronische cultuurdragers: de bibliotheekfunctie, de lokale pers en lokale omroep en lokale informatievoorziening. Het Commissariaat voor de Media heeft de Stichting Voorburgse en Leidschendamse Lokale Omroep Midvliet aangewezen als lokale publieke media voor Leidschendam-Voorburg tot 9 januari 2021.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft haar subsidiëring van de lokale publieke media gecontinueerd en zorggedragen voor adequate lokale informatievoorziening, onder andere via de eigen website. Het bibliotheekwerk is in ontwikkeling, mede ingegeven door gewijzigde wetgeving en veranderingen in de samenleving. Daarom besloot de gemeenteraad op 13 december 2016 om in te stemmen met een traject om de functie van de bibliotheek te herzien. In 2019 hebben de bibliotheek, de gemeente en partners samen stappen gezet om nader invulling te geven aan de toekomstige functie van de bibliotheek. Omdat bibliotheekwerk vanuit de Bibliotheekwet verder gaat dan het uitlenen van boeken, heeft Bibliotheek aan de Vliet samen met andere partners ingezet op het ontwikkelen van talenten en het ontwikkelen van 21st century skills voor alle inwoners. Ook is er gewerkt aan scenario's voor de toekomstbestendige bibliotheek en is, onder leiding van een onafhankelijk adviseur, een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld om de transitie van de openbare bibliotheek te stimuleren. In dit plan is tevens invulling gegeven aan de taakstelling per 2022 uit de Kadernota 2019.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Toekomstbestendige bibliotheekfunctie	De invulling van de bibliotheekfunctie is toekomstbestendig vormgegeven	

Toelichting per speerpunt

Toekomstbestendige bibliotheekfunctie

De scenario-uitwerking voor de toekomstbestendige bibliotheekfunctie en het plan van aanpak van de onafhankelijk adviseur is eind 2019 naar de gemeenteraad gestuurd. Tijdens bespreking in de commissie Samenleving bleek er meer behoefte te zijn aan vernieuwing en burgerparticipatie. Daarom is besloten om op basis van burgerparticipatie nieuwe plannen voor de bibliotheek op te stellen.

Wat heeft het gekost?

Media	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	2.018	0	2.017	2.015	2
Baten	257	4	262	260	-1
Saldo van lasten en baten	-1.760	5	-1.756	-1.755	1

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de subsidies aan bibliotheken en de lokale omroep. De baten betreffen huurinkomsten voor de bibliotheekgebouwen.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Dit taakveld omvat de aanleg en het onderhoud van openbaar groen, openbaar water en speel- en recreatieve voorzieningen. Ook volkstuincomplexen vallen onder dit taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft met het onderhouden en beheren van de openbare ruimte en infrastructuur ingezet op het behoud van het groene karakter, het vergroten van de variatie en beleefbaarheid van groen in de wijken en de verbindingen tussen het stedelijk en buitengebied. Door het uitvoeren van het meerjarenprogramma Duin, Horst en Weide heeft de gemeente zich ingezet voor het duurzaam beheren en onderhouden van het buitengebied als toekomstbestendig gemengd landschap.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Het groen en de leefbaarheid in wijken verbeteren	Alle wijken hebben een actueel wijkgroenbeheerplan	

Toelichting per speerpunt

Het groen en de leefbaarheid in wijken verbeteren

De gemeente werkt gestructureerd aan het verbeteren van de parken en plantsoenen. Voor elke wijk is er een wijkgroenbeheerplan (waarin de streefbeelden en maatregelen zijn vastgelegd) of een vergelijkbaar plan. Het groen in de gemeente levert een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Ook helpt beplanting om wateroverlast en hittestress te voorkomen. De gemeente stimuleert inwoners om hun tuinen zo groen mogelijk in te richten.

Ondanks de beperkte capaciteit door personeelsverloop en krappe financiële middelen is in 2019 het beheerplan Damsigt opgeleverd. Een meer realistische planning voor het opleveren van beheerplannen, waarbij één wijkbeheerplan per jaar wordt gemaakt, wordt verwerkt in de begroting van komende jaren.

In 2019 is het wijkgroenbeheerplan voor de wijk Damsigt vastgesteld. Voor 2020 wordt het plan voor de wijk Essenteijn opgesteld. In de jaren hierna volgen de wijken:

- Stompwijk
- De Heuvel/Amstelwijk
- Veursehout/De Zijde en Duivenvoorde
- Prinsenhof

Verbonden partijen

Dunea N.V.

Doelstelling

Dunea N.V. Drinkwaterbedrijf Zuid-Holland levert betrouwbaar drinkwater en beheert de duinen tussen Monster en Katwijk.

Ontwikkelingen

De huidige bronnen van Dunea, de Lek en de Maas staan onder druk. Dat komt door een combinatie van klimaatverandering en bevolkingsgroei. Dunea streeft naar een duurzame drinkwatervoorziening in 2040. Om naar deze visie toe te groeien en de drinkwatervoorziening in het leveringsgebied klaar te maken voor de toekomst, gaat Dunea op korte termijn (voor 2025) het huidige systeem optimaliseren om op korte termijn aan de stijgende vraag te voldoen. Daarnaast intensificeert Dunea de samenwerking met partners voor schone bronnen en robuuste watersystemen en zet Dunea in op beïnvloeding van de vraag en voorkomen van verspilling. Op lange termijn (na 2025) moet er een duurzaam systeem komen dat blijvend veerkracht en leveringszekerheid biedt (invulling van de multi-bronnenstrategie). Dat is een drinkwatervoorziening die beschikt over meerdere, onderling onafhankelijke bronnen van goede kwaliteit.

Voor het financieren van met name de investeringen die worden beschreven in de 3 scenario's van de multi-bronnen strategie is een hoge investering benodigd. Als deze investeringen geheel in 2024 zouden moeten worden uitgevoerd, dan wordt er nog steeds voldaan aan de minimale solvabiliteits eis van de banken van 30%.

Daarnaast kan Dunea met aquathermie uit drinkwater een rol te pakken in de energietransitie. Daarvoor heeft Dunea een dochtervennootschap opgericht zodat Dunea in een later stadium kan beschikken over een vergunde warmtedochter die een rol kan spelen bij projecten op het gebied van aquathermie binnen het leveringsgebied van Dunea. De Drinkwaterwet stelt eisen aan de activiteiten van drinkwaterbedrijven, onder meer gericht op financiën en transparantie. Om de niet drinkwateractiviteiten, zowel vanuit het oogpunt van aansprakelijkheid als vanuit transparantie, gescheiden te houden van de (wettelijke) drinkwateractiviteiten is het gebruikelijk om voor dergelijke activiteiten een aparte dochteronderneming in te richten.

Wat heeft het gekost?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	6.324	2.366	8.690	6.930	1.761
Baten	229	2.114	2.343	562	-1.781
Saldo van lasten en baten	-6.096	-251	-6.347	-6.368	-20

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarnaast zijn er beheer en exploitatielasten van watergangen, parken, speelvoorzieningen en openbare kunst. De baten betreffen inkomsten vanuit verkoop snippergroen, huurinkomsten volkstuinen, boetes m.b.t. handhaving van bouwvergunningen.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Sport, cultuur en recreatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Sportbeleid en activering	692	325	1.018	1.039	-21
Sportaccommodaties	4.766	282	5.048	5.068	-20
Cultuurpres., productie&participatie	603	11	614	617	-2
Musea	610	38	648	672	-24
Cultureel erfgoed	458	-5	453	417	37
Media	2.018	0	2.017	2.015	2
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.324	2.366	8.690	6.930	1.761
Lasten	15.471	3.017	18.489	16.758	1.731
Baten					
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	1.505	417	1.922	1.895	-27
Cultuurpres., productie&participatie	87	2	89	109	20
Musea	58	-8	49	58	8
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
Media	257	4	262	260	-1
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	229	2.114	2.343	562	-1.781
Baten	2.136	2.529	4.665	2.885	-1.780
Saldo van lasten en baten	-13.335	-488	-13.824	-13.873	-49

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sport, cultuur en recreatie is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 49.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie (€ 1.761.000 voordeel)

- Landschapstafel Duin, Horst en Weide (DHW): Gemeente Leidschendam-Voorburg heeft namens DHW een subsidie toegekend gekregen van de Provincie Zuid-Holland voor het gebiedsprogramma DHW dat loopt tot en met 2022.
Onze gemeente treedt namens de deelnemende partijen op als penvoerder. Hiermee leggen wij over alle kosten verantwoording af aan de Provincie en moeten wij de kosten die in het lopende boekjaar gedaan zijn in onze jaarrekening verantwoorden. De totale baten en lasten voor de volledige looptijd van het gehele project zijn in 2019 begroot (circa € 1,9 miljoen)
Aangezien in 2019 maar een beperkt aantal van alle uit te voeren projecten gerealiseerd is, zijn de werkelijke lasten en daarbij samenhangende baten (toe te rekenen deel van de subsidie van de Provincie) lager dan begroot. Dit leidt tot een afwijking (van circa € 1,7 miljoen) op de geraamde lasten en baten (zie ook baten).
- Kunstbeheer en -onderhoud: Het budget voor kunstbeheer en -onderhoud is in 2019 niet volledig besteed (€ 12.000 voordeel).
- Onderhoud groen: Voor het onderhouden van de groenvoorzieningen is in totaal € 370.000 meer uitgegeven dan gepland als gevolg van onder andere de extreem droge zomers. Hierdoor moest meer worden bewaterd en moest meer groen worden vervangen dan normaal. Daarnaast heeft de gemeente last van boomziektes zoals essentaksterfte en kastanjebloedingsziekte. Hierdoor zijn de kosten voor het vervangen van bomen hoger dan begroot. Door deze boomziektes kosten de boomcontrole en het veilig houden van ons bomenbestand ook steeds meer. Ook kost het intact houden van ons bomenbestand meer geld omdat er meer gesnoeid moet worden om schaduwoverlast te voorkomen. Langs drukke wegen bestaan deze snoeikosten voor een groot deel uit verkeersmaatregelen.

Baten

Taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie (€ 1.781.000 nadeel)

De baten (subsidieverrekening) ter dekking van de uitgaven aan de Landschapstafel Duin, Horst en Weide zijn evenredig met de uitgaven verlaagd (zie lasten)

Investerings

Programma Sport, cultuur en recreatie	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	5.276.369	4.602.221	674.148
Inkomsten	26.976	77	-26.899
Saldo uitgaven en inkomsten	5.249.393	4.602.144	647.249

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 6. Sociaal domein

Omschrijving

Dit hoofdstuk van de begroting richt zich op alle inspanningen van de gemeente op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). In financiële omvang is dit het grootste programma van de begroting. In het Sociaal Kompas, beleidsplan voor het sociaal domein 2017-2020, zijn de gemeentelijke doelstellingen op het sociaal domein vastgelegd. Deze doelstellingen en de inspanningen die daaraan bijdragen, zijn onderling sterk verweven en omvatten ook (delen van) programma 4, 5 en 7. De verdeling naar programma's en taakvelden is (ook financieel) zo zorgvuldig mogelijk gemaakt maar doet niet altijd recht aan de (verweven) werkelijkheid.

De gemeente wordt sinds de decentralisatie van de taken op het terrein van de Jeugdzorg in 2015 geconfronteerd met sterk toenemende vraag naar jeugdhulp. Een belangrijke doelstelling van de nieuwe Jeugdwet is dat jeugdigen tijdig de juiste hulp en ondersteuning krijgen zodat minder instroom van jeugdigen in de zwaardere vormen van jeugdhulp nodig is. Dit wordt landelijk (nog) niet gerealiseerd en Leidschendam-Voorburg is daarop geen uitzondering.

In 2019 was in Leidschendam-Voorburg voor het eerst geen sprake van groei van het aantal jeugdigen dat een beroep doet op de jeugdhulp. Het landelijke beeld is dat in 2019 nog wel sprake was van groei. De gemiddelde zorgkosten per jeugdige in Leidschendam-Voorburg zijn echter toegenomen in 2019. De oorzaak hiervan ligt in intensievere trajecten en de toename van de trajectduur.

In 2019 liep het aantal inwoners dat gebruik maakte van een bijstandsuitkering terug. Dit is het gevolg van de betere economische situatie en de intensivering van het gemeentelijk re-integratiebeleid. Wel moet de gemeente over 2019 nog een (beperkt) beroep doen op de vangnetregeling.

In 2019 is het gebruik van de Wmo-voorzieningen sterk gestegen. Mede door het rijksbeleid wonen mensen langer zelfstandig. Vooral inwoners met GGZ-problematiek maken meer gebruik van de Wmo. Ook de landelijke invoering van het abonnementstarief, waarmee de eigen bijdrage naar draagkracht is afgeschaft, heeft gezorgd voor een toename van het gebruik.

Bovenstaande ontwikkelingen maken dat het verschil in uitgaven op dit programma en de inkomsten vanuit het rijk voor de uitvoering van deze taken verder is toegenomen.

Wettelijke taken

De gemeente heeft omvangrijke wettelijke taken binnen dit programma. Gemeenten hebben de taak om zorg te dragen voor een effectief laagdrempelig en preventief ondersteuningsaanbod voor kinderen en hun ouders die problemen ervaren bij het opgroeien of opvoeden. Ook heeft de gemeente de taak schuldhulpverlening te bieden en bijzondere bijstand en bijstandsuitkeringen te verstrekken. De gemeente is voorts verantwoordelijk voor een effectieve toeleiding naar en ondersteuning bij arbeidsparticipatie voor iedereen die dat nodig heeft. Voor de doelgroep die meer ondersteuning en begeleiding nodig heeft dan op een reguliere werkplek kan worden geboden, is het de verantwoordelijkheid van de gemeente om die arbeidsplaatsen te creëren (het zogenoemde 'beschut werk'). Ook is de gemeente wettelijk verplicht inwoners toegang te bieden tot een antidiscriminatievoorziening. Dit is een organisatie die klachten van inwoners registreert en onafhankelijke bijstand verleent aan deze inwoners in de afwikkeling van hun klachten.

De Rijksoverheid heeft bij gemeenten de primaire verantwoordelijkheid belegd voor het bevorderen van het zo lang mogelijk zelfstandig wonen van mensen. Preventie van opname in een instelling is belangrijk. Dit geldt voor alle doelgroepen: mensen met een lichamelijke beperking of somatische aandoening, mensen met een psychiatrische aandoening, mensen met een verstandelijke beperking, mensen met psychogeriatrische problematiek en mensen met een zintuiglijke beperking.

De gemeente heeft vanuit de Wmo en de Jeugdwet de wettelijke plicht om individuele voorzieningen te verstrekken aan kwetsbare inwoners die hiervoor een indicatie hebben. Daarnaast heeft de gemeente een wettelijke taak om de toegang tot de ondersteuningsvormen waarvoor zij verantwoordelijk is, te organiseren. Met toegang bedoelen we het hele proces van informatievoorziening en advies, cliëntondersteuning, gespreksvoering, toewijzing, overdracht, coördinatie van de ondersteuning en nazorg.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie
6.2	Wijkteams
6.3	Inkomensregelingen
6.4	Begeleide participatie
6.5	Arbeidsparticipatie
6.6	Maatwerkvoorzieningen
6.71	Maatwerk dienstverlening 18+
6.72	Maatwerk dienstverlening 18-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+
6.82	Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen wij bereiken?

Meer jeugd groeit op in een veilige omgeving

Het ideaal is dat ieder kind opgroeit tot een volwassen inwoner die zelfredzaam is en positief bijdraagt aan zijn of haar omgeving. Een gezonde ontwikkeling en een veilige omgeving zijn daarvoor de belangrijkste voorwaarden. Om dit te stimuleren, zijn preventie en versterking van het dagelijkse leven essentieel. Dit moet leiden tot een stimulerende opvoed- en opgroeiomgeving met een stevige pedagogische basis. Hiermee wordt voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen uitgroeien tot ernstige problemen waarvoor professionele ondersteuning nodig is.

Meer inwoners kunnen zich financieel goed redden

Financiële zelfredzaamheid levert een belangrijke bijdrage aan maatschappelijke participatie en welbevinden van inwoners. Een deel van onze inwoners is – soms tijdelijk, soms langdurig – niet in staat de eindjes aan elkaar te knopen. Mensen die te maken hebben met armoede en/of problematische schulden, bevinden zich in een kwetsbare positie. Zij lopen een grotere kans op problemen op andere leefgebieden; denk aan gezondheid, huisvesting en relaties. Daarom stimuleert de gemeente de financiële zelfredzaamheid van inwoners en vervult de regiefunctie bij de aanpak van zowel armoede als schulden.

Meer inwoners zijn aan het werk

Het hebben van een betaalde baan is de beste weg om financiële zelfredzaamheid te bevorderen. Een baan verhoogt de eigenwaarde en het zelfvertrouwen, en biedt zingeving en structuur. Daarnaast is er een sterke indicatie dat het hebben van werk goed is voor de geestelijke gezondheid. Vooral voor kwetsbare inwoners is de positieve invloed van werk van belang voor hun participatie en herstel. Echter juist deze groep ervaart grote belemmeringen in het verkrijgen en behouden van werk. De inspanningen van de gemeente zijn erop gericht om zoveel mogelijk inwoners aan een passende baan te helpen bij een reguliere werkgever.

Leidschendam-Voorburg is een solidaire en inclusieve gemeente

Uit onderzoek blijkt dat sociale cohesie een belangrijke bijdrage levert aan de veiligheid en leefbaarheid in de wijk. Daarnaast draagt sociale cohesie in de buurt over het algemeen bij aan een betere gezondheid. Ook blijkt dat wanneer jongeren meer binding hebben met de wijk, het risico op crimineel en overlast gevend gedrag vermindert. Wie moeite heeft om actief sociale verbanden op te bouwen en te onderhouden, loopt een verhoogd risico op sociale uitsluiting en eenzaamheid. Langdurige eenzaamheid draagt bij aan het ontstaan van fysieke en psychische klachten en kan daarmee een zichzelf versterkende negatieve spiraal in werking zetten. De gemeente werkt aan een inclusieve en solidaire samenleving ten behoeve van de participatie en zelfredzaamheid van inwoners. Geslacht, leeftijd, geaardheid, geestelijke en/of fysieke beperking, religie en herkomst mogen geen reden zijn voor uitsluiting.

Meer mensen zijn in staat (begeleid en langer) zelfstandig te wonen

Bij inwoners die lichte en/of tijdelijke problemen ervaren in hun zelfredzaamheid en/of participatie, kan het inzetten van tijdige en laagdrempelige ondersteuning veel problemen oplossen. Daarmee draagt het bij aan het voorkomen van zware, complexe of langdurige problematiek. Dit kan zowel professionele ondersteuning (door betaalde arbeidskrachten) als informele ondersteuning (door vrijwillige inzet of mantelzorg) zijn. Het totale palet aan laagdrempelige en lichte ondersteuningsvormen, waar gebruik van kan worden gemaakt zonder indicatie, noemen we het 'voorliggend veld'.

Effectieve ondersteuning, licht waar mogelijk, zwaar waar nodig

De gemeente organiseert een gevarieerd en flexibel aanbod van enerzijds ondersteuning in de thuissituatie en anderzijds een vangnet met opvang- en crisisvoorzieningen voor inwoners met complexe of zware problematiek. Belangrijk is een soepele overgang van de hulp van Jeugdwet naar Wmo voor kwetsbare jongeren die de leeftijd van 18 jaar bereiken. De gemeente werkt samen met andere gemeenten in de regio, in diverse samenwerkingsverbanden, om deze voorzieningen voor inwoners te organiseren.

Snelle, klantvriendelijke toeleiding naar de juiste hulp

De gemeente organiseert de toegang tot hulp en ondersteuning, bestaande uit informatievoorziening en advies, cliëntondersteuning, gespreksvoering, toewijzing, overdracht, coördinatie van de ondersteuning en nazorg. De inspanningen van de gemeente zijn gericht op het vinden van de juiste oplossing voor een inwoner, passend bij zijn/haar vraag en rekening houdend met zijn/haar (leef)situatie. Daarmee vervult het toegangsproces tevens een belangrijke rol in het doelmatig inzetten van zorg. Daarnaast organiseert de gemeente toeleiding naar zorg voor mensen die de weg naar zorg niet zelfstandig kunnen of willen vinden (zorgmijders). De gemeente werkt in de organisatie van de toegang nauw samen met het Sociaal Servicepunt.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie: ondersteunen (burger)initiatieven vrijwilligers en mantelzorgers, het project maatschappelijk verantwoord verenigen, de welzijnsactiviteiten en dagbesteding in wijk- en dienstencentra, maatschappelijke integratie statushouders, vluchtelingenwerk, het jeugd- en jongerenwerk, algemeen maatschappelijk werk en wijkopbouwwerk. Ook eenzaamheidsbestrijding, LHBTQI-beleid, informele zorg, OGGZ en aanpak dementie vallen binnen dit taakveld.

Ook omvat dit taakveld de inspanningen die erop gericht zijn om Leidschendam-Voorburg een solidaire en inclusieve gemeente te maken met een sterke sociale cohesie, ruimte voor initiatief van inwoners en voldoende mogelijkheden voor participatie ongeacht geslacht, leeftijd, geaardheid, verstandelijke, psychische en/of fysieke belemmeringen, religie of afkomst.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het merendeel van de voorzieningen in dit taakveld wordt vanaf 2020 middels de subsidietafels ingevuld. Een belangrijk deel van de gemeentelijke inspanningen in 2019 is gericht geweest op een goede start van de subsidietafels. Het doel van de subsidietafels is om partijen en voorzieningen in het voorliggend veld beter met elkaar te verbinden en te versterken, de vraag van de inwoners meer centraal te stellen en de verschillende soorten dienstverlening beter aan elkaar te verbinden. Daarnaast is de inzet op acceptatie en emancipatie van de LHBTQI+ doelgroep gecontinueerd, evenals de ondersteuning van diverse netwerken (o.a. mantelzorg, vrijwilligers, dementie). Ook de gebiedsregie in de kernen is gecontinueerd. Voor inwoners met ggz-problematiek is het mogelijk geworden om indicatievrij deel te nemen aan dagbestedingsactiviteiten.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Visie op burger- en overheidsparticipatie	De gemeentelijke visie burger- en overheidsparticipatie is geformuleerd, tegen de achtergrond van democratische ontwikkeling en bestuurlijke vernieuwing.	
Laagdrempelige dagbesteding kwetsbare ouderen	Er kan worden voorzien in de toegenomen vraag naar laagdrempelige dagbesteding voor kwetsbare ouderen	
Bewonersinitiatief in zorg voor de samenleving	Inwoners zijn gestimuleerd tot het nemen van initiatieven in zorg voor de samenleving	
Inregelen inburgering statushouders	Het overnemen van de verantwoordelijkheid voor inburgering van statushouders is voorbereid	
Gebiedsgerichte aanpak eenzaamheid	De gebiedsgerichte aanpak van eenzaamheid in Heuvel/Amstelveen, Voorburg Midden, Bovenveen en Prinsenhof is geïntensiveerd	

Toelichting per speerpunt

Visie op burger- en overheidsparticipatie

In 2019 heeft de burgemeester gesproken met actieve bewonersgroepen. Het project Burgerparticipatie is formeel gestart met twee brede bijeenkomsten om te komen tot de kaders voor de startnotitie burgerparticipatie "positiviteit van 2 kanten". Op 10 december heeft de raad de startnotitie geamendeerd vastgesteld. In 2020 wordt uitvoering gegeven aan de startnotitie; door middel van dialoogtafels worden de spelregels/afspraken voor burgerparticipatie opgesteld en daarnaast zal er geëxperimenteerd worden met de in het amendement benoemde pilots.

Laagdrempelige dagbesteding kwetsbare ouderen

In reactie op de vraag naar dagbesteding voor kwetsbare ouderen met geheugenproblemen is gezamenlijk door WZH, Florence en Woej een plan van aanpak opgesteld. De uitvoering zal worden opgepakt. Medewerkers van de drie ontmoetingscentra dementie komen regelmatig bijeen en wisselen informatie uit om o.a. doorstroming van cliënten naar intensievere zorg te bespoedigen.

Bewonersinitiatief in zorg voor de samenleving

Een gebiedsgerichte aanpak is onder andere meegenomen in subsidietafel sociale cohesie. Dit betekent dat in het uitvoeringsplan van de betreffende subsidiepartners prioriteit gegeven is aan wijken die de meeste aandacht behoeven. In de wijk Prinsenhof is een pilot Samen Beter gestart waar ingezet wordt op een sterk netwerk om hier samen met bewoners aan thema's die in de wijk leven (zorg, leefbaarheid) te werken. Via Vlietwensen is gemeentebreed ingezet op het ondersteunen, faciliteren en verbinden van bewonersinitiatieven.

Inregelen inburgering statushouders

De invoering van de wet is vertraagd. Met ingang van 1 juli 2021 treedt nu de nieuwe Wet inburgering in werking en krijgt de gemeente de regie over de inburgering van nieuwkomers (denk hierbij aan statushouders, nareizigers en gezinsmigranten). 2019 stond in het kader van het volgen van landelijke ontwikkelingen en de start van de lokale voorbereiding op het nieuwe inburgeringsstelsel. Deze voorbereiding wordt voortgezet in 2020. Ook wordt in 2020 het beleid lokaal verder uitgewerkt en worden alle noodzakelijke onderdelen van het nieuwe stelsel ingericht en geïmplementeerd. De gemeente is hierbij deels afhankelijk van tijdige informatievoorziening over nadere invulling van de wet en financiële kaders.

Gebiedsgerichte aanpak eenzaamheid

Het project 'Oog voor elkaar' heeft gedraaid. Het gesprek met dit netwerk over wat we gaan doen, hoe en met welke focus (welk gebied) is aan de subsidietafel Sociale cohesie gevoerd. In het uitvoeringsplan van de subsidietafel is ook de gebiedsgerichte aanpak op het gebied van eenzaamheid opgenomen. Subsidiepartners gaan hier in gezamenlijkheid uitvoering aan geven.

Wat heeft het gekost?

Samenkracht en burgerparticipatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	10.043	202	10.245	10.106	140
Baten	1.133	105	1.238	1.444	206
Saldo van lasten en baten	-8.910	-97	-9.007	-8.662	345

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name subsidies en bijdragen aan maatschappelijke organisaties die bovenstaande voorzieningen aanbieden. Daarnaast vallen ook de kosten voor beheer en exploitatie van wijk- en dienstencentra hieronder. De baten betreffen huurinkomsten van wijk- en dienstencentra en kinderopvanglocaties gevestigd in gemeentelijke panden. De baten bevatten ook de middelen voor bemoeizorg aan de OGGZ doelgroep die sinds 2018 via de centrumgemeente Den Haag aan Leidschendam-Voorburg worden uitgekeerd.

Taakveld 6.2 Wijkteams

Tot dit taakveld behoren alle voorzieningen gericht op het identificeren van de mogelijkheden (eigen kracht) en hulpvraag van de inwoner en zijn/haar netwerk en het geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en -dienstverlening): informatievoorziening, voorlichting, advisering, vroegsignalering, cliëntondersteuning en toegang tot geïndiceerde zorg. De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft ervoor gekozen om de taken in het toegangsproces grotendeels zelf uit te voeren (gespreksvoering, toewijzing, overdracht, zorgcoördinatie, nazorg). De toegang wordt verzorgd door multidisciplinaire teams (MDT's). Hierin zijn alle expertises (Wmo, jeugd, werk, inkomen en leerplicht) vertegenwoordigd. De medewerkers in deze teams voeren de vraagverhelderingsgesprekken met inwoners en hun naaste(n). Het voeren van deze gesprekken en het stellen van de indicaties is gebonden aan wettelijke termijnen. Daarnaast is een aantal taken uitbesteed aan derden (toeleiding van zorgmijders, onafhankelijke cliëntondersteuning). Ook werkt de gemeente voor een aantal taken nauw samen met kernpartners, verenigd in het Sociaal ServicePunt (informatievoorziening en advies). Ook huisartsen zijn een belangrijke partner in het toegangsproces.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

We hebben onze dienstverlening aan inwoners die op zoek zijn naar informatie, advies of ondersteuning gecontinueerd, o.a. via de eigen toegang en het Sociaal Servicepunt. We onderzoeken de mogelijkheden en meerwaarde om over te gaan naar één verordening voor het Sociaal Domein, waar er nu afzonderlijke gemeentelijke regelgeving is voor jeugdhulp, Wmo en participatie. Via de subsidietafel Zelfredzame Inwoners is één plan gemaakt voor het Sociaal Servicepunt en cliëntondersteuning voor diverse doelgroepen. In 2020 wordt gestart met de uitvoering daarvan.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Dienstverlening MDT's en SSP	SSP en gemeente hebben gezamenlijk een heldere en eenduidige toegang voor het sociaal domein georganiseerd	

Toelichting per speerpunt

Dienstverlening MDT's en SSP

In 2019 is geïnvesteerd in de zogenaamde 'warme overdracht' tussen SSP en MDT's. Medewerkers van het SSP zijn aangesloten bij de casuïstiek overleggen van de MDT's. Dit zorgt voor inzicht in elkaars werk; zowel de consultants als de medewerkers van het SSP zijn beter op de hoogte wat er mogelijk is aan zorg en ondersteuning binnen de keten. Daarnaast werken consultants van de gemeente periodiek op de locaties van het Sociaal Servicepunt waar casuïstiek besproken kan worden, vragen gesteld kunnen worden en waar consultants van de gemeenten ook vragen vanuit het spreekuur van het SSP kunnen oppakken als het Jeugdhulp of Wmo betreft. In 2019 was er een Sociaal Netwerkpunt gevestigd in de Driesprong. Medewerkers van de gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties en sociaal-maatschappelijke instellingen kunnen bij het Netwerkpunt terecht voor netwerken, flexwerken, vergaderen en voor afspraken met cliënten en samenwerkingspartners. Na afloop van de incidentele subsidie eind 2019 wilden partijen het SNP graag voortzetten, zijn zij voor 2020 op zoek naar een andere locatie en financiering. Tot die tijd is het SNP (tijdelijk) in de kantine van Forumsport gehuisvest.

Wat heeft het gekost?

Wijkteams	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	2.206	-507	1.699	1.790	-91
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-2.206	507	-1.699	-1.790	-91

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name de Lokale Kamer, casemanagement (jeugd), jeugdbeschermingstafel, (subsidies m.b.t. de) het Sociaal Servicepunt en de sociale netwerkpunten en cliëntondersteuning bij de toegang tot geïndiceerde zorg.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen: inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet, bijzondere bijstand, kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen, de schoolspullenpas en de Ooievaarspas.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

We hebben onveranderd ingezet op het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van inwoners door preventieve schuldhulpverlening, minimaregelingen en het rechtmatig verstrekken van uitkeringen. Wanneer voorzieningen onterecht zijn verstrekt, heeft handhaving plaatsgevonden. Ook is het onterecht gebruik van voorzieningen zoveel mogelijk voorkómen door het verstrekken van heldere en duidelijke informatie/voorlichting aan de voorkant.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Gratis openbaar vervoer AOW-gerechtigde minima	AOW-gerechtigden met een minimum inkomen kunnen per 2020 gratis gebruik maken van openbaar vervoer van en naar Den Haag.	
Uitbreiding doelgroep Collectieve Ziektekostenverzekering Minima	Iedereen die tot 130% van het minimumloon verdient, kan gebruik maken van de collectieve ziektekostenverzekering voor minima.	

Toelichting per speerpunt

Gratis openbaar vervoer AOW-gerechtigde minima

De uitbreiding voor de Ooievaarspashouders in de AOW-gerechtigde leeftijd is gerealiseerd in Q4 2019. Iedere inwoner die in aanmerking kwam om deel te nemen heeft inmiddels een OV-chipkaart met tegoed ontvangen of een tegoed op de eigen OV-chipkaart. Dit betekent dat in 2020 desbetreffende inwoners gebruik kunnen maken van het OV, niet alleen om naar Den Haag te reizen maar ook om andere reizen te kunnen ondernemen.

Uitbreiding doelgroep Collectieve Ziektekostenverzekering Minima

Sinds 1 januari 2019 is de collectieve ziektekostenverzekering toegankelijk voor inwoners met een inkomen tot 130% van de voor hen toepasselijke bijstandsnorm.

Wat heeft het gekost?

Inkomensregelingen	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	36.710	-686	36.024	36.609	-584
Baten	29.013	-539	28.475	29.121	647
Saldo van lasten en baten	-7.697	147	-7.550	-7.487	62

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name de kosten voor alle uitkeringen en de bijzondere bijstand inclusief armoedebestrijding (bijv. de schoolspullenpas). Daarnaast bevat dit taakveld de kwijtscheldingen van afval- en rioolheffingen.

De baten betreffen met name de rijksinkomsten Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) en inkomsten uit andere gemeente voor de uitvoeringskosten van de werkorganisatie Duivenvoorde. De baten dekken de lasten niet volledig omdat een deel van de lasten gedekt wordt door inkomsten uit de algemene dekkingsmiddelen.

Taakveld 6.4 Begeleide participatie

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet direct gericht zijn op doorstroming naar arbeid: 'oud' beschut werk (Wsw-werkplekken in de sociale werkvoorziening), nieuw beschut werk (loonvormend) en alternatief beschut werk (niet-loonvormend).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor de doelgroep 'oud' beschut werk (vanuit de Wet sociale Werkvoorziening (Wsw)) en nieuw beschut werk (vanuit de Participatiewet) is ingezet op het realiseren van werkplekken bij reguliere werkgevers. Dit heeft erin geresulteerd dat de doorstroom van een interne beschutte werkplek bij de DSW naar werken-op-locatie bij een reguliere werkgever is toegenomen. In 2017 waren 18,3% van de gewerkte uren bij DSW intern op een beschutte werkplek, in 2019 is dat gedaald naar 17,1% (op basis van de derde kwartaalrapportage van DSW). Daarnaast zijn er in 2019 ook beschutte werkplekken direct bij een reguliere werkgever in Leidschendam-Voorburg georganiseerd.

Samen met de gemeenten Zoetermeer en Rijswijk is het afgelopen jaar gewerkt aan het plan om de uitvoering van de Wsw en nieuw beschut werk onder te brengen in een nieuw op te richten Werkbedrijf. Dit nieuwe Werkbedrijf gaat voor de gemeente Zoetermeer ook een deel van de Participatiewet uitvoeren. Daarmee is een toekomstbestendige uitvoering van 'oud' en nieuw beschut werk gewaarborgd.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Verbonden partijen

Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW)

Doelstelling

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening. Doel is dat iedere persoon met een sociale werkvoorzieningsindicatie op het voor hem of haar maximaal haalbare niveau werkzaam is. De deelnemers hebben de uitvoering ondergebracht bij de DSW. Daarnaast voert de DSW re-integratieactiviteiten uit voor bijstandsgerechtigden van de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen

De DSW voert de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de medewerkers met een Wsw-indicatie. Omdat er geen nieuwe mensen met een Wsw-indicatie bij de DSW komen, is er sprake van een jaarlijkse daling van medewerkers door natuurlijk verloop. Daarmee is het huidige bedrijf niet toekomstbestendig. De gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk werken aan een nieuwe vorm van samenwerking in een nieuw Werkbedrijf. De gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk gaan de uitvoering van de taken die nu bij DSW liggen bij het nieuwe Werkbedrijf inkopen. Daarnaast gaat de gemeente Zoetermeer ook de taken gericht op begeleiding naar werk of participatie van inwoners die vallen onder de Participatiewet bij het nieuwe Werkbedrijf onderbrengen. Daarmee wordt het nieuwe werkbedrijf breder dan DSW nu is.

In 2019 hebben de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk afspraken gemaakt over opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling DSW en de toekomstige inkoop bij het nieuwe Werkbedrijf. Deze afspraken zijn vastgelegd in het onderhandelingsresultaat transitie DSW naar Werkbedrijf. Het Algemeen Bestuur van DSW heeft een ontwerp liquidatieplan voor de opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling DSW opgesteld. De gemeente Zoetermeer heeft een ontwerp organisatie-inrichtingsplan voor het nieuwe Werkbedrijf opgeleverd.

Op 10 december 2019 heeft de gemeenteraad;

- een zienswijze op het ontwerp liquidatieplan vastgesteld,
- ingestemd met het onderhandelingsresultaat,
- ingestemd met de concept zienswijze van het college op het organisatie-inrichtingsplan van het nieuwe Werkbedrijf.

Medio 2020 wordt het voorstel om Gemeenschappelijke Regeling DSW op te heffen inclusief het definitieve liquidatieplan voor toestemming aan de raad voorgelegd. De planning is dat de taken van DSW per 1 januari 2021 door het nieuwe Werkbedrijf worden uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Begeleide participatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	3.903	-190	3.714	3.712	2
Baten	80	16	96	83	-13
Saldo van lasten en baten	-3.823	205	-3.618	-3.629	-11

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen o.a. de Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW), dienstverlening op maat voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (trede 1 en 2) en alternatief beschut werk. De baten betreffen inkomsten uit Wassenaar en Voorschoten ter dekking van de werkzaamheden die Leidschendam-Voorburg voor deze gemeenten uitvoert.

Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie

Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen: sociale activering, detacheringsbanen, scholingstrajecten, proefplaatsingen en jobcoaching; (bepaalde) vormen van tijdelijke loonkostensubsidie; loonwaardebepaling.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het speerpunt voor re-integratie blijft om zoveel mogelijk mensen duurzaam te laten uitstromen en aan het werk te krijgen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Effectieve re-integratie	De effectiviteit van re-integratie is toegenomen en er zijn meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt bij reguliere werkgevers geplaatst. Het tekort op de BUIG is verkleind.	

Toelichting per speerpunt

Effectieve re-integratie

Het doel van het re-integratie- en participatiebeleid is het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie van inwoners, alsook het optimaliseren van de uitstroom uit de bijstand door succesvolle re-integratie op de arbeidsmarkt.

In het re-integratie en participatiebeleid is een reductie van het bijstandsbestand van 30 tot 50 cliënten per jaar opgenomen als doelstelling. Voor het jaar 2019 is dit doel bereikt, er zijn 79 mensen uitgestroomd. Op deze wijze wordt ook bijgedragen aan het terugdringen van het tekort op de BUIG. Omdat er over het jaar 2019 nog wel steeds een tekort is, wordt wederom de vangnetregeling BUIG aangevraagd.

Wat heeft het gekost?

Arbeidsparticipatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	4.920	-119	4.801	4.546	255
Baten	54	395	449	339	-109
Saldo van lasten en baten	-4.866	513	-4.352	-4.206	146

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen participatie- en re-integratie trajecten, begeleiding naar werk, loonkostensubsidie, het arbeidsmarktoffensief en het platform economie, onderwijs en arbeidsmarkt.

De baten betreffen inkomsten uit Wassenaar en Voorschoten ter dekking van de werkzaamheden die Leidschendam-Voorburg voor deze gemeenten uitvoert en subsidie-inkomsten uit het Europees Sociaal Fonds.

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen

Tot dit taakveld horen (Wmo)voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren voor mensen met fysieke beperkingen, die op basis van een beschikking verstrekt worden: huisautomatisering (domotica), woningaanpassingen, hulpmiddelen en de overige voorzieningen voor fysiek beperkten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente draagt zorg voor een adequate verstrekking van maatwerkvoorzieningen. Daarmee geeft zij uitvoering aan haar wettelijke taken en aan het VN verdrag voor de rechten van personen met een handicap.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	1.730	-51	1.679	2.050	-371
Baten	5	0	5	4	-1
Saldo van lasten en baten	-1.724	51	-1.673	-2.046	-373

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name de kosten voor hulpmiddelen en woonvoorzieningen.
De baten betreffen de inkomensafhankelijke eigen bijdragen die cliënten betalen voor deze voorzieningen.

Taakveld 6.71 Maatwerk dienstverlening 18+

Tot dit taakveld behoort individuele ondersteuning aan inwoners die zelfstandig wonen en die daarvoor een toekenningsbeschikking (indicatie) hebben ontvangen van de gemeente: Wmo begeleiding (individueel en dagbesteding), huishoudelijke ondersteuning, respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers, individueel vervoer en curatieve schuldhulpverlening. Het omvat zowel de voorzieningen in natura als de persoonsgebonden budgetten (PGB's).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Met ingang van 2019 geldt landelijk een vast tarief voor de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen, in plaats van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Hiermee daalt de eigen bijdrage aanzienlijk en wordt de drempel om gebruik te maken van deze voorziening lager. In 2019 is deze maatregel geïmplementeerd en is tevens het aanzuigende effect gemonitord. De capaciteit om aan deze toenemende vraag om ondersteuning te voldoen is verhoogd zodat inwoners tijdig over de juiste ondersteuning kunnen beschikken.

Samen met welzijnspartijen is onderzocht op welke manier inwoners die via deze partijen begeleid worden naar Wmo voorzieningen, met zo min mogelijk lasten kunnen beschikken over de juiste zorg. Aanbevelingen uit dit onderzoek worden overgenomen.

Voor de verbetering van de leesbaarheid en communicatie richting inwoners, zijn alle Wmo brieven aan inwoners verbeterd op leesbaarheid.

De gemeente heeft samen met andere betrokken partijen uitvoering gegeven aan de ontwikkelde sluitende aanpak voor verwarde personen. We hebben samengewerkt met welzijn en wijkverpleging om inwoners te ondersteunen bij het zelfstandig wonen. We voerden het bestaande beleid Schuldhulpverlening uit en werkten regionaal samen op inkoop en contractmanagement van Wmo-begeleiding (H6) en Wmo toezicht (H10).

Speerpunt	Omschrijving	Status
Aansluiting jeugdhulp en Wmo	Jongeren met problemen die 18 jaar worden, krijgen nog steeds de ondersteuning die zij nodig hebben.	
Passend aanbod respijtzorg	Er is een passend aanbod aan respijtzorg beschikbaar voor mantelzorgers	

Toelichting per speerpunt

Aansluiting jeugdhulp en Wmo

Sinds 2017 werken we met multidisciplinaire teams, waarmee werk&inkomen, jeugd en zorgconsulenten samenwerken. De afgelopen jaren is er binnen de MDT's extra aandacht geweest voor de doorgaande lijn van zorg van 18- naar 18+. Om deze ontwikkeling te versterken is een bijeenkomst georganiseerd waarin alle intern betrokkenen aanwezig waren. Hierin zijn werkafspraken gemaakt om de zorg continuïteit te waarborgen.

Daarnaast is er een start gemaakt met een analyse van de doelgroep en de problematiek die zij ervaren. Op basis hiervan is in 2019 gestart met het opstellen van een plan van aanpak.

Passend aanbod respijtzorg

Het netwerk mantelzorg heeft de uitvoeringsagenda opgesteld, die bestuurlijk is bekrachtigd middels het mantelzorgconvenant. Werkgroepen, met deelneming van alle netwerkpartners, zijn aan de slag met de actiepunten. Een digitale respijtwijzer is in de maak en de samenwerking met het respijthotel wordt gemonitord.

Wat heeft het gekost?

Maatwerk dienstverlening 18+	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	9.650	-283	9.368	9.980	-613
Baten	470	-101	369	475	106
Saldo van lasten en baten	-9.180	182	-8.998	-9.505	-507

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen met name kosten voor huishoudelijke ondersteuning, begeleiding (in groepsverband en individueel) en curatieve schuldhulpverlening. De baten betreffen de inkomensafhankelijke eigen bijdragen die cliënten betalen bij het afnemen van Wmo diensten.

Taakveld 6.72 Maatwerk dienstverlening 18-

Tot dit taakveld behoren vormen van jeugdhulp voor kinderen en jongeren tot 18 jaar die uitsluitend toegankelijk zijn met een toekenningsbeschikking (indicatie) van de gemeente of een verwijzing van een huisarts of specialist: ambulante begeleiding en dagbesteding, jeugd- en opvoedhulp, jeugd-GGZ, vervoer van en naar dagbesteding, persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf. In sommige gevallen is sprake van verlengde jeugdhulp voor jongeren tot 23 jaar.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft zich ingespannen om te voorzien in een kwalitatief goed en effectief hulpaanbod zodat jeugdigen veilig en gezond op kunnen groeien en zich maximaal kunnen ontwikkelen. Dit jeugdhulpaanbod is regionaal ingekocht. In de regio werkt de gemeente Leidschendam-Voorburg samen met negen andere gemeenten.

Om inwoners beter inzicht te geven in wat zij mogen verwachten van de gemeente is een nieuwe verordening jeugdhulp opgesteld en vrijgegeven voor inspraak. In de nieuwe verordening is de actuele regelgeving verwerkt.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Actieplan Grip op jeugdhulp	Het actieplan Grip op jeugdhulp is uitgevoerd en de evaluatie is voorbereid	
Resultaatgerichte jeugdhulp 2020-2024	De lokale uitvoering van de (toegang tot) jeugdhulp is resultaatgericht georganiseerd, conform regionale uitgangspunten	

Toelichting per speerpunt

Actieplan Grip op jeugdhulp

Het actieplan 'Grip op jeugd' heeft tot doel om inzicht te krijgen in de oorzaken van de kostenstijging in de jeugdhulp, en grip te krijgen op de uitgaven met behoud van kwaliteit.

Dit plan is in 2019 uitgevoerd (en loopt nog door) o.a. door het inzetten van praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen, inzet op contractmanagement met instellingen met hoge kosten (m.n.

Schakenbosch en Vliet en Burgh) en het verbeteren van administratieve processen. Door de inzet van praktijkondersteuners is lichte hulp dichtbij en laagdrempelig voor inwoners georganiseerd.

Door stelselmatig te monitoren is meer inzicht verkregen waar de kostenstijging in de jeugdhulp zich voordoet, en welke maatregelen effectief zijn om de kosten te beheersen met behoud van kwaliteit. Tweemaal per jaar worden de maatregelen van het actieplan geëvalueerd en aan de raad gerapporteerd middels de jeugdhulpmonitor met toelichtende raadsbrief. In mei en november 2019 heeft de raad deze monitor ontvangen. Door de extra inzet op contractmanagement en het administratieve proces is de toegekende compensatie voor zorguitgaven voogdij en 18+ aanzienlijk hoger uitgevallen dan voorgaande jaren. Vooralsnog lijken de ingezette maatregelen te leiden tot een stabilisatie van het aantal jeugdigen dat een beroep doet op de geïndiceerde jeugdhulp.

Resultaatgerichte jeugdhulp 2020-2024

Aanbieders hebben een kort geding aangespannen (en gewonnen) inzake verhoging van de tarieven. Hierdoor is de invoering van resultaatgerichte jeugdhulp met 1 jaar uitgesteld. Om de zorgcontinuïteit in 2020 te borgen is een overbruggingscontract opgesteld. Uitgangspunt van het overbruggingscontract 2020 is de lopende contractvoorwaarden met indexering van de tarieven. Hierdoor zullen de uitgaven aan jeugdhulp stijgen, zelfs al blijft de zorgvraag gelijk.

Verbonden partijen

Inkoopbureau H-10

Doelstelling

Het Inkoopbureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van Jeugdzorg.

Ontwikkelingen

In 2019 is gewerkt aan een nieuwe governance. De afbakening van de taken en bevoegdheden van het H-10 Inkoopbureau en die van de regionale netwerksamenwerking zijn beter vastgelegd. De Gemeenschappelijke Regeling zal voor onbepaalde duur zijn, wel is opgenomen wat de financiële consequenties zijn voor gemeenten indien zij willen uittreden.

Wat heeft het gekost?

Maatwerk dienstverlening 18-	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	16.334	2.456	18.790	21.717	-2.927
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-16.334	-2.456	-18.790	-21.717	-2.927

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen jeugdzorgkosten (in natura en PGB's). De jeugdhulp wordt grotendeels ingekocht door het regionaal inkoopbureau H10.

N.B. De extra middelen in verband met de compensatieregeling 18-/18+ zijn in dit overzicht niet zichtbaar omdat deze verantwoord worden in de algemene uitkering (Zie taakveld 0.7 Algemene uitkeringen). Daar is een voordeel te zien.

Taakveld 6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen voorzieningen inclusief de zorg en begeleiding die geboden wordt aan de inwoners die in deze voorzieningen verblijven: vrouwenopvang, beschermd wonen (voor volwassen inwoners met psychiatrische en verslavingsproblematiek), maatschappelijke opvang (voor daklozen). Ook de aanpak van huiselijk geweld (onderdeel van Veilig Thuis) en de inlooptime voor volwassen inwoners met psychiatrische en verslavingsproblematiek vallen onder dit taakveld. Een groot deel van deze voorzieningen wordt georganiseerd en gefinancierd door centrumgemeente Den Haag.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2019 is bekend geworden dat de decentralisatie van beschermd wonen wordt uitgesteld naar 2022. Daarom is het regionale convenant Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang verlengd t/m 2021 en zijn er voorbereidingen getroffen voor de overheveling van het budget en bijbehorende taken en verantwoordelijkheden van de centrumgemeenten Den Haag naar individuele gemeenten.

De dagbesteding die eerder geïndiceerd werd vanuit de Wmo voor mensen met GGZ problematiek is vrij toegankelijk gemaakt en samengevoegd met de inlooppunten voor deze doelgroep. Hierdoor kan sneller en eenvoudiger noodzakelijke ondersteuning worden ingezet zonder toenemende kosten.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Geëscaleerde zorg 18+	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	241	137	378	489	-112
Baten	0	0	0	3	3
Saldo van lasten en baten	-241	-137	-378	-487	-109

Bedragen x € 1.000

Een groot deel van de voorzieningen voor geëscaleerde zorg voor volwassenen, wordt georganiseerd en gefinancierd door centrumgemeente Den Haag. De lokale lasten betreffen de subsidie aan de inloop GGZ, noodopvang dakloze gezinnen en huiselijk geweld (incl. gemeentelijke bijdrage aan vrouwenopvang).

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Tot dit taakveld behoren voorzieningen en maatregelen gericht op het waarborgen van de veiligheid van kinderen en jeugdigen tot 18 jaar en verblijfsvoorzieningen inclusief de daar geboden zorg en begeleiding: jeugdbescherming, jeugdreclassering, aanpak van kindermishandeling (onderdeel van Veilig Thuis), gedwongen jeugdhulp (gesloten), jeugdhulp met verblijf en programma's rond verslaving.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft de ondersteuning aan jeugdigen in verblijfsvoorzieningen gecontinueerd.

Door deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veilig Thuis (ondergebracht onder de GR GGD) heeft de gemeente bijgedragen aan het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling. De Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling 2019-2023 is in samenwerking met de overige deelnemende gemeenten in uitvoering.

Er is gewerkt aan verbetering van de werkwijze rondom de maatregelen die worden opgelegd na uitspraak van de kinderrechter (gedwongen kader). Met de Jeugdbeschermingstafel is ingezet op vermindering van hulp met dwang door overleg met ouders en sociaal netwerk.

Jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn opnieuw (regionaal) ingekocht bij Gecertificeerde Instellingen. Betere aansluiting tussen het gedwongen kader (jeugdbescherming en jeugdreclassering) en jeugdhulp blijft een belangrijk onderwerp. De werkwijze volgens de visie 'beter samenspel voor veilig opvoeden' is in 2019 voorbereid in Leidschendam-Voorburg en in 2020 uitgerold.

De werkwijze van Veilig Thuis is aangepast aan de aangescherpte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en wordt verder geoptimaliseerd.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Verbonden partijen

GGD en VT Haaglanden

Doelstelling

Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).

Ontwikkelingen

Onderdeel GGD

- In algemene zin verlopen de werkzaamheden conform de begroting.
- Het aantal meldingen over meldingsplichtige infectieziekten, niet-meldingsplichtige casussen en meldingen van zorginstellingen (hoge aantal meldingen en vragen rondom kinkhoest, meningokokken en mazelen) blijft hoger dan verwacht;
- Het ministerie VWS is op 1 augustus 2019 gestart met de 'PrEP' subsidieregeling (Pre Expositie Profylaxe, een medicijn ter preventieve behandeling van hiv). Deze regeling heeft een looptijd van vijf jaar. De GGD heeft hiervoor nu het testbeleid van het CSG (Centrum Seksuele Gezondheid) herzien om de dienstverlening slimmer en efficiënter in te zetten.
- De vraag naar de inzet vanuit de GGD voor de taak Medische Milieukunde blijft stijgen;
- De verwachte extra lasten komen voornamelijk door de taak Reizigersadvies en vaccinatie. Tegenover deze extra verwachte lasten staan voor bijna alle taken extra bijdragen van derden.

Onderdeel Veilig Thuis

De Regiovisie huiselijke geweld en kindermishandeling 2019-2023 is samen met de andere deelnemende regiogemeenten uitgevoerd. De werkwijze van Veilig Thuis is geoptimaliseerd en aangepast aan de aangescherpte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De effecten van de grote bekendheid van de meldplicht, van het meldpunt (groei instroom) en van een intensievere eerste beoordeling van ontvangen meldingen (meer directe overdracht) zijn zichtbaar. De problematiek van wachtlijsten en doorlooptijden bij Veilig Thuis vermindert nog niet.

VT werkt langs meerdere sporen om de negatieve trend te doorbreken:

- vergroten van de capaciteit van VT
- beter benutten van de beschikbare capaciteit binnen VT
- beter benutten van beschikbare capaciteit in de keten

De totale uitgaven voor VT zijn conform begroting 2019. Er zijn nog wel een aantal verrekennvoorstellen over 2019 die in 2020 worden afgewikkeld.

Inkoopbureau H-10

Doelstelling

Het Inkoopbureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van Jeugdzorg.

Ontwikkelingen

In 2019 is gewerkt aan een nieuwe governance. De afbakening van de taken en bevoegdheden van het H-10 Inkoopbureau en die van de regionale netwerksamenwerking zijn beter vastgelegd. De Gemeenschappelijke Regeling zal voor onbepaalde duur zijn, wel is opgenomen wat de financiële consequenties zijn voor gemeenten indien zij willen uittreden.

Wat heeft het gekost?

Geëscaleerde zorg 18-	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	2.184	30	2.214	2.401	-186
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-2.184	-30	-2.214	-2.401	-186

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de gedwongen jeugdhulp, de kosten van de GR GGD onderdeel Veilig Thuis en de kosten voor crisisinterventies in de jeugdzorg.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Sociaal domein	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Samenkracht en burgerparticipatie	10.043	202	10.245	10.106	140
Wijkteams	2.206	-507	1.699	1.790	-91
Inkomensregelingen	36.710	-686	36.024	36.609	-584
Begeleide participatie	3.903	-190	3.714	3.712	2
Arbeidsparticipatie	4.920	-119	4.801	4.546	255
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	1.730	-51	1.679	2.050	-371
Maatwerk dienstverlening 18+	9.650	-283	9.368	9.980	-613
Maatwerk dienstverlening 18-	16.334	2.456	18.790	21.717	-2.927
Geëscaleerde zorg 18+	241	137	378	489	-112
Geëscaleerde zorg 18-	2.184	30	2.214	2.401	-186
Lasten	87.923	989	88.912	93.399	-4.487
Baten					
Samenkracht en burgerparticipatie	1.133	105	1.238	1.444	206
Wijkteams	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	29.013	-539	28.475	29.121	647
Begeleide participatie	80	16	96	83	-13
Arbeidsparticipatie	54	395	449	339	-109
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	5	0	5	4	-1
Maatwerk dienstverlening 18+	470	-101	369	475	106
Maatwerk dienstverlening 18-	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	3	3
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
Baten	30.756	-124	30.632	31.469	837
Saldo van lasten en baten	-57.167	-1.113	-58.280	-61.930	-3.650

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sociaal domein is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 3.650.000 nadelig. Daarbij moet worden opgemerkt dat het nadeel op dit programma wel in samenhang moet worden gezien met het voordeel op programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 140.000 voordeel)

In dit taakveld is sprake van een optelsom van een aantal grote en kleinere over-en onderschrijdingen die per saldo leiden tot een voordeel van € 140.000. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder toegelicht:

- Collectief vervoer: Door een toename van het gebruik van de regiotaxi en terugloop van regionale middelen (beschikbaar gesteld door MRDH) is sprake van een tekort (€ 110.000 nadeel). In 2019 wordt het tekort gedekt door een afrekening voorgaande jaren (zie baten).
- Openbare GGZ: Het aantal meldingen van Verwarde Personen is gestegen. Beleid hierop is tot nu toe budgetneutraal opgezet, maar dat bleek eind 2019 niet langer houdbaar. Door de stijging is er een nadeel van ca. € 45.000 ontstaan in 2019 voor adequate opvolging van de meldingen (subsidie voor bemoeizorg). Hoewel dit nadeel in 2019 kon worden opgevangen door ontvangsten voorgaande jaren (zie baten) is hierdoor wel sprake van een structureel nadeel voor de begroting van Leidschendam-Voorburg.
- Toezicht op de Kinderopvang: Gedurende 2019 is bekend geworden dat er extra middelen beschikbaar zijn gekomen voor extra toezicht en handhaving op de kwaliteit van kinderopvang. Met de GGD zijn gedurende 2019 afspraken gemaakt over deze extra taken vanaf 2020. Gedurende 2019 zijn deze extra taken (o.a. door capaciteitsgebrek bij de GGD) nog niet uitgevoerd wat ertoe heeft geleid dat de extra middelen in 2019 nog niet zijn ingezet (€ 55.000 voordeel)

Een deel van het voordeel ontstaat door lopende projecten die nog in 2020 doorlopen. Deze zijn hieronder weergegeven:

- Maatschappelijk Verantwoord Verenigen: Het budget voor Maatschappelijk Verantwoord verenigen is in 2019 niet geheel besteed omdat de tweede ronde laat in het jaar van start is gegaan. De aanvragen zijn wel ontvangen, maar nog niet allemaal in 2019 toegekend (€ 45.000 voordeel)
- Hervorming subsidiestelsel: In 2020 is het subsidiestelsel hervormd naar de subsidietafelsystematiek. Uit de evaluatie is gebleken dat de komende tijd nog een optimalisatieslag nodig is. Dat heeft in 2019 vertraging opgelopen door latere besluitvorming (€ 80.000 voordeel)
- Doorontwikkeling nazorgaanpak 2019-2020: De middelen hiervoor zijn niet volledig besteed in 2019 (€ 32.000 voordeel).
- Bewonersinitiatieven: De middelen voor bewonersinitiatieven (Vlietwensen) zijn niet volledig besteed. De afspraak is dat het bedrag 2 jaar beschikbaar blijft (€ 25.000 voordeel).

Taakveld Inkomensregelingen (€ 584.000 nadeel)

- BUIG: Met het nieuwe re-integratie en participatiebeleid wordt een reductie van het bijstandsbestand van 30 tot 50 verstrekkingen per jaar beoogd. De beoogde uitstroombestemming voor 2019 is met een daling van het uitkeringsbestand met 79 ruimschoots behaald. De beoogde financiële doelstelling wordt beïnvloed door de uitstroom. Maar ook de hoogte van het macrobudget speelt een rol. Landelijk is er sprake van een dalende trend in de bijstandsontwikkeling waardoor het macrobijstandsbudget daalt. Omdat de kosten in Leidschendam-Voorburg voldoende mee dalen, onder invloed van de uitstroom, ondervindt de gemeente hier geen nadeel van én wordt de financiële bezuinigingsdoelstelling ook behaald. Per saldo is nu zelfs sprake van een positief effect (€ 200.000 voordeel).
- Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken: Op basis van nader onderzoek is geconcludeerd dat het wenselijk was de waarderingsgrondslag te herzien. Door toepassing van de nieuwe waarderingsgrondslag wordt een realistischer beeld gegeven van de inbaarheid van de vorderingen. Reden voor deze aanpassing was dat door landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen minder vorderingen kunnen worden geïncasseerd dan voorheen. Zo is de beslagvrije voet door het rijk verhoogd van 90% naar 95% van de bijstandsnorm en wordt in de praktijk geconstateerd dat meer mensen aanspraak maken op de beslagvrije voet. Daarnaast is in de gemeente, overeenkomstig de landelijke trend, het aantal mensen met schuldhulpverlening gestegen. Door een gewijzigde systematiek moet eenmalig extra in de voorziening worden gestort (€ 580.000 nadeel).
- Kwijtscheldingen: De kwijtscheldingen riool- en afvalstoffenheffing zijn hoger dan begroot (€ 145.000 nadeel). Door de gestegen belastingdruk zijn minder mensen in staat om aan hun gemeentelijke belastingen te voldoen.

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 255.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld is met name het gevolg van:

- Inburgering: Gedurende 2019 is bekend geworden dat er middelen ontvangen worden voor de voorbereidingen op de nieuwe wet Inburgering. De voorbereidende activiteiten hiervoor konden worden bekostigd uit bestaande budgetten. Daarmee zijn de extra middelen onbenut gebleven (€ 87.000 voordeel).
- Participatie: Het participatiebudget is niet geheel besteed (€ 86.000 voordeel)
- Arbeidsmarktoffensief: De personele uitgaven ten behoeve van het arbeidsmarktoffensief zijn lager dan begroot door een lage instroom van statushouders. Hiertegenover staan ook lagere inkomsten vanuit de werkorganisatie Duivenvoorde (zie baten)

Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (totaal € 1.096.000 nadeel)

- Taakveld Maatwerkvoorzieningen Wmo (€ 371.000 nadeel)
- Taakveld Maatwerk dienstverlening 18+ (€ 613.000 nadeel)
- Taakveld Geëscaleerde zorg 18+ (€ 112.000 nadeel)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) heeft het afgelopen jaar in het teken gestaan van de invoering van het abonnementstarief en een toenemende vraag naar ondersteuning doordat inwoners langer zelfstandig moeten wonen en minder snel worden opgenomen in de GGZ of vallen onder de Wet langdurige zorg (Wlz). Door het abonnementstarief is het beroep op de Wmo aanzienlijk gestegen omdat inwoners maximaal € 19,- per maand betalen en niet, zoals eerder het geval was, naar draagkracht.

Gedurende 2019 is de raad via de monitor Wmo regelmatig geïnformeerd over deze ontwikkelingen. Sinds de 2e tussentijdse rapportage 2019 zijn de kosten verder gestegen met ca. € 1 miljoen. Hierover is de raad in december 2019 en februari 2020 geïnformeerd.

Begeleiding

In 2019 is het beroep op Begeleiding vanuit de Wmo sterk toegenomen omdat mensen met psychische problematiek en (licht) verstandelijke beperkingen moeilijker instromen in de GGZ en de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Inwoners blijven langer zelfstandig wonen en hebben meer ondersteuning nodig vanuit de Wmo. Niet alleen steeg hierdoor het aantal inwoners met Begeleiding, ook was de ingezette zorg gemiddeld zwaarder dan voorgaande jaren.

Het landelijk beeld en de lokale analyse sluit aan bij de verklaringen van aanbieders dat GGZ-problematiek vaker vanuit de thuissituatie wordt behandeld en ook de toegang tot de WLZ is beperkt. Ook vormt dit een verklaring voor het feit dat de grootste toename te zien is op specialistische individuele Begeleiding. Deze ontwikkeling maakt dat er over 2019 een negatief saldo van € 400.000 is ontstaan.

Huishoudelijke ondersteuning

Onze gemeente heeft de aanzuigende werking door het abonnementstarief zwaarder meegenomen in de begroting van 2019 dan door het CPB was doorgerekend. Desondanks is het beroep op Huishoudelijke Ondersteuning dusdanig hard gestegen dat het aantal gebruikers meer dan 20% hoger ligt dan dezelfde periode in 2018 en er alsnog een tekort is ontstaan van € 200.000 over 2019.

Hulpmiddelen en woningaanpassingen

De invoering van het abonnementstarief en ontwikkeling rondom het langer zelfstandig wonen, hebben invloed op de vraag naar hulpmiddelen en woningaanpassingen zoals (elektrische) rolstoelen, scootmobielen, tilliften, deuropeners en badkameraanpassingen.

In 2019 heeft de gemeente ruim 15% meer scootmobielen geleverd en zijn er meer complexe voorzieningen verstrekt. Ook hebben er het afgelopen jaar naar verhouding minder herverstrekingen vanuit het gemeentelijke depot met hulpmiddelen plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen zorgen voor een negatief saldo van € 270.000 op hulpmiddelen en een negatief saldo van € 100.000 op de woningaanpassingen.

Jeugd (totaal € 3.113.000 nadeel)

- Taakveld Maatwerk dienstverlening 18- (€ 2.927.000 nadeel)
- Taakveld Geëscaleerde zorg 18- (€ 186.000 nadeel).

De lasten voor jeugdhulp zijn € 3,1 miljoen hoger dan geraamd in 2019. Tegenover deze kostenstijging staat de compensatie van € 2,6 miljoen die de gemeente heeft ontvangen voor gestegen kosten Voogdij en 18+ via het gemeentefonds. Deze staan verantwoord onder programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

In de monitor jeugdhulp wordt gedurende het jaar uitgebreid stilgestaan bij de kostenontwikkelingen jeugdhulp. Sinds de laatste monitor (november 2019) zijn de jeugdhulputgaven verder gestegen.

Regionaal ingekochte jeugdhulp in natura

De kostenstijging wordt vooral veroorzaakt door de jeugdhulp (zorg in natura), ingekocht binnen H-10 verband (nadeel € 2,65 miljoen). Deze zijn t.o.v. 2018 met 14% gestegen.

Lokaal (en regionaal) zien wij de volgende belangrijkste oorzaken van deze kostenstijging,

1. Toename van de intensiteit van zorg (meer uren, dagdelen, etmalen per kind per maand) en verschuiving van lichte naar zware zorg;
2. Kinderen zitten langer in zorg.

Het aantal jongeren van Leidschendam-Voorburg dat een beroep doet op geïndiceerde jeugdhulp is in 2019 gestabiliseerd.

Regionaal genomen beheersmaatregelen

De H10 regio stuurt actief op de transformatie en de kostenontwikkeling in de jeugdhulp. Hiertoe is een regionaal actieplan ombuiging kostenontwikkeling opgesteld dat bestuurlijk is bekrachtigd. De belangrijkste beheersmaatregelen uit dit plan zijn:

- Begrenzen van de intensiteit/omvang van de jeugdhulpvoorzieningen. Deze maatregel wordt in 2020 ingevoerd.
- Grip krijgen op de verschillende verwijsstromen door afstemming in triage (bijv. door inzet van praktijkondersteuners).
- Lobby voeren voor het met aanbieders gezamenlijk afbakenen van de jeugdhulp ten opzichte van de Wet langdurige zorg.

Lokaal genomen beheersmaatregelen.

In 2019 is het lokaal contractmanagement op Jeugdhulpplus verstevigd, waardoor nu meer gestuurd wordt op tijdige uitstroom. Daarnaast is ingezet om meer grip te krijgen op de verwijzingen naar de GGZ door de inzet van praktijkondersteuners (POH-ers) bij huisartspraktijken. De gemeente stuurt op verdere uitbreiding van het aantal huisartsenpraktijken met een POH-er.

Naast de overschrijding op Zorg in natura via H-10 waren er nog een aantal andere oorzaken waardoor de jeugdhulputgaven zijn gestegen.

Jeugdzorg in natura buiten H-10 ingekocht (€ 300.000 nadeel)

Omdat de regionaal gecontracteerde zorg niet altijd passend was om in de zorgbehoefte te kunnen voldoen, is in 2019 ook lokaal zorg in natura ingekocht. Daarnaast was in 2019 ook sprake van een toename van het gebruik van de landelijke ingekochte jeugdzorg.

In 2019 was ook sprake van een toegenomen inzet van de jeugdbeschermingstafel, de crisisdienst en Veilig thuis.

PGB's (€ 160.000 nadeel)

De afrekening van het PGB gebruik over het jaar 2018 viel hoger uit. Daarnaast is in 2019 het PGB gebruik licht gestegen.

Baten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 206.000 voordeel)

De hogere baten betreffen met name teruggevorderde (subsidie)bedragen 2018 omdat de initiële beschikkingen na verantwoording te hoog bleken te zijn vastgesteld. Hierdoor ontstaat een voordeel. Dit voordeel dekt deels de nadelen die ontstaan zijn door hogere lasten voor collectief vervoer en openbare GGZ (zie lasten).

Taakveld Inkomensregelingen (€ 647.000 voordeel)

Op dit taakveld is sprake van een voordeel als gevolg van de wetswijziging op de BBZ. Hierdoor hoeft de gemeente de baten op de leningen levensonderhoud niet meer voor 75% aan het rijk af te dragen.

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 109.000 nadeel)

De baten in dit taakveld liggen lager dan begroot vanwege:

- Arbeidsmarktoffensief: De lagere inzet op het arbeidsmarktoffensief ten behoeve van de werkorganisatie Duivenvoorde (zie lasten) leidt ook tot lagere baten.
- Europees Sociaal Fonds: Over 2017 en 2018 is gebleken dat niet alle dossiers declarabel waren. De afrekeningen voorgaande jaren vallen daarmee nadelig uit.

Taakveld Maatwerk dienstverlening 18+ (€ 106.000 voordeel)

Op dit taakveld is een voordeel ontstaan door ontvangsten van eigen bijdragen uit voorgaande jaren.

Investerings

Programma Sociaal domein	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	196.013	0	196.013
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	196.013	0	196.013

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 7. Volksgezondheid en milieu

Omschrijving

De gemeente heeft een aantal wettelijke taken op het gebied van publieke gezondheidszorg: Jeugdgezondheidszorg (JGZ), infectieziektebestrijding, epidemiologie, gezondheidsbevordering, technische hygiëne zorg, psychosociale hulpverlening bij ongevallen, rampen en ingrijpende gebeurtenissen, medische milieukunde, prenatale voorlichting aan aanstaande ouders en preventieve ouderengezondheidszorg.

Gemeenten zijn tevens wettelijk verplicht een Gemeentelijke Gezondheids Dienst (GGD) in stand te houden. De infectieziektebestrijding en een deel van de overige taken worden uitgevoerd door de GGD. De wettelijke taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg worden uitgevoerd door Stichting JGZ Zuid-Holland West, op grond van een convenant waarin diverse gemeenten met elkaar samenwerken.

De gemeente heeft tevens een aantal milieugerelateerde wettelijke taken. De gemeente is wettelijk verplicht om huishoudelijk afval (gescheiden) in te zamelen. Elke gemeente maakt zelf de keuze hoe zij in haar afvalbeleid de afweging maakt tussen de wensen van burgers, financiële middelen (afvalstoffenheffing) en milieuambities. Ook beslist elke gemeente of zij het afvalbeleid zelf of samen uitvoert, of uitbesteedt. Daarnaast zorgt de gemeente voor de afvoer van afvalwater en overtollig regenwater via de riolering, stimuleren zij een goede waterkwaliteit door voorlichting, scheiding van regen-, grond- en afvalwater en verbeteren zij de doorstroming van het oppervlaktewater. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het grondwater in stedelijk gebied.

In Nederland worden mens en milieu tegen maatschappelijk onaanvaardbaar geachte gezondheids- en milieurisico's beschermd. Omdat het geheel van wet- en regelgeving ingewikkeld is, wil het Rijk met de Omgevingswet de regels voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving vereenvoudigen en samenvoegen. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2021 in werking.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
7.1	Volksgezondheid
7.2	Riolering
7.3	Afval
7.4	Milieubeheer
7.5	Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen wij bereiken?

Meer inwoners met een gezonde leefstijl

Op individueel niveau leidt een betere gezondheid tot meer welbevinden, participatie, veerkracht en zelfregie. Op maatschappelijk niveau leidt een betere gezondheid tot meer arbeidsproductiviteit en lagere zorgkosten. Minder eten, meer bewegen, niet roken, veilig vrijen, voldoende ontspanning en weinig alcohol leiden tot aanzienlijke gezondheidswinst en een betere kwaliteit van leven. Eveneens bepalend zijn genetische aanleg en de sociale, fysieke en economische omstandigheden waarin mensen leven. De gemeentelijke inspanningen zijn gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl.

Een gezond woon- en leefklimaat

Een van de doelen is het beschermen van de veiligheid en de gezondheid van de mens en zijn omgevingskwaliteit. In Leidschendam-Voorburg wordt al enige tijd ingezet op een gezond woon- en leefklimaat ten behoeve van minder ziekte en overlast door luchtvervuiling. Afval wordt steeds meer benaderd als grondstof. In een meer circulaire economie is afval van waarde. Dat betekent duurzaam omgaan met natuurlijke hulpbronnen, zuiniger zijn op grondstoffen, voorwerpen langer en opnieuw gebruiken. Afvalscheiding en de wijze van inzameling zijn daarbij van wezenlijk belang. De gemeentelijke inspanningen zijn gericht op verdere stappen in het terugdringen van het aantal kilogrammen per inwoner huishoudelijk restafval. Hiervoor zal het nog op te stellen actieplan restafval als basis dienen. Daarnaast zet de gemeente in op het bevorderen van particuliere initiatieven gericht op duurzaamheid.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Tot dit taakveld behoren maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen: het monitoren van de gezondheidssituatie; ziektepreventie, gezondheidsbevordering, vroegtijdig signaleren van specifieke stoornissen en gezondheidsbedreigende factoren, bestrijding van infectieziekten en aanbieden van vaccinaties, het geven van voorlichting, advies en begeleiding; het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders; het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen; het bevorderen van medisch milieukundige zorg; het bevorderen van technische hygiëne zorg; het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen.

De infectieziektebestrijding en een deel van de overige taken worden uitgevoerd door de GGD. De wettelijke taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg worden uitgevoerd door Stichting JGZ Zuid-Holland West, op grond van een convenant waarin diverse gemeenten met elkaar samenwerken. Daarnaast voeren diverse partners preventieve activiteiten uit op basis van subsidieafspraken.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft uitvoering gegeven aan haar wettelijke taken op publieke gezondheidszorg en jeugdgezondheidszorg door deelname aan de gemeenschappelijke regeling GGD Haaglanden en door het convenant met JGZ Zuid-Holland West. De ontwikkelingen m.b.t. lokaal gezondheidsbeleid worden bij programma 5 (sport en bewegen) weergegeven.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Verbonden partijen

GGD en VT Haaglanden

Doelstelling

Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).

Ontwikkelingen

Onderdeel GGD

- In algemene zin verlopen de werkzaamheden conform de begroting.
- Het aantal meldingen over meldingsplichtige infectieziekten, niet-meldingsplichtige casussen en meldingen van zorginstellingen (hoge aantal meldingen en vragen rondom kinkhoest, meningokokken en mazelen) blijft hoger dan verwacht;
- Het ministerie VWS is op 1 augustus 2019 gestart met de 'PrEP' subsidieregeling (Pre Expositie Profylaxe, een medicijn ter preventieve behandeling van hiv). Deze regeling heeft een looptijd van vijf jaar. De GGD heeft hiervoor nu het testbeleid van het CSG (Centrum Seksuele Gezondheid) herzien om de dienstverlening slimmer en efficiënter in te zetten.
- De vraag naar de inzet vanuit de GGD voor de taak Medische Milieukunde blijft stijgen;
- De verwachte extra lasten komen voornamelijk door de taak Reizigersadvies en vaccinatie. Tegenover deze extra verwachte lasten staan voor bijna alle taken extra bijdragen van derden.

Onderdeel Veilig Thuis

De Regiovisie huiselijke geweld en kindermishandeling 2019-2023 is samen met de andere deelnemende regiogemeenten uitgevoerd. De werkwijze van Veilig Thuis is geoptimaliseerd en aangepast aan de aangescherpte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De effecten van de grote bekendheid van de meldplicht, van het meldpunt (groei instroom) en van een intensievere eerste beoordeling van ontvangen meldingen (meer directe overdracht) zijn zichtbaar. De problematiek van wachtlijsten en doorlooptijden bij Veilig Thuis vermindert nog niet.

VT werkt langs meerdere sporen om de negatieve trend te doorbreken:

- vergroten van de capaciteit van VT
- beter benutten van de beschikbare capaciteit binnen VT
- beter benutten van beschikbare capaciteit in de keten

De totale uitgaven voor VT zijn conform begroting 2019. Er zijn nog wel een aantal verrekenvoorstellen over 2019 die in 2020 worden afgewikkeld.

Wat heeft het gekost?

Volksgezondheid	Primitieve begroting 2019	Begrotings- wijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	2.471	-31	2.440	2.441	-1
Baten	0	0	0	74	74
Saldo van lasten en baten	-2.471	31	-2.440	-2.367	73

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen de GGD en lokaal gezondheidsbeleid en de jeugd gezondheidszorg en vormen de grootste posten binnen dit taakveld met een budget van respectievelijk € 667.000 en € 1.691.000.

Taakveld 7.2 Riolering

Tot dit taakveld behoort de wettelijke zorgplicht om het stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren, de afvoer van het regenwater in de openbare ruimte en de grondwaterstand in de openbare ruimte. Deze gemeentelijke taken zijn vastgelegd in het Water & Rioleringsplan (WRP) 2016-2021. In het WRP zijn de beleidsdoelen, maatregelen en financiële dekking opgenomen. Het plan beschrijft onder andere de maatregelen die nodig zijn om de doelen te realiseren en geeft aan hoe het beheer van de riolering, het watersysteem en andere watervoorzieningen de komende jaren wordt vorm gegeven.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Belangrijke aandachtspunten zijn het voorkomen van verdroging, het verminderen van hittestress en het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast. De gemeente heeft in 2019 minimaal 2.500 m² openbare verharding verwijderd en groenere tuinen en daken bewerkstelligd. Ook het voorkomen van verslechtering van de waterhuishoudkundige situatie bij bouwprojecten draagt bij aan een duurzaam, kwalitatief goed watersysteem. Dit is gelukt bij Vlietoevers en Voorburgs kwartier. Daarnaast is hemelwater afgekoppeld van de gemengde riolering in de Nieuwstraat/Venestraat. De gemeente vervangt wijk voor wijk de riolering (in 2019 Nieuwstraat/Venestraat). Voor tot vervanging wordt overgegaan is het doel eerst de optimale prestatie uit de bestaande riolering te halen binnen acceptabele risico's. Dit leidt tot een temporisering in de investeringen in 2019 en 2020. Zo worden serieuze stappen ondernomen om de levensduur van de riolering te verlengen op basis van inzicht in de toestand van de riolering en risico's van instorting en lekkage. De gemeente probeert rioolvervanging zoveel mogelijk te combineren met het tegengaan van wateroverlast (Bui van de Eeuw), werk aan de weg- en energie infrastructuur. Ook dat is gelukt in de Nieuwstraat (eerder geplande uitvoering is hiertoe uitgesteld). Aanpassing aan de klimaatontwikkeling speelt daarbij een belangrijke rol en leidt tot de aanleg van hemelwaterriolering en drainage. Het ontwerp is zo dat een optimale prestatie verwacht mag worden met aanvaardbare risico's, tegen aanvaardbare kosten en gemeten over de gehele levensduur van de riolering.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Verbonden partijen

Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD)

Doelstelling

De gemeenschappelijke regeling Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) is in 2019 opgericht. Het is een samenwerking tussen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp. Het doel van deze samenwerking is het minder lasten stijgen van de kosten, de kwaliteit van de huidige dienstverlening minimaal te handhaven en de kwetsbaarheid te verminderen.

Ontwikkelingen

Op 1-6-2019 is de samenwerking gestart. Vanaf 1-1-2020 gaat de gemeenschappelijke regeling van start op financieel gebied.

Wat heeft het gekost?

Riolering	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	3.614	177	3.792	3.861	-69
Baten	5.427	195	5.621	5.416	-205
Saldo van lasten en baten	1.813	17	1.830	1.555	-275

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de kosten die worden gemaakt voor het beheer en onderhoud van de riolering, deze lasten zijn exclusief de toerekening aan de rioolheffing. Zie paragraaf lokale heffingen voor de toelichting op de kostendekkendheid rioolheffing.

De baten betreffen de inkomsten uit de rioolheffing.

Taakveld 7.3 Afval

Tot dit taakveld behoren de taken, die het belang van de bescherming van het milieu, met inbegrip van een doelmatig afvalstoffenbeheer, dienen. De gemeente werkt mee aan het Programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) om te komen tot een vermindering van het restafval. De doelstelling daarbij is per persoon per jaar maximaal 100 kg restafval per inwoner en minimaal 75% afvalscheiding in 2020.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In oktober 2015 is besloten voor gezamenlijk afvalbeleid van de Avalex-gemeenten op basis van Het Nieuwe Inzamelen, afgestemd op de woonsituatie. In het coalitieakkoord 2018-2021 is afgesproken het afvalbeleid kritisch te bekijken en waar nodig aan te passen. De invoering van Het Nieuwe Inzamelen was tijdelijk getemporeerd. Medio 2019 is er een vervolg gegeven aan Het Nieuwe Inzamelen (versie 2.0) waarbij op wijkniveau zoveel mogelijk maatwerk wordt geleverd. Met de uitrol van Het Nieuwe Inzamelen worden er meer grondstoffen uit het afval gehaald waardoor de hoeveelheid restafval verminderd gaat worden.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Servicegericht afvalbeleid	Het onderzoek naar mogelijkheden voor verminderen van restafval is uitgevoerd en het actieplan restafval is opgesteld	

Toelichting per speerpunt

Servicegericht afvalbeleid

In 2019 heeft Avalex een onderzoek naar nascheiding ingesteld en deze uitkomsten zijn in mei 2019 gepresenteerd aan de raad. In 2020 start Avalex met een Europese aanbesteding voor de verwerking van restafval. Bij de selectiecriteria zal de mogelijkheid tot nascheiding worden meegenomen.

In de eerste vijf wijken van de gemeente hebben bewonersavonden plaatsgehad. Tijdens de bewonersavonden wordt gesproken met de inwoners om gezamenlijk te komen tot een nieuw, breedgedragen, afvalbeleid dat is toegespitst op de wijken en de soorten bebouwing in de gemeente.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Avalex

Doelstelling

Door een regionale organisatie van de afvalinzameling wil de gemeente schaalvoordelen behalen. De afvalinzameling is gericht op het inzamelen van grondstoffen. Dit betekent dat inwoners afval zoveel mogelijk gescheiden aanbieden.

Ontwikkelingen

In 2019 is besloten om de governance-structuur van Avalex niet te wijzigen. In plaats daarvan krijgt Avalex de tijd om zich te richten op ontwikkelingen die de afgelopen jaren in gang zijn gezet waaronder de eerdere omvorming (in 2018) tot een Bedrijfsvoeringsorganisatie en de opstelling van de producten- en dienstencatalogus en de jaarlijkse DVO-cyclus die hiermee samenhangt. In 2021 zal het huidige bestuur een nieuwe afweging maken over de governance-structuur van Avalex.

Wat heeft het gekost?

Afval	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten	9.327	501	9.828	9.703	125
Baten	11.827	177	12.004	11.891	-113
Saldo van lasten en baten	2.500	-324	2.176	2.188	12

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op (een deel van) de kosten die worden gemaakt voor de afvalinzameling en de gemeentelijke kosten voor het project 'omgekeerd inzamelen'.

De overige kosten van afvalinzameling en -verwerking betreffen straatvegen, kwijscheldingen, overhead en BTW, die op andere taakvelden verantwoord zijn. Het totaal van deze kosten wordt doorberekend in de afvalstoffenheffing. De kostendekkend van de afvalstoffenheffing voor 2019 bedraagt 100,06%. Zie paragraaf lokale heffingen voor een toelichting op de kostendekkendheid.

De baten betreffen de inkomsten uit de afvalstoffenheffing.

Taakveld 7.4 Milieubeheer

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu waaronder bodem, geluid- en luchtkwaliteit, verduurzaming, energie en ongediertebestrijding. Een deel van de wettelijke taken op deze gebieden is ondergebracht bij de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH). Gemeenten hebben afgesproken een forse bijdrage te leveren aan het terugdringen van het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen. Op weg naar een klimaatneutrale regio in 2050 is het streven om in 2020 de tussendoelstelling 20% CO₂ en energiereductie en 20% duurzame energie te bereiken ten opzichte van 2007.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Eind 2019 is het Duurzaamheidsprogramma definitief vastgesteld. Ook is er een besluit genomen over het instellen van duurzaamheidsleningen met verlaagde rente en zijn de subsidieerels duurzame maatregelen aangepast en vereenvoudigd. Het Regionale Energieperspectief (de voorloper van de Regionale Energiestrategie) is vastgesteld. Als aanzet naar de Lokale Energiestrategie (LES) is een lokale analyse uitgevoerd. In het voorjaar 2020 zal deze analyse worden doorvertaald naar een uitgangspuntennotitie LES.

De geluidsschermen langs het spoor Laan van Nieuw Oost Indië en station Mariahoeve zijn conform plan aangebracht.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Introductie fonds duurzame maatregelen	De gemeente stelt laagrentende leningen beschikbaar voor duurzame maatregelen.	

Toelichting per speerpunt

Introductie fonds duurzame maatregelen

In 2019 heeft de gemeente besloten over het beschikbaar stellen van een laagrentende lening en subsidie aan de inwoners voor het treffen van duurzame maatregelen aan hun woning. Per 1 februari 2020 zal de laagrentende lening en per 1 april 2020 de subsidie opengesteld worden.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)

Doelstelling

Omgevingsdienst Haaglanden verzorgt voor de gemeente wettelijke taken op het gebied van milieuvergunningverlening, toezicht (op bodem en op zwaardere/ complexere milieu-inrichtingen) en handhaving. Het college blijft voor deze taken het bevoegd gezag.

Ontwikkelingen

In 2019 werkte de ODH volledig zaakgericht en de uitvoeringstaken werden ondersteund door geautomatiseerde processen om te kunnen voldoen aan de afgesproken rapportageverplichtingen. In de voortgangsrapportages (juni en september) en het jaarrapport werd gerapporteerd over daadwerkelijk uitgevoerde werkzaamheden.

De besteding is mede afhankelijk van een aantal externe factoren, waaronder het aantal daadwerkelijk ontvangen aanvragen en meldingen en het aantal geconstateerde handelingen waarop moest worden toegezien of moest worden gehandhaafd.

Financiering van de taakuitvoering door de ODH vond in 2019 plaats op basis van output, dat wil zeggen aan de hand van de per opdrachtgever te leveren producten en diensten.

De deelnemersbijdrage is op basis van voorcalculatie vastgesteld. De verantwoording zowel collectief als per deelnemer vindt plaats op basis van nacalculatie.

Wat heeft het gekost?

Milieubeheer	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	2.236	4.562	6.798	6.283	515
Baten	0	4.510	4.510	4.221	-289
Saldo van lasten en baten	-2.236	-52	-2.288	-2.062	226

Bedragen x € 1.000

De lasten hangen samen met de uitvoering van de duurzaamheidsagenda, waaronder de subsidieregeling voor duurzame maatregelen, klimaatbeleid, bodemonderzoek en -sanering, en de bijdrage aan de ODH.

De baten hebben betrekking op ontvangen subsidies voor het project saneren van spoorweglawaaai aan de Laan van Nieuw Oosteinde.

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Tot dit taakveld behoort het uitvoeren van de Wet op de Lijkbezorging: het beheren van begraafplaatsen en crematoria, uitvoeren van de lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden), begraafplaatsrechten en afkoopsommen grafrechten. Er zijn drie gemeentelijke begraafplaatsen; de Oosterbegraafplaats in Voorburg, Oude begraafplaats Parkweg in Voorburg en begraafplaats Noorthey in Leidschendam.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2019 zijn er totaal 179 uitvaarten verzorgd, 26 as bussen bijgezet en hebben er 20 as verstrooiingen plaatsgevonden.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Wat heeft het gekost?

Begraafplaatsen en crematoria	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	891	-20	871	841	29
Baten	1.100	-100	1.001	1.050	50
Saldo van lasten en baten	209	-80	130	209	79

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op (een deel van) de beheer- en onderhoudskosten van de begraafplaatsen en gedenkparken. Zie paragraaf lokale heffingen voor de toelichting op de kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten. De baten betreffen de inkomsten voor de lijkbezorgingsrechten.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma Volksgezondheid en milieu	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Volksgezondheid	2.471	-31	2.440	2.441	-1
Riolering	3.614	177	3.792	3.861	-69
Afval	9.327	501	9.828	9.703	125
Milieubeheer	2.236	4.562	6.798	6.283	515
Begraafplaatsen en crematoria	891	-20	871	841	29
Lasten	18.539	5.190	23.729	23.130	599
Baten					
Volksgezondheid	0	0	0	74	74
Riolering	5.427	195	5.621	5.416	-205
Afval	11.827	177	12.004	11.891	-113
Milieubeheer	0	4.510	4.510	4.221	-289
Begraafplaatsen en crematoria	1.100	-100	1.001	1.050	50
Baten	18.354	4.782	23.136	22.652	-484
Saldo van lasten en baten	-185	-408	-593	-478	115

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Volksgezondheid en milieu is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 115.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Met ingang van 2019 hebben wij de voorziening Riolering conform de huidige regelgeving opgesplitst in twee componenten. De ene component van de voorziening is specifiek bedoeld voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen. De andere component heeft het karakter van tarief egalisatie, die als doel heeft om sterke mutatie van het tarief te voorkomen.

Lasten

Taakveld Afval (€ 125.000 voordeel)

De kosten van Avalex zijn door verschillende factoren lager uitgevallen.

Taakveld Milieubeheer (€ 515.000 voordeel)

Het resultaat op dit taakveld wordt veroorzaakt door lagere lasten voor het saneren spoorweglawaaai Laan van NOI. De geraamde lasten zijn lager uitgevallen ten opzichte van de begroting. Het voordeel op de lasten loopt weg tegen het nadeel op de baten en is daardoor resultaat neutraal.

Verder is er ten opzichte van de begroting minder subsidie toegekend/aangevraagd op het gebied van stimuleringsregeling duurzame maatregelen in 2019, hierdoor vallen de lasten lager uit dan begroot.

Baten

Taakveld Riolering (€ 205.000 nadeel)

De geraamde onttrekking aan de voorziening riolering heeft niet plaatsgevonden en leidt derhalve tot een nadelig verschil bij de baten.

In werkelijkheid is het voordelig verschil tussen de baten en de lasten gestort in de voorziening riolering. Aangezien de niet geraamde storting (onderdeel van de lasten) grotendeels wegvalt tegen diverse lagere kosten van onderhoud en dergelijke is het nadelig verschil bij de lasten beperkt gebleven tot € 69.000.

Taakveld afval (€ 113.000 nadeel)

Door beperktere hoeveelheden (schoon) plastic, metaal en drankkarton (PMD) valt de opbrengst uit verkoop lager uit.

Taakveld Milieubeheer (€ 289.000 nadeel)

Het resultaat op dit taakveld wordt veroorzaakt door lagere baten voor het saneren van spoorweglawaaï aan de Laan van Nieuw Oost Indië. Het nadeel op de baten loopt weg tegen het voordeel op de lasten.

Investerings

Programma Volksgezondheid en milieu	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	4.978.521	2.752.759	2.225.762
Inkomsten	0	4.706	4.706
Saldo uitgaven en inkomsten	4.978.521	2.748.053	2.230.468

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma 8. Bouwen en wonen (VHROSV)

Omschrijving

Het sterke punt van Leidschendam-Voorburg is de kwaliteit van wonen. De vraag naar woningen is groter en anders dan het aanbod. Het kabinet wil de woningbouwproductie aanjagen, starters helpen en scheefwonen tegengaan. Daarnaast is er behoefte aan ruimte voor bedrijvigheid en andere functies die een aantrekkelijke leefomgeving maken. In de Omgevingsvisie geeft de gemeente aan hoe zij de gewenste en benodigde functies op het gebied van wonen, werken en vrije tijd een plek wil geven. Dit is een samenspel van bebouwing, bereikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid, in relatie tot het vestigingsklimaat en de agglomeratiekracht van de regio.

Alle activiteiten op het gebied volkshuisvesting, ruimtelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing behoren tot dit programma. Hieronder valt ook de (leges) omgevingsvergunning, bouwtoezicht en de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG).

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
8.1	Ruimtelijke ordening
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)
8.3	Wonen en bouwen

Wat willen wij bereiken?

De gemeente wil de positie van Leidschendam-Voorburg als aantrekkelijke ontmoetings- en vestigingsplaats versterken. De bijzondere woonomgeving met uitstekende groene en stedelijke voorzieningen in de nabijheid moet gekoesterd worden. Daarbij zet de gemeente ook in op voldoende ruimte voor bedrijvigheid, passend bij het karakter van Leidschendam, Voorburg en Stompwijk. Vanuit de unieke kwaliteit van wonen en leven wil de gemeente gezinnen met kinderen en hoogopgeleide kenniswerkers aantrekken, ten behoeve van een gezonde en evenwichtige ontwikkeling van Leidschendam-Voorburg.

Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening

Een goed ingerichte omgeving draagt bij aan de aantrekkelijkheid van en de leefbaarheid in de gemeente. Alle wetten voor de leefomgeving worden met de Omgevingswet gebundeld in één wet. Bij het beheren en benutten van de fysieke leefomgeving in de gemeente spelen de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan een belangrijke rol. Deze en andere instrumenten leggen vast wat van belang is voor een mooie, schone, gezonde, toegankelijke en veilige leefomgeving.

De voorbereiding van de Omgevingswet en de taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro), de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), het voorbereiden en vaststellen van bestemmingsplannen en het faciliterend grondbeleid horen bij dit taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Vanaf 2021 hebben we te maken met de Omgevingswet. 2019 was voor onze gemeente het derde voorbereidingsjaar.

Ondanks de krappe ambtelijke capaciteit hebben we hard gewerkt aan digitalisering (DSO), Omgevingsvisie, Omgevingsplan, pilots en onze interne processen om aan te kunnen sluiten op de 1-loket gedachte van de Omgevingswet.

Dat wil zeggen dat de gemeente per 1-1-2021 het eerste aanspreekpunt wordt voor de initiatiefnemer. De interne processen zijn geoptimaliseerd en geborgd, waarvan het initiatievenproces de bekendste is, maar ook het advies-, vergunningen-, toezicht- en contracteringsproces zijn geoptimaliseerd. Dat betekent dat we intern klaar zijn om samen met onze ketenpartners (overige gemeentes, waterschappen, ODH, VRH, provincie) het proces in de regio uit te werken en te implementeren.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Omgevingswet: besluitvorming Omgevingsvisie	De Omgevingsvisie wordt vastgesteld.	

Toelichting per speerpunt

Omgevingswet: besluitvorming Omgevingsvisie

De gemeenteraad heeft op 8 januari 2019 het Kompas van de Leefomgeving vastgesteld. Vervolgens is in de afgelopen maanden een aantal informatieve sessies voor de gemeenteraad georganiseerd. De laatste bijeenkomst was tijdens de Dag van de Omgevingswet op 19 september 2019. Aan de hand van het Kompas van de Leefomgeving en de beschikbare data per gebied of per thema heeft een aantal integrale interne workshops plaatsgevonden. Samen is gekeken naar de opgaven in een wijk, de kwaliteiten van een wijk en dilemma's die er op ieders vakgebied zijn. Deze input vormt de basis voor de het participatietraject. Het college heeft eind 2019 de raad een voorstel verstuurd over de participatiekaders. In het afgelopen jaar is een stakeholdersanalyse gemaakt om de participatie in 2020 succesvol te organiseren.

Wat heeft het gekost?

Ruimtelijke ordening	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	3.812	-30	3.782	3.211	570
Baten	603	-211	392	399	7
Saldo van lasten en baten	-3.210	-180	-3.390	-2.813	577

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de implementatie van de omgevingswet, kapitaallasten voor de Rietvink, kostenverhalen, en structurele activiteiten zoals het herzien van bestemmingsplannen en beleidsadvisering ruimtelijk en grondbeleid. De baten betreffen de inkomsten uit kostenverhalen.

Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)

Ook de activiteiten op het gebied van gemeentelijke grondexploitaties dragen bij aan de aantrekkelijkheid van en de leefbaarheid in de gemeente. Dit taakveld omvat de gemeentelijke grondexploitaties Vlietvoorde, Rijnlandlaan en Klein Plaspoelpolder en de participatie in de VOF Damcentrum, inclusief bijbehorende baten en lasten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Het project Vlietvoorde heeft als doel het herstellen en versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten van het gebied Duivenvoorde. In 2019 is gestart met het uitwerken van een definitief ontwerp voor de hoofdstructuur van het zuidelijke gedeelte. In 2020 zal de uitvoering van de hoofdstructuur starten, de polders waar geen woningbouw plaatsvindt kunnen reeds worden ingericht.

De gebiedsontwikkeling Rijnlandlaan bestaat uit de realisatie van sociale woningbouw, de vestiging van vmbo Veurs Voorburg, kinderopvang en herinrichting van de openbare ruimte. In 2020 wordt gestart met de woningbouw en de nieuwbouw voor de kinderopvang.

De transformatie van Klein Plaspoelpolder wordt naar verwachting weer opgepakt en verder uitgewerkt na besluitvorming over de doorstroming en bereikbaarheid van Damcentrum.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Verbonden partijen

VOF Leidschendam-Centrum

Doelstelling

Samen met een ontwikkelingscombinatie geeft de gemeente uitvoering aan de grondexploitatie van de VOF en daarmee aan de herstructurering van Leidschendam Centrum.

Ontwikkelingen

Op 8 oktober 2019 is Bouw- en aannemersbedrijf Schouten in staat van faillissement verklaard. Hierdoor liggen twee bouwplannen in Leidschendam Centrum stil waarbij ernstige vertraging is opgelopen. Ook de aanleg van de haven is daardoor vertraagd, omdat de 2e fase van aanleg van de haven pas na oplevering van de woningen Plaspoelkade kan worden gestart. Dit heeft geen belangrijke financiële gevolgen voor de VOF. Wel heeft de VOF circa € 90.000 aan vorderingen op het failliete bedrijf. Deze vorderingen zijn ingediend bij de curator. Dit verlies kan worden opgevangen in de grex.

Het faillissement heeft geen gevolgen voor de samenwerking in de VOF, waarin Schouten & de Jong Projectontwikkeling (SdJ) en Bouwfonds Property Development (BPD) voor 50% participeren. Ook niet als SdJ onverhoopt ook failliet zou gaan. BPD is binnen de samenwerking met SdJ hoofdelijk aansprakelijk voor nakoming van de overeenkomst.

Vanwege de parkeerdiscussie in de raad, heeft de verdere ontwikkeling bouwplannen (Leytsche Hof, Schoorlaan en Rijnlandstraat-noord) vertraging opgelopen. In verband daarmee heeft de VOF uitstel voor afname van de bouwkavels verleend.

Wat heeft het gekost?

Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	18.054	-11.234	6.821	3.740	3.081
Baten	18.054	-11.249	6.805	3.168	-3.637
Saldo van lasten en baten	0	-15	-15	-572	-557

Bedragen x € 1.000

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Tot dit taakveld horen gebieds- en locatieontwikkeling, woningbouw, woningverbetering en -renovatie, woonruimteverdeling en -vergunningen, de omgevingsvergunning (leges), bouwtoezicht en de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG). Bij ontwikkelingen in de leefomgeving moet de gemeente steeds afwegen hoe zij de beperkte ruimte wil laten benutten om een aantrekkelijke groene en duurzame woongemeente te kunnen blijven. In de Omgevingsvisie geeft de gemeente aan hoe zij de gewenste en benodigde functies op het gebied van wonen, werken en vrije tijd een plek wil geven. De uitdaging voor de gemeente, en de woningmarktregio, is te sturen op een woningvoorraad met toekomstwaarde, die aansluit op de woonbehoeftes van inwoners op de lange termijn. Ook de betaalbaarheid en stijgende woonlasten vragen aandacht van alle betrokken partijen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Op basis van de Omgevingsvisie gaat de gemeente meer sturen op een aantrekkelijke variatie woningen en woonmilieus. Daarnaast is langer zelfstandig wonen een ontwikkeling die vraagt om nieuwe oplossingen op het grensvlak van wonen en zorg. De ontwikkelingen op dit gebied hebben gevolgen voor onder andere de voorzieningen, woonruimteverdeling en woningaanpassingen.

De economische groei zet verder door wat onder andere resulteert in meer vergunningsaanvragen en derden initiatieven.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Actualisering afspraken corporaties	Er zijn nieuwe prestatieafspraken met de woningcorporaties gemaakt over onder andere betaalbaar wonen en duurzame woningen	
Ontwikkeling Vlietvoorde	Start aanleg hoofdstructuur en uitwerken plannen Vlietvoorde	
Stimuleren sociale woningbouw	Bij nieuwe initiatieven tot woningbouw geldt een aandeel sociale huurwoningen van 30% per locatie als uitgangspunt.	

Toelichting per speerpunt

Actualisering afspraken corporaties

De Woningwet vormt de wettelijke grondslag voor het afsluiten van een overeenkomst in de vorm van prestatieafspraken tussen gemeente, huurders en woningcorporaties. Artikel 44 van deze wet bepaalt onder meer dat de woningcorporaties jaarlijks hun beoogde bijdrage aan de gemeentelijke woonvisie – het zogenaamde bod – uitbrengen aan de gemeente. De biedingen van Staedion, Vidomes, WoonInvest voor 2020 vormen de basis voor de prestatieafspraken over de woonopgaven voor 2020 t/m 2023 op het gebied van het sociaal domein, betaalbaarheid, beschikbaarheid, leefbaarheid en duurzaamheid.

Voor de periode 2020 t/m 2023 zijn nieuwe prestatieafspraken gemaakt met de huurdersorganisaties en woningcorporaties. Het gaat o.a. om onderzoek locatie woonzorgarrangement, doorstromingsbeleid, vroegsignalering, nieuwbouw, signalering, klimaatadaptatie en vergroening. Jaarlijks monitoren partijen de prestatieafspraken.

Ontwikkeling Vlietvoorde

In 2019 is de gemeente gestart met de eerste werkzaamheden aan de hoofdstructuur, door het ophogen en voorbelasten van het terrein, de aanleg van een nieuwe sloot en de inrichting van het terrein rondom de Vlindertuin. In het definitief ontwerp van de hoofdstructuur is een aantal ontwerpplannen nodig geweest, om het ontwerp en de beschikbare budgetten beter in evenwicht te brengen. Het Definitief Ontwerp wordt in 2020 vastgesteld. De plannen voor de nieuwbouw van woningen zijn verder uitgewerkt in een bestemmingsplan, inclusief de bijhorende onderzoeken. Het concept bestemmingsplan gaat begin 2020 in vooroverleg en wordt nog in 2020 vastgesteld.

Stimuleren sociale woningbouw

De gemeente zet met de Beleidsregels woningbouw 2018 t/m 2021 in op 30% sociale huurwoningen per project bij nieuwe initiatieven tot woningbouw. De gemeente heeft met de lokale woningcorporaties Vidomes en WoonInvest een taskforce Sociale woningbouw ingesteld. Doel is een bijdrage te leveren aan een substantiële uitbreiding van het aantal sociale huurwoningen. De taskforce heeft geïnventariseerd welke locaties hiervoor beschikbaar zijn of kunnen komen. Op 3 maart 2020 heeft de raad € 225.000 beschikbaar gesteld voor de Businesscase sociale woningbouw 2020 om de haalbaarheid te onderzoeken van kansrijke locaties voor sociale woningbouw met waar mogelijk een gemengd woningbouwprogramma. Eind 2020 wordt de raad voorgesteld een aantal definitieve locaties aan te wijzen.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Doelstelling

De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweezorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.

Ontwikkelingen

In 2019 zijn vanuit VRH de laatste stappen gezet om de gemeenschappelijke meldkamer toekomstbestendig en gereed te maken voor de overdracht van het beheer per 1 januari 2020 aan Landelijke Meldkamer Samenwerking. Vanuit brandweer Haaglanden is in 2019 het beleid ingezet om brandweezorg aangesloten te houden op de maatschappelijke ontwikkelingen. Daarmee is verder invulling gegeven aan het meerjarenbeleidsplan van de brandweer "Koersen op 2020".

Wat heeft het gekost?

Wonen en bouwen	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	3.200	964	4.164	3.291	874
Baten	1.770	-118	1.652	1.896	244
Saldo van lasten en baten	-1.430	-1.082	-2.513	-1.395	1.118

Bedragen x € 1.000

De baten betreffen legesopbrengsten (voor o.a. omgevingsvergunningen), verhaal kosten bestuursdwang en basisregistraties. De lasten hangen hiermee samen.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Programma VHROSV	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Ruimtelijke ordening	3.812	-30	3.782	3.211	570
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	18.054	-11.234	6.821	3.740	3.081
Wonen en bouwen	3.200	964	4.164	3.291	874
Lasten	25.067	-10.300	14.767	10.242	4.525
Baten					
Ruimtelijke ordening	603	-211	392	399	7
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	18.054	-11.249	6.805	3.168	-3.637
Wonen en bouwen	1.770	-118	1.652	1.896	244
Baten	20.426	-11.578	8.849	5.462	-3.386
Saldo van lasten en baten	-4.640	-1.278	-5.918	-4.780	1.138

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Bouwen en wonen (VHROSV) is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 1.138.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Ruimtelijke ordening (€ 570.000 voordeel)

De lasten zijn lager dan begroot, omdat een deel van de activiteiten van de implementatie van de omgevingswet doorgeschoven is naar 2020. Dit voordeel vloeit in het rekeningresultaat van 2019; de kosten zullen in 2020 echter alsnog gemaakt worden. Dit leidt tot een incidentele last in 2020.

Taakveld Grondexploitatie (€ 3.081.000 voordeel)

Algemeen uitgangspunt bij de grondexploitaties is dat de baten en lasten aan elkaar gelijk zijn. Alleen de mutaties in de verliesvoorzieningen van de grex'en, die ten laste / ten gunste van de algemene reserve komen, geven een saldo effect. Aangezien de verwerkte mutaties van de verliesvoorzieningen gebaseerd zijn op het MPG 2020 1e herziening, die niet geraamd zijn in 2019 leiden deze tot een saldo tussen de baten en de lasten.

Het verschil tussen de lagere lasten (van € 3.081.000) en de lagere baten (van € 3.637.000) van € 556.000 is de mutatie in de verliesvoorzieningen t.o.v. het MPG 2019 2e herziening.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 874.000 voordeel)

Stedelijke vernieuwingsproject Leidsekade/Venestraat

In 2019 is, in het kader van het stedelijke vernieuwingsproject Leidsekade/Venestraat, slechts een bescheiden bedrag uitgegeven aan voorbereidingskosten. Voor dit project is bij de 2^e Turap 2019 incidenteel € 580.000 beschikbaar gesteld. De dekking van dit bedrag is gekomen ten laste van de algemene reserve. Het niet bestede deel aan lasten vloeit in het rekeningresultaat 2019.

Als gevolg van minder ingehuurde capaciteit ten behoeve van de uitvoering van Wabo zijn de (externe) uitvoeringskosten circa € 90.000 lager uitgevallen.

Haalbaarheidsonderzoek sociale woningbouw De Star en Overgoo

De kosten van het haalbaarheidsonderzoek sociale woningbouw De Star en Overgoo, waarvoor circa € 86.000 beschikbaar is gesteld zijn circa € 38.000 lager uit gevallen.

Dit incidentele voordeel vloeit in het rekeningsresultaat 2019. Aangezien het haalbaarheidsonderzoek eind 2019 nog niet afgerond is zijn er nog kosten in 2020.

Gemeentelijke kosten Park 070

Bij de 2^e Turap is een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke kosten van het project Park 070. De kosten van bouw – en woonrijp maken van deze bouwlocatie komen volledig voor rekening van de ontwikkelaar die het gebied ontwikkeld tot een woningbouwlocatie.

De gemeentelijke kosten in 2019 hebben bestaan uit de taxatiekosten van een perceel grond dat de gemeente in 2019 verkocht heeft aan de ontwikkelaar. De baat hiervan is, conform de raming bij de 2^e Turap 2019, verwerkt in 2019.

Het niet bestede deel in 2019 (circa € 35.000) vloeit in het rekeningresultaat 2019. Aangezien er in 2020 nog kosten voor rekening van de gemeente komen is er budget nodig.

Baten

Taakveld Grondexploitatie (€ 3.637.000 nadeel)

Algemeen uitgangspunt bij de grondexploitaties is dat de baten en lasten aan elkaar gelijk zijn. Alleen de mutaties in de verliesvoorzieningen van de grondexploitaties, die ten laste / ten gunste van de algemene reserve komen, geven een saldo effect. Aangezien de verwerkte mutaties van de verliesvoorzieningen gebaseerd zijn op het MPG 2020 1e herziening, die niet geraamd zijn in 2019 leiden deze tot een saldo tussen de baten en de lasten.

Het verschil tussen de lagere lasten (van € 3.081.000) en de lagere baten (van € 3.637.000) van € 556.000 is de mutatie in de verliesvoorzieningen t.o.v. het MPG 2019 2e herziening.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 244.000 voordeel)

De hogere baten heeft te maken met het afstoten van gemeentelijk vastgoed.

Tegenover de gerealiseerde, maar niet geraamde opbrengst, van € 402.000 uit de verkoop van het gebouw aan de Roeringlaan staat een geraamde opbrengst van € 180.000 voor de grondverkoop aan de Dobbelaan 10 in Voorburg (de Heuvel Buiten), die niet in 2019 gerealiseerd is. Deze verkoop vindt in 2020 plaats.

Investeringsen

Programma VHROSV	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	253.317	146.863	106.454
Inkomsten	8.138	0	-8.138
Saldo uitgaven en inkomsten	245.179	146.863	98.316

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Omschrijving

Binnen de begroting bestaat onderscheid tussen specifieke dekkingsmiddelen en algemene dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen (bijvoorbeeld opbrengsten voor ophalen afval, verstrekken van vergunningen, onderhouden van het riool, reisdocumenten etc.) hangen samen met een concreet taakveld en zijn opgenomen in de betreffende programma's. Deze dekkingsmiddelen verlagen het saldo van lasten en baten op de betreffende programma's in de begroting.

De algemene dekkingsmiddelen onderscheiden zich van specifieke dekkingsmiddelen doordat zij vrij aan te wenden zijn. De besteding van deze inkomsten is niet aan een bepaald programma (doel) gebonden. De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen van de programma's en zijn ingedeeld naar voorgeschreven taakvelden en onvoorzien.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
0.5	Treasury
0.61	OZB woningen
0.62	OZB niet-woningen
0.64	Belastingen overig
0.7	Algemene en overige uitkeringen
0.8	Overige baten en Lasten

Wat willen wij bereiken?

Voor dit programma zijn er geen specifieke doelen.

Taakveld 0.5 Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasury-functie. Dit betreft financiering en het beheren van de aandelen in Stedin Holding N.V., de Eneco Groep N.V., Dunea en de BNG Bank.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft het voornemen om de aandelen Eneco af te stoten. Eind 2019 is bekend geworden dat het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc. de aandelen wil opkopen. De verkoopopbrengst van de aandelen ligt op basis van het bod op ca. € 140 miljoen. Dit bedrag ligt € 60 miljoen hoger dan de verkoopopbrengst van € 80 miljoen waar de gemeente in de begroting 2020 rekening mee had gehouden. De gemeenteraden van de deelnemende gemeenten hebben in januari 2020 ingestemd met de definitieve verkoop. In maart 2020 zal de verkoop plaatsvinden. Vooruitlopend op aanstaande verkoop in 2020 zijn vanaf de bekendmaking alleen kort lopende geldleningen aangetrokken.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Verbonden partijen

Eneco Holding N.V.

Doelstelling

Eneco Holding N.V. verzorgt duurzame energie voor iedereen. De klanten van vandaag en in de toekomst moeten kunnen rekenen op betaalbare, betrouwbare en schone energie.

Ontwikkelingen

Op 25 november 2019 ontving de gemeente het bericht dat de aandeelhouderscommissie van Eneco een akkoord hadden bereikt met een consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu over de koop van de aandelen Eneco tegen een bedrag van € 4,1 miljard. Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg betekent dit een opbrengst van ongeveer € 140 miljoen. De gemeenteraad heeft op 28 januari 2020 ingestemd met de door het college voorgestelde verkoop van de aandelen Eneco. Medio 2020 zullen de aandelen daadwerkelijk verkocht worden en ontvangt de gemeente het definitieve bedrag.

BNG Bank NV

Doelstelling

BNG Bank NV (voorheen Bank Nederlandse Gemeenten) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Ontwikkelingen

De kredietvraag van de klanten van BNG Bank neemt toe. De omvang van nieuw verstrekte langlopende kredieten bedroeg in de eerste helft van 2019 € 6,2 miljard, een stijging van 7% ten opzichte van de eerste helft van 2018 (5,8 miljard). Opvallend is de bovengemiddelde vraag naar langlopende leningen, tot soms 50 jaar. De langlopende kredietportefeuille steeg ten opzichte van ultimo 2018 met € 1,1 miljard tot € 82,7 miljard.

Belangrijkste klanten van de bank zijn decentrale overheden en instellingen op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. De vraag vanuit decentrale overheden was hoger dan verwacht, mede veroorzaakt door de hogere uitgaven in het sociale domein. Daarnaast investeren gemeenten in verduurzaming, klimaatadaptatie en vernieuwing en onderhoud van maatschappelijk vastgoed. De gemeente Utrecht koos BNG Bank recent, als tweede van de vier grootste gemeenten, als huisbankier voor de komende tien jaar.

De kredietverlening aan woningcorporaties ontwikkelde zich conform verwachting, resulterend in een beperkte stijging van de kredietportefeuille. De kredietverlening aan de zorgsector, ten behoeve van zowel nieuwbouw als herfinanciering, steeg fors. Het afgelopen halfjaar verstrekte de bank onder meer grote leningen aan ziekenhuizen in Groningen, Noord-Holland en Zeeland.

In de verslagperiode investeerde de bank in diverse vormen van hernieuwbare energie, waaronder biovergisting en windenergie. BNG Bank ondertekende als één van de grootste financiers van de energietransitie het commitment van de financiële sector om bij te dragen aan de uitvoering van het nationale klimaatakkoord.

In 2019 heeft kredietbeoordelaar Fitch Ratings de rating van BNG Bank verhoogd van 'AA+' naar 'AAA' met stabiel vooruitzicht. Hiermee zijn de drie externe ratings van de bank weer gelijk aan die van de Nederlandse staat.

Om haar kredietverlening te dekken heeft de bank voor € 10,2 miljard langlopende financiering aangetrokken bij internationale beleggers (eerste helft 2018: € 9,3 miljard).

Doelstelling

Stedin maakt het mogelijk dat energie altijd beschikbaar is: voor deze generatie en voor volgende generaties. Om te wonen, werken en leven in het meest stedelijke gebied van Nederland: Zuid-Holland, inclusief de Rotterdamse haven, en Utrecht.

Ontwikkelingen

In de eerste helft van 2019 verkocht Stedin Groep Joulz aan het Britse 3i Infrastructure voor een bedrag van 310 miljoen euro. Met de verkoopopbrengst van Joulz heeft Stedin Groep schulden afgelost en is de balanspositie versterkt. Dit draagt bij aan de financiële gezondheid van Stedin Groep en is nodig om te kunnen blijven investeren in een toekomstbestendige infrastructuur in een veranderende energiewereld.

Stedin Groep onderzoekt alternatieve verwarmingsmethoden. Ook werd het Klimaatakkoord gepresenteerd. Omdat de toename van duurzame energieopwekking nu al gevolgen heeft voor het energienet, hebben netbeheerders maatregelen in het akkoord laten opnemen om snel te kunnen anticiperen op ontwikkelingen. Netbeheerders willen verzwaren van het elektriciteitsnet tijdig uit kunnen voeren en slimmer gebruik maken van het bestaande net. Stedin heeft hoge verwachtingen van de afspraken over de wijkgerichte aanpak in de gebouwde omgeving, omdat dit de beheersbaarheid en voorspelbaarheid van de werkzaamheden verhoogt. Het voorgaande kan leiden tot extra investeringen in het netwerk.

Wat heeft het gekost?

Treasury	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	172	-411	-239	24	-263
Baten	5.006	-64	4.942	5.675	733
Saldo van lasten en baten	4.834	347	5.181	5.651	470

Bedragen x € 1.000

De lasten en baten hebben betrekking op rente van opgenomen en verstrekte kort- en langlopende geldleningen en rente over uitgezette geldleningen en bespaarde rente over het eigen vermogen alsmede de dividenduitkeringen van Eneco, Stedin en BNG Bank.

Taakveld 0.61 OZB Woningen

Tot dit taakveld behoort de onroerend zaakbelasting (OZB) op eigendom van woningen. De kaders voor de OZB zijn opgenomen in het tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2019. De hoogte van de OZB en riool- en afvalstoffenheffing bepalen samen de woonlasten in de gemeente.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2019 zijn de belastingopbrengsten met de CPB-indexatie verhoogd. Er heeft geen extra verhoging plaatsgevonden. De gemeente Leidschendam-Voorburg behoorde ook in 2019 tot de goedkoopste gemeenten in de regio (zie paragraaf 4.4 lokale heffingen).

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

OZB Woningen	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	250	0	250	266	-16
Baten	8.548	34	8.582	8.356	-226
Saldo van lasten en baten	8.298	34	8.332	8.090	-242

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de uitvoering van de OZB op woningen, de heffing op en waardering van woningen, het behandelen van bezwaar en beroep en de uitvoering van kwijtschelding procedures. De baten betreffen de opbrengsten uit de belastingen.

Taakveld 0.62 OZB Niet-woningen

Tot dit taakveld behoort de onroerend zaakbelasting (OZB) op niet-woningen. De kaders voor de OZB zijn opgenomen in het tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2019.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Voor de eigenaren van niet woningen is het tarief in 2019 verhoogd met de CPB-indexatie. Er heeft geen extra verhoging plaatsgevonden. Voor gebruikers van niet woningen is het tarief op 0% gehouden.

Voor meer info: zie paragraaf lokale heffingen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

OZB Niet-woningen	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	106	0	106	81	24
Baten	2.903	0	2.903	3.032	129
Saldo van lasten en baten	2.797	0	2.797	2.951	153

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de uitvoering van de OZB op niet-woningen, de heffing op en waardering van niet-woningen, het behandelen van bezwaar en beroep en de uitvoering van kwijtschelding procedures. De baten betreffen de opbrengsten uit de belastingen.

Taakveld 0.64 Belastingen overig

Tot dit taakveld behoren overige gemeentelijke belastingen, zoals de hondenbelasting, precariobelasting, toeristenbelasting en reclamebelasting. De kaders voor deze belastingen zijn opgenomen in het tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2019.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De gemeente heeft de hondenbelasting, reclamebelasting en precariobelasting geïnd. Voor meer info: zie paragraaf lokale heffingen.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Belastingen overig	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	423	0	423	323	100
Baten	776	0	776	780	3
Saldo van lasten en baten	353	0	353	456	103

Bedragen x € 1.000

De lasten hebben betrekking op de uitvoering van de hondenbelasting, precariobelasting op kabels en leidingen en reclamebelasting. De baten betreffen de opbrengsten uit de belastingen.

Taakveld 0.7 Algemene en overige uitkeringen

Tot dit taakveld behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds zoals de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en de decentralisatie-uitkeringen. Specifieke uitkeringen (zoals bijvoorbeeld de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten, de BUIG) behoren niet tot dit taakveld. Specifieke uitkeringen worden opgenomen onder het betreffende taakveld.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

De uitkeringen uit het gemeentefonds in de jaarrekening 2019 zijn berekend op basis van de decembercirculaire 2019 Gemeentefonds. De algemene uitkering neemt de komende jaren toe als gevolg van de toename van de rijksuitgaven (samen de trap op en af) en de areaaluitbreiding (toename van het aantal woningen). Met ingang van 2019 zijn de integratie-uitkering Wmo en delen van de integratie-uitkering Sociaal domein overgeheveld naar de algemene uitkering. In de decembercirculaire 2019 is op basis van de ingediende compensatie-aanvraag extra compensatie toegekend voor het gerealiseerde tekort op de jeugdhulp uitgaven voor voogdij/18+ in 2018.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Wat heeft het gekost?

Algemene en overige uitkeringen	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	0	0	0	0	0
Baten	108.100	-18	108.082	111.495	3.413
Saldo van lasten en baten	108.100	-18	108.082	111.495	3.413

Bedragen x € 1.000

Binnen dit taakveld worden geen lasten verantwoord. De baten betreffen de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten

Tot dit taakveld behoren stelposten, taakstellende bezuinigingen, de begrotingsruimte en de post voor onvoorziene uitgaven.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Binnen dit taakveld zijn geen specifieke doelen beschreven.

Speerpunt	Omschrijving	Status
Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld		

Wat heeft het gekost?

Overige baten en lasten	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	41	9	50	68	-18
Baten	0	0	0	65	65
Saldo van lasten en baten	-41	-9	-50	-3	47

Bedragen x € 1.000

Onder de lasten zijn opgenomen de post voor onvoorziene uitgaven, de ramingen voor onderuitputting van kapitaallasten en toerekening van personele uren aan investeringen en de bezuinigingen kostendekkendheid leges en dienstverlening servicecentrum.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Treasury	172	-411	-239	24	-263
OZB Woningen	250	0	250	266	-16
OZB Niet-woningen	106	0	106	81	24
Belastingen overig	423	0	423	323	100
Algemene en overige uitkeringen	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	41	9	50	68	-18
Lasten	993	-402	590	762	-172
Baten					
Treasury	5.006	-64	4.942	5.675	733
OZB Woningen	8.548	34	8.582	8.356	-226
OZB Niet-woningen	2.903	0	2.903	3.032	129
Belastingen overig	776	0	776	780	3
Algemene en overige uitkeringen	108.100	-18	108.082	111.495	3.413
Overige baten en lasten	0	0	0	65	65
Baten	125.333	-48	125.285	129.402	4.117
Saldo van lasten en baten	124.340	354	124.694	128.640	3.945

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van lasten en baten van de Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 3.945.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Saldo taakveld Treasury (Voordeel € 470.000)

(Lasten: nadeel € 263.000; Baten: voordeel € 733.000)

Voor dit taakveld is het logischer om de verklaring per saldo aan te geven.

Reden hiervoor is dat een resultaat op bespaarde rente eigen financieringsmiddelen op zowel de lasten als batenkant een gelijke afwijking geeft (€ 179.000), maar per saldo geen effect geeft.

Per saldo zijn er in 2019 meer baten gerealiseerd doordat:

- in 2019 door Eneco een hoger dividend is uitgekeerd (€ 500.000 V).
- op aangetrokken leningen is per saldo een rentevoordeel gerealiseerd van € 10.000 (lasten: nadeel € 80.000, baten voordeel € 90.000). Dit wordt veroorzaakt doordat leningen zijn aangetrokken tegen negatieve rentepercentages.
- de rentebaten op leningen die zijn verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zijn toegerekend aan het taakveld 8.3 wonen en bouwen. Dit geeft een nadeel op de baten op het taakveld Treasury van € 40.000.

Lasten

Taakveld Belastingen overig (€ 100.000 voordeel)

Door een nadere uitsplitsing van de kosten over de taakvelden, vallen de lasten binnen dit taakveld lager uit.

Baten

Taakveld OZB Woningen (€ 226.000 nadeel)

De baten binnen het taakveld OZB Woningen vallen lager uit doordat er minder woningen zijn opgeleverd dan bij begroting was voorzien.

Taakveld OZB Niet-woningen (€ 129.000 voordeel)

De baten binnen taakveld OZB Niet-woningen vallen hoger uit doordat de OZB inkomsten uit de Mall of the Netherlands hoger uitvallen dan bij begroting was voorzien.

Taakveld Algemene en overige uitkeringen (€ 3.413.000 voordeel)

Het voordeel op de baten algemene uitkering is het gevolg van de financiële effecten van de decembercirculaire 2019. De belangrijkste oorzaken zijn:

- positieve afwikkelingsverschillen over uitkeringsjaren 2017 en 2018 (€ 0,2 miljoen).
- een hogere uitkering over 2019 door hogere aantallen bij gehanteerde maatstaven (per saldo voordeel € 0,4 miljoen). Doordat het CBS heeft vastgesteld dat het aantal gezinnen met langdurig medicijngebruik hoger ligt dan waar het rijk in eerdere circulaire van uit was gegaan ontvangt de gemeente meer algemene uitkering.
- de toekenning van een compensatie van ruim € 2,6 miljoen voor de gerealiseerde tekorten op de jeugdzorg uitgaven voogdij en 18+ over het jaar 2018. Deze compensatie hangt samen met het tekort op de jeugdzorg uitgaven zoals gepresenteerd op taakveld 6.82 geëscaleerde zorg 18-. Hoewel de compensatieregeling voogdij/18+ ook op de gerealiseerde uitgaven van 2019 van toepassing is, zijn er te veel onzekerheden om deze nu in de jaarrekening 2019 te verwerken. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe baten pas te boeken als deze zijn gerealiseerd, wordt een verwachte compensatie over 2019 nu nog niet geboekt maar zal deze in de jaarrekening van 2020 worden meegenomen.
- toekenning extra middelen voor de uitvoering van het klimaatbeleid (€ 0,3 miljoen). Deze middelen kunnen pas worden ingezet in 2020.

Taakveld Overige baten en lasten (€ 65.000 voordeel)

De baten binnen taakveld overige baten en lasten zijn hoger dan geraamd door een aantal kleinere incidentele baten die bij begroting niet waren voorzien.

Investerings

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	0	0	0
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	0	0	0

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma Overhead

Omschrijving

Tot Overhead behoren alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces:

- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- de gemeentesecretaris;
- inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging);
- documentaire informatievoorziening (DIV);
- managementondersteuning primair proces.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
	Overzicht Overhead

Wat willen wij bereiken?

Er zijn voor dit "programma" geen specifieke doelen beschreven.

Taakveld 0.4 Overhead

Tot dit taakveld behoren alle kosten die samenhangen met de ondersteuning van het primaire proces.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

In 2019 is een eerste aantal processen aangesloten op het digitale klantcontactstelsel; De post, de meldingen openbare ruimte, de Wmo-aanvraag en aanvragen over Jeugd zijn via het digitale loket te volgen. Ook is de digitale handtekening ingevoerd in onze correspondentie en het bestuurlijke besluitvormingsproces, waardoor de doorlooptijden korter worden. In het kader van de vernieuwing Planning & Control is in het voorjaar van 2019 als laatste product de jaarrekening over 2018 digitaal beschikbaar gesteld. Ten aanzien van Integraal Informatiemanagement zijn in 2019 de eerste professionele stappen gezet om data te verzamelen en toe te passen. De gemeente wordt een dataverzamelaarsplaats, waarbij data wordt ingezet om tot betere besluiten en dienstverlening voor inwoners te komen. De in 2019 uitgevoerde proef met het UrbanData Center met het CBS is geëvalueerd en wordt nog een jaar voortgezet.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Overhead	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	29.406	305	29.710	29.189	522
Baten	0	50	50	410	360
Saldo van lasten en baten	-29.406	-254	-29.660	-28.779	881

Bedragen x € 1.000

De lasten betreffen personeelslasten en materiële lasten behorende bij de ondersteunende functies, de kosten van huisvesting en het wagenpark van het ambtelijk apparaat en informatiserings- en automatiseringskosten.

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Overhead	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Overhead	29.406	305	29.710	29.189	522
Lasten	29.406	305	29.710	29.189	522
Baten					
Overhead	0	50	50	410	360
Baten	0	50	50	410	360
Saldo van lasten en baten	-29.406	-254	-29.660	-28.779	881

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen Overhead is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 881.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Overhead (€ 522.000 voordeel)

Aan de lastenkant laat het taakveld overhead een voordeel zien. Dit is een verzameling van activiteiten, zoals kosten voor energie, onderhoud van gebouwen en installaties en uitbesteed schoonmaakwerk. Ook zijn de lasten van het ambtelijk apparaat binnen het taakveld overhead lager uitgevallen. Dit is deels te verklaren door een nadere doorbelasting naar de betreffende taakvelden. De doorbelasting van de tractiekosten is per 2019 gewijzigd naar de betreffende taakvelden. Per 2020 wordt de begroting hierop aangepast. Daarnaast lopen de werkzaamheden in verband met de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren door in 2020.

Baten

Taakveld Overhead (€ 360.000 voordeel)

Aan de batenkant is het voordeel hoofdzakelijk te verklaren doordat er meer vergoedingen zijn ontvangen voor personeel dat extern is gedetacheerd en doordat er vergoedingen van het UWV zijn ontvangen. De hoogte van deze baten is bij het opstellen van de begroting moeilijk te bepalen en daarom worden deze baten niet geraamd.

Investerings

Overhead	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	2.556.451	1.246.601	1.309.850
Inkomsten	0	70.763	70.763
Saldo uitgaven en inkomsten	2.556.451	1.175.838	1.380.613

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

Programma Vennootschapsbelasting

Omschrijving

Op dit taakveld wordt (de raming van) het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last opgenomen. Het gaat om het (geraamde) bedrag van de aanslag vennootschapsbelasting voor het betreffende jaar.

Dit bedrag is verschuldigd vanwege fiscale winst die per saldo wordt/is gerealiseerd op ondernemingsactiviteiten (bijvoorbeeld grondexploitaties) in het betreffende begrotingsjaar na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren.

Het programma bestaat uit de volgende taakvelden:

Nummer	Naam Taakveld
	Overzicht Vennootschapsbelasting

Wat willen wij bereiken?

Binnen dit "programma" zijn geen specifieke doelen beschreven.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting

Op dit taakveld wordt te betalen vennootschapsbelasting (VPB) als last verantwoord.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Binnen dit taakveld zijn geen specifieke doelen beschreven.

Speerpunt	Omschrijving	Status
	Er zijn geen speerpunten voor dit taakveld	

Wat heeft het gekost?

Vennootschapsbelasting	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten	0	0	0	131	-131
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	0	0	0	-131	-131

Bedragen x € 1.000

Financiële samenvatting

Tabel van lasten en baten

Vennootschapsbelasting	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Vennootschapsbelasting	0	0	0	131	-131
Lasten	0	0	0	131	-131
Baten					
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	0	0	0	-131	-131

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen de Vennootschapsbelasting is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 131.000 nadelig. Hieronder wordt ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Vennootschapsbelasting (€ 131.000 nadeel)

De in 2019 gerealiseerde lasten hebben betrekking op de jaren 2016 tot en met 2019. Per jaar gaat het om een bedrag tussen de € 30.000 en € 40.000.

De invoering van de belastingplicht in de vennootschapsbelasting voor gemeenten geldt per 1 januari 2016. Naar aanleiding hiervan heeft er een inventarisatie en toetsing plaatsgevonden van in dit kader belastingplichtige activiteiten. De conclusie van deze inventarisatie en toetsing was dat voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente geldt dat de gemeente niet belasting- en aangifteplichtig is voor de VPB (Vennootschapsbelasting). Voor een klein deel van de gemeentelijke activiteiten bestaat deze belastingplicht wel. Voor onze gemeente gaat het met name om activiteiten met betrekking tot grondexploitaties Vlietvoorde en KPP en de participatie in de VOF Leidschendam Centrum.

Aangezien het om een nieuw belastingregime gaat voor onze gemeente, was met de inventarisatie en toetsing enige tijd gemoeid. Pas in het laatste kwartaal van 2019 heeft dit geleid tot definitieve (2016 en 2017) en voorlopige (2018 en 2019) beschikkingen. Deze late afwikkeling in het jaar is de reden dat gedurende het jaar geen last is begroot. Dit leidt onder aan de streep tot een overschrijding van € 131.000. Met ingang van 2020 zal een jaarlijks bedrag worden begroot voor de vennootschapsbelasting.

Investerings

Vennootschapsbelasting	Begroting na wijziging in 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Uitgaven	0	0	0
Inkomsten	0	0	0
Saldo uitgaven en inkomsten	0	0	0

Bedragen x € 1

Voor een uitgebreide toelichting per investering, wordt verwezen naar bijlage 4.4 Realisatie investeringsplan 2019.

2.2 Paragrafen

2.2.1 Lokale Heffingen

Beleidsuitgangspunten

De uitgangspunten van het beleid voor de heffing van gemeentelijke belastingen en tarieven zijn de CPB-indexatie van 2,56% op basis van de informatie uit de Macro Economische verkenning 2018 (MEV 2018) van het Centraal Planbureau en maximaal 100% kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, rioolheffing, marktgelden, begraafrechten en leges, conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Gemeentelijk belastinggebied

De gemeentelijke belastingen omvatten de onroerende-zaakbelastingen, hondenbelasting, precariobelasting, reclamebelasting en toeristenbelasting.

De tarieven van de onroerende-zaakbelastingen, hondenbelasting en toeristenbelasting zijn ten opzichte van 2018 geïndexeerd met de CPB-indexatie van 2,56%.

Het tarief van de precariobelasting op kabels en leidingen kan tot 1 januari 2022 niet worden verhoogd. Vanaf 1 januari 2022 is het wettelijk niet meer mogelijk om precariobelasting te heffen op kabels en leidingen van nutswerken.

Met de ondernemersfondsen Huygenskwartier Voorburg en Leidschendam Centrum is afgesproken 1% indexatie toe te passen op de tarieven van de reclamebelasting.

Gemeentelijke heffingen

De gemeentelijke heffingen betreffen de afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten, marktgelden en de leges. Dit zijn inkomsten voor door de gemeente geleverde diensten en producten.

De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn vastgesteld in raad van 13 november 2018, middels het Tarievenvoorstel en belastingverordeningen 2019.

Overzicht opbrengsten Belastingen, heffingen en leges

Belastingsoort	Realisatie 2018	Actuele Begroting 2019	Realisatie 2019
Afvalstoffenheffing	10.778	11.704	11.696
Onroerende zaakbelasting	10.759	11.337	11.258
Rioolheffing	5.197	5.346	5.360
Leges (inclusief bouwleges)	2.901	2.724	2.703
Begraafrechten	845	841	904
Precariobelasting	368	368	368
Hondenbelasting	267	256	257
Toeristenbelasting	155	147	143
Reclamebelasting	151	152	154
Marktgelden	80	76	63
Totaal	31.502	32.951	32.905

Bedragen x € 1.000

Toelichting

Overzicht kostendekkendheid Afval/riool/Lijkbezorging/Marktgelden/Leges

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

Omschrijving	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Realisatie 2019
Kosten taakveld T73 Afval, incl. (omslag)rente	8.042	8.452	8.247
Kosten taakveld T21 Verkeer en Vervoer, incl. (omslag)rente	414	566	439
Kosten taakveld T63 Inkomensregelingen	682	650	749
Inkomsten taakveld T73 Afval, excl. heffingen	-554	-346	-352
Netto kosten taakveld	8.584	9.322	9.083
<i>Toe te rekenen kosten:</i>			
Overhead, incl. (omslag)rente	565	298	419
BTW	1.677	1.760	1.774
Totale kosten	10.826	11.380	11.276
Opbrengst heffingen	-10.778	-11.380	-11.696
Storting voorziening Afval		0	420
Dekkingspercentage	99,56%	100,00%	100,00%

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid afvalstoffenheffing

De kosten voor het inzamelen van huishoudelijk afval worden bekostigd vanuit de gemeentelijke afvalstoffenheffing.

Bij de bepaling van de hoogte van de afvalstoffenheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T73 Afval (bijdrage gemeenschappelijke regeling Avalex en kwijschelding) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud veegmachines) worden voor 35% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren inkomsten op Taakveld T73 Afval (Nedvang vergoeding verpakkingsmaterialen) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T73 Afval en aan Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud van de veegmachines) wordt een overheadopslag meegenomen.
- De BTW op de directe kosten (excl. kapitaallasten) wordt meegenomen in de afvalstoffenheffing.
- De gehanteerde omslagrente is 1,2%.
- De kosten van herinvoering van wekelijks inzamelen en de inzet van clean teams zijn niet meegenomen in de tariefberekening.

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Realisatie 2019
Kosten taakveld T72 Riolering, incl. (omslag)rente	3.476	3.509	3.236
Kosten taakveld T21 Verkeer en Vervoer, incl. (omslag)rente	331	334	310
Kosten taakveld T63 Inkomensregelingen	353	300	347
Inkomsten taakveld T72 Riolering, excl. Heffingen	-61	-6	-56
Netto kosten taakveld	4.099	4.137	3.837
<u>Toe te rekenen kosten</u>			
Overhead, incl. (omslag)rente	668	672	714
Uren SB en KCC, exclusief overhead	431	472	511
Totale kosten	5.198	5.281	5.062
Opbrengst heffingen	-5.197	-5.469	-5.360
Storting voorziening Riolering		188	298
Dekkingspercentage	99,98%	100,00%	100,00%

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid rioolheffing

De kosten voor de gemeentelijke watertaken worden bekostigd vanuit de gemeentelijke rioolheffing. In 2019 is een bedrag van € 297.660 toegevoegd aan de voorziening riool in verband met het dekkingspercentage van 100%.

Bij de bepaling van de hoogte van de rioolheffing zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- Eerste aanleg van riolering wordt gedekt vanuit de betreffende grondexploitatie.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T72 Riolering worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud veegmachines) worden voor 35% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren inkomsten op Taakveld T72 Riolering (huuropbrengst) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T72 Riolering en Taakveld T21 Verkeer en Vervoer (onderdelen straatreiniging, legen afvalbakken en onderhoud van de veegmachines) wordt een overheadopslag meegenomen.
- De BTW op de directe kosten wordt niet meegenomen in de rioolheffing.
- De gehanteerde omslagrente is 1,2%.
- Conform het WRP 2016-2021 vindt er de komende jaren een storting in de voorziening plaats ter dekking van toekomstige kapitaallasten.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Omschrijving	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Realisatie 2019
Kosten taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria, incl. (omslag)rente	861	890	841
Inkomsten taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria excl. heffingen	-155	-150	-146
Netto kosten taakveld	706	740	695
<i><u>Toe te rekenen kosten</u></i>			
Overhead, incl. (omslag)rente	141	249	249
BTW	0	0	0
Totale kosten	847	989	944
Opbrengst heffingen	-845	-950	-904
Dekkingspercentage	99,76%	96,06%	95,76%

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

De kosten voor begraafplaatsen en crematoria worden bekostigd vanuit de opbrengst van de gemeentelijke begraafstarieven.

Bij de bepaling van de hoogte van de begraafstarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- De direct te relateren inkomsten op Taakveld T75 (onttrekking uit de voorziening afkoopsommen grafonderhoud) worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren aan Taakveld T75 Begraafplaatsen en crematoria wordt een overheadopslag meegenomen.
- De gehanteerde omslagrente is 1,2%.
- De begraafstarieven stijgen ten opzichte van 2018 niet.

Kostendekkendheid leges

Omschrijving	Realisatie 2018	Primitieve Begroting 2019	Realisatie 2019
Kosten legesverordening, taakvelden T02,T21, T83	2.525	3.395	2.434
Netto kosten taakveld	2.525	3.395	2.434
<i><u>Toe te rekenen kosten</u></i>			
Overhead, incl. (omslag)rente	1.237	1.322	1.509
BTW	0		
Totale kosten	3.762	4.717	3.943
Opbrengst heffingen	-2.901	-3.209	-2.512
Dekkingspercentage	77,11%	68,03%	63,71%

Bedragen x € 1.000

Toelichting kostendekkendheid leges

Bij de bepaling van de hoogte van de legestarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het tarief is maximaal 100% kostendekkend.
- De direct te relateren uitgaven geraamd op Taakveld T02, T21, T83 worden voor 100% meegenomen in het tarief.
- Voor de toe te rekenen directe ambtelijke uren is gebruik gemaakt van de personeelsbegroting van de desbetreffende afdeling(en). Daarnaast is gebruik gemaakt van de ureninschatting op basis van het aantal aanvragen en de gemiddelde behandeltijd per aanvraag.
- Op de toe te rekenen directe ambtelijke uren wordt een overheadopslag meegenomen.
- De gehanteerde omslagrente is 1,2%.
- Voor een aantal producten zoals paspoorten, ID-kaarten en rijbewijzen gelden maximale tarieven die door het rijk worden vastgesteld.
- De baten zijn gebaseerd op de realisatie in 2019.

Overzicht Kostendekkendheid leges per hoofdstuk

Titel	Hoofdstuk	Netto kosten (taakveld)	Overhead (incl. omslagrente)	BTW	Totale kosten	Opbrengst heffingen	Dekking
T1-1	Burgerlijke stand	88.164	80.367		168.531	130.053	77%
T1-2	Reisdocumenten	429.567	165.727		595.294	364.516	61%
T1-3	Rijbewijzen	278.193	154.378		432.571	363.388	84%
T1-4	Verstrekkings BRP	68.528	24.690		93.218	38.912	42%
T1-5	Huisvestingswet 2014	10.052	9.494		19.546	3.666	19%
T1-6	Leegstandswet	174	164		338	64	19%
T1-7	Verkeer en vervoer	260.580	226.951		487.531	295.552	61%
T1-8	Diversen	255.007	-20.869		234.138	42.523	18%
	Subtotaal titel 1	1.390.265	640.902	-	2.031.167	1.238.674	61%
T2-1	Begripsomschrijvingen	-	-		-	-	0%
T2-2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	31.640	27.636		59.276	14.372	24%
T2-3	Omgevingsvergunning	660.844	507.702		1.168.546	1.260.343	108%
T2-4	Vermindering	-	-		-	-89.462	0%
T2-5	Teruggaaf en restitutie	-	-		-	-	0%
T2-6	Intrekking omgevingsvergunning	-	-		-	-	0%
T2-7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	969	846		1.815	1.540	85%
T2-8	Sloopmelding	-	-		-	-	0%
T2-9	Bestemmingsplannen	-	-		-	-	0%
T2-10	In deze titel niet benoemde beschikking	-	-		-	-	0%
	Subtotaal titel 2	693.453	536.184	-	1.229.637	1.186.793	97%
T3-1	Horeca	105.354	99.512		204.866	9.672	5%
T3-2	Organiseren evenementen of markten	156.073	147.417		303.490	2.781	1%
T3-3	Teruggaaf en restitutie	-	-		-	-	0%
T3-4	Prostitutiebedrijven	1.791	1.692		3.483	148	4%
T3-5	Leefmilieuverordening	-	-		-	-	0%
T3-6	Overige	87.023	83.805		170.828	74.308	43%
	Subtotaal titel 3	350.241	332.426	-	682.667	86.909	13%
	Totaal	2.433.959	1.509.512	-	3.943.471	2.512.376	64%

Bedragen x € 1

Kwijtscheldingsbeleid gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing kunnen inwoners een beroep doen op de gemeentelijke kwijtscheldingsregeling.

Voor de afvalstoffenheffing is in 2019 voor een bedrag van € 734.000 kwijtschelding verleend (begroot € 650.000). Deze overschrijding is te verklaren doordat de verbrandingsbelasting heeft geleid tot een hoger bedrag aan kwijtscheldingen. Het effect hiervan wordt meegenomen in de begroting. Op de rioolheffing is in 2019 voor een bedrag van € 332.000 kwijtschelding verleend (begroot € 300.000).

Gemeentelijke woonlasten

De gemeentelijke woonlasten zijn een graadmeter voor de mate van stijging of daling van de gemeentelijke lasten. Bij de berekening van de woonlasten worden de onroerende-zaakbelasting, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing betrokken. Voor een goede vergelijking is in de onderstaande tabel een overzicht over meerdere jaren gemaakt.

Woonlasten in €	Eenpersoonshuishouden			Meerpersoonshuishouden		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
a. Onroerende zaakbelasting*	235,68	239,76	239,28	235,68	239,76	239,28
b. Afvalstoffenheffing	275,76	271,08	293,28	337,32	330,12	354,72
c. Rioolheffing	137,52	141,72	144,48	137,52	141,72	144,48
Totale woonlasten	648,96	652,56	677,04	710,52	711,60	738,48

*Cijfers OZB gebaseerd op WOZ-waarden van € 260.650 voor 2017, € 273.700 voor 2018 en € 294.250 voor 2019. Deze berekening geldt alleen voor eigenaren van woningen (OZB-tarief voor woningen in 2019 = 0,08132 % van de WOZ-waarde).

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) van de Rijksuniversiteit Groningen maakt jaarlijks een "Atlas van de lokale lasten". Dit is een landelijk overzicht van de lokale lasten per gemeente. In de woonlasten zijn de rioolheffing, afvalstoffenheffing en de OZB meegenomen. Bij de OZB is door COELO uitgegaan van een gemiddelde landelijke WOZ-waarde. Deze wijkt af van de waarde die de gemeente gebruikt in de gemeentelijke woonlasten tabel (zie hierboven). Hierdoor zijn de gemeentelijke woonlasten in de tabellen niet aan elkaar gelijk.

In deze tabel is te zien dat onze gemeente bij de drie goedkoopste gemeenten in de regio behoort.

Gemeentelijke woonlasten 2019	Eenpersoonshuishouden	Meerpersoonshuishouden	Ranglijst COELO
Den Haag	€ 509,00	€ 563,00	4
Leidschendam-Voorburg	€ 655,00	€ 716,00	111
Rijswijk	€ 642,00	€ 724,00	122
Zoeterwoude	€ 732,00	€ 743,00	160
Zoetermeer	€ 709,00	€ 754,00	178
Westland	€ 688,00	€ 771,00	219
Lansingerland	€ 743,00	€ 780,00	231
Delft	€ 722,00	€ 850,00	316
Pijnacker-Nootdorp	€ 777,00	€ 860,00	323
Midden-Delfland	€ 860,00	€ 939,00	355
Voorschoten	€ 994,00	€ 1.056,00	368
Wassenaar	€ 962,00	€ 1.151,00	370

2.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen en haar taken te kunnen voortzetten. Het is immers van belang te kunnen beschikken over voldoende weerstandsvermogen, zowel in structurele als incidentele zin, om tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit direct ten koste gaat van het gemeentelijke beleid en de kwaliteit van de bedrijfsvoering.

In de paragrafen weerstandsvermogen van de begroting en de rekening wordt inzicht gegeven in de omvang, de dekking en de beheersing van de risico's waarmee de gemeente kan worden geconfronteerd. Dit geeft aan hoe robuust de financiële positie is en gaat in op de vraag hoe financiële risico's opgevangen kunnen worden. Voor het beoordelen van deze robuustheid is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's die de gemeente loopt en de aanwezige weerstandscapaciteit voor de dekking van deze risico's.

Onder een risico wordt verstaan: een niet door de gemeente te beïnvloeden gebeurtenis, onvoorspelbaar en onafwendbaar indien deze zich voordoet, met veelal financiële of materiële gevolgen die niet specifiek af te dekken zijn. Het kenmerk van een risico is dat het onafwendbaar is en dat er geen keuzemogelijkheden zijn. De gemeente kan zich soms indekken tegen risico's, bijvoorbeeld door verzekeringen af te sluiten. In het kader van het weerstandsvermogen gaat het dus om die resterende risico's, die niet in de exploitatie of op andere wijze zijn op te vangen.

Afhankelijk van de verhouding tussen risico's en weerstandscapaciteit, kan worden besloten de beschikbare middelen voor het opvangen van risico's te verhogen of te verlagen. Ook kunnen op basis van dit inzicht maatregelen worden genomen om risico's te beperken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die zich onverwachts kunnen voordoen en die van substantiële aard zijn, te kunnen dekken. Dit kunnen zowel incidentele als structurele middelen zijn: de reserves, de (onbenutte) belastingcapaciteit en de post voor onvoorziene uitgaven. De samenstelling van de weerstandscapaciteit per 31 december 2019 staat in onderstaande tabel.

Weerstandscapaciteit	Soort	31-12-2019	31-12-2018
a. Algemene reserve met bufferfunctie	Incidenteel	13.573	10.797
b. Algemene reserve vrij besteedbaar	Incidenteel	39.593	47.839
c. Ruimte op de begroting/onvoorzien	Structureel	170	170
Totaal		53.336	58.806

Bedragen x € 1.000

De algemene reserve met bufferfunctie is vooral bestemd voor het opvangen van financiële gevolgen van calamiteiten en risico's. De algemene reserve vrij besteedbaar is ook onderdeel van de weerstandscapaciteit. De post voor onvoorziene uitgaven is bestemd voor de dekking van onvoorziene, onontkoombare en onuitstelbare exploitatielasten.

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 7 maart 2017 besloten de reserve met bufferfunctie te normeren op een bandbreedte van 1,0 tot 1,4 maal de hoogte van het berekende financiële risicoprofiel. Een verhoging van de reserve met bufferfunctie komt ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar. Wanneer de hoogte van de reserve de bandbreedte overschrijdt komt het surplus ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

De algemene reserve met bufferfunctie is uit veiligheidsoverwegingen in 2019 aangevuld met € 2.776.200 en voldoet daarmee met een factor van 1,2 aan de afgesproken norm van minimaal 1,0 van het totale risicoprofiel. De verhoging hangt samen met de wijziging van het risicoprofiel van een aantal risico's. In de paragraaf Risico-inventarisatie en -kwantificering wordt dit nader toegelicht.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de ongedekte financiële risico's en de financiële weerstandscapaciteit om deze risico's op te kunnen opvangen. Het gaat om de mate waarin de gemeente in staat is financiële middelen vrij te maken en maatregelen te nemen om incidentele en structurele financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid en de gemeentelijke dienstverlening. Naarmate risico's beter kunnen worden afgedekt en opgevangen, is sprake van een groter weerstandsvermogen. Om een waardeoordeel te kunnen geven over het weerstandsvermogen is het noodzakelijk dat het wordt afgezet tegen een norm.

Een algemeen gehanteerde norm bij gemeenten is een waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit van Utrecht (zie de tabel).

Ratio waardering weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In onderstaande tabel wordt in de vorm van een ratio een oordeel gegeven over het weerstandsvermogen. Deze ratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het risicoprofiel.

De ratio's over de jaren 2018 en 2019 zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Ratio	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019
1. Risicoprofiel	10.797	13.300	11.311
2. Weerstandscapaciteit	58.806	51.000	53.336
3. Ratio (verhouding tussen 1 en 2)	5,4	3,8	4,7
4. Ruimte (verschil tussen 1 en 2)	48.009	37.700	42.025

Bedragen x € 1.000

Uit voorgaande tabel blijkt dat het weerstandsvermogen gemeten aan de algemene norm van de NAR, uitstekend is. De totale weerstandscapaciteit is in 2019 4,7 maal zo groot als het risicoprofiel.

Risicobeheersing

Binnen de organisatie worden risico's van processen regelmatig geïnventariseerd en daar waar noodzakelijk worden beheersmaatregelen getroffen. Ook voor wat betreft projectbeheersing wordt met risicoanalyses gewerkt. Ook in dit kader worden de belangrijkste risico's door het nemen van adequate maatregelen beperkt.

Risico-inventarisatie en – kwantificering

In onderstaande tabel zijn de risico's gekwantificeerd, waarbij door een inschatting van de kans dat de gebeurtenis zou kunnen optreden, het risicoprofiel ontstaat.

De gepresenteerde cijfers in onderstaande tabel geven de situatie weer van de begroting 2020 (september 2019). In de tekstuele omschrijving is vervolgens elk risico geactualiseerd per balansdatum 31 december 2019.

Er dient rekening gehouden met dat er sprake is van een schatting op basis van een kansberekening. De werkelijke uitkomsten kunnen hier afhankelijk van de ontwikkelingen van afwijken.

Omschrijving	Maximale omvang	Kans			Risicoprofiel	
		10%	30%	70%	Gemiddelde omvang	Kans x gemiddelde omvang
1. Gemeenschappelijke regelingen:						
a. DSW exploitatietekort en opheffingskosten GR	400	X			200	20
b. Avalex	480			X	240	170
c. GGD - Veilig Thuis	200			X	100	70
d. Inkoopbureau H10	30		X		15	5
2. Open-einde regelingen:						
a. Wmo	500		X		250	75
b. Indicatie huishoudelijke ondersteuning	1.000			X	500	350
c. Abonnementstarief Wmo	2.000		X		1.000	300
d. Jeugdhulp	2.500			X	1.250	875
e. Specifieke uitkeringen	2.300	X			1.150	115
3. Grondexploitatie Vlietvoorde				Mont Carlo simulatie		2.250
4. Grondexploitatie Klein Plaspolder				Risk-mapping		3.785
5. Grondexploitatie Rijnlandlaan				Monte Carlo simulatie		72
6. Uitkeringen Gemeentefonds	3.000			X	1.500	1.050
7. Overige:						
a. Bodemsaneringen	3.000		X		1.500	500
b. Dividend Eneco en Stedin	1.000		X		500	150
c. Bediening Sijtwendebrug	1.100			X	550	385
d. WW-uitkeringen	500		X		250	75

Omschrijving	Maximale omvang	Kans			Risicoprofiel	
		10%	30%	70%	Gemiddelde omvang	Kans x gemiddelde omvang
e. Bouwleges	500			X	250	175
f. Invoering private bouwplantoets	150			X	75	50
g. Tussentijdse verkiezingen en referenda	500		X		250	75
h. Btw-sportvrijstelling	300			X	150	105
i. Rente	1.000			X	500	350
j. Programma Aanpak Stikstof	PM			X	PM	PM
Totaal risicoprofiel (begroting 2020)						11.002

Bedragen x € 1.000

Hieronder wordt nader op de risico's ingegaan.

1. Gemeenschappelijke regelingen.

a. DSW – exploitatietekort en opheffingskosten GR

De omvang van de bijdrage van onze gemeente aan het exploitatietekort van de Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk en omstreken (DSW) is gekoppeld aan het aandeel van de gemeente Leidschendam-Voorburg in de Gemeenschappelijke Regeling. Dit aandeel bedraagt afgerond 23%. Het exploitatieresultaat van de DSW bestaat uit het subsidieresultaat en het bedrijfsresultaat. De DSW heeft nauwelijks invloed op het subsidieresultaat omdat deze bestaat uit de landelijk vastgestelde rijkssubsidie voor de Wsw verminderd met de loonkosten op basis van de cao Wsw. Met het bedrijfsplan DSW 2018-2022 heeft DSW ingezet op het terugdringen van tekorten op het bedrijfsresultaat. Met genomen maatregelen is de DSW erin geslaagd om in 2018 licht positief resultaat te realiseren op het bedrijfsresultaat. Ook voor 2019 en 2020 wordt een neutraal bedrijfsresultaat verwacht.

Gelet op de resultaten van de afgelopen jaren wordt het risico op de DSW als laag beoordeeld. In de risicoparagraaf in de begroting 2020 van de DSW is een inschatting gemaakt van de financiële risico's. Deze zijn in totaal begroot op maximaal € 1.700.000. Het aandeel in dit risico van Leidschendam-Voorburg is, bedraagt maximaal € 380.000.

Beëindiging gemeenschappelijke regeling DSW

De gemeente zal bij de overgang naar een toekomstig Zoetermeers werkbedrijf te maken krijgen met eenmalige beëindigingskosten van het huidige SW-bedrijf. In de begroting 2020 is een budget voor de opheffing en de oprichting van het nieuwe werkbedrijf opgenomen van € 410.000. De daadwerkelijke liquidatiekosten zullen op basis van nacalculatie worden afgerekend. Er bestaat een minimaal risico dat de daadwerkelijke liquidatiekosten hoger uit zullen pakken. Dit zal maximaal een financieel effect van € 20.000 hebben.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

De 4^e kwartaalrapportage van de DSW over 2019 laat opnieuw zien dat er een licht positief bedrijfsresultaat over 2019 wordt verwacht. De verwachting dat een neutraal bedrijfsresultaat ook voor 2020 reëel is blijft daarmee overeind. Het kans dat de begrote risico's 2020 zich zullen voordoen blijft daarmee gehandhaafd op 10%. De maximale omvang blijft gehandhaafd op € 380.000.

In februari 2020 is de definitieve liquidatiebegroting DSW ontvangen. Deze begroting valt lager uit dan de vorige raming. Daarmee zal de bijdrage in liquidatiekosten DSW en oprichtingskosten ZWB op circa € 310.000 uitkomen. Dit past ruim binnen het beschikbare budget van € 410.000.

De kans dat de uiteindelijke bijdrage boven het gereserveerde budget uitkomt is zeer onwaarschijnlijk. Dit risico komt daarmee te vervallen. Het risicoprofiel per balansdatum bedraagt € 19.000.

b. Avalex

In de ontwerpbegroting 2020 van Avalex is een risicoparagraaf opgenomen waarin verschillende bedrijfsrisico's zijn geïdentificeerd en gekwantificeerd. Deze risicoparagraaf laat een risicoprofiel zien van afgerond € 2 miljoen. Dit risicoprofiel betreft een gewogen profiel, waarbij rekening is gehouden met de mate waarin dit risico zich kan voordoen. Op basis van het aandeel van de gemeente Leidschendam-Voorburg in de gemeenschappelijke regeling van circa 24%, wordt uitgegaan van een bedrag van € 0,48 miljoen.

Update 31 december 2019:

In de definitieve begroting van Avalex is in de paragraaf weerstandsvermogen een maximaal financieel risico opgenomen van € 3,3 miljoen. Op basis van het aandeel van de gemeente in de gemeenschappelijke regeling, wordt er daarom uitgegaan van € 790.000. Op basis hiervan is het risicoprofiel per balansdatum ingeschat op € 277.000.

c. Gemeenschappelijke Regeling GGD/VT - onderdeel Veilig Thuis

In de begroting van de Gemeenschappelijke Regeling GGD-VTH is een risicoprofiel opgenomen, maar deze is nog niet financieel uitgewerkt. Genoemde risico's (geclassificeerd als hoog) voor de GGD zijn o.a. ontwikkeling inwoneraantallen & huisvestingslasten. Voor VTH betreft dit o.a. werving & behoud van personeel, effect aangescherpte meldcode, autonome volumegroei & ketenexpertise. Het risicoprofiel wordt gedurende 2020 verder uitgewerkt. Op basis van een uitgewerkt risicoprofiel zal worden bepaald wat de benodigde weerstandscapaciteit is en kan door het algemeen bestuur overwogen worden om eventueel een weerstandsvermogen bij de gemeenschappelijke regeling op te bouwen.

Het belangrijkste financiële risico is de volumegroei bij VTH dat gepaard gaat met een toename van de gevraagde inzet van VTH. Een verwachte volumestijging is reeds in de gemeentelijke meerjarenbegroting verwerkt, echter verdere stijgingen zijn nog niet uit te sluiten en worden daarom als risico meegenomen. Daarnaast is het nog onbekend wat de exacte financiële gevolgen zijn van de invoering van de verscherpte meldcode. Hiervoor zijn door het Rijk middelen beschikbaar gesteld aan centrumgemeenten Den Haag en Delft. Er wordt gemonitord of de middelen afdoende zijn voor de toegenomen inzet van Veilig Thuis. Naast het financiële risico dat gepaard gaat met de volumegroei is er een maatschappelijke risico dat VTH achterblijft met het inlopen van achterstanden, de terugdringing van wachtlijsten en/of versnelling van de afhandeling binnen termijnen. Dit heeft volop prioriteit en aandacht van het algemeen bestuur. De zorg voor de kwetsbare doelgroepen staat voorop en het algemeen bestuur heeft hiertoe in de begroting de gevraagde financiële ruimte beschikbaar gesteld en benadrukt dat de maximale voortvarendheid betracht dient te worden in het aantrekken van (tijdelijke) arbeidscapaciteit.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Het financiële beeld voor Veilig Thuis is dat de totale uitgaven 2019 (aandeel Leidschendam-Voorburg) ongeveer even hoog zullen zijn als begroot. Echter, de effecten van de bekendheid van de meldplicht, van het meldpunt (groei instroom) en van een intensievere eerste beoordeling van ontvangen meldingen (meer directe overdracht) zijn zichtbaar. De problematiek van wachtlijsten en doorlooptijden bij Veilig Thuis vermindert nog niet en een deel van de extra kosten zijn in 2019 opgevangen door incidentele middelen voor de implementatie van de meldplicht (centrumgelden).

Hoewel Veilig Thuis werkt aan het beheersen van de kosten en terugdringen van het aantal hermeldingen, is het afhankelijk van de hele keten tegen huiselijk geweld om het aantal meldingen echt terug te dringen. De meerjarenbegroting van Veilig Thuis bevat voor 2020 en verder forse onzekerheden, waar de raad in haar zienswijze aandacht voor vraagt, daarnaast zijn er nog onduidelijkheden rondom de afwikkeling van de jaarrekening 2019 en de overheadvergoeding aan Den Haag, die mogelijk impact hebben op de meerjarenraming van de bij de uitvoeringsorganisatie Den Haag. Door intensievere monitoring gedurende 2020 zal moeten blijken of de structurele middelen voldoende zijn om de vraag aan te kunnen en de wachtlijsten het hoofd te bieden. Het risicoprofiel is actueel per balansdatum.

d. Inkoopbureau H10

De begroting van H10 bevat een risicoprofiel die niet afzonderlijk gekwantificeerd wordt. De waarschijnlijkheid waarbij deze risico's zich kunnen manifesteren wordt door het Inkoopbureau ingeschat op "gemiddeld". Deze classificatie komt overeen met een (geschatte) benodigde omvang van het weerstandsvermogen van het Inkoopbureau van 15% van de omzet. Omdat het Inkoopbureau zelf niet beschikt over een weerstandsvermogen, dient er rekening gehouden te worden met het gemeentelijk aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedrag wordt geschat op circa € 30.000 (6,7%) van de geraamde benodigde weerstandscapaciteit, ca. € 450.000).

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

In de begroting 2019 van het Inkoopbureau was het risico benoemd dat werkzaamheden meer capaciteit zouden vragen van het Inkoopbureau dan eerder was voorzien. Dit risico heeft zich in 2019 voltrokken. De rechtszaak volgend uit de aanbesteding van (hoog) specialistische jeugdzorg voor het jaar 2020 heeft gezorgd voor de noodzakelijke inzet van extra personele capaciteit. Mede dankzij deze inzet kon de zorgcontinuïteit in 2020 worden veiliggesteld. De financiële omvang van het risico is nu gebaseerd op de begroting van de GR H10 2020. Deze blijft onveranderd.

2. Open einderegelingen

a. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wmo is een open-einde regeling en kent daardoor geen bestedingsplafond. Hierdoor moet de gemeente ondersteuning blijven leveren aan haar inwoners, ook als het budget voor het betreffende jaar niet toereikend is. De verstrekkingen van voorzieningen is gebaseerd op de Wmo en de gemeentelijke verordening voor maatschappelijke ondersteuning.

b. Indicatie huishoudelijke ondersteuning

Met ingang van 2015 worden indicaties voor huishoudelijke ondersteuning in Leidschendam-Voorburg afgegeven op resultaat. Vanwege twee uitspraken van de Centrale Raad van Beroep (CRvB) staat deze werkwijze onder druk. Ondanks de aankondiging van de minister om de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) aan te passen zodat deze werkwijze mogelijk blijft, is de verwachting van de gemeente dat dit onvoldoende zal zijn om inwoners voldoende rechtszekerheid te bieden. De gemeente onderzoekt de mogelijkheid om terug te vallen op een vastgesteld en juridisch houdbaar normenkader waarmee inwoners een indicatie ontvangen in uren.

c. Abonnementstarief Wmo

Het kabinet heeft per 1 januari 2019 een vaste maximale bijdrage Wmo van € 17,50 per 4 weken ingevoerd. Dit is in de plaats gekomen van de inkomensafhankelijke bijdrage. Door deze maatregel is de drempel voor inwoners lager om ondersteuning bij de gemeente aan te vragen en zal er minder snel zelf voorzien worden in oplossingen, zoals het vinden van huishoudelijke ondersteuning en het uitvoeren van woningaanpassingen. De meerjarenbegroting van de gemeente houdt rekening met een aanzuigende werking, maar de omvang ervan is niet met zekerheid te voorspellen. Het aantal meldingen in de eerste helft van 2019 liggen 12% hoger dan de 6 maanden ervoor. Deze ontwikkeling wordt nauwlettend gemonitord.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

De kostenstijging op de Wmo leidt in 2019 tot een tekort van circa € 1 miljoen in de jaarrekening 2019.

Het tekort ontstaat enerzijds door een hogere stijging onder invloed van de invoering van het abonnementstarief (op de producten huishoudelijke ondersteuning, hulpmiddelen, woningaanpassing en lagere eigen bijdragen). De kostenstijging in de tweede helft van 2019 is echter groter dan de reeds opgehoogde budgetten voor 2019. Met het wegvallen van de mogelijkheid om naar draagkracht een eigen bijdrage te vragen, verliezen gemeenten daarnaast ook een belangrijk instrument om binnen deze open einderegeling te kunnen sturen. De minister van VWS heeft in aanloop naar de invoering van het abonnementstarief toegezegd de effecten te monitoren en waar nodig maatregelen te treffen mocht blijken dat er knelpunten ontstaan. Onze gemeente doet mee aan deze monitor.

Naast het abonnementstarief is er sprake van een aanzienlijke stijging op Wmo Begeleiding. Omdat onze gemeente geen eigen bijdrage vraagt voor Begeleiding, werd aangenomen dat de invoering van het abonnementstarief geen invloed zou hebben op het gebruik. Naar nu blijkt is de vraag naar deze voorziening in 2019 aanzienlijk hoger dan eerdere jaren en is er sprake van een trendbreuk. Dit wordt onderzocht.

Het effect van deze kostenstijging op de meerjarenbegroting zal meegenomen worden in de kadernota 2021-2024. De uitkomsten van het onderzoek naar de kostenstijging op begeleiding zullen hierbij worden betrokken. Ook wordt gekeken naar landelijke en regionale gegevens over de ontwikkelingen in de Wmo. Het risicoprofiel is derhalve actueel per balansdatum.

d. Jeugdhulp

De jeugdhulputgaven zijn sinds 2018 fors gestegen. De kostenstijging wordt veroorzaakt door een sterke stijging van de gemiddelde zorgkosten per jeugdige en in mindere mate veroorzaakt door een stijging van het aantal jeugdigen in zorg.

Het is niet te voorspellen of de groei van de jeugdhulputgaven in 2020 zal doorzetten. Regionaal en lokaal zijn beheersmaatregelen genomen om de groei van de jeugdzorg uitgaven te reduceren. Groei van de jeugdhulputgaven blijft een risico. Als de zorgvraag hoger is dan geraamd, is de gemeente wettelijk verplicht deze te leveren. Geschat wordt dat de uitgaven maximaal € 2,5 miljoen hoger kunnen uitvallen ten opzichte van de begrote jeugdhulputgaven 2020. De kans wordt, gelet op ervaringen uit 2017 en 2018, beoordeeld als hoog.

Het Rijk heeft de wijziging van het woonplaatsbeginsel uitgesteld naar 2021. De beschikbare rijksmiddelen voor jeugdhulp zullen via een gewijzigd verdeelmodel over de gemeenten worden verdeeld. Dit zal in 2021 leiden tot voor- en nadeelgemeenten.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Ook in 2019 heeft de kostenstijging van jeugdzorg zich voorgezet. Dankzij de extra inkomsten uit de compensatieregeling Voogdij - 18 + kon deze stijging in 2019 grotendeels worden opgevangen. Omdat er nog steeds geen dalende trend waarneembaar is blijft de kwalificatie van het risico ook voor 2020 hoog. Omdat de financiële omvang van de jeugdzorg uitgaven in 2019 is gegroeid, wordt de omvang van het risico met 10% verhoogd naar € 2.750.000. Hiermee is het risicoprofiel per balansdatum geactualiseerd op een omvang van € 963.000.

e. Specifieke uitkeringen

De gemeente ontvangt voor de uitvoering van een aantal specifieke taken specifieke uitkeringen van de rijksoverheid of mede-overheden. Veel van deze specifieke uitkeringen kennen een min of meer structureel karakter, zoals.

1. Onderwijsachterstandenbeleid;
2. Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatie wet (BUIG) en Vangnetuitkering
3. Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (BBZ) en
4. Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten.

Hoewel de subsidievoorwaarden en verantwoordingsvereisten van bovengenoemde specifieke uitkeringen en subsidies doorgaans over de jaren gelijk zijn gebleven, kan de subsidieverstrekker deze eenzijdig wijzigen. Dit kan financiële gevolgen hebben wanneer het eigen risicopcentage wordt aangepast (BUIG) of door onvoorziene aanscherping van de verantwoordingsvereisten bepaalde activiteiten niet langer subsidiabel blijken (OAB, BBZ, RMC). Het risico dat de verantwoordingsvereisten zullen worden aangepast wordt geschat als laag. Verwacht wordt dat een eventueel financieel effect maximaal 10% van de specifieke uitkeringen betreft. De totale omvang van bovengenoemde specifieke uitkeringen bedraagt circa € 23 miljoen.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Het risico heeft zich in het afgelopen jaar niet voorgedaan, echter is de totale omvang van de specifieke uitkeringen wel geactualiseerd naar circa € 37 miljoen. Het risicoprofiel per balansdatum neemt hiermee in omvang per balansdatum met circa € 65.000 toe.

3., 4. en 5. Grondexploitaties Vlietvoorde, Klein Plaspoelpolder en Rijnlandlaan

De risico's met betrekking tot de gemeentelijke grondexploitaties zijn beschreven in de paragraaf grondbeleid. Korthedshalve wordt daarnaar verwezen. In bovenstaande tabel is het risicoprofiel op contante waarde per 1 januari 2019 opgenomen, op basis van de eerste herziening 2019 van de grondexploitaties. Dit risicoprofiel is berekend door middel van scenario analyses (Monte Carlo simulatiemethode). Het risicoprofiel is bepaald met een waarschijnlijkheid van 80%.

Het project Klein Plaspoelpolder kent de grootste bandbreedte van het risicoprofiel. Dit heeft te maken met het onderzoek naar de bereikbaarheid en doorstroming van het Damcentrum. Bij het project Vlietvoorde vormt de archeologie in het gebied een risico en de afzetmarkt van de bouwgrond voor woningen. Bij het project Rijnlandlaan is het risico met de hoogste score vertraging door RO-procedures.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

De omvang van de verliesvoorziening is bij de 2^e herziening 2019 marginaal gewijzigd ten opzichte van die van de 1^e herziening. Het risicoprofiel per balansdatum is derhalve actueel.

6. Uitkeringen gemeentefonds

Er zijn vier risico's met betrekking tot de uitkeringen uit het gemeentefonds:

1. Het risico dat onderbesteding van de Rijksuitgaven of Rijksbezuinigingen doorwerken op het gemeentefonds
2. Het risico van een lagere onderbesteding of overbesteding van het btw-compensatiefonds met als gevolg een lagere algemene uitkering uit het gemeentefonds.
3. Het risico dat de verdeling door het Rijk wordt herzien (negatieve her-verdeeeffecten)
4. Het risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd (exogene ontwikkelingen).

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Ad.1 In de decembercirculaire 2019 wordt gesteld dat er voor 2019 geen onderbesteding op de rijksuitgaven worden verwacht die doorwerken op het gemeentefonds. Daarnaast is het rijk in met de VNG aan het onderzoeken op welke wijze het gemeentefonds minder afhankelijk kan worden van de besteding van de rijksuitgaven. De verwachting is dat dit risico in de toekomst steeds kleiner zal worden.

Ad. 2 De afgelopen jaar is sprake geweest van een forse daling van de orderuitputting BFC. Omdat de werkelijke declaraties steeds dichterbij het plafond van het BCF zitten is de kans op een aanstaande overschrijding van het plafond steeds groter.

Ad. 3 Aanvankelijk was het de bedoeling dat per 2021 een geactualiseerd verdeelmodel van kracht zou worden. Daarbij zou zowel de oude algemene uitkering, als het nieuwe deel van de algemene uitkering (het onderdeel sociaal domein) op andere wijze over de gemeenten worden verdeeld. Inmiddels is door de fondsbeheerder gecommuniceerd dat de invoering van een nieuw verdeelmoment op zijn vroegst in 2022 zal plaatsvinden. Het risico op her-verdeeleffecten blijft daarmee ongewijzigd.

Ad. 4 Uit de decembercirculaire 2019 bleek dat met name een aantal nieuwe maatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd. Het betrof met name de maatstaven met betrekking tot het medicijngebruik in de gemeenten. Voor gemeente Leidschendam-Voorburg pakte dit voor 2019 positief uit. Toch loopt de gemeente hier altijd een risico. Het zijn niet door de gemeente te beïnvloeden factoren.

Alles overwegende is er geen aanleiding om de risico-omvang en de risicowaardering te herzien.

7. Overige

a. Bodemsaneringen

In het kader van de Omgevingswet komen alle provinciale taken betreffende bodem bij de gemeente terecht. De nieuwe taken zijn anders dan die nu door de provincie worden uitgevoerd. Pas eind 2019 zal bekend worden wat de financiële bijdrage van het rijk zal zijn, maar naar verwachting zullen de gelden redelijk summier zijn. De gemeente wordt ook bronhouder inzake het leveren van data aan het DSO.

Het is nog niet bekend of de kosten inzake de nazorg van het voormalige gasfabriekterrein door het rijk zullen worden vergoed. In juli 2019 is door het rijk besloten dat bij bodemonderzoeken ook onderzoek moet plaatsvinden naar PFAS. Dit geeft voor de gemeente ook hogere kosten.

Wegens bovenstaande en de zorg over diverse andere locaties binnen de gemeente is vanaf 2020 een financieel risico aanwezig. Het financiële risico op toekomstige saneringskosten wordt geschat op € 3 miljoen. Het gaat hierbij voornamelijk om financiële risico's, waarvoor in de projectbudgetten (nog) geen ramingen zijn opgenomen.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Er zijn geen ontwikkelingen per balansdatum die leiden tot een actualisatie van het risicoprofiel.

b. Dividenduitkering Eneco en Stedin

Begin 2017 is Eneco gesplitst in twee zelfstandige ondernemingen die hun duurzame strategie kunnen continueren. De kans bestaat dat in enig jaar het dividend tegenvalt door tegenvallende resultaten van de ondernemingen.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Het dividend van Eneco is structureel neerwaarts bijgesteld naar € 0.

Stedin verwacht dat het bedrijfsresultaat in 2020 en 2021 "zeer drastisch zal dalen" en dat er in 2021 en 2022 waarschijnlijk niet of nauwelijks dividend wordt uitgekeerd. Dit is het gevolg van de energietransitie in de komende jaren waarin Stedin fors zal investeren. Potentieel betekent dit in 2021 en 2022 (de jaren dat het dividend wordt uitgekeerd) zich een tegenvaller kan voordoen van maximaal € 950.000.

c. Bediening Sijtwendebrug

Het betreft hier een financieel risico waarbij het nog onzeker is in hoeverre de kosten voor de ombouw naar de op afstand bedienbare brug ten laste komen van de gemeente. Het genoemde maximale risicobedrag is een inschatting van mogelijke kosten die samenhangen met de inrichting van het totaal aan op afstand bedienbare bruggen van de provincie. Het is niet bekend of deze kosten ook daadwerkelijk in rekening gebracht gaan worden bij de gemeente. Een en ander is afhankelijk van de nog te maken afspraken met de provincie.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

De bediening van de Sijtwendebrug komt te vervallen als er een derde oeververbinding komt, omdat de brug in dat geval mogelijk gesloopt zal worden. Gezien de onzekerheid hiervan blijft het risico per balansdatum gehandhaafd.

d. WW-uitkeringen

De overheidswerkgevers zijn eigenrisicodragers voor WW-uitkeringen aan voormalige werknemers. Dit betekent dat de overheidswerkgever geen premies hoeft te betalen voor de WW maar dat een overheidswerkgever moet zorgen voor de re-integratie van de werkloze ambtenaren en de WW-uitkeringen. De duur van de uitkeringen is maximaal drie jaren.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Er zijn geen verdere ontwikkelingen per balansdatum, hiermee blijft het huidige risicoprofiel gehandhaafd.

e. Bouwleges

De inkomsten van de bouwleges worden jaarlijks geraamd op basis van de bouwaanvragen die dan bekend zijn en worden verwacht. Aanvragen worden in de praktijk regelmatig uitgesteld of gaan soms niet door. Ook worden er nieuwe aanvragen ingediend waarmee geen rekening is gehouden. Bouwleges zijn hierdoor lastig te ramen en mutaties door enkele grote bouwaanvragen kunnen een groot effect hebben op de inkomsten.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

De raming van de inkomsten bouwleges is in 2019 met € 538.000 neerwaarts bijgesteld. Er zijn een aantal projecten, waaronder in het Damcentrum, waarvan de vergunning afgifte niet meer in 2019, maar in de volgende jaren wordt verwacht. Het huidige risicoprofiel blijft gehandhaafd per balansdatum.

f. Invoeren private bouwplantoets

Het plan van het kabinet is om de bouwconsument zelf te laten beslissen of zij de bouwplannen laat toetsen door een private partij of toch nog naar de gemeente gaat. Dit kan betekenen dat de gemeente minder inkomsten genereert. Het is nog niet bekend of en wanneer het wetsvoorstel in werking treedt. De private bouw besluittoets zal gefaseerd worden ingevoerd. Het gaat dan om bouwwerken met beperkt maatschappelijk risico. Dit risico heeft in 2019 geen financiële consequenties gehad, echter blijft het risico wel gehandhaafd tot maximaal € 150.000.

g. Tussentijdse verkiezingen en referenda

Voor de kosten van onverwachte tussentijdse verkiezingen en referenda zijn in de begroting geen middelen opgenomen.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

De maximale omvang blijft gehandhaafd op € 150.000 voor 2020, dit risico heeft zich in 2019 niet voorgedaan. Er zijn geen namelijk geen onverwachte verkiezingen of referenda geweest.

h. Btw-sportvrijstelling

Vanaf het jaar 2019 is het voor gemeenten niet meer mogelijk om de btw op onderhoudskosten en investeringen m.b.t. niet-commerciële sportaccommodaties af te aftrekken. Deze btw-schade wordt gecompenseerd doordat het Rijk een zogenaamde SPUK-uitkering aan gemeenten verstrekt. Het Rijk heeft m.b.t. deze SPUK-uitkering een landelijk plafond ingebouwd. Er is gebleken dat de hoogte van de SPUK-aanvragen van alle gemeenten dit landelijke plafond overstijgt, waardoor het risico bestaat op een lagere SPUK-uitkering dan de totale btw-schade. Het Rijk heeft al een bedrag toegevoegd aan het oorspronkelijk beschikbare SPUK-budget, echter is nog onduidelijk hoe het Rijk uiteindelijk met de totale overschrijding om zal gaan. Het geschatte risico is bepaald op de nu bekende cijfers en informatie.

Ontwikkelingen per 31 december 2019:

Conform verwachting heeft het aantal SPUK-aanvragen van alle gemeenten het landelijke plafond overstijgt. Als gevolg hiervan heeft de gemeente 82% (circa € 100.000) minder ontvangen ten opzichte van de aanvraag. Hoewel dit risico zich heeft voorgedaan, zijn er geen financiële gevolgen omdat het ontvangen bedrag hoger ligt dan het bedrag dat initieel was begroot. Het risico blijft gehandhaafd in 2020.

i. Rente

In de begroting 2020-2022 is voor de rente van nieuwe geldleningen rekening gehouden met de rentetarieven die ten tijde van het opstellen van de conceptbegroting 2020 golden op de geld- en kapitaalmarkt. Die rentetarieven zijn onder het huidige monetaire beleid van de Europese Unie laag. Een stijging van de rentetarieven leidt tot hogere lasten. De omvang van het risico in de tabel is in een situatie dat de rente 1% stijgt.

Ontwikkelingen 31 december 2019:

De rente op de geldmarkt is sinds de laatste actualisatie alleen nog maar verder gedaald. Toch verschijnen er steeds meer berichten dat de lage en zelfs negatieve rentestanden hun langste tijd hebben gehad. Daarnaast maakt de hogere verkoopopbrengst van aandelen Eneco de gemeente mogelijk de komende jaren minder afhankelijk van het aantrekken van vreemd vermogen. Dit is natuurlijk wel afhankelijk van de besluitvorming bij de kadebrief over eventuele aanwending van deze verkoopopbrengst. Vooralsnog is er op dit moment geen reden om de huidige risico-inschatting en financiële omvang van het risico aan te passen.

j. Programma Aanpak Stikstof

Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) omvat de basis om toestemming te geven voor activiteiten die stikstof uitstoten. Aan de andere kant bevatte het PAS tegelijkertijd maatregelen om de nadelige gevolgen van stikstof op natuurgebieden te verminderen. Het PAS liep daarbij vooruit op verwachte toekomstige positieve gevolgen van maatregelen voor beschermde natuurgebieden en gaf 'vooraf' toestemming voor nieuwe activiteiten. Dat vooruitlopen op toekomstige positieve gevolgen van maatregelen mag volgens de Raad van State niet, omdat dit in strijd is met Europese natuurwetgeving. De verlening van toestemming voor activiteiten die stikstof veroorzaken is daarmee weggevallen.

Of in Leidschendam-Voorburg daadwerkelijk vertraging bij bouwprojecten gaat optreden door het wegvallen van de PAS-regeling is dit moment niet te voorspellen. Op dit moment is bijvoorbeeld sprake van een remmend effect op de woningbouwproductie door stijgende bouwkosten. Omwille hiervan is er geen inschatting van het mogelijke financiële effect van de uitspraak van de Raad van State over de PAS-regeling opgenomen. Een eventuele uitspraak leidt mogelijk tot lagere OZB-inkomsten, alsook een lagere bijdrage uit het gemeentefonds.

Ontwikkelingen 31 december 2019:

In het laatste kwartaal van 2019 heeft het rijk een nieuwe versie van de rekentool ("AERIUS") voor het doorrekenen van de stikstofdepositie van bouw- en overige plannen beschikbaar gesteld, waarin de gevolgen van de uitspraken van de Raad van State over het PAS zijn verwerkt. Er is per balansdatum verder nog onvoldoende informatie om tot een risicoprofiel te komen.

k. Corona-crisis

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen. Op 9 april 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met een voorstel over de uitvoering van een steunmaatregelenpakket coronacrisis.

l. Verkoop aandelen Eneco

De financiële transactie voor de verkoop van de Eneco aandelen is in maart 2020 gerealiseerd. Er loopt echter nog een hoger beroep met een claim van een stichting vanwege lange termijn derving van gelden door privatisering. Dit risico was gedurende de geactualiseerde begroting 2019 nog niet actueel. Deze claim is in eerste aanleg afgewezen waardoor het risico nu als laag wordt ingeschat. De omvang van de claim bedraagt € 300 miljoen met een financieel risico van circa € 10 miljoen en een gemiddeld omvang van € 500.000. Op basis hiervan is het risicoprofiel op circa € 50.000 ingeschat.

Risicoprofiel per balansdatum (bedragen x

In de primitieve begroting 2019 zijn de risico's van de paragraaf Weerstandsvermogen gekwantificeerd met een risicoprofiel van € 13.294.000. Dit risicoprofiel is in het proces van de begroting 2020 geactualiseerd op € 11.002.000.

In de periode tussen het samenstellen van de begroting 2020 en de balansdatum hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan waardoor het risicoprofiel per balansdatum gewijzigd is. In onderstaande tabel zijn de mutaties per onderwerp weergegeven:

Omschrijving	Mutatie
1. DSW-exploitatietekort en opheffingskosten GR	-1
2. Avalen	+107
3. Jeugdhulp	+88
4. Specifieke uitkeringen	+65
5: Verkoop Eneco aandelen:	+ 50
Totaal	+ 309

Bedragen x € 1.000

Per balansdatum is het totale risicoprofiel gewijzigd met € 309.000 ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2019. De omvang van het risicoprofiel per 31 december 2019 is derhalve vastgesteld op € 11.311.000.

Kengetallen

Het BBV schrijft een set financiële kengetallen voor. Op basis van deze set kengetallen krijgt u in één oogopslag een beeld van de financiële positie van de gemeente. In de onderstaande tabel ziet u de kengetallen voor het verantwoordingsjaar 2019.

Kengetal	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019
1a. Netto schuldquote	72,3 %	86,1 %	73,1 %
1b. Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)	69,3 %	83,2 %	70,4 %
2. Solvabiliteitsratio	30,7 %	27,5 %	37,4 %
3. Structurele exploitatieruimte	-2,2 %	-0,7 %	-1,7 %
4. Grondexploitatie	19,6 %	14,8 %	18,2 %
5. Belastingcapaciteit	98,7 %	101,6 %	99,8 %

In het afgelopen jaar heeft er in opdracht van de Rekenkamercommissie een onderzoek plaatsgevonden naar de financiële indicatoren en de financiële positie van de gemeente Leidschendam-Voorburg. In de aanbevelingen is geadviseerd om de gehanteerde uitgangspunten bij de berekening naar de financiële indicatoren te onderzoeken vanwege inconsistenties.

Hier is opvolging aan gegeven door een nieuwe methodiek te hanteren voor de realisatie 2019 die in overeenstemming is met het rekenmodel van de provincie. Deze methodiek is in deze jaarrekening met terugwerkende kracht toegepast voor de realisatie 2018 en de begroting 2019. Als gevolg hiervan zijn er een aantal verschillen zichtbaar tussen de cijfers in deze jaarrekening en de vastgestelde jaarrekening 2018 en begroting 2019.

Toelichting kengetallen

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan over de terugbetaling wordt de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden berekend. Des te lager deze schuldquote is des te meer eigen middelen de gemeente ter beschikking heeft. Bij een waarde onder 100 is dit goed te noemen. De VNG kwalificeert een hoogte van 100% als code oranje, vanaf 130 is dat code rood. Vanaf oktober 2019 zijn er, vooruitlopend op de verkoop van de Eneco aandelen, geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken. Hierdoor is er een verbetering zichtbaar in de realisatie 2019 ten opzichte van de begroting 2019. De schuldquote van de gemeente Leidschendam-Voorburg bevindt zich ruim binnen de door de VNG gehanteerde signaliseringsgrens van 130 procent.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves en het begrotingssaldo. Des te hoger deze ratio is des te meer middelen de gemeente ter beschikking heeft om aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Als signaalwaarde voor de solvabiliteitsratio geldt volgens de VNG een percentage van 20%. Bij een solvabiliteitsratio lager dan 20% bevindt de gemeente zich op glad ijs. De gemeenteraad heeft echter een grens van 30% vastgesteld.

Het eigen vermogen per balansdatum is ten opzichte van 31 december 2018 met circa € 9 miljoen afgenomen. Dit is het resultaat van een toename op kasgeldleningen met circa € 8 miljoen en de tekorten in de Jeugd en Wmo. Daarentegen over staat een significante toename van investeringen met economisch- en maatschappelijk nut. Deze investeringen zijn voorzieningen waarvan de gemeente decennia profiteert. Dit heeft ertoe geleid dat het solvabiliteitsratio van de gemeente per balansdatum 2019 zich op hetzelfde niveau bevindt als per 31 december 2018. Ten opzichte van de begroting 2019 is er sprake van een verbetering, doordat er minder langlopende leningen zijn aangetrokken. De verkoop van de Eneco aandelen zijn niet verwerkt in deze cijfers, omdat de verkoop in 2020 plaatsvindt. De gemeente presteert hiermee boven de vastgestelde norm van de gemeenteraad.

3. *Structurele exploitatieruimte*

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht in de exploitatie wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Dit kengetal wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten, uitgedrukt in een percentage. Bij een waarde hoger dan 0 is er structurele exploitatieruimte. Er is per balansdatum sprake van een tekort van 1,7%. Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door een tekort van circa € 4 miljoen op de taakvelden Jeugd en Wmo. Dit tekort is fors hoger uitgevallen ten opzichte van de begroting 2019.

4. *Grondexploitatie*

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. De waarde van de gronden is dus circa 18% van de totale baten. De verwachting was dat er in 2019 inkomsten uit verkoop van gronden gerealiseerd zouden worden. In werkelijkheid zijn de inkomsten uit de verkoop van gronden achter gebleven op de begroting 2019. Als gevolg hiervan is het kengetal per balansdatum gelijk gebleven aan vorig jaar. De verwachting is dat dit kengetal de komende jaren sneller af gaat lopen, omdat de verwachting is dat de grondexploitaties binnen vijf jaar afgesloten zullen zijn.

5. *Belastingcapaciteit*

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Een waarde lager dan 100 geeft aan dat er nog ruimte is om de belastingen te verhogen. De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft met een percentage van 99,8 lagere woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Dit past binnen het streven van de gemeente om de woonlasten in de regio lager dan het gemiddelde te houden.

De uitkomsten van de kengetallen geven aan dat de financiële positie van de gemeente goed is. De kengetallen voldoen aan de VNG-normen. De renten en aflossingen zijn gedekt in de begroting, de solvabiliteit is ruim voldoende en de financiële weerbaarheid is goed. De gemeente is ook goed in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij de verkoop van in exploitatie genomen gronden zal een aanzienlijk deel van de leningen die zijn aangegaan voor de financiering van de grondexploitatie worden afgelost. Daardoor verbeteren de schuldquote en de solvabiliteit. De belastingcapaciteit kan zo nodig voor dekking zorgen van extra lasten die voortvloeien uit eventuele tegenvallers. Daarnaast is de verwachting dat de solvabiliteit aanzienlijk zal toenemen als gevolg van de verkoop Eneco aandelen. Dit brengt daarentegen wel aandacht met zich mee voor de structurele exploitatieruimte, omdat de dividendopbrengsten wegvallen met de verkoop van deze aandelen.

2.2.3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Deze paragraaf bevat het beleid ten aanzien van het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Aan de orde komen het integraal Beheer kwaliteitsplan (Bkp) met de onderliggende plannen en het gemeentelijk gebouwenbestand en de sportaccommodaties. Aan het einde van de paragraaf is een tabel met kerncijfers en een overzicht van de in de begroting 2019 geraamde versus gerealiseerde onderhoudskosten van de kapitaalgoederen opgenomen.

Kaders/doelen

Kwaliteit en variëteit van de leefomgeving zijn belangrijke uitgangspunten voor de leefbaarheid van de omgeving. Het Beheer kwaliteitsplan (Bkp) voorziet in instrumenten waarmee de kwaliteit van de fysieke omgeving op een eenduidige manier vastgesteld kan worden. Binnen dit kwaliteitsbeleidsplan worden gebieden getypeerd en gekoppeld aan gewenste kwaliteitsbeelden. Het Bkp is dus het overkoepelende plan van de verschillende beleid- en beheerplannen voor bijvoorbeeld wegen, openbaar groen, openbare verlichting, enz. De gemeentelijke gebouwen en alle sportaccommodaties vallen niet onder het Bkp, zij hanteren hun eigen kwaliteitscriteria (zie onderdeel kwaliteit). Deze kwaliteitscriteria vormen de basis voor alle beheerplannen die binnen de gemeente opgesteld worden. De nota kapitaalgoederen die in september 2018 door de raad is vastgesteld, geeft een samenvatting van alle bestaande beleids- en beheerplannen. Het plan geeft inzicht in de volgende vragen:

- Welke gemeentelijke kapitaalgoederen hebben we?
- Wat is het vastgestelde/gewenste ambitieniveau?
- Welke beleids- en beheerplannen zijn er, die betrekking hebben op deze gemeentelijke kapitaalgoederen.
- Welke financiële risico's loopt de gemeente hierbij?

Beheer

Voor nagenoeg alle vakdisciplines zijn beleids- en/of beheerplannen aanwezig. Alleen op het gebied van het straatmeubilair (zoals zitbanken en afvalbakken) en van de beschoeiingen zijn geen beheerplannen voorhanden. Voor beschoeiingen, bruggen en andere civiele constructies wordt in 2020 een beheerplan gemaakt. Voor straatmeubilair zal nog worden bezien of een beheerplan noodzakelijk is.

In de tabel met alle beheerplannen is te zien welke beheerplannen er nu zijn en welke er in 2019 vastgesteld zijn.

Voor alle vakdisciplines zijn gemeentebrede beheerplannen gemaakt. Uitzondering hierop is het vakgebied groen. Hier zijn wijkgroenbeheerplannen gemaakt. Hierbij is de wijkindeling van de wijkatlas aangehouden. Er zijn conform de wijkatlas 12 wijken en worden dus ook 12 wijkgroenbeheerplannen opgesteld. Hiervan zijn er in 2019 acht gereed.

Alle maatregelen die voortkomen uit de beheerplannen van de diverse vakdisciplines zijn op integrale projectenkaart gezet. Op deze kaart zijn diverse maatregelen op elkaar afgestemd, zodat zoveel mogelijk integraal gewerkt wordt. Rioolprojecten zijn hierbij vaak initiërend, omdat dan vaak de hele weg open gaat. De overige vakdisciplines zijn dan volgend in hun planning. Op deze tekening staan ook projecten van andere afdelingen dan de afdeling Stadsbeheer of van projectontwikkelaars. Op deze wijze worden de in de diverse beheerplannen voorgestelde maatregelen hierop afgestemd.

Kwaliteit

Alle gemeentelijke kapitaalgoederen in de openbare ruimte wordt beheerd en onderhoud conform het integrale beheerkwaliteitsplan dat in 2017 is geactualiseerd en vastgesteld. Binnen dit plan wordt de openbare ruimte onderverdeeld in drie kwaliteitsniveaus:

1. Representatief en hoogwaardig; dit is een gemiddelde A-kwaliteit. Dit niveau geldt voor alle winkelgebieden binnen de gemeente, het stationsgebied Voorburg en het bestuurscentrum in Leidschendam.
2. Verzorgd en duurzaam; dit is een gemiddelde B-kwaliteit. Dit niveau geldt voor alle woonwijken en bedrijventerreinen binnen de bebouwde kom.
3. Functioneel en doelmatig; dit is een gemiddelde C-kwaliteit. Dit niveau geldt voor alle gebieden buiten de bebouwde kom.

Op het gebied van sportparken en de bijhorende inrichtingselementen worden de volgende kwaliteitsniveaus onderscheiden.

- Goed: De kwaliteit van het element is geschikt, functioneel en veilig voor gebruik. Veelal betreft het elementen die 1-3 jaar oud zijn. Met standaard regulier onderhoud blijft de kwaliteit nog jaren behouden.
- Voldoende: De kwaliteit van het element is geschikt, functioneel en veilig voor gebruik. Met kleine onderhoudsmaatregelen (lichte reparaties) is de kwaliteit makkelijk te handhaven.
- Matig: De kwaliteit van het element is geschikt, functioneel en veilig voor gebruik. Er zijn echter op korte termijn grote onderhoudsmaatregelen (vervangen van onderdelen) of renovaties noodzakelijk om de kwaliteit, functionaliteit en veiligheid te behouden. Hierna kan het element weer geruime tijd mee. Het element bevindt zich net voor de renovatiefase.
- Onvoldoende: De kwaliteit van het element is ongeschikt, niet functioneel en/of onveilig voor gebruik. Het dient op zeer korte termijn vervangen of intensief gerenoveerd te worden om weer op een acceptabel kwaliteitsniveau te brengen.
- Slecht: De kwaliteit van het element is ongeschikt, niet functioneel en onveilig voor gebruik. Het element kan niet meer als zodanig worden gebruikt en dient per ommegaande buiten gebruik te worden gesteld. Indien noodzakelijk, vervangen.

De gemeente hanteert als streefwaarde voor de te leveren kwaliteit op de sportparken minimaal een voldoende.

De conditiemeting van de gemeentelijke gebouwen is gebaseerd op het in Nederland algemeen erkende normenstelsel de NEN 2767. De meting van de staat van onderhoud conform de NEN 2767 kent een scoreverloop van 1 (zeer goed [splinternieuw]) tot 6 (zeer slecht [krot]).

- Onderhoudsconditie 1 en 2: Dit kenmerkt zich door relatief korte vervangings- en onderhoudscycli. Onderdelen en elementen worden ruim voor het verstrijken van de technische levensduur vervangen. Uitvoeren van zeer regelmatig contract- of preventief onderhoud waardoor weinig tot geen klachten voorkomen.
- Onderhoudsconditie 3: Dit kenmerkt zich door langere vervanging- en onderhoudscycli. Onderdelen en elementen worden omstreeks (net voor of net na) het verstrijken van de technische levensduur vervangen. Uitvoeren regelmatig contract- of preventief onderhoud waardoor relatief weinig tot beperkt aantal klachten kunnen voorkomen.
- Onderhoudsconditie 4: Dit kenmerkt zich door lange vervangings- en onderhoudscycli. Onderdelen en elementen worden pas vervangen nadat deze technisch onherstelbaar kapot zijn. Uitvoeren regelmatig curatief onderhoud waardoor klachten kunnen worden voorkomen.
- Onderhoudsconditie 5 en 6: Het verouderingsproces is onomkeerbaar en uitvoeren van onderhoud heeft nauwelijks tot geen effect. Een conditiescore van 3 is – naar de maatstaf van de meeste vastgoedportefeuillehouders of gebruikers – voldoende.

Het onderhoudsbeleid voor de gemeentelijk is grof geschetst als volgt ingericht:

- Voor de gebouwen voor de huisvesting van de eigen organisatie met een publieke functie en schoolgebouwen wordt conditie 2 aangehouden. Dit houdt in een goede onderhoudstoestand afhankelijk van de ouderdom van het gebouw.
- Voor de verhuurde panden en de sportgebouwen wordt conditie 2-3 aangehouden. Dat houdt in een goede tot redelijke onderhoudstoestand afhankelijk van de ouderdom van het gebouw.

Financieel

In deze paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is in de tabel 'Financieel overzicht' inzicht gegeven in de jaarlijkse budgetten die nodig zijn om de onderhoudsambities te realiseren zoals deze zijn opgenomen in de Paraplu-nota onderhoud kapitaalgoederen. De budgetten zijn ingezet ter bekostiging van het jaarlijkse regulier, dagelijks (klein) en groot onderhoud. Het vervangingsonderhoud valt hierbuiten. Afwijkingen groter dan € 100.000 in de realisatie op de onderhoudsbudgetten zijn bij het betreffende programma in de financiële samenvatting toegelicht.

Onder groot onderhoud wordt verstaan onderhoud van veelal ingrijpende aard dat op een groot deel van het object wordt uitgevoerd en na een langere gebruikperiode moet worden verricht. Klein onderhoud is het onderhoud dat in het eerste of het lopende planjaar op een klein gedeelte van het object wordt uitgevoerd. Onderhoudskosten worden gemaakt om het object gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau te houden (naar behoren laten functioneren en een bepaalde representativiteit laten behouden).

De kosten van klein en groot onderhoud zijn dus niet levensduur verlengend en mogen dus niet worden geactiveerd. Daarom wordt voor het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen de budgetten gebruikt die in genoemde tabel zijn opgenomen.

Tabel Kerncijfers

Soort	Eenheid	Hoeveelheid
Wegen elementverharding	100 m2	23.400
Wegen asfaltverharding	100 m2	6.880
Civiele kunstwerken	stuks	236
Watergangen	100 m2	23.500
Riool gemengd stelsel	km	167
Riool gescheiden stelsel afvalwater	km	36
Riool gescheiden stelsel hemelwater	km	70
Rioolgemalen	stuks	36
Drukrioleringsgemalen	stuks	283
Bomen	stuks	35.000
Gras	100 m2	16.500
Beplanting	100 m2	9.250
Speellocaties	stuks	168
Speelelementen	stuks	750
Valondergronden speellocaties	100 m2	187
Lichtmasten	stuks	12.250
Verkeersregelinstallaties	stuks	47
Verkeersmeubilair	stuks	29.000
Fietsparkeervoorzieningen	stuks	8.000
Gemeentelijke gebouwen	stuks	125

Tabel Onderhoudsbudgetten 2019

Onderhoudsbudgetten	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019
<i>Programma T0 Bestuur en Ondersteuning</i>			
T 03 Beheer overige gebouw en gronden	343	272	349
T 04 Overhead (ambtelijke huisvesting)	2.472	2.462	2.577
Totaal Programma Bestuur en Ondersteuning	2.815	2.734	2.926
<i>Programma T2 Verkeer en Vervoer</i>			
T 21 Verkeer en vervoer	2.227	2.937	2.613
T 22 Parkeren (parkeergarages)	61	77	21
Totaal Programma Verkeer en Vervoer	2.288	3.014	2.634
<i>Programma T4 Onderwijs</i>			
T 42 Onderwijshuisvesting	183	138	1
Totaal Programma Onderwijs	183	138	1
<i>Programma T5 Sport, cultuur en recreatie</i>			
T 52 Sportaccommodaties	566	636	664
T 53 Cultuurpres.,productie&participatie (gebouwen)	27	19	24
T 54 Musea (gebouwen)	34	29	29
T 56 Media (gebouwen)	15	20	16
T 57 Openbaar groen	2.482	2.678	2.908
Totaal Programma Sport, cultuur en recreatie	3.124	3.382	3.641
<i>Programma T6 Sociaal domein</i>			
T 61 Samenkracht en burgerparticipatie (gebouwen)	294	286	276
Totaal Programma Sociaal domein	294	286	276
<i>Programma T7 Volksgezondheid en milieu</i>			
T 72 Rioleringen	673	370	367
T 75 Begraafplaatsen	115	159	168
Totaal Programma Volksgezondheid en milieu	788	529	535
Totaal programma's	9.492	10.083	10.013

Bedragen x € 1.000

Tabel Beheerplannen

Beheerplannen	Bestuurlijk vastgesteld in	Looptijd	Financiële vertaling in begroting	Opmerking
Beheerkwaliteitsplan (Bkp)	2017	2017 - 2022	Ja	
Wegen	2019	2019 – 2023	Ja	verwerkt in de begroting 2020-2024
Kunstwerken		2019 – 2023		Vaststelling 2020
Baggeren	2011	2011 – 2020	Ja	
Watergangen (WRP)	2015	2016 - 2021	Ja	
Riolering (WRP)	2015	2016 - 2021	Ja	
Wijkgroenbeheerplan 't Lien/De Rietvink	2013	2014 - 2018	Ja	Niet alle beheermaatregelen zijn afgerond, de looptijd van het plan is verlengd tot 2024
Wijkgroenbeheerplan Leidschendam-Zuid/Zeeheldenwijk	2015	2015 - 2019	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Voorburg West en Park Leeuwenberg	2015	2016 - 2020	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Voorburg Oud en Midden	2016	2017 - 2021	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Bovenveen	2017	2018 - 2022	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Voorburg Noord	2018	2019 - 2023	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Damsigt en omgeving	2019	2019 - 2024	Ja	
Wijkgroenbeheerplan Essensteijn	2011	2011 - 2016	Ja	Vaststelling 2020
Wijkgroenbeheerplan Stompwijk				Vaststelling 2021
Wijkgroenbeheerplan De Heuvel/Amstelwijk				Vaststelling 2022
Wijkgroenbeheerplan Veursehout/De Zijde/Duivenvoorde				Vaststelling 2023
Wijkgroenbeheerplan Prinsenhof				Vaststelling 2024
Speelvoorzieningen	2016	2016 - 2025	Ja	

2.2.4 Financiering

Algemeen

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het financieringsbeleid en de uitvoering ervan in 2019. De Wet financiering decentrale overheden (wet Fido) is de basis voor de financiering en de treasury taken. In de financiële beheersverordening en het Treasurystatuut van onze gemeente zijn nadere regels voor de financieringsfunctie opgenomen. Als leidraad hiervoor is gebruik gemaakt van de Handreiking Treasury van het ministerie van BZK.

In deze paragraaf wordt ingegaan op:

1. Treasurybeleid
2. Risico-inventarisatie en -kwantificering
3. Financieringspositie
4. Rentelasten en toegerekende rente
5. Opnemen van kortlopende geldleningen
6. Uitzetten van overtollige geldmiddelen

Treasurybeleid

Het gemeentelijk treasurybeleid is gebaseerd op de wet Fido en de financiële beheersverordening 2016. De hoofdlijnen zijn:

- a. De gemeente gaat leningen aan, zet middelen uit en verleent garanties uitsluitend ten behoeve van uitoefening van de publieke taak.
- b. De treasuryfunctie draagt zorg voor duurzame en voordelige toegang tot de financiële vermogensmarkten, het beperken van renterisico's en levert adequate informatie over onze liquiditeits- en financieringspositie.
- c. De treasuryfunctie zorgt ook voor het optimaliseren van renteresultaten binnen de kaders van de wet Fido en de financiële beheersverordening.
- d. Er wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van interne financieringsmiddelen om het aantrekken van leningen te beperken.
- e. De gemeente verstrekt geen garanties, borgtochten of leningen aan derden.
- f. Overtollige geldmiddelen worden uitgezet bij het Rijk (schatkistbankieren).

Het liquiditeitenbeheer van de gemeente (beheer van betalingen en ontvangsten) is gebaseerd op een prognose voor een periode van twaalf maanden. Met het dagelijks monitoren van de liquiditeitspositie en informatie uit de organisatie is de liquiditeitsprognose in 2019 continue geactualiseerd.

De Treasurycommissie is in 2019 een aantal keer bij elkaar gekomen. De treasurycommissie heeft daarbij vooral besluiten genomen tot het herfinancieren van langlopende geldleningen.

Bij deze besluiten heeft de commissie steeds gekeken naar de toekomstige ontwikkelingen op het gebied van financiering (rente en omvang) voor de gemeente. In het derde kwartaal 2019 werd duidelijk dat de verkoop van de aandelen Eneco in 2020 plaats zou vinden. Daarom heeft de commissie toen besloten de financieringsbehoefte tot het moment van verkoop van de aandelen Eneco met kort-geldleningen in te vullen.

In 2019 heeft de Treasurycommissie zich gebogen over het actualiseren van treasurystatuut aan de actuele wet- en regelgeving en aanpassing van het gemeentelijk garantiebeleid. Begin 2020 is het raadsvoorstel Treasurystatuut 2020 inclusief bijlage "Voorwaarden en nadere regels garanties en leningen" ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Risico-inventarisatie en – kwantificering

De risico's voor de gemeente zijn:

1. Renterisico op de vlottende schuld;
2. Renterisico op de vaste schuld;
3. Kredietrisico verstrekte geldleningen.

Ad. 1. Renterisico op de vlottende schuld

De kasgeldlimiet is een belangrijke graadmeter voor de beoordeling van de liquiditeitspositie. De kasgeldlimiet is het maximum bedrag dat is toegestaan aan de gemeente om haar (kapitaal)uitgaven te financieren met kortlopende geldleningen (vlottende schuld). De kasgeldlimiet wordt bepaald door een percentage (8,5%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Voor 2019 bedroeg de kasgeldlimiet afgerond € 18,3 miljoen. De liquiditeitspositie in relatie tot de kasgeldlimiet in 2019 wordt in onderstaande tabel per kwartaal weergegeven.

Liquiditeitspositie 2019 (per ultimo)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Toegestane kasgeldlimiet				
1. in procenten van de grondslag	8,5	8,5	8,5	8,5
2. in bedrag	18.269	18.269	18.269	18.269
Omvang vlottende korte schuld				
3. Opgenomen gelden < 1 jaar	16.333	12.333	0	5.000
4. Schuld in rekening courant	-	-	-	273
5. Gestorte gelden door derden < 1 jaar	-	-	-	-
6. Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	-	-	-	-
Totaal vlottende korte schuld	16.333	12.333	0	5.273
Omvang vlottende middelen				
7. Contante gelden in kas	-	-	-	-
8. Tegoeden in rekening courant	2.644	5.509	2.495	0
9. Overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	-	-	-
Totaal vlottende middelen	2.644	5.509	2.495	0
Toets kasgeldlimiet				
10. Totaal netto vlottende schuld	13.689	6.824	-2.495	5.273
11. Toegestane kasgeldlimiet	18.269	18.269	18.269	18.269
Ruimte (+) / overschrijding (-)	4.580	11.445	20.764	12.996

Bedragen x € 1.000

Onder een vlottende of korte schuld worden schuldtitels gerekend met een rente-typische looptijd korter dan één jaar. De belangrijkste vormen hiervan zijn (opgenomen) daggeld- en kasgeldleningen en rekening-courantkrediet. De gemiddelde korte schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet aan het einde van drie achtereenvolgende kwartalen niet overschrijden. Aan het einde van het derde kwartaal moet in zo'n geval de korte schuld omgezet worden in een vaste schuld. Beleidslijn van de treasuryfunctie is om bedragen tot de kasgeldlimiet te financieren met kort geld. Dit gebeurt omdat financiering met kortlopende geldleningen goedkoper is dan met langlopende geldleningen. Op lange termijn is het renterisico op kortlopende geldleningen echter groter omdat de rente snel kan wijzigen. De rente op langlopende geldleningen wordt voor een vooraf bepaalde periode vastgezet, waardoor de gemeente voor een langere periode rekening kan houden met stabiele financieringslasten.

In 2019 is steeds gestuurd de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Zoals uit de tabel blijkt is dit in 2019 ook niet gebeurd.

Ad. 2. Renterisico op de vaste schuld

Voor de financieringspositie is de renterisiconorm van belang. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld. De norm geeft aan over welk maximaal bedrag per jaar renterisico gelopen mag worden. Dit betreft onder andere leningen waarvan de rente herzien gaat worden, maar ook de herfinanciering van aflossingen. Door spreiding in de tijd van aflossingen en herzieningen wordt het renterisico verkleind. De renterisiconorm wordt berekend met een wettelijk vastgesteld percentage van het begrotingstotaal. Dit percentage is bepaald op 20 en betekent voor onze gemeente een renterisiconorm van € 43 miljoen.

Renterisico 2019	Begroting	Realisatie
1. Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-
2. Aflossingen	42.500	41.198
3. Renterisico (1+2)	42.500	41.198
4. Renterisiconorm	42.986	42.986
5a. Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	486	1.788
5b. Overschrijding renterisiconorm (3>4)	-	-
Berekening renterisiconorm		
4a. Begrotingstotaal van 2019	214.932	
4b. Percentage ministeriële regeling	20%	
Renterisiconorm 2019 (4a x 4b)	42.986	

Bedragen x € 1.000

In deze tabel is niet opgenomen de renteloze financiering van de grondexploitatie Leidschendam-Centrum. In de realisatie is de gemeente in 2019 binnen de renterisiconorm gebleven.

Ad. 3. Kredietrisico verstrekte geldleningen

Het kredietrisico op verstrekte geldleningen wordt omschreven als de mogelijkheid van een waardedaling van de vorderingspositie ten gevolge van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij. In onderstaande tabel is een overzicht per risicogroep opgenomen.

Risicogroep	Hypothecaire zekerheid	Realisatie 2018	Realisatie 2019
1. Hypotheken aan personeel	ja	32	27
2. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (excl. rekeningcourant)	gedeeltelijk	1.510	1.194
Totaal		1.542	1.221

Bedragen x € 1.000

Toelichting

1. De gemeente verstrekt geen nieuwe hypotheek meer aan personeel.
2. Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zet op voordracht van de gemeente geldleningen uit in de sector volkshuisvesting. De gemeente heeft de opbrengst uit de verkoop aandelen Bouwfonds gebruikt voor de storting in het fonds als een geldlening. Een gedeelte van het gestorte bedrag is door SVN vastgelegd in verstrekte geldleningen aan derden tot een bedrag van circa € 1,2 miljoen. Er is een klein risico dat de verstrekte geldleningen niet worden terugbetaald. Daarnaast is een bedrag bij het SVN beschikbaar in de vorm van een rekening-courant met de gemeente tot een bedrag van € 3,1 miljoen.

Gezien de hoogte en de samenstelling van de portefeuille verstrekte geldleningen loopt de gemeente nauwelijks kredietrisico's.

Financieringspositie

Voor de bepaling van de financieringspositie zijn de financieringsbehoefte (geïnvesteed vermogen in vaste activa) en de financieringsmiddelen (opgenomen langlopende leningen, reserves en voorzieningen) van belang. De financieringspositie van de gemeente is als volgt:

Financieringspositie	31-12-2019	31-12-2018
<u>Financieringsbehoefte</u>		
Investerings	212.127	205.138
Financiële vaste activa	6.908	7.256
Grondexploitatie	38.358	37.631
Totaal financieringsbehoefte (1)	257.392	250.025
<u>Financieringsmiddelen</u>		
Reserves	90.208	99.595
Voorzieningen	12.000	9.850
Waarborgsommen	21	0
Opgenomen langlopende leningen	138.978	136.676
Totaal financieringsmiddelen (2)	241.207	246.121
Financieringstekort (2-1)	-16.185	-3.903

Bedragen x € 1.000

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte is uitgegaan van de boekwaarden van activa en grondexploitatie per balansdatum. Doordat er het afgelopen jaar meer is geïnvesteed is de financieringsbehoefte toegenomen ten opzichte van 2018.

In de financieringsbehoefte is voorzien door naast eigen financiering (reserves en voorzieningen) kortlopende geldleningen en langlopende geldleningen aan te trekken. Vanaf oktober 2019 zijn geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken en is, vooruitlopend op de verkoop van de aandelen Eneco eind eerste kwartaal 2020, in de financieringsbehoefte voorzien door het aantrekken van kasgeldleningen. Dit uit zich op balansdatum in een hoger financieringstekort. Het financieringstekort wordt ingevuld met kortlopende kasgeldleningen.

Ontwikkeling portefeuille langlopende geldleningen

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de leningenportefeuille langlopende geldleningen in 2019 weergegeven. In 2019 zijn 4 langlopende leningen aangetrokken. Het betrof drie leningen voor een totaalbedrag van € 28,5 miljoen aangetrokken voor de projectfinanciering van Vlietvoorde € 21,5 miljoen waarvan betrof de herfinanciering van een projectlening die in 2019 is afgelost. Daarnaast is ten behoeve van de totaalfinanciering een lening van € 15 miljoen aangetrokken in verband met de afloop van een bestaande lening. De in 2019 aangetrokken leningen zijn aangetrokken met een korte looptijd van iets langer dan 1 jaar. Vanaf oktober 2019 zijn geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken.

Portefeuille langlopende geldleningen *)	Realisatie 2018	Realisatie 2019
1. Beginstand per 1 januari	111.429	136.676
2. Nieuwe geldleningen	65.000	43.500
3. Reguliere aflossingen	39.753	41.198
4. Vervroegde aflossingen	0	
5. Eindstand per 31 december	136.676	138.978

Bedragen x € 1.000

Rentelasten en toegerekende rente

Renteschema 2019	Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Rentelasten (kort en lang)	2.201	1.708	1.813
Rentebaten (kort en lang)	-40	0	-91
Rente grondexploitatie (projectfinanciering)	-447	-405	-434
Rente eigen financieringsmiddelen	1.009	920	1.098
Totaal rente	2.724	2.223	2.387
Toegerekende rente (met omslagrente)	2.592	2.462	2.459
Renteresultaat (toegerekende rente - totale rente)	-132	239	72

Bedragen x € 1.000

Aan de grondexploitatie is de werkelijke rente van de hiervoor aangetrokken leningen toegerekend. Over de eigen financieringsmiddelen is een rentepercentage van 1 berekend. Aan investeringen en taakvelden is de rente met behulp van het rente-omslagpercentage toegerekend. Per saldo is er een positief renteresultaat gerealiseerd. De rente die is toegerekend aan de investeringen en taakvelden lag € 72.000 hoger dan de rentelasten. Dit voordeel is veroorzaakt door de negatieve rente op kortlopende geldleningen en rente op eigen financieringsmiddelen.

Het rente-omslagpercentage is in onderstaand schema berekend.

Rente-omslagpercentage	Primitieve begroting 2019	Realisatie
A. Totale rentelasten (excl. Rente Grondexploitatie)	2.636	2.472
B. Boekwaarde activa per 1-1 (excl. Grondexploitatie)	217.906	212.393
Rente-omslagpercentage (A/B x 100%)	1,2%	1,2%

Bedragen x € 1.000

Het herrekenende rente-omslagpercentage is gelijk aan het begrote percentage. Daarmee is het rente-omslagpercentage dat is gehanteerd voor de toerekening van rente aan investeringen en taakvelden in de realisatie ongewijzigd gebleven.

Opnemen van kortlopende geldleningen

De gemeente heeft de betalingen, bij behoefte aan aanvullende liquiditeiten, zo veel als mogelijk tot het maximum van de kasgeldlimiet (€ 18,3 miljoen) gefinancierd.

Anticiperend op de verkoop van de aandelen Eneco in de eerste helft van 2020 is de gemeente vanaf het derde kwartaal 2019 alleen nog kasgeldleningen aangegaan. De kasgeldlimiet zal mogelijk het eerste kwartaal van 2020 worden overschreden. Aan einde van het eerste kwartaal zullen de middelen uit de verkoop van de Eneco aandelen worden ontvangen.

Uitzetten van overtollige geldmiddelen

De gemeente heeft soms (tijdelijk) overtollige middelen die “uitgezet” moeten worden. Eind 2013 is het zogenaamde schatkistbankieren (zonder leenfaciliteit) gestart. De overtollige middelen worden dan uitgezet bij het Rijk. Decentrale overheden krijgen op de deposito's van het schatkistbankieren een marktconforme rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. In 2019 zijn tijdelijke overschotten steeds uitgezet via Schatkistbankieren en weer terugontvangen. Het maximale bedrag dat daarbij tijdelijk is uitgezet bedroeg € 11 miljoen. Daarbij is steeds gestuurd dat het drempelbedrag schatkistbankieren niet werd overschreden. Het drempelbedrag schatkistbankieren is het normbedrag aan liquiditeitsoverschot dat een gemeente buiten 's Rijks schatkist mag aanhouden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2019					
(1)	Drempelbedrag	1.612			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag-basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.421	1.311	748	889
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	191	301	864	723
(3b) = (2) > 1	Overschrijding van het drempelbedrag				

Bedragen x € 1.000

2.2.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Voor een goede dienstverlening aan de inwoners, bedrijven en instellingen is een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering randvoorwaardelijk. Onder bedrijfsvoering worden verstaan de ondersteunende processen die het mogelijk maken de programma's te verwezenlijken.

Het contourenplan uit 2017 is de kapstok is voor de toekomstige ontwikkelingen van de ambtelijke organisatie. Onderwerpen als zelfsturing en opgavegericht werken komen hierin terug. De ontwikkeling van de organisatie is een doorlopend proces dat continue getoetst zal worden aan de uitgangspunten die in dit contourenplan zijn geformuleerd. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van onze dienstverlening.

Leidschendam-Voorburg In Control

Binnen de gemeente zijn maatregelen genomen die gericht zijn op het optimaal sturen en beheersen van de organisatie. Door allerlei controlmechanismen in te voeren, kan worden getoetst of die maatregelen ook worden uitgevoerd. Vanuit een centrale plaats binnen de gemeentelijke organisatie, met als eindverantwoordelijke de concerncontroller, worden op regelmatige basis diverse processen gemonitord. Met een combinatie van inrichting, sturing en monitoring wordt gewerkt aan een gemeente die "in control" is en blijft. Om te zorgen dat de gemeentelijke organisatie voldoende "in control" is, wordt gebruik gemaakt van zowel hard als soft controls. Binnen de gemeente is ook in 2019 een zodanige mix van controlmechanismen ingezet, dat met efficiënte inzet van middelen kan worden vastgesteld dat de gemeentelijke organisatie "in control" is.

In 2019 zijn stappen gezet naar een verdere ontwikkeling van de controlfunctie. Zo zijn voorbereidingen getroffen tot de vorming van een team Concerncontrol (uit bestaande formatie), dat op 1 januari 2020 is gestart. Dit team is onafhankelijk van de overige afdelingen gepositioneerd en valt direct onder de concerncontroller.

Samen met de door de raad aangestelde nieuwe accountant zijn in het najaar van 2019 belangrijke stappen gezet in het toepassen van controlemethodieken en het vastleggen van interne controles. Hiermee is één van de voor 2019 benoemde speerpunten gerealiseerd.

Door het vertrek medio 2019 van de concerncontroller en een vaste medewerker, de uitval van twee medewerkers door langdurige ziekte plus de extra werkzaamheden die ontstonden door de aanbesteding van de accountantsdiensten en het inwerken van de nieuwe accountant zijn de speerpunten rondom het risicomanagement in 2019 niet gerealiseerd. Na de aanstelling van een nieuwe concerncontroller in de loop van 2020 zal worden getracht de speerpunten "een risicosessie met (een deel van) de raad" en "verdere inbedding van de verbijzonderde interne controle in het risicomanagement" alsnog te realiseren.

In 2019 is één artikel 213a onderzoek afgerond. Dit is een audit waarbij de doelmatigheid en doeltreffendheid van een proces wordt onderzocht. In de zomer van 2019 is een rapport verschenen over een onderzoek naar het proces rondom de evenementenvergunningen. Door de eerder genoemde personele problemen is het tweede geplande onderzoek (naar externe inhuur) nog niet uitgevoerd. Dit onderzoek is verschoven naar 2020.

De gemeente Leidschendam-Voorburg is aangesloten bij de Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. Deze rekenkamercommissie heeft in 2019 één onderzoek afgerond naar de financiële indicatoren en de financiële positie van de aangesloten gemeenten. De hieruit voorgekomen aanbevelingen worden door de gemeente betrokken bij de verdere ontwikkelingen van het planning & control proces.

Informatievoorziening en automatisering

De gemeente wil aansluiten bij trends en ontwikkelingen op het gebied van de digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening, het sociaal domein en de omgevingswet. Dit stelt steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de gemeentelijke informatievoorziening en automatisering.

Om dit te bereiken zijn rondom informatievoorziening en automatisering in 2019 de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Centrale opslag en ontsluiting van informatie: Zaakgerichte ontsluiting is ingezet voor de Omgevingswet en is nu integraal onderdeel van de aansluiting op de Digitaal Stelsel Omgevingswet. De voorbereidingen voor centrale opslag van ongestructureerde informatie in de cloud door middel van Office365 zijn afgerond zodat er in 2020 gestart kan worden met de pilots en de verdere organisatiebrede implementatie.
- Hergebruik van informatie: Afgelopen jaar is het aanbod van informatieproducten binnen het sociaal domein verder uitgebreid met inzichten in het leveren van Wmo voorzieningen, Inkomensregelingen, Re-integratie en Participatie. Verder zijn het financieel, personeel en begrotingssysteem ontsloten. Hierdoor is het nu mogelijk om op efficiëntere wijze meer geïntegreerde inzichten te bieden op het gebied van o.a. personeelsfinanciën en het sociaal domein. Binnen het sociaal domein is er nu inzicht in de verzilvering van de toegekende bedragen voor Jeugd en Wmo, waardoor de onderhandelingspositie van contractbeheer is versterkt.
- Veiligheid van informatie: Het afgelopen jaar zijn de firewalls van de gemeente gemoderniseerd. Er is een architectuur en een bijbehorende roadmap opgesteld om de beveiliging ook in de cloud verder door te kunnen voeren. Voorbereidingen zijn getroffen om de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) in te voeren. De voorbereiding in de vorm van audits en self-assessment voor de jaarlijkse assurance verklaring zijn uitgevoerd. De gemeente heeft zich aangesloten bij het GGI-veilig initiatief van de VNG
- Kwaliteit van informatie: Het monitoren van datakwaliteit is verder opgepakt en de bewustwording van het belang neemt toe. Door het bieden van inzichten in de datakwaliteit vinden er systeemaanpassingen en aanpassingen in de werkinstructies plaats zodat de datakwaliteit wordt verhoogd. Bij meerdere processen was het volledig afsluiten van een dossier geen verplichte activiteit, waardoor er een vertekend beeld ontstaat over de werkvoorraad. Door dit nu af te vangen is er meer zicht op de daadwerkelijke werkvoorraad waardoor de inzet van personeel beter bepaald kan worden.

HR-beleid

Voor een toekomstbestendige organisatie heeft HR zich in 2019 gericht op een concernbrede blik op de ontwikkeling van medewerkers. Hierbij hebben we ons gericht op:

- Vitaliteit
- Ontwikkel- en leertrajecten
- Strategische personeelsplanning (SPP).

Met het project Bruis is in 2019 het thema 'duurzaam vitaal' op een positieve en aantrekkelijke manier op de kaart gezet. Er zijn diverse activiteiten georganiseerd op het gebied van duurzame inzetbaarheid en vitaliteit, waarbij de Week van de Vitaliteit in september het sluitstuk is geweest. Daarnaast zijn alle regelingen, voorzieningen en producten die de medewerker kan inzetten voor zijn of haar vitaliteit gepresenteerd. Er zijn instrumenten beschikbaar gesteld om het management te ondersteunen op dit onderwerp.

In 2019 zijn diverse leer- en ontwikkeltrajecten opgezet, gericht op organisatieontwikkelingen. Deze zijn uitgewerkt op thema's en doelgroepen, zoals de Omgevingswet, Integraal casemanagement en de Subsidietafel.

Het beleggen van SPP in de lijn, vergroot de eigen regie en verantwoordelijkheid van leidinggevend en medewerkers. In 2019 is dit proces voorbereid zodat het management dit in 2020 op kan pakken.

Inkoop en aanbesteding

De eerste pilot circulair inkopen loopt door tot in 2020. De tweede pilot is daarom in 2019 nog niet opgestart.

De analyse op de borging van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen in aanbestedingsprocedures is uitgebreid naar de jaren 2017 t/m 2019. Deze resultaten zullen in één keer worden meegenomen in het eerste kwartaal van 2020.

De spendanalyse is het afgelopen jaar niet geautomatiseerd. Komend jaar wordt gekeken of dit mogelijk is.

Het nieuwe systeem voor inkoop, contractbeheer en contractmanagement is geïmplementeerd. Het invoeren van contracten in het systeem is in 2019 nog niet afgerond. Daardoor is nog geen meerjarige inkoopplanning opgesteld.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

Gemeenten spelen een belangrijke rol in het proces van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Zo liggen er kansen om invloed uit te oefenen op het ondernemersklimaat, maar daarnaast doen wij als gemeente ook het nodige in het kader van MVO. De gemeente probeert zoveel mogelijk mensen met een uitkering aan het werk te helpen, voert een actief stagebeleid en is actief als leerwerkbedrijf.

Gegevens gemeentelijk personeelsbestand

Formatie en bezetting	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019
FTE formatie	581,7	602	622
FTE bezetting	574,5	593	593
Saldo	7,2	9	29

Budget en realisatie	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019
Salarisbudget	40.004	43.592	44.852
Kosten bezetting	37.215	40.497	42.679
Kosten inhuur regulier	3.095	2.958	3.446
Inhuur regulier t.o.v. totale kosten	7,70%	6,80%	8,07%
Resultaat	-306	137	-1.273

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht inhuur	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019
Inhuur regulier	3.095	2.958	3.446
Inhuur projectmatig	7.571	7.002	4.983
Totaal inhuur	10.666	9.960	8.429

Bedragen x € 1.000

Totaaloverzicht ziekteverzuim	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019
Ziekteverzuim in % (excl. zwangerschap)	6,09	5,45	4,11
Totaal ziekteverzuim	6,09	5,45	4,11

De toename van de personeelslasten ten opzichte van 2018, wordt met name veroorzaakt door een stijging van de loonkosten als gevolg van de gemaakte cao afspraken.

Het ziekteverzuimpercentage is in 2019 gedaald ten opzichte van de voorgaande jaren. In dit percentage zitten een aantal langdurig zieke medewerkers en dat heeft invloed op het ziekteverzuimpercentage.

2.2.6 Verbonden Partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de partijen met wie de gemeente een bestuurlijke relatie heeft en waarin zij een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente een zetel in het bestuur bezet of stemrecht heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. De werkzaamheden van de verbonden partijen moeten een publiek belang dienen. De raad of het college zetten verbonden partijen in als middel om gemeentelijk beleid te realiseren.

Beleidskader

De Gemeente Leidschendam-Voorburg werkt op vele terreinen samen met externe partijen. Binnen deze samenwerkingsverbanden zijn verbonden partijen een bijzondere groep die extra aandacht verdient vanwege de aanzienlijke bestuurlijke, strategische en financiële belangen voor de gemeente. In 2014 bracht de Rekenkamercommissie het rapport Grip op Samenwerking uit. Eén van de aanbevelingen die hierin werd gedaan was: Versterk en actualiseer de analyse van risico's van samenwerkingsverbanden. Deze aanbeveling vormt één van de pijlers van het Afwegingskader verbonden partijen dat aan de gemeenteraad door het college ter vaststelling is voorgelegd. Het afwegingskader beoogt ook eenduidigheid te bewerkstelligen gedurende de gehele beheersingscyclus van de samenwerking: bij het aangaan van de samenwerking, de periodieke evaluatie van de samenwerking en de heroverweging van de samenwerking.

Gedurende de samenwerking is het van belang om 'de vinger aan de pols' te houden; de periodieke evaluatie. Gekozen is om de check op de samenwerking te laten plaatsvinden op twee momenten per jaar; als onderdeel van de jaarlijkse begrotingscyclus en als onderdeel van de jaarrekening.

De periodieke evaluatie kijkt naar de stand van zaken van een verbonden partij maar richt zich in mindere mate op de doelmatigheidsvraag: behaalt de gemeente de gewenste doelen door deelname aan de verbonden partij?

Deze vraag dient op gezette tijden, eens per vier jaar, wel gesteld te worden. Deze heroverweging richt zich wel op het nut en noodzaak van de samenwerking en de vorm van de samenwerking. Per verbonden partij is aangegeven in welk jaar uiterlijk een heroverweging van de betreffende verbonden partij plaatsvindt.

Lijst van verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)
Doelstelling	In deze vrijwillige gemeenschappelijke regeling, werken 23 gemeenten samen aan een duurzame en internationaal concurrerende regio. Een grootstedelijk gebied met een aantrekkelijk landschap en een infrastructureel netwerk dat woonkernen, werklocaties en voorzieningen verbindt. Vanuit twee kerntaken - verkeer & vervoer en economisch vestigingsklimaat - werken de gemeenten in de metropoolregio aan vier thema's: vernieuwen verbindingen, vernieuwen economie, vernieuwen energie en vernieuwen stad en omgeving.
Bestuurlijk belang	De gemeente is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door de burgemeester, in de bestuurscommissie Vervoersautoriteit door de portefeuillehouder verkeer en vervoer, in de bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat door de portefeuillehouder economie, in de adviescommissie vervoersautoriteit en adviescommissie economisch vestigingsklimaat door twee raadsleden.
Belang in verbonden partij	3,23%
Overige deelnemers	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ontwikkelingen	Met de start van de nieuwe bestuursperiode is een nieuwe Strategische Agenda opgesteld, conform de afspraken in de gemeenschappelijke regeling. Deze is in 2019 vastgesteld. De strategische agenda is gebaseerd op gedeelde opgaven met een regionale impact en schaal die voortkomen uit de Strategische Bereikbaarheidsagenda, de Agenda Economisch Vestigingsklimaat en het Regionale Investeringsprogramma. Daarnaast zijn in 2019 de laatste aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling ingevuld. Het gaat om de rol van de adviescommissies en de regionale overlegtafels.
Gemeentelijke bijdrage	€ 193.363
Spiegeling afwegingskader	2022
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 15.361.457
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 22.023.344
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 1.543.298.267
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 1.555.686.899
Resultaat over 2019	€ 6.661.888 (vóór resultaatbestemming)
Risico's	

Naam	Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW)
Doelstelling	De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening. Doel is dat iedere persoon met een sociale werkvoorzieningsindicatie op het voor hem of haar maximaal haalbare niveau werkzaam is. De deelnemers hebben de uitvoering ondergebracht bij de DSW. Daarnaast voert de DSW re-integratieactiviteiten uit voor bijstandsgerechtigden van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur is de gemeente vertegenwoordigd met twee wethouders. In het dagelijks bestuur met één wethouder.
Belang in verbonden partij	23%. Het belang is gerelateerd aan het aantal arbeidsjaren werkend in Leidschendam-Voorburg.
Overige deelnemers	Rijswijk en Zoetermeer
Vestigingsplaats	Rijswijk (statutair)
Ontwikkelingen	De DSW voert de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit voor de medewerkers met een Wsw-indicatie. Omdat er geen nieuwe mensen met een Wsw-indicatie bij de DSW komen, is er sprake van een jaarlijkse daling van medewerkers door natuurlijk verloop. Daarmee is het huidige bedrijf niet toekomstbestendig. De gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk werken aan een nieuwe vorm van samenwerking in een nieuw Werkbedrijf. De gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk gaan de uitvoering van de taken die nu bij DSW liggen bij het nieuwe Werkbedrijf inkopen. Daarnaast gaat de gemeente Zoetermeer ook de taken gericht op begeleiding naar werk of participatie van inwoners die vallen onder de Participatiewet bij het nieuwe Werkbedrijf onderbrengen. Daarmee wordt het nieuwe werkbedrijf breder dan DSW nu is. In 2019 hebben de gemeenten Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk afspraken gemaakt over opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling DSW en de toekomstige inkoop bij het nieuwe Werkbedrijf. Deze afspraken zijn vastgelegd in het onderhandelingsresultaat transitie DSW naar Werkbedrijf. Het Algemeen Bestuur van DSW heeft een ontwerp liquidatieplan voor de opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling DSW opgesteld. De gemeente Zoetermeer heeft een ontwerp organisatie-inrichtingsplan voor het nieuwe Werkbedrijf opgeleverd. Op 10 december 2019 heeft de gemeenteraad; • een zienswijze op het ontwerp liquidatieplan vastgesteld, • ingestemd met het onderhandelingsresultaat, • ingestemd met de concept zienswijze van het college op het organisatie-inrichtingsplan van het nieuwe Werkbedrijf. Medio 2020 wordt het voorstel om Gemeenschappelijke Regeling DSW op te heffen inclusief het definitieve liquidatieplan voor toestemming aan de raad voorgelegd. De planning is dat de taken van DSW per 1 januari 2021 door het nieuwe Werkbedrijf worden uitgevoerd.
Gemeentelijke bijdrage	€ 295.980

Naam	Dienst Sociale Werkvoorziening Rijswijk e.o. (DSW)
Spiegeling afwegingskader	Niet van toepassing aangezien de gemeenschappelijke regeling wordt opgeheven.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 2.087.880
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 1.834.880 (vóór resultaatbestemming, met resultaatbestemming komt hier € 1,2 miljoen bij)
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 3.398.358
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 5.140.292
Resultaat over 2019	€ 68.926 negatief (voor gemeentelijke bijdragen); met gemeentelijke bijdragen € 0)
Risico's	Zie de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
Doelstelling	Omgevingsdienst Haaglanden verzorgt voor de gemeente wettelijke taken op het gebied van milieuvergunningverlening, toezicht (op bodem en op zwaardere/ complexere milieu-inrichtingen) en handhaving. Het college blijft voor deze taken het bevoegd gezag.
Bestuurlijk belang	Een wethouder vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur. Leidschendam-Voorburg is niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	2%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer en provincie Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	In 2019 werkte de ODH volledig zaakgericht en de uitvoeringstaken werden ondersteund door geautomatiseerde processen om te kunnen voldoen aan de afgesproken rapportageverplichtingen. In de voortgangsrapportages (juni en september) en het jaarrapport werd gerapporteerd over daadwerkelijk uitgevoerde werkzaamheden. De besteding is mede afhankelijk van een aantal externe factoren, waaronder het aantal daadwerkelijk ontvangen aanvragen en meldingen en het aantal geconstateerde handelingen waarop moest worden toegezien of moest worden gehandhaafd. Financiering van de taakuitvoering door de ODH vond in 2019 plaats op basis van output, dat wil zeggen aan de hand van de per opdrachtgever te leveren producten en diensten. De deelnemersbijdrage is op basis van voorcalculatie vastgesteld. De verantwoording zowel collectief als per deelnemer vindt plaats op basis van nacalculatie.
Gemeentelijke bijdrage	€ 809.734
Spiegeling afwegingskader	2021 (voorlopige planning)
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 1.334.186
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 1.071.385
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 16.163.304
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 17.357.762
Resultaat over 2019	€ 0
Risico's	

Naam	Gemeenschappelijke regeling Avalex
Doelstelling	Door een regionale organisatie van de afvalinzameling wil de gemeente schaalvoordelen behalen. De afvalinzameling is gericht op het inzamelen van grondstoffen. Dit betekent dat inwoners afval zoveel mogelijk gescheiden aanbieden.
Bestuurlijk belang	In het enkelvoudig bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie is de gemeente vertegenwoordigd door één wethouder.
Belang in verbonden partij	22,8%
Overige deelnemers	Delft, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk en Wassenaar
Vestigingsplaats	Rijswijk
Ontwikkelingen	In 2019 is besloten om de governance-structuur van Avalex niet te wijzigen. In plaats daarvan krijgt Avalex de tijd om zich te richten op ontwikkelingen die de afgelopen jaren in gang zijn gezet waaronder de eerdere omvorming (in 2018) tot een Bedrijfsvoeringsorganisatie en de opstelling van de producten- en dienstencatalogus en de jaarlijkse DVO-cyclus die hiermee samenhangt. In 2021 zal het huidige bestuur een nieuwe afweging maken over de governance-structuur van Avalex.
Gemeentelijke bijdrage	€ 8.951.788
Spiegeling afwegingskader	In het kader van de discussie rondom de governance, heeft een spiegeling van de huidige, en voorgestelde, governance van Avalex aan het afwegingskader plaatsgevonden. De uitkomsten van deze afspiegeling waren niet doorslaggevend naar één van beide opties die ter tafel lagen.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 6.590.000
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 5.353.000
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 39.030.000
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 43.363.000
Resultaat over 2019	€ 88.000 positief
Risico's	In de begroting 2020 heeft Avalex vijf (financiële) risico's geïdentificeerd. Dit zijn (1) de noodzaak tot investeringen in nieuwe innovaties en nieuwe diensten, (2) Wisseling in opbrengsten (van grondstoffen), prijzen en verwerkingskosten, (3) PDC: werkelijke afname en scheidingsprognoses, (4) Inzet en bezetting en (5) Wagenpark hercontracting. Om de bovenstaande risico's te dekken, heeft Avalex een weerstandsvermogen € 2 miljoen opgebouwd.

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
Doelstelling	De activiteiten van de VRH zijn gericht op het vergroten van de veiligheid van de bevolking en bezoekers van de regio Haaglanden. De VRH heeft tot taak de brandweezorg en organisatie van rampenbestrijding en crisisbeheersing in de regio goed te organiseren. Dit gebeurt in opdracht van de aangesloten gemeenten.
Bestuurlijk belang	De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur.
Belang in verbonden partij	7,03%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	In 2019 zijn vanuit VRH de laatste stappen gezet om de gemeenschappelijke meldkamer toekomstbestendig en gereed te maken voor de overdracht van het beheer per 1 januari 2020 aan Landelijke Meldkamer Samenwerking. Vanuit brandweer Haaglanden is in 2019 het beleid ingezet om brandweezorg aangesloten te houden op de maatschappelijke ontwikkelingen. Daarmee is verder invulling gegeven aan het meerjarenbeleidsplan van de brandweer "Koersen op 2020".
Gemeentelijke bijdrage	€ 5.567.966
Spiegeling afwegingskader	2021
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 6.630.000
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 8.777.000
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 112.007.000
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 110.871.000
Resultaat over 2019	€ 3.835.000 positief (vóór resultaatbestemming)
Risico's	

Naam	GGD en VT Haaglanden
Doelstelling	Het bevorderen, beschermen en bewaken van de publieke gezondheid (onderdeel GGD). Het voorkomen van huiselijk geweld en kindermishandeling, door middel van een samenhangende aanpak (Onderdeel Veilig Thuis).
Bestuurlijk belang	Een wethouder vertegenwoordigt de gemeente in het algemeen bestuur. Leidschendam-Voorburg is niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	7% GGD / 5% VT
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	Onderdeel GGD • In algemene zin verlopen de werkzaamheden conform de begroting. • Het aantal meldingen over meldingsplichtige infectieziekten, niet-meldingsplichtige casussen en meldingen van zorginstellingen (hoge aantal meldingen en vragen rondom kinkhoest, meningokokken en mazelen) blijft hoger dan verwacht; • Het ministerie VWS is op 1 augustus 2019 gestart met de 'PrEP' subsidieregeling (Pre Expositie Profylaxe, een medicijn ter preventieve behandeling van hiv). Deze regeling heeft een looptijd van vijf jaar. De GGD heeft hiervoor nu het testbeleid van het CSG (Centrum Seksuele Gezondheid) herzien om de dienstverlening slimmer en efficiënter in te zetten. • De vraag naar de inzet vanuit de GGD voor de taak Medische Milieukunde blijft stijgen; • De verwachte extra lasten komen voornamelijk door de taak Reizigersadvies en vaccinatie. Tegenover deze extra verwachte lasten staan voor bijna alle taken extra bijdragen van derden. Onderdeel Veilig Thuis De Regiovisie huiselijke geweld en kindermishandeling 2019-2023 is samen met de andere deelnemende regiogemeenten uitgevoerd. De werkwijze van Veilig Thuis is geoptimaliseerd en aangepast aan de aangescherpte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De effecten van de grote bekendheid van de meldplicht, van het meldpunt (groei instroom) en van een intensievere eerste beoordeling van ontvangen meldingen (meer directe overdracht) zijn zichtbaar. De problematiek van wachtlijsten en doorlooptijden bij Veilig Thuis vermindert nog niet. VT werkt langs meerdere sporen om de negatieve trend te doorbreken: • vergroten van de capaciteit van VT • beter benutten van de beschikbare capaciteit binnen VT • beter benutten van beschikbare capaciteit in de keten

Naam	GGD en VT Haaglanden
	De totale uitgaven voor VT zijn conform begroting 2019. Er zijn nog wel een aantal verrekenvoorstellen over 2019 die in 2020 worden afgewikkeld.
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.310.000 (o.b.v. voorlopige jaarrekening 2019)
Spiegeling afwegingskader	De Gemeenschappelijke regeling GGD is in 2017 herijkt en in 2018 is een nieuwe fase ingegaan waarbij ook Veilig thuis onderdeel van de gemeenschappelijke regeling is geworden. Spiegeling aan het afwegingskader zal in 2021, voor de start van de nieuwe vierjaarlijkse periode (2022-2025), plaatsvinden.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	-€ 295.000
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 291.000
Vreemd vermogen 1-1-2019	n.v.t.
Vreemd vermogen 31-12-2019	n.v.t.
Resultaat over 2019	€ 291.000
Risico's	Zie de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

Naam	Inkoopbureau H-10
Doelstelling	Het Inkoopbureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van Jeugdzorg.
Bestuurlijk belang	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. Het bestuur bestaat uit drie leden. Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Voorschoten, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer zijn samen vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.
Belang in verbonden partij	7%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp
Ontwikkelingen	In 2019 is gewerkt aan een nieuwe governance. De afbakening van de taken en bevoegdheden van het H-10 Inkoopbureau en die van de regionale netwerksamenwerking zijn beter vastgelegd. De Gemeenschappelijke Regeling zal voor onbepaalde duur zijn, wel is opgenomen wat de financiële consequenties zijn voor gemeenten indien zij willen uittreden.
Gemeentelijke bijdrage	€ 178.891 in 2019
Spiegeling afwegingskader	Spiegeling aan het afwegingskader heeft begin 2019 plaatsgevonden. De GR wordt vóór eind 2021 geëvalueerd. Bij de evaluatie zal de GR opnieuw aan het afwegingskader worden gespiegeld.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	0
Eigen vermogen 31-12-2019	0
Vreemd vermogen 1-1-2019	0
Vreemd vermogen 31-12-2019	0
Resultaat over 2019	Nog niet bekend
Risico's	Omdat het Inkoopbureau zelf niet beschikt over een weerstandvermogen dient rekening gehouden te worden met het gemeentelijk aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedrag wordt geschat op circa € 26.800 (6,7%) van de geraamde benodigde weerstandscapaciteit, €400.000). Zie de paragraaf Weerstandvermogen en Risicobeheersing.

Naam	Stadsgewest Haaglanden (in liquidatie)
Doelstelling	Liquideren van het stadsgewest.
Bestuurlijk belang	De gemeente is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd door twee raadsleden. De gemeente is niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.
Belang in verbonden partij	Ongewijzigd, 7,03%
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	Het Stadsgewest Haaglanden is per 1 januari 2015 in liquidatie gegaan. Het Stadsgewest voert geen nieuwe beleidstaken meer uit maar beperkt zich tot de afwikkeling van de verplichtingen die tot en met 2014 zijn aangegaan. De jaarrekening 2018 van het Stadsgewest Haaglanden is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van het Stadsgewest. Er resteren nog werkzaamheden in de afwikkeling van de (inmiddels beëindigde) huur van het pand aan de Grote Marktstraat in Den Haag. Hierdoor kan het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie in 2019 nog niet worden beëindigd. Voor 2020 is er geen begroting opgesteld.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.
Spiegeling afwegingskader	n.v.t.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	n.v.t.
Eigen vermogen 31-12-2019	n.v.t.
Vreemd vermogen 1-1-2019	n.v.t.
Vreemd vermogen 31-12-2019	n.v.t.
Resultaat over 2019	n.v.t.
Risico's	n.v.t.

Naam	Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD)
Doelstelling	De gemeenschappelijke regeling Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) is in 2019 opgericht. Het is een samenwerking tussen de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Delft en Pijnacker-Nootdorp. Het doel van deze samenwerking is het minder lasten stijgen van de kosten, de kwaliteit van de huidige dienstverlening minimaal te handhaven en de kwetsbaarheid te verminderen.
Bestuurlijk belang	
Belang in verbonden partij	33,33%
Overige deelnemers	Leidschendam-Voorburg, Delft, Pijnacker-Nootdorp
Vestigingsplaats	Pijnacker-Nootdorp
Ontwikkelingen	Op 1-6-2019 is de samenwerking gestart. Vanaf 1-1-2020 gaat de gemeenschappelijke regeling van start op financieel gebied.
Gemeentelijke bijdrage	0
Spiegeling afwegingskader	Elke vier jaar wordt de samenwerking geëvalueerd en de eerste keer vindt dit na ongeveer drie jaar plaats. Om een beeld te geven voor de punten van de evaluatie zijn de volgende criteria benoemd: • Toename van de kennis over de werking van het gehele systeem: meer data over de werking van het systeem, combineren van data met andere ketenpartners en de gerealiseerde verbeteringen in het systeem op basis van deze kennis; • Vermindering van de kwetsbaarheid in de uitvoering; goede mogelijkheden van onderlinge vervanging van medewerkers (bijvoorbeeld door roosters), kennisdeling en kennisopbouw tussen medewerkers; • Aantrekkelijke werkgever voor bestaande en nieuwe medewerkers; meer mogelijkheden om mensen aan te trekken, beschikken over een team met de juiste benodigde competenties en vaardigheden voor de medewerkers en verder te ontwikkelen; • Door slimme keuzes efficiency realiseren door lagere investeringskosten voor de drie gemeenten gezamenlijk. In het overgangsjaar zal hiervoor een nulmeting worden gedaan, zodat het ook bruikbaar is voor de evaluatie. De nulmeting zal in de eerste helft van het jaar 2020 worden uitgevoerd.
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	0
Eigen vermogen 31-12-2019	0
Vreemd vermogen 1-1-2019	0
Vreemd vermogen 31-12-2019	0
Resultaat over 2019	0
Risico's	Op 9 april 2019 heeft de Raad vastgesteld dat de gemeente een gemeenschappelijke regeling aangaat "Centrumregeling samenwerking gemalendiensten" (Raadsbesluit 824). De samenwerking NAD is breder dan de gemalendienst en is gebaseerd op het bestuursakkoord NAD uit 2013.

Vennootschappen en coöperaties

Naam	VOF Leidschendam-Centrum
Doelstelling	Samen met een ontwikkelingscombinatie geeft de gemeente uitvoering aan de grondexploitatie van de VOF en daarmee aan de herstructurering van Leidschendam Centrum.
Bestuurlijk belang	De gemeente is door een wethouder vertegenwoordigd in de VOF.
Belang in verbonden partij	50%
Overige deelnemers	Schouten & De Jong Projectontwikkeling (SdJ) en Bouwfonds Property Development (BPD).
Vestigingsplaats	Leidschendam
Ontwikkelingen	Op 8 oktober 2019 is Bouw- en aannemersbedrijf Schouten in staat van faillissement verklaard. Hierdoor liggen twee bouwplannen in Leidschendam Centrum stil waarbij ernstige vertraging is opgelopen. Ook de aanleg van de haven is daardoor vertraagd, omdat de 2e fase van aanleg van de haven pas na oplevering van de woningen Plaspoelkade kan worden gestart. Dit heeft geen belangrijke financiële gevolgen voor de VOF. Wel heeft de VOF circa € 90.000 aan vorderingen op het failliete bedrijf. Deze vorderingen zijn ingediend bij de curator. Dit verlies kan worden opgevangen in de grex. Het faillissement heeft geen gevolgen voor de samenwerking in de VOF, waarin Schouten & de Jong Projectontwikkeling (SdJ) en Bouwfonds Property Development (BPD) voor 50% participeren. Ook niet als SdJ onverhoopt ook failliet zou gaan. BPD is binnen de samenwerking met SdJ hoofdelijk aansprakelijk voor nakoming van de overeenkomst. Vanwege de parkeerdiscussie in de raad, heeft de verdere ontwikkeling bouwplannen (Leytsche Hof, Schoorlaan en Rijnlandstraat-noord) vertraging opgelopen. In verband daarmee heeft de VOF uitstel voor afname van de bouw kavels verleend.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.
Spiegeling afwegingskader	2022
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 110.000
Eigen vermogen 31-12-2019	n.n.b.
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 13.621.518
Vreemd vermogen 31-12-2019	n.n.b.
Resultaat over 2019	n.n.b.

Naam	VOF Leidschendam-Centrum
Risico's	De BNG heeft een kredietfaciliteit verstrekt aan de VOF Leidschendam Centrum waar de gemeente in deelneemt. De hoofdsom van de faciliteit bedraagt € 24 miljoen. De VOF heeft per 31 december 2018 binnen deze faciliteit een langlopende fixe lening van € 10 miljoen opgenomen alsmede € 3,4 miljoen rekening-courant krediet (op 31 december 2017 was aan leningen € 10 miljoen en rekening-courant krediet € 9,1 miljoen opgenomen). De VOF heeft deze kredieten opgenomen om onder meer de voor de gemeente voorgesloten gelden voor grondverwervingen en bouwrijp maken te financieren. De fixe lening van € 10 miljoen is op 2 januari 2019 afgelost. De VOF is primair aansprakelijk jegens de bank. In het geval de VOF in gebreke zou blijven, zijn de vennoten aanspreekbaar. In beginsel ieder voor 50%, maar beide vennoten zijn tevens wettelijk hoofdelijk aansprakelijk. Dit betekent in het uiterste geval dat als (direct of indirect) geen verhaal mogelijk is op de andere partner in de VOF (Schouten de Jong/Bouwfonds), de gemeente volledig (100%) voor de hoofdsom van maximaal € 24 miljoen en eventuele andere schulden van de VOF aansprakelijk kan worden gesteld. Bezittingen en vorderingen van de VOF komen hierop in mindering.

Naam	Dunea N.V.
Doelstelling	Dunea N.V. Drinkwaterbedrijf Zuid-Holland levert betrouwbaar drinkwater en beheert de duinen tussen Monster en Katwijk.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Dunea N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder. Statutair is vastgelegd dat Dunea geen dividend uitkeert.
Belang in verbonden partij	6,05%
Overige deelnemers	Den Haag, Hillegom, Katwijk, Lansingerland, Leiden, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest, Pijnacker-Nootdorp, Rijnwoude, Rijswijk, Teylingen, Voorschoten, Wassenaar, Zoetermeer en Zuidplas
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Ontwikkelingen	De huidige bronnen van Dunea, de Lek en de Maas staan onder druk. Dat komt door een combinatie van klimaatverandering en bevolkingsgroei. Dunea streeft naar een duurzame drinkwatervoorziening in 2040. Om naar deze visie toe te groeien en de drinkwatervoorziening in het leveringsgebied klaar te maken voor de toekomst, gaat Dunea op korte termijn (voor 2025) het huidige systeem optimaliseren om op korte termijn aan de stijgende vraag te voldoen. Daarnaast intensificeert Dunea de samenwerking met partners voor schone bronnen en robuuste watersystemen en zet Dunea in op beïnvloeding van de vraag en voorkomen van verspilling. Op lange termijn (na 2025) moet er een duurzaam systeem komen dat blijvend veerkracht en leveringszekerheid biedt (invulling van de multi-bronnenstrategie). Dat is een drinkwatervoorziening die beschikt over meerdere, onderling onafhankelijke bronnen van goede kwaliteit. Voor het financieren van met name de investeringen die worden beschreven in de 3 scenario's van de multi-bronnen strategie is een hoge investering benodigd. Als deze investeringen geheel in 2024 zouden moeten worden uitgevoerd, dan wordt er nog steeds voldaan aan de minimale solvabiliteitseis van de banken van 30%. Daarnaast kan Dunea met aquathermie uit drinkwater een rol te pakken in de energietransitie. Daarvoor heeft Dunea een dochtervennootschap opgericht zodat Dunea in een later stadium kan beschikken over een vergunde warmtedochter die een rol kan spelen bij projecten op het gebied van aquathermie binnen het leveringsgebied van Dunea. De Drinkwaterwet stelt eisen aan de activiteiten van drinkwaterbedrijven, onder meer gericht op financiën en transparantie. Om de niet drinkwateractiviteiten, zowel vanuit het oogpunt van aansprakelijkheid als vanuit transparantie, gescheiden te houden van de (wettelijke) drinkwateractiviteiten is het gebruikelijk om voor dergelijke activiteiten een aparte dochteronderneming in te richten.
Gemeentelijke bijdrage	€ 0
Spiegeling afwegingskader	2022
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 205.272.000

Naam	Dunea N.V.
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 220.923.000
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 371.377.000
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 358.551.000
Resultaat over 2019	€ 16.651.000
Risico's	De risico's zijn vooralsnog beperkt. De gemeenten zijn aandeelhouder van Dunea en bezitten in totaal 4 miljoen aandelen (verdeeld over de gemeenten op basis van inwoneraantal). Met een aandelenbezit van 6% en een nominale waarde van € 5,- per aandeel is onze deelname in de NV beperkt tot een bedrag van ca. € 1,2 mln. De resultaten van Dunea nemen vanaf 2012 alleen maar toe en worden onder andere ingezet voor de versterking van de financiële positie van het bedrijf. De solvabiliteit over 2019 is ruim voldoende, waarmee Dunea een financieel gezond bedrijf is. De risico's voor Dunea kunnen in de toekomst mede door klimaatsverandering toenemen.

Naam		Eneco Holding N.V.
Doelstelling		Eneco Holding N.V. verzorgt duurzame energie voor iedereen. De klanten van vandaag en in de toekomst moeten kunnen rekenen op betaalbare, betrouwbare en schone energie.
Bestuurlijk belang		Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Eneco Holding N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder.
Belang in verbonden partij		3,44%
Overige deelnemers		Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Leidschendam-Voorburg, Lansingerland, Delft, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp zijn de grootste aandeelhouders. De andere aandeelhouders (ook gemeenten) hebben belangen van kleiner dan 1%.
Vestigingsplaats		Rotterdam
Ontwikkelingen		Op 25 november 2019 ontving de gemeente het bericht dat de aandeelhouderscommissie van Eneco een akkoord hadden bereikt met een consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu over de koop van de aandelen Eneco tegen een bedrag van € 4,1 miljard. Voor de gemeente Leidschendam-Voorburg betekent dit een opbrengst van ongeveer € 140 miljoen. De gemeenteraad heeft op 28 januari 2020 ingestemd met de door het college voorgestelde verkoop van de aandelen Eneco. Medio 2020 zullen de aandelen daadwerkelijk verkocht worden en ontvangt de gemeente het definitieve bedrag.
Gemeentelijke bijdrage		De gemeente betaalt geen bijdrage, maar ontvangt jaarlijks dividend. In 2019 is € 1.985.784 dividend ontvangen.
Spiegeling afwegingskader		Op 19 september 2017 heeft de raad reeds een principebesluit genomen de aandelen Eneco te verkopen. Dit besluit kon begin 2020 geconcretiseerd worden.
Financiële informatie		
Eigen vermogen 1-1-2019		€ 2.869 miljoen (per 1-1-2018)
Eigen vermogen 31-12-2019		€ 2.939 miljoen (per 31-12-2018)
Vreemd vermogen 1-1-2019		€ 2.787 miljoen (per 1-1-2018)
Vreemd vermogen 31-12-2019		€ 2.804 miljoen (per 31-12-2018)
Resultaat over 2019		€ 136 miljoen
Risico's		De gemeente liep voornamelijk een financieel risico doordat Eneco mogelijk een lager dividend uitkeerde dan waar in de begroting rekening mee werd gehouden. Dit risico verdwijnt door de verkoop van de aandelen in Eneco. Met het wegvallen van de dividendopbrengsten is rekening gehouden in de lange termijn begroting vanaf 2021. Er blijft nog een klein risico over na de verkoop van de aandelen. Dit risico is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Naam	BNG Bank NV
Doelstelling	BNG Bank NV (voorheen Bank Nederlandse Gemeenten) is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten voor maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op de BNG Bank. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder.
Belang in verbonden partij	0,36%
Overige deelnemers	Gemeenten, provincies, waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Ontwikkelingen	De kredietvraag van de klanten van BNG Bank neemt toe. De omvang van nieuw verstrekte langlopende kredieten bedroeg in de eerste helft van 2019 € 6,2 miljard, een stijging van 7% ten opzichte van de eerste helft van 2018 (5,8 miljard). Opvallend is de bovengemiddelde vraag naar langlopende leningen, tot soms 50 jaar. De langlopende kredietportefeuille steeg ten opzichte van ultimo 2018 met € 1,1 miljard tot € 82,7 miljard. Belangrijkste klanten van de bank zijn decentrale overheden en instellingen op het gebied van wonen, zorg, onderwijs, energie en infrastructuur. De vraag vanuit decentrale overheden was hoger dan verwacht, mede veroorzaakt door de hogere uitgaven in het sociale domein. Daarnaast investeren gemeenten in verduurzaming, klimaatadaptatie en vernieuwing en onderhoud van maatschappelijk vastgoed. De gemeente Utrecht koos BNG Bank recent, als tweede van de vier grootste gemeenten, als huisbankier voor de komende tien jaar. De kredietverlening aan woningcorporaties ontwikkelde zich conform verwachting, resulterend in een beperkte stijging van de kredietportefeuille. De kredietverlening aan de zorgsector, ten behoeve van zowel nieuwbouw als herfinanciering, steeg fors. Het afgelopen halfjaar verstrekte de bank onder meer grote leningen aan ziekenhuizen in Groningen, Noord-Holland en Zeeland. In de verslagperiode investeerde de bank in diverse vormen van hernieuwbare energie, waaronder biovergisting en windenergie. BNG Bank ondertekende als één van de grootste financiers van de energietransitie het commitment van de financiële sector om bij te dragen aan de uitvoering van het nationale klimaatakkoord. In 2019 heeft kredietbeoordelaar Fitch Ratings de rating van BNG Bank verhoogd van 'AA+' naar 'AAA' met stabiel vooruitzicht. Hiermee zijn de drie externe ratings van de bank weer gelijk aan die van de Nederlandse staat. Om haar kredietverlening te dekken heeft de bank voor € 10,2 miljard langlopende financiering aangetrokken bij internationale beleggers (eerste helft 2018: € 9,3 miljard).
Gemeentelijke bijdrage	€ 0
Spiegeling afwegingskader	2022

Naam BNG Bank NV	
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 4.953 miljoen
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 4.990 miljoen
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 135.072 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 132.519 miljoen
Resultaat over 2019	€ 393 miljoen
Risico's	De financiële doelstellingen zijn in 2019 gerealiseerd en de BNG heeft haar excellente kredietwaardigheid in 2019 behouden. Dit houdt in dat de BNG nog steeds voldoet aan de strenge voorwaarden met betrekking tot vermogenspositie, risicobeheersing en betrouwbaarheid en integriteit van de bedrijfsvoering. De BNG staat in de top-5 van de veiligste (lees: meest stabiele) banken ter wereld. Daarmee zijn de risico's voor de gemeente als aandeelhouder ook zeer beperkt.

Naam Stedin Holding N.V.	
Doelstelling	Stedin maakt het mogelijk dat energie altijd beschikbaar is: voor deze generatie en voor volgende generaties. Om te wonen, werken en leven in het meest stedelijke gebied van Nederland: Zuid-Holland, inclusief de Rotterdamse haven, en Utrecht.
Bestuurlijk belang	Op basis van het aandelenbezit kan de gemeente via het stemrecht in de algemene vereniging van aandeelhouders zeggenschap uitoefenen op Stedin Groep N.V. De gemeente wordt hierbij vertegenwoordigd door een wethouder
Belang in verbonden partij	3,44% van het aandelenkapitaal
Overige deelnemers	Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Leidschendam-Voorburg, Lansingerland, Delft, Zoetermeer en Pijnacker-Nootdorp zijn de grootste aandeelhouders. De andere aandeelhouders (ook gemeenten) hebben belangen van kleiner dan 1%.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Ontwikkelingen	In de eerste helft van 2019 verkocht Stedin Groep Joulz aan het Britse 3i Infrastructure voor een bedrag van 310 miljoen euro. Met de verkoopopbrengst van Joulz heeft Stedin Groep schulden afgelost en is de balanspositie versterkt. Dit draagt bij aan de financiële gezondheid van Stedin Groep en is nodig om te kunnen blijven investeren in een toekomstbestendige infrastructuur in een veranderende energiewereld. Stedin Groep onderzoekt alternatieve verwarmingsmethoden. Ook werd het Klimaatakkoord gepresenteerd. Omdat de toename van duurzame energieopwekking nu al gevolgen heeft voor het energienet, hebben netbeheerders maatregelen in het akkoord laten opnemen om snel te kunnen anticiperen op ontwikkelingen. Netbeheerders willen verzekeringen van het elektriciteitsnet tijdig uit kunnen voeren en slimmer gebruik maken van het bestaande net. Stedin heeft hoge verwachtingen van de afspraken over de wijkgerichte aanpak in de gebouwde omgeving, omdat dit de beheersbaarheid en voorspelbaarheid van de werkzaamheden verhoogt. Het voorgaande kan leiden tot extra investeringen in het netwerk.
Gemeentelijke bijdrage	€ 0,-
Spiegeling afwegingskader	2022
Financiële informatie	
Eigen vermogen 1-1-2019	€ 2.582 miljoen
Eigen vermogen 31-12-2019	€ 2.699 miljoen
Vreemd vermogen 1-1-2019	€ 3.969 miljoen
Vreemd vermogen 31-12-2019	€ 4.292 miljoen
Resultaat over 2019	€ 140 miljoen
Risico's	Stedin staat de komende jaren mede door de energietransitie voor een uitdaging. Verwacht wordt dat er de komende jaren extra investeringen moeten worden gedaan. Dit kan leiden tot een structureel neerwaartse bijstelling van de verwachte dividendopbrengsten.

2.2.7 Grondbeleid

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op het grondbeleid van de gemeente in juridische, strategische en financiële zin. Eerst worden de lopende grondexploitaties besproken, de hierbij behorende risicoprofielen en mutaties ten aanzien van de te treffen voorzieningen.

Beleidsmatige verankering

Nota Grondbeleid en Nota Grondprijnsbeleid

De gemeente beschikt over een Nota Grondbeleid die aansluit op de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de hierin opgenomen Grondexploitatiewet (Grextwet). In essentie gaat de Nota Grondbeleid in op de gemeentelijke rol bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De gemeente voert situationeel grondbeleid. Dit betekent dat de gemeente daar waar dat kan faciliterend optreedt. Dit is aan de orde bij ontwikkelingen, die geïnitieerd worden door een (externe) initiatiefnemer. In deze situatie is doorgaans sprake van een private grondexploitatie en past de gemeente kostenverhaal toe voor de gemeentelijke inzet. Alleen onder bepaalde voorwaarden, die in de Nota Grondbeleid zijn vastgelegd, staat de keuze voor een meer actieve rol open. Deze rol kan variëren van het verstrekken van een financiële bijdrage aan een ontwikkeling tot het voeren van volledig actief grondbeleid. Bij volledig actief grondbeleid verworft de gemeente gronden, en geeft zij bouw kavels uit. Financieel verantwoordt zij dit een gemeentelijke grondexploitatie, welke door de raad wordt geopend. Een gemeentelijke grondexploitatie wordt twee keer per jaar herzien en ter vaststelling aan de raad aangeboden. De raad heeft in 2016 een geactualiseerde versie van de Nota Grondbeleid vastgesteld.

Naast de Nota Grondbeleid kent de gemeente ook een Nota Grondprijnsbeleid. De Nota Grondprijnsbeleid gaat in op de wijze, waarop de gemeente bij gemeentelijke grondverkoop de grondprijs bepaald. De vigerende Nota Grondprijnsbeleid is in 2015 door de raad vastgesteld.

Grondexploitatie: resultaten risico's en voorziening lopende grondexploitaties

In 2019 heeft de gemeente vier actieve grondexploitaties: Vlietvoorde, Klein Plaspoelpolder, Leidschendam-Centrum en Rijnlandlaan. Daarnaast participeert de gemeente via een VOF in een publiek-private grondexploitatie voor het project Damcentrum; zie hiervoor de paragraaf verbonden partijen. Gezien de financiële omvang en marktdynamiek actualiseert de gemeente de grondexploitaties periodiek. Hieronder staan de belangrijkste ontwikkelingen en mutaties ten aanzien van deze grondexploitaties.

Verliesvoorziening van de grondexploitatie

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat voor het verwachte verlies van een grondexploitatie een verliesvoorziening dient te worden getroffen, in het vervolg van deze paragraaf 'voorziening' genoemd. De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met het tekort en de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen. Hierdoor is de getroffen verliesvoorziening toereikend om het verwachte tekort op de einddatum af te dekken.

Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

De commissie BBV stelt regels op met betrekking tot de inrichting van de gemeentelijke financiën en de verslaglegging hierover. De gemeentelijke grondexploitaties voldoen aan de regelgeving van het BBV.

Vaststelling risicoprofiel

Aangezien de risico's bij ruimtelijke projecten substantieel kunnen zijn, is het van groot belang om deze te beheersen. Daarom wordt bij per project een inventarisatie van zowel de positieve als van de negatieve risico's uitgevoerd, wat leidt tot een concreet overzicht van de risico's / het risicoprofiel. Door dit risicoprofiel financieel te waarderen is de aanslag op het weerstandsvermogen inzichtelijk.

Toelichting resultaten grondexploitaties

In deze paragraaf volgt een (geconsolideerd) overzicht van het financieel resultaat van de grondexploitaties op basis van de vastgestelde 1e herziening 2020. Om de resultaten van de grondexploitaties integraal in beeld te houden is er een Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) opgesteld.

Financieel resultaat grondexploitaties, geconsolideerd overzicht

In onderstaande tabel staan per (actieve) grondexploitatie:

- De werkelijke boekwaarde per 1 januari 2019 en per 31 december 2019;
- De gerealiseerde inkomsten en uitgaven in 2019;
- De nog te realiseren inkomsten en uitgaven alsmede het saldo van de nog te realiseren prijsstijgingen en rente (op grond van de 1e herziening 2020);
- Het resultaat op eindwaarde per datum van afsluiting.

In de toelichtingen per grondexploitatie wordt het verschil met vorig jaar toegelicht.

	Vlietvoorde	Damcentrum	Rijnlandlaan	Klein Plaspoe- polder	Totaal
Boekwaarde per 1-1-2019	37.653 N	3.847 N	131 N	441 N	42.071 N
Gerealiseerde inkomsten in 2019		227 V	839 V		1.066 V
Gerealiseerde uitgaven in 2019	1.613 N		129 N	303 N	2.046 N
Boekwaarde per 31-12-2019	39.266 N	3.620 N	579 V	744 N	43.051 N
Nog te realiseren inkomsten (excl. prijsstijgingen en rente)	52.978 V	3.620 V	243 V	9.321 V	66.162 V
Nog te realiseren uitgaven (excl. prijsstijgingen en rente)	17.500 N		1.056 N	8.269 N	26.825 N
Saldo te realiseren prijsstijging en rente	905 N		34 N	250 N	1.189 N
Resultaat op eindwaarde per datum afsluiting	4.693 N	0	268 N	58 V	4.903 N

Bedragen x € 1.000

1. Vlietvoorde

Algemeen

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft samen met de provincie Zuid-Holland, het Rijk en buurgemeente Voorschoten de ambitie om het karakteristieke landschap tussen beide gemeenten te behouden en te versterken. Dit gebied noemt men de 'Duivenvoordecorridor'. De grondexploitatie, behorende bij de ontwikkeling van dit gebied, heeft de naam 'Vlietvoorde' gekregen.

Ontwikkelingen 2019

De termijn van de subsidie 'Sanering verspreide glastuinbouw' is door de provincie in februari 2019 verlengd tot medio december 2019.

Voor de (zuidelijke) hoofdstructuur is in 2019 gestart met de uitwerking naar een definitief ontwerp van het landschappelijk raamwerk. De gemeente heeft in 2019 verkennende gesprekken gevoerd met initiatiefnemers voor de locaties Noorthey en het Schakelstuk. De initiatiefnemers voor de locatie Noorthey ambiëren een kwalitatieve ontwikkeling van woningbouw passend bij de landschappelijke kenmerken van het voormalige landgoed. In 2020 zullen de gesprekken een vervolg krijgen. Het archeologisch onderzoek in het zuidelijk plangebied is grotendeels uitgevoerd: van landhuis Oostbosch zijn funderingsresten gevonden. Ook is het kanaal van Corbulo aangetroffen en is een prehistorische vuursteen vindplaats aangetroffen.

Grondexploitatie

Resultaat

Het resultaat van de grondexploitatie op eindwaarde (per 31 december 2025) bedraagt € 4,9 miljoen negatief.

Risicoprofiel

Op de grondexploitatie is een risicoanalyse uitgevoerd ter bepaling van het risicoprofiel. Het risicoprofiel is bepaald door middel van scenarioanalyses en berekend op circa € 2,3 miljoen.

Verliesvoorziening

De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft de voorziening op eindwaarde. Hierdoor is de getroffen verliesvoorziening van € 4,9 miljoen toereikend om het verwachte tekort op einddatum af te dekken.

2. Leidschendam-Centrum

Algemeen

Tekst over de gemeentelijke grondexploitatie nog opnemen.

Ontwikkelingen 2019

In 2019 is een opbrengst gerealiseerd in verband met de verkoop van de Plaspoelstraat 44.

Deelname in VOF Leidschendam-Centrum

Voor het project Leidschendam-centrum is een VOF opgericht, waarin de gemeente een aandeel van 50% heeft (zie ook paragraaf 'verbonden partijen').

De Ontwikkelingscombinatie Schouten & de Jong Bouwfonds, bestaande uit Schouten & De Jong Projectontwikkeling B.V. en Bouwfonds Property Development B.V. (hierna SJB) heeft eveneens een aandeel van 50%. In financiële zin heeft de gemeentelijke deelname tot gevolg dat de gemeente voor 50% deelt in het exploitatieresultaat van de VOF.

Op basis van aanvullende afspraken uit 2013 en 2016 vinden de grondleveringen aan de ontwikkelende partijen plaats op vastgestelde momenten en tegen vastgestelde grondprijzen. Daarnaast is afgesproken dat de rentelasten voor rekening komen van SJB. Zowel de opbrengsten als de hoogte van de rente vormen hiermee geen risico meer voor de grondexploitatie van de VOF. Wel is er nog een (beperkt) risico op de hoogte van de (restant) kosten voor civieltechnische werkzaamheden, maar hiervoor is in de grondexploitatie reservering voor onvoorziene kosten beschikbaar en zijn er nog reserveringen beschikbaar als gevolg van niet (volledig) benutte uitvoeringsbudgetten.

Financiële afwikkeling tussen gemeente en VOF

In opdracht van de VOF heeft de gemeente gronden verworven in het gebied of had de gemeente gronden reeds in bezit. Daarnaast draagt de VOF in opdracht van de gemeente zorg voor het woon- en bouwrijp maken van deze gronden. De boekwaarden van deze gronden, inclusief de bijkomende kosten, staan daarom op de balans van de gemeente. Hier tegenover staat een schuld van de gemeente aan de VOF in de vorm van een door de VOF aan de gemeente verstrekte renteloze geldlening.

De gemeente verkoopt in delen de gronden aan de VOF. De opbrengsten uit deze verkopen worden gebruikt om de lening af te lossen. Aan het einde van het project is de lening geheel afgelost met de verkoopopbrengsten. Op dit moment sluit de grondexploitatie van de VOF met een voordeel.

3. Klein Plaspoelpolder

Algemeen

De gemeente Leidschendam-Voorburg is bezig met de herontwikkeling van het gebied Klein Plaspoelpolder (KPP) dat is gelegen tussen het centrum van Leidschendam, de Oude Trambaan (Oosteinde), de J.D. Zocherstraat en het kanaal De Vliet. De meeste kantoren en bedrijfsgebouwen zijn niet meer in gebruik en worden vervangen door woningbouw en is er ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid zoals werken aan huis en daghoreca. Het gebied bestaat uit meerdere deellocaties waarvan drie locaties in eigendom van de gemeente zijn (grondverkoop). Naast grondverkoop is er sprake van kostenverhaal op de locaties waar facilitair grondbeleid van toepassing is.

Facilitair grondbeleid: kostenverhaal

Voor de meest noordelijk gelegen deellocatie 1A, het voormalige terrein van Billiton, en voor dit gebied is eind 2016 een anterieure overeenkomst gesloten met Schouten & De Jong Projectontwikkeling BV en BPD Ontwikkeling BV.

De naastgelegen deellocatie 1B, eigendom van het Rijksvastgoed Bedrijf (RVB), is door het RVB op de markt gezet. BPD Ontwikkeling BV heeft de positie verworven en de gemeente is voornemens met deze partijen een intentieovereenkomst, vooruitlopend op een nog te sluiten anterieure overeenkomst.

Het derde gebied waar kostenverhaal dient plaats te vinden is deellocatie 3A dat in eigendom is van Borghese BV. De bedoeling is om hier eerst een intentieovereenkomst, vooruitlopend op een nog te sluiten anterieure overeenkomst, te sluiten.

Grondexploitatie

Het resultaat van de grondexploitatie op eindwaarde (per 31 december 2023) bedraagt circa € 0,1 miljoen positief. De eindwaarde (per 31 december 2023) voor de facilitaire deellocaties bedraagt € 0,34 miljoen negatief. De voor dit nadeel opgenomen voorziening (onder de langlopende schulden) bedraagt ook € 0,34 miljoen. Op de grondexploitatie is een risicoanalyse uitgevoerd ter bepaling van het risicoprofiel. Het risicoprofiel wordt bepaald door middel van scenarioberekeningen en is berekend op circa € 1,8 voor het gehele project.

4. Rijnlandlaan

Algemeen

Dit project betreft de ontwikkeling van de locatie Rijnlandlaan te Voorburg. De gemeente werkt aan nieuwbouwplannen voor sociale huurwoningen en maatschappelijke functies. Het stedenbouwkundig plan gaat uit van:

- de realisering van sociale woningbouw (48 appartementen);
- een school voor voortgezet onderwijs (vmbo Veurs Voorburg);
- uitgeefbare grond voor een kinderverblijf (Pinkeltje) en;
- het inrichten van het openbaar gebied (met zo veel mogelijk groen karakter).

Ontwikkelingen 2019

Op 23 januari 2018 heeft de raad ingestemd met het stedenbouwkundig plan en de grondexploitatie voor het project Rijnlandlaan geopend. De locatie is inmiddels grotendeels gesaneerd en de grond is verkocht aan de woningcorporatie en het kinderdagverblijf. De bouwplanontwikkeling is in voorbereiding.

Grondexploitatie

Het resultaat van de grondexploitatie op eindwaarde (per 31 december 2022) bedraagt circa € 0,27 miljoen negatief. De hoogte van het grondexploitatierisico is € 59.000

Nieuwe grondexploitaties

In de nabije toekomst worden binnen de gemeente ruimtelijke ontwikkelingen voorzien. Voor zover deze betrekking hebben op de (her)ontwikkeling van bij de gemeente in bezit zijnde gronden zal per situatie, op basis van een te formuleren ontwikkelstrategie, bepaald worden of opening van een grondexploitatie opportuun is.

Warme gronden

'Warme gronden' betreft een nieuwe categorie grond, bestemd voor concrete gebiedsontwikkeling op termijn door de gemeente. Op dit moment heeft de gemeente dergelijke gronden niet in bezit.

3. Jaarrekening

3.1 Waarderingsgrondslagen

Verslaggevingsvoorschriften

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en bijlagen. De jaarstukken zijn gebaseerd op het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Vaste activa

In 2008 is de nota Activabeleid vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft in 2010 besloten de methodiek van afschrijven voor materiële vaste activa te wijzigen van de lineaire naar de annuïteitenmethode. Op 15 december 2015 is de financiële Verordening ex artikel 212 van de gemeentewet vastgesteld. Hierin zijn de spelregels rond investeringen vastgelegd. Vanaf 2013 worden investeringen kleiner dan € 25.000 niet meer geactiveerd.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Kosten van onderzoek en ontwikkeling en kosten voor het afsluiten van geldleningen worden niet geactiveerd maar direct ten laste van de exploitatie gebracht zoals bepaald in de financiële verordening van de gemeente.

Materiële vaste activa

In het BBV wordt onderscheid gemaakt tussen materiële vaste activa met economisch nut en activa met maatschappelijk nut.

Activa met economisch nut dragen bij aan de mogelijkheid middelen te verwerven of zijn verhandelbaar. Onder deze categorie vallen onder andere gebouwen, vervoermiddelen, inventaris en apparatuur. Het activeren van deze bezittingen is verplicht. Dat dient eenduidig te gebeuren en op de activa dient op consistente wijze afgeschreven te worden.

Vanaf het jaar 2014 is een nieuwe categorie opgenomen voor activa met economische nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing geheven kan worden. Dit zijn investeringen in het riool en afvalverwijdering worden opgenomen onder de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (artikel 35, 1b BBV).

Activa met maatschappelijk nut hebben betrekking op investeringen in de openbare ruimte. Investerings in bruggen, wegen, water etc. vallen in deze categorie. Zij hebben dus geen economisch nut en zijn niet verhandelbaar. Voor investeringen met maatschappelijk nut gaf het BBV tot 2017 de voorkeur aan niet activeren, maar sloot activeren niet uit. In 2017 is de BBV gewijzigd en moeten investeringen met maatschappelijk nut eveneens geactiveerd te worden. Vooruitlopende op deze BBV wijziging heeft de gemeente in de Financiële Beheersverordening 2016 de wijziging al doorgevoerd, waardoor de gemeente deze regel hanteert vanaf het boekjaar 2016.

Conform de Financiële Beheersverordening 2016 worden alle materiële vaste activa met ingang van 2016 geactiveerd en gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden zijn op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. De activa worden vanaf het eerstvolgende jaar na het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, waarbij geen rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Bij de waardering wordt rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

Alle materiële vaste activa worden met ingang van 2016 annuïtair afgeschreven. Hiervoor zijn in de verordening maximale afschrijvingstermijnen als kader opgenomen.

De voorgeschreven maximale afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

	Materiele vaste activa	Maximale afschrijvings- termijn
	Materiele vaste activa met economisch nut	
a	Nieuwbouw woonruimten en schoolgebouwen	40 jaar
b	Kantoren en bedrijfsgebouwen	40 jaar
c	Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten	25 jaar
d	Technische installaties in bedrijfsgebouwen	25 jaar
e	Veiligheidsvoorzieningen in bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties, kantoor- en schoolmeubilair, aanleg tijdelijke terreinen, nieuwbouw tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen	15 jaar
f	Zware transportmiddelen, aanhangwagens, personenauto's, lichte motorvoertuigen en automatiseringsapparatuur	10 jaar
g	Hard- en software	5 jaar
h	Gronden en terreinen	n.v.t.
	Materiele vaste activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	
i	Aanleg riolering	60 jaar
j	Mechanische en elektrische componenten riolering	15 jaar
k	Pompen en gemalen	15 jaar
	Materiele vaste activa met maatschappelijk nut	
l	Openbare verlichting	40 jaar
m	Verkeersregelinstallaties	15 jaar
n	Straatmeubilair	15 jaar
o	Parken, sportvelden en groenvoorzieningen	30 jaar
p	Wegen, pleinen en rotondes	30 jaar
q	Tunnels, viaducten en bruggen	40 jaar

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs, dan vindt afwaardering plaats.

Vlottende activa

Vorraden

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor de grondexploitatie Vlietvoorde is de rente van de aangetrokken leningen gehanteerd (projectfinanciering), voor de grondexploitatie Klein Plaspoelpolder en Rijnlandlaan is de werkelijk betaalde rente over het vreemde vermogen gehanteerd. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. De gevormde voorzieningen om verliezen op grondexploitaties te dekken zijn in mindering gebracht op de boekwaarde van de bouwgronden. De voorzieningen zijn in de balans opgenomen tegen eindwaarden, dit is het verlies bij afsluiting van de grondexploitatie.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid zijn voorzieningen gevormd en op de vorderingen in mindering gebracht. De voorziening wordt gedeeltelijk statisch en gedeeltelijk dynamisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Voorziening dubieuze debiteuren

De waarderingsgrondslag van de voorziening dubieuze debiteuren Sociale zaken is met ingang van dit boekjaar gewijzigd. Tot vorig jaar was deze gebaseerd op de gemiddelde kwijtschelding van de afgelopen 4 jaar. Daarbij was de omvang van de voorziening gelijk aan 2,5 maal de gemiddelde kwijtschelding. Om te komen tot een reële omvang van de voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken houdt de nieuwe waarderingsgrondslag rekening met de ouderdom, aard en betaalgedrag op openstaande vorderingen.

Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen en overlopende posten zijn tegen nominale waarde opgenomen. De overlopende posten hebben een looptijd van maximaal één jaar.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies, met uitzondering van de voorziening wethouderspensioenen die gewaardeerd is tegen contante waarde. De voorzieningen voor verwachte verliezen op grondexploitaties worden gevormd per grondexploitatie tegen eindwaarde, dit is het verlies zoals dat verwacht wordt op het moment dat de grondexploitatie wordt afgesloten. Alle onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen van het jaarverslag is het beleid nader uiteengezet. De voorzieningen voor dubieuze debiteuren en voor verwachte verliezen op grondexploitaties zijn in mindering gebracht op de waarden van de respectievelijke balansposten debiteuren en voorraden.

Vaste schulden

Vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde en hebben een looptijd van maximaal één jaar.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen.

Grondslagen resultaatbepaling

Deze grondslagen zijn grotendeels ontleend aan de waarderingsgrondslagen. Voor het overige geldt dat de lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Alle lasten en baten, die betrekking hebben op het boekjaar en tijdens het opstellen van de jaarrekening bekend zijn, worden in het betreffende verslagjaar verwerkt. Daarbij geldt dat verliezen worden verantwoord op het moment dat ze voorzienbaar zijn en winsten eerst worden verantwoord nadat ze gerealiseerd zijn.

Rente

In 2019 zijn de totale rentelasten via een rente percentage van 1,20% verdeeld (omgeslagen). Een uitzondering geldt voor de grondexploitatie Vlietvoorde, daar is projectfinanciering toegepast. Het omslagpercentage van 1,20% is gelijk aan het voor 2019 begrote percentage (de afwijking is minder dan 25%). Voor de langlopende geldleningen wordt rekening gehouden met transitorische rente aan het einde van het verslagjaar.

3.2 Overzicht van baten en lasten

	Primitieve begroting 2019	Begrotings- wijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Bestuur en Ondersteuning	9.203	-194	9.009	10.039	-1.029
Veiligheid	7.874	43	7.918	7.653	265
Verkeer en Vervoer	8.455	419	8.873	8.340	533
Economie	4.386	411	4.797	3.844	953
Onderwijs	7.962	-499	7.463	7.237	226
Sport, cultuur en recreatie	15.471	3.017	18.489	16.758	1.731
Sociaal domein	87.923	989	88.912	93.399	-4.487
Volksgezondheid en milieu	18.539	5.190	23.729	23.130	599
VHROSV	25.067	-10.300	14.767	10.242	4.525
Totaal lasten	184.880	-923	183.957	180.641	3.316
Baten					
Bestuur en Ondersteuning	3.230	65	3.294	3.332	37
Veiligheid	19	105	124	145	21
Verkeer en Vervoer	801	92	893	1.135	242
Economie	3.371	72	3.443	2.794	-649
Onderwijs	1.166	497	1.663	1.651	-12
Sport, cultuur en recreatie	2.136	2.529	4.665	2.885	-1.780
Sociaal domein	30.756	-124	30.632	31.469	837
Volksgezondheid en milieu	18.354	4.782	23.136	22.652	-484
VHROSV	20.426	-11.578	8.849	5.462	-3.386
Totaal baten	80.259	-3.561	76.698	71.524	-5.175
Saldo van lasten en baten	-104.621	-2.638	-107.259	-109.117	-1.859
Vennootschapsbelasting	0	0	0	-131	-131
Overhead	-29.406	-254	-29.660	-28.779	881
Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien	124.340	354	124.694	128.640	3.945
Totaal voor resultaatbestemming	-9.687	-2.538	-12.224	-9.387	2.837
Storting in reserves	12.219	-9	12.210	15.093	-2.883
Onttrekking aan reserves	15.531	1.934	17.465	20.351	2.886
Saldo van mutaties reserves	3.312	1.943	5.255	5.257	3
Resultaat	-6.374	-595	-6.970	-4.129	2.840

Bedragen x € 1.000

3.3 Begrotingsrechtmatigheid

Algemeen

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt de begrotingsrechtmatigheid als volgt omschreven:

“Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de Raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, evenals het begrotingsjaar van belang zijn.”

Binnen dit kader zijn een aantal verschillende begrotingsoverschrijdingen te onderscheiden. Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen, volgens de commissie BBV, ten minste de volgende “soorten” begrotingsafwijkingen worden onderkend:

volgnr	Beschrijving soort onrechtmatigheid	Telt mee voor het oordeel?
1	Kostenoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten	Nee
2	Kostenoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen	Nee
3	Kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn	Ja
4	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn gesignaleerd	Ja
5	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor tegen beter weten in geen voorstel tot begrotingswijziging is ingediend	Ja
6	Kostenoverschrijdingen inzake activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt	Nee
a	Geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar	Ja
b	Geconstateerd na verantwoordingsjaar	Nee
7	Kostenoverschrijdingen op activeerbare activiteiten waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren	Nee
a	Jaar van investeren	Ja
b	Afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	Nee

Bij de onderstaande programma's is sprake van een overschrijding van de lasten ten opzichte van de geactualiseerde begroting. Lastenoverschrijdingen die op grond van het voorgaande als onrechtmatig moeten worden gekwalificeerd zijn in de analyse begrotingsoverschrijdingen toegelicht.

Analyse begrotingsoverschrijdingen

Aangezien een lastenoverschrijding op programmaniveau een saldo is van meerdere onderdelen binnen een programma, is het mogelijk dat de nadere uitsplitsing van de overschrijdingen kan leiden tot een hoger bedrag aan overschrijdingen dan het saldo van overschrijdingen op het programma. Op bepaalde programmaonderdelen zijn namelijk ook lagere lasten dan begroot gerealiseerd. Deze zijn in het kader van de beoordeling van de begrotingsrechtmatigheid buiten beschouwing gelaten. In onderstaande analyse is een ondergrens gehanteerd van € 50.000 ten opzichte van de actuele begroting.

Omschrijving	Onrechtmatig, althans, telt, niet meer voor het oordeel				Ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad				
	1	2	6b	7b	3	4	5	6a	7a
Programma's:									
0. Bestuur en ondersteuning	-	-	-	-	-	1.029	-	-	-
6. Sociaal Domein	-	4.487	-	-	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	172	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserves	2.883	-	-	-	-	-	-	-	-
Vennootschapsbelasting	-	-	131	-	-	-	-	-	-
Totaal overschrijdingen programma	3.055	4.487	131	0	0	1.029	0	0	0
Investerings:									
Pilot hemelwaterafvoer	-	-	-	-	-	-	-	-	78
Totaal overschrijdingen kredieten	0	0	0	0	0	0	0	0	78
Totaal overschrijdingen	3.055	4.487	131	0	0	1.029	0	0	78

Bestuur en ondersteuning € 1.029.000 meer lasten

Deze overschrijding wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een extra storting in de pensioenvoorzieningen voor (ex)wethouders. De omvang van de voorzieningen is bij alle gemeenten in 2019 sterk gestegen ten opzichte van 2018. Dit heeft een aantal oorzaken, waarvan de extreem lage rekenrente (vastgesteld door DNB in november 2019) en de aanpassing van de sterftetabel de hoofdoorzaken zijn. Dit is pas na de 2e tussentijdse rapportage inzichtelijk geworden en om die reden niet eerder met de raad gedeeld. Daarnaast is er in 2019 een nieuwe voorziening gevormd voor uit te keren wachtgeldten aan voormalig wethouders. Dit is eerst bij het opstellen van de jaarrekening 2019, na overleg met de accountant, besloten.

Sociaal Domein € 4.487.000 meer lasten

De overschrijding op dit programma bestaat voornamelijk uit twee redenen:

- Wmo: Dit betreft opneemregeling. De gemeenteraad is na de 2e tussentijdse rapportage meerdere keren geïnformeerd over de tekorten. Deze overschrijding is dus gemeld (zie raadsbrieven 1424, 1570 en 1624).
- Jeugd: Dit betreft een opneemregeling. Tegenover de lastenoverschrijding staat de compensatieregeling Voogdij/18+ op het programma Algemene dekkingsmiddelen. De Gemeenteraad is geïnformeerd via raadsbrieven (zie raadsbrief 1317 en bijlage 1317).

Omdat dit openeinderegelingen zijn blijkt vaak vanwege dit open karakter eerst bij het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding. Alleen al om die reden tellen deze overschrijdingen niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant. Daarnaast zijn de genoemde overschrijdingen gemeld aan de gemeenteraad.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien € 172.000 meer lasten

Er is een totale overschrijding op de lasten van € 172.000. Deze overschrijding zit op het taakveld treasury en wordt ruimschoots gecompenseerd door een hogere bate op datzelfde taakveld.

Mutaties reserves € 2.883.000 meer lasten en € 2.886.000 meer baten

Bij een verantwoord financieel beleid past het aanhouden van een degelijk weerstandsvermogen. In de nota Reserves en Weerstandsvermogen 2017 van de gemeente Leidschendam - Voorburg is vastgelegd dat minimaal 1,0 en maximaal 1,4 x het totaalbedrag van de gekwantificeerde risico's als weerstandsvermogen wordt aangehouden in de algemene reserve met bufferfunctie. De risico's worden bij de begroting en de jaarrekening geactualiseerd. Bij onderschrijding van het minimum van 1,0 wordt de 'algemene reserve met bufferfunctie' in beginsel aangevuld vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar. In Leidschendam-Voorburg wordt vanuit het voorzichtigheidsbeginsel steeds gerekend met 1,2 (het gemiddelde van 1,0 en 1,4). Bij het opstellen van de jaarrekening 2019 zijn de risico's opnieuw gekwantificeerd met als gevolg dat er uit de algemene reserve vrij besteedbaar € 2.800.000 moest worden onttrokken (bate) en dat hetzelfde bedrag in de algemene reserve met bufferfunctie moest worden gestort (last). Omdat ten tijde van het opstellen van de begroting 2019 de risico's anders zijn ingeschat is deze mutatie tussen de twee reserves niet in de begroting 2019 opgenomen, met als gevolg dat er nu zowel in de baten als in de lasten een verschil ontstaat tussen de ramingen (begroting) en de realisatie (jaarrekening).

Omdat de risico's eerst bij het opmaken van de jaarrekening kunnen worden becijferd wordt ook pas bij de jaarrekening bekend tot welk niveau de algemene reserve met bufferfunctie moet worden aangevuld. Bovendien wordt de overschrijding aan de lasten kant gecompenseerd door een bate vanwege de onttrekking aan de algemene reserve. Om die reden tellen deze overschrijdingen niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant.

Vennootschapsbelasting € 131.000 meer lasten

De aangiftes vennootschapsbelasting over de jaren 2016 en 2017 zijn aan de belastingdienst gestuurd op 26 juli 2019. De eerste (voorlopige) aanslagen zijn ontvangen op 14 september 2019. Dit betekent dat de aanslagen te laat waren om mee te nemen bij de eerste tussentijdse rapportage. Het resultaat van de aangiftes had wel meegenomen kunnen worden bij de tweede tussentijdse rapportage 2019. Dit is niet gedaan, omdat er tevens bezwaar is aangetekend tegen deze aanslagen vennootschapsbelasting. Wij zijn vooralsnog van mening dat de gemeente Leidschendam-Voorburg geen vennootschapsbelasting verschuldigd is over de genoemde jaren. De belastingdienst heeft nog geen uitspraak gedaan op onze bezwaarschriften. Voorzichtigheidshalve hebben wij de opgelegde aanslagen als last genomen.

Investeringskrediet Pilot Hemelwaterafvoer € 78.000 meer lasten

Het grote succes van de maatregelen waren van tevoren niet voorzien, dit was ook niet bekend bij de tweede tussentijdse rapportage. Echter kan de overschrijding binnen riolering opgevangen worden doordat er op investering 20191044 (levensduur verlengende reparaties en renovaties) een meevaller zit die deels ter dekking voor deze overschrijding ingezet kan worden waardoor het geheel niet tot hogere kapitaallasten zal leiden

Toelichting op overschrijding jaarschijven nog niet afgesloten kredieten

Zolang aannemelijk is dat het totaal van de uitgaven binnen het door de gemeenteraad gevoteerde investeringsbudget blijven, levert de overschrijding van een jaarschijf-tenzij anders door de raad besloten- geen onrechtmatigheid op. Reden waarom deze ook niet in deze paragraaf zijn opgenomen.

3.4 Financiële resultaten per programma

In onderstaande overzichten worden per programma de financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting groter dan € 100.000 op de lasten en baten en reserve-mutaties toegelicht.

Afwijking programma Bestuur en Ondersteuning

Programma Bestuur en Ondersteuning	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Bestuur	3.161	47	3.207	4.017	-809
Burgerzaken	4.131	-393	3.738	3.760	-21
Beheer overige gebouwen en gronden	1.845	152	1.998	2.196	-199
Parkeerbelasting	66	0	66	66	0
Totaal Lasten	9.203	-194	9.009	10.039	-1.029
Baten					
Bestuur	0	0	0	20	20
Burgerzaken	1.281	0	1.281	1.130	-151
Beheer overige gebouwen en gronden	1.749	30	1.778	1.922	144
Parkeerbelasting	200	35	235	260	25
Totaal Baten	3.230	65	3.294	3.332	37
Saldo van lasten en baten	-5.974	259	-5.715	-6.707	-992
Mutaties reserves					
Stortingen	12.219	-9	12.210	15.093	-2.883
Onttrekkingen	15.531	1.934	17.465	20.351	2.886
Saldo mutaties reserves	3.312	1.943	5.255	5.257	3
Totaal resultaat	-2.662	2.201	-460	-1.449	-989

Bedragen x € 1.000

Toelichting Financiën

Het saldo van baten en lasten (exclusief mutaties reserves) van het programma bestuur en ondersteuning is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 992.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Bestuur (€ 809.000 nadeel)

Dit nadeel is op hoofdlijnen te verklaren door extra stortingen die in de pensioenvoorzieningen voor de (ex) wethouders moesten worden gedaan als gevolg van de lage rentestand en de aangepaste sterftetabel. Daarnaast is er in 2019 een verplichte voorziening gevormd voor nog uit te betalen wachtgeld en aan voormalig wethouders. Verder zijn de kosten van het uitbesteed onderhoud van gebouwen en installaties hoger uitgevallen. De baten voor uitgifte paspoorten en overige dienstverlening, incl. huwelijken en ID-bewijzen zijn lager uitgevallen dan geraamd.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (€ 199.000 nadeel)

De lasten binnen dit taakveld vallen hoger uit doordat de kosten van het uitbestede onderhoud van gebouwen en installaties hoger zijn uitgevallen. Deze overschrijding is hoofdzakelijk veroorzaakt door het aanpassen van het klimaatsysteem in de Waterlelie. Om te voldoen aan de wettelijke normen was aanpassing van het klimaatsysteem een noodzaak. Daarnaast zijn er binnen dit taakveld incidentele lasten geboekt voor de instandhouding van een gebouw. De raming hiervan staat in taakveld onderwijshuisvesting.

Baten

Taakveld Burgerzaken (€ 151.000 nadeel)

De baten zijn lager uitgevallen dan geraamd. Per saldo is dit te verklaren door hogere baten van naturalisatie en lagere baten voor uitgifte paspoorten en overige dienstverlening, incl. huwelijken en ID-bewijzen.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden (€ 144.000 voordeel)

De baten zijn hoger uitgevallen dan verwacht. Het betreft meer ontvangsten voor de verrekening van energie en onderhoud en overige vergoedingen. Tevens is er een aantal incidentele afrekeningen uit voorgaande jaren.

Mutaties in reserves

Per saldo is er (afgerond) bijna geen verschil in de mutatie op de reserves. Er is op basis van de risico's per balansdatum, zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen, in 2019 € 2,7 miljoen in de algemene reserve met bufferfunctie gestort. Dit bedrag is onttrokken aan de algemene reserve vrij besteedbaar. Omdat deze reservemutaties niet geraamd waren in de begroting 2019 ontstaat nu een resultaat zowel aan de baten als aan de lastenkant.

Afwijking programma Veiligheid

Programma Veiligheid	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Crisisbeheersing en brandweer	5.820	-5	5.815	5.639	176
Openbare orde en veiligheid	2.054	48	2.103	2.014	89
Lasten	7.874	43	7.918	7.653	265
Baten					
Openbare orde en veiligheid	19	105	124	145	21
Baten	19	105	124	145	21
Saldo van lasten en baten	-7.855	62	-7.794	-7.508	286

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Veiligheid is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 286.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer (€ 176.000 voordeel)

Het voordeel bestaat uit het terugvloeien van het voordelig resultaat van de Veiligheids Regio Haaglanden (VRH) 2018 naar de deelnemende gemeenten en de lager uitgevallen kosten van de regeling Functioneel Leeftijdsontslag (FLO) in 2019.

Afwijking programma Verkeer en Vervoer

Programma Verkeer en Vervoer	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Verkeer en Vervoer	8.035	307	8.343	7.897	446
Parkeren	387	56	443	392	51
Recreatieve havens	0	55	55	4	51
Openbaar vervoer	32	0	32	47	-15
Lasten	8.455	419	8.873	8.340	533
Baten					
Verkeer en Vervoer	760	87	846	1.089	243
Parkeren	38	0	38	44	6
Recreatieve havens	4	5	9	1	-7
Baten	801	92	893	1.135	242
Saldo van lasten en baten	-7.653	-327	-7.980	-7.205	775

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Verkeer en Vervoer is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 775.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 446.000 voordeel)

De werkelijke uitgaven zijn lager dan geraamd omdat de stelpost kapitaallasten van het project Bereikbaarheid Stompwijk bij de doorlichting van de kapitaallasten niet is afgeraamd.

Het budget voor uitvoering verkeersmaatregelen Huygenskwartier (kentekenhandhaving) is niet volledig uitgeput. De evaluatie heeft eind 2019 plaatsgevonden. De aanbevelingen worden in 2020 uitgevoerd en daarom wordt voorgesteld het restant budget 2019 over te hevelen naar 2020.

Daarnaast is een deel van het budget voor planmatig onderhoud wegen niet uitgevoerd doordat:

- In de praktijk bleken de kosten gemiddeld lager uit te vallen;
- Herbestrating Hadrianusstraat is niet doorgegaan door protesten bewoners;
- Wegens weersomstandigheden en een niet realistische planning zijn twee projecten doorgeschoven naar 2020 (betreft Laan van Leeuwesteyn en Pr. Bernhardlaan).

Baten

Taakveld Verkeer en Vervoer (€ 243.000 voordeel)

Er zijn in 2019 substantieel meer vergunningen verleend aan Nutsbedrijven voor het leggen van kabels en leidingen, dit heeft geresulteerd dat er meer aan leges zijn geïnd. Dit heeft tevens tot gevolg dat er ook meer degeneratiekosten zijn gedeclareerd bij de Nutsbedrijven. Degeneratiekosten zijn kosten die dienen ter dekking van het feit dat de bestrating, als gevolg van de opbreking, eerder dan gebruikelijk toe is aan groot onderhoud dan wel vernieuwing.

Afwijking programma Economie

Programma Economie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Economische ontwikkeling	343	403	747	595	152
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	3.331	-17	3.314	2.604	710
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	246	-7	239	238	1
Economische promotie	465	33	498	407	91
Lasten	4.386	411	4.797	3.844	953
Baten					
Economische ontwikkeling	0	27	27	32	5
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	3.142	50	3.192	2.548	-644
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	82	-5	76	63	-14
Economische promotie	147	0	147	151	4
Baten	3.371	72	3.443	2.794	-649
Saldo van lasten en baten	-1.015	-340	-1.355	-1.051	304

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Economie is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 304.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen

Lasten

Taakveld Economische ontwikkeling (€ 152.000 voordeel)

In 2019 zijn kosten gemaakt voor het bevorderen aanleg glasvezelnet. Er is onderzoek gedaan naar verbeteren internet in het buitengebied en het opstellen van een uitvraag voor potentiële operators die willen investeren in snel internet in het buitengebied. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol. Er zijn in 2019 minder kosten gemaakt dan begroot doordat dit gehele proces meer tijd in beslag heeft genomen dan voorzien. Dit komt door de complexiteit in het gebied en de verkenning van alternatieve oplossingsrichtingen. In 2020 zal het project dan ook worden voortgezet.

Door eigenaren en ondernemers op De Julianabaan wordt gewerkt aan de ruimtelijke versterking van het gebied. Een stedenbouwkundig bureau heeft opdracht gekregen om een drietal scenario's op te stellen voor een toekomstbestendig winkelgebied. De planning is om voor de zomer 2020 een voorkeursscenario te kiezen.

Er zijn in 2019 minder kosten gemaakt dan begroot. Het project is samen met de verschillende eigenaren opgepakt. Om te komen tot een gedragen resultaat is afstemming met de verschillende eigenaren belangrijk. Dit heeft meer tijd gevraagd dan voorzien. Dit proces loopt dan ook door in 2020.

In het kader van de Economische agenda is in 2020 voornamelijk ingezet op de prioriteit ruimte voor bedrijvigheid. Dit is gebeurd door o.a. advisering in ruimtelijke projecten en initiatieven. Daarnaast is er ingezet op de regionale samenwerking op het gebied van bedrijfslocaties. Door regionaal samen te werken kunnen bestaande bedrijven voor de regio behouden blijven en kan huisvesting worden geboden aan nieuwe bedrijven. Het college is voornemens om aan te sluiten bij Businesspark Haaglanden (BPH). Deze stichting is een samenwerkingsverband op het gebied van bedrijventerreinen in de Haagse regio. In 2020 zal deze samenwerking geformaliseerd worden. In het kader van een toekomstbestendig buitengebied is het opstellen van een gebiedsanalyse en visie voor het buitengebied Stompwijk in gang gezet. Deze activiteiten zijn in 2019 in gang gezet.

Een belangrijk deel van de kosten worden in 2020 gemaakt waardoor de lasten in 2019 lager uitvallen t.o.v. de begroting.

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 710.000 voordeel)

De kosten van de werkzaamheden voor het bouw- en woonrijp maken van Leidsenhage (Mall of the Netherlands) vallen lager uit dan begroot. Dat heeft te maken met uitloop van de bouw van het winkelcentrum en de entree van de parkeergarage. Deze werkzaamheden schuiven door naar 2020, waarna het overgrote deel van de openbare ruimte wordt opgeleverd.

Deze kosten worden volledig vergoed door Unibail-Rodamco (zie toelichting bij de baten).

Taakveld Economische promotie (€ 91.000 voordeel)

De afronding van het promotieplan heeft langer geduurd dan voorzien. De reden hiervoor is dat er gewacht moest worden op de nieuwe huisstijl voordat het promotieplan afgerond kon worden.

Hierdoor vallen de lasten lager uit in 2019 ten opzichte van de begroting. De kosten die hiervoor geraamd waren in 2019 zullen alsnog gemaakt worden in 2020. Het uitrollen van het promotieplan "Toerisme" zal plaatsvinden in 2020.

Baten

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 644.000 nadeel)

De baten die wij ontvangen van Unibail-Rodamco voor de werkzaamheden van het bouw- en woonrijp maken van Leidsenhage (Mall of the Netherlands) zijn lager uitgevallen, omdat de lasten ook lager zijn (zie toelichting bij de lasten).

Afwijking programma Onderwijs

Programma Onderwijs	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Openbaar basisonderwijs	0	-11	-11	0	-11
Onderwijshuisvesting	3.904	-240	3.664	3.527	137
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	4.058	-248	3.810	3.711	100
Lasten	7.962	-499	7.463	7.237	226
Baten					
Onderwijshuisvesting	6	32	38	17	-20
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.160	465	1.626	1.634	8
Baten	1.166	497	1.663	1.651	-12
Saldo van lasten en baten	-6.796	996	-5.800	-5.586	214

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Onderwijs is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 214.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Onderwijshuisvesting (€ 137.000 voordeel)

De uitgaven aan onderwijshuisvesting zijn lager dan geraamd in verband met de huur van tijdelijke huisvesting voor (verhuizingen van) schoolgebouwen. In 2019 is het gebouw dat hiervoor wordt gehuurd niet gebruikt voor onderwijshuisvesting maar is tijdelijk anti-kraak verhuurd. De gerealiseerde baten en lasten hiervan vallen niet in het taakveld "Onderwijshuisvesting" maar in het taakveld "Beheer overige gebouwen en gronden" (Programma Bestuur en Ondersteuning). Tegenover dit voordeel staat dus een nadeel in dat taakveld.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingzaken (€ 100.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld is het gevolg van meerdere kleinere voor- en nadelen:

- Het budget voor schoolzwemmen is niet volledig besteed vanwege een gebrek aan animo onder scholen.
- Het budget voor onderwijsachterstandenbeleid is niet volledig besteed. Dit is het gevolg van continue in- en uitstroom van peuters waardoor het lastig is om vooraf een exacte inschatting op de besteding te maken.
- Het voorbereidingsbudget voor maatschappelijke diensttijd is niet gebruikt omdat landelijke en regionale ontwikkelingen op dit gebied vertraging opliepen.
- Er is sprake van een onderbesteding op het budget laaggeletterdheid vanwege de annulering van een groepscursus.
- De kosten voor leerplicht liggen lager dan begroot.
- Door een toenemende vraag naar maatwerk in het leerlingenvervoer stijgen de kosten en is er in 2019 een tekort ontstaan.

Afwijking programma Sport, cultuur en recreatie

Programma Sport, cultuur en recreatie	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Sportbeleid en activering	692	325	1.018	1.039	-21
Sportaccommodaties	4.766	282	5.048	5.068	-20
Cultuurpres., productie & participatie	603	11	614	617	-2
Musea	610	38	648	672	-24
Cultureel erfgoed	458	-5	453	417	37
Media	2.018	0	2.017	2.015	2
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.324	2.366	8.690	6.930	1.761
Lasten	15.471	3.017	18.489	16.758	1.731
Baten					
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	1.505	417	1.922	1.895	-27
Cultuurpres., productie & participatie	87	2	89	109	20
Musea	58	-8	49	58	8
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
Media	257	4	262	260	-1
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	229	2.114	2.343	562	-1.781
Baten	2.136	2.529	4.665	2.885	-1.780
Saldo van lasten en baten	-13.335	-488	-13.824	-13.873	-49

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sport, cultuur en recreatie is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 49.000 nadelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie (€ 1.761.000 voordeel)

- Landschapstafel Duin, Horst en Weide (DHW): Gemeente Leidschendam-Voorburg heeft namens DHW een subsidie toegekend gekregen van de Provincie Zuid-Holland voor het gebiedsprogramma DHW dat loopt tot en met 2022.
Onze gemeente treedt namens de deelnemende partijen op als penvoerder. Hiermee leggen wij over alle kosten verantwoording af aan de Provincie en moeten wij de kosten die in het lopende boekjaar gedaan zijn in onze jaarrekening verantwoorden. De totale baten en lasten voor de volledige looptijd van het gehele project zijn in 2019 begroot (circa € 1,9 miljoen).
Aangezien in 2019 maar een beperkt aantal van alle uit te voeren projecten gerealiseerd is, zijn de werkelijke lasten en daarbij samenhangende baten (toe te rekenen deel van de subsidie van de Provincie) lager dan begroot. Dit leidt tot een afwijking (van circa € 1,7 miljoen) op de geraamde lasten en baten (zie ook baten).
- Kunstbeheer en -onderhoud: Het budget voor kunstbeheer en -onderhoud is in 2019 niet volledig besteed (€ 12.000 voordeel).

- Onderhoud groen: Voor het onderhouden van de groenvoorzieningen is in totaal € 370.000 meer uitgegeven dan gepland als gevolg van onder andere de extreem droge zomers. Hierdoor moest meer worden bewaterd en moest meer groen worden vervangen dan normaal. Daarnaast heeft de gemeente last van boomziektes zoals essentaksterfte en kastanjabloedingsziekte. Hierdoor zijn de kosten voor het vervangen van bomen hoger dan begroot. Door deze boomziektes kosten de boomcontrole en het veilig houden van ons bomenbestand ook steeds meer. Ook kost het intact houden van ons bomenbestand meer geld omdat er meer gesnoeid moet worden om schaduwoverlast te voorkomen. Langs drukke wegen bestaan deze snoeikosten voor een groot deel uit verkeersmaatregelen.

Baten

Taakveld Openbaar groen en (openlucht)recreatie (€ 1.781.000 nadeel)

De baten (subsidieverrekening) ter dekking van de uitgaven aan de Landschapstafel Duin, Horst en Weide zijn evenredig met de uitgaven verlaagd (zie lasten)

Afwijking programma Sociaal domein

Programma Sociaal domein	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Samenkracht en burgerparticipatie	10.043	202	10.245	10.106	140
Wijkteams	2.206	-507	1.699	1.790	-91
Inkomensregelingen	36.710	-686	36.024	36.609	-584
Begeleide participatie	3.903	-190	3.714	3.712	2
Arbeidsparticipatie	4.920	-119	4.801	4.546	255
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	1.730	-51	1.679	2.050	-371
Maatwerk dienstverlening 18+	9.650	-283	9.368	9.980	-613
Maatwerk dienstverlening 18-	16.334	2.456	18.790	21.717	-2.927
Geëscaleerde zorg 18+	241	137	378	489	-112
Geëscaleerde zorg 18-	2.184	30	2.214	2.401	-186
Lasten	87.923	989	88.912	93.399	-4.487
Baten					
Samenkracht en burgerparticipatie	1.133	105	1.238	1.444	206
Wijkteams	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	29.013	-539	28.475	29.121	647
Begeleide participatie	80	16	96	83	-13
Arbeidsparticipatie	54	395	449	339	-109
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	5	0	5	4	-1
Maatwerk dienstverlening 18+	470	-101	369	475	106
Maatwerk dienstverlening 18-	0	0	0	0	0
Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	3	3
Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
Baten	30.756	-124	30.632	31.469	837
Saldo van lasten en baten	-57.167	-1.113	-58.280	-61.930	-3.650

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Sociaal domein is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 3.650.000 nadelig. Daarbij moet worden opgemerkt dat het nadeel op dit programma wel in samenhang moet worden gezien met het voordeel op programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 140.000 voordeel)

In dit taakveld is sprake van een optelsom van een aantal grote en kleinere over- en onderschrijdingen die per saldo leiden tot een voordeel van € 140.000. De belangrijkste afwijkingen worden hieronder toegelicht:

- Collectief vervoer: Door een toename van het gebruik van de regiotaxi en terugloop van regionale middelen (beschikbaar gesteld door MRDH) is sprake van een tekort (€ 110.000 nadeel). In 2019 wordt het tekort gedekt door een afrekening voorgaande jaren (zie baten).

- Openbare GGZ: Het aantal meldingen van Verwarde Personen is gestegen. Beleid hierop is tot nu toe budgetneutraal opgezet, maar dat bleek eind 2019 niet langer houdbaar. Door de stijging is er een nadeel van ca. € 45.000 ontstaan in 2019 voor adequate opvolging van de meldingen (subsidie voor bemoeizorg). Hoewel dit nadeel in 2019 kon worden opgevangen door ontvangsten voorgaande jaren (zie baten) is hierdoor wel sprake van een structureel nadeel voor de begroting van Leidschendam-Voorburg.
- Toezicht op de Kinderopvang: Gedurende 2019 is bekend geworden dat er extra middelen beschikbaar zijn gekomen voor extra toezicht en handhaving op de kwaliteit van kinderopvang. Met de GGD zijn gedurende 2019 afspraken gemaakt over deze extra taken vanaf 2020. Gedurende 2019 zijn deze extra taken (o.a. door capaciteitsgebrek bij de GGD) nog niet uitgevoerd wat ertoe heeft geleid dat de extra middelen in 2019 nog niet zijn ingezet (€ 55.000 voordeel).

Een deel van het voordeel ontstaat door lopende projecten die nog in 2020 doorlopen. Deze zijn hieronder weergegeven:

- Maatschappelijk Verantwoord Verenigen: Het budget voor Maatschappelijk Verantwoord verenigen is in 2019 niet geheel besteed omdat de tweede ronde laat in het jaar van start is gegaan. De aanvragen zijn wel ontvangen, maar nog niet allemaal in 2019 toegekend (€ 45.000 voordeel).
- Hervorming subsidiestelsel: In 2020 is het subsidiestelsel hervormd naar de subsidietafelsystematiek. Uit de evaluatie is gebleken dat de komende tijd nog een optimalisatieslag nodig is. Dat heeft in 2019 vertraging opgelopen door latere besluitvorming (€ 80.000 voordeel).
- Doorontwikkeling nazorgaanpak 2019-2020: De middelen hiervoor zijn niet volledig besteed in 2019 (€ 32.000 voordeel).
- Bewonersinitiatieven: De middelen voor bewonersinitiatieven (Vlietwensen) zijn niet volledig besteed. De afspraak is dat het bedrag 2 jaar beschikbaar blijft (€ 25.000 voordeel).

Taakveld Inkomensregelingen (€ 584.000 nadeel)

- BUIG: Met het nieuwe re-integratie en participatiebeleid wordt een reductie van het bijstandsbestand van 30 tot 50 verstrekkingen per jaar beoogd. De beoogde uitstroomdoelstelling voor 2019 is met een daling van het uitkeringsbestand met 79 ruimschoots behaald. De beoogde financiële doelstelling wordt beïnvloed door de uitstroom. Maar ook de hoogte van het macrobudget speelt een rol. Landelijk is er sprake van een dalende trend in de bijstandsontwikkeling waardoor het macrobijstandsbudget daalt. Omdat de kosten in Leidschendam-Voorburg voldoende mee dalen, onder invloed van de uitstroom, ondervindt de gemeente hier geen nadeel van én wordt de financiële bezuinigingsdoelstelling ook behaald. Per saldo is nu zelfs sprake van een positief effect (€ 200.000 voordeel).
- Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken: Op basis van nader onderzoek is geconcludeerd dat het wenselijk was de waarderingsgrondslag te herzien. Door toepassing van de nieuwe waarderingsgrondslag wordt een realistischer beeld gegeven van de inbaarheid van de vorderingen. Reden voor deze aanpassing was dat door landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen minder vorderingen kunnen worden geïncasseerd dan voorheen. Zo is de beslagvrije voet door het rijk verhoogd van 90% naar 95% van de bijstandsnorm en wordt in de praktijk geconstateerd dat meer mensen aanspraak maken op de beslagvrije voet.

Daarnaast is in de gemeente, overeenkomstig de landelijke trend, het aantal mensen met schuldhulpverlening gestegen. Door een gewijzigde systematiek moet eenmalig extra in de voorziening worden gestort (€ 580.000 nadeel).

- Kwijtscheldingen: De kwijtscheldingen riool- en afvalstoffenheffing zijn hoger dan begroot (€ 145.000 nadeel). Door de gestegen belastingdruk zijn minder mensen in staat om aan hun gemeentelijke belastingen te voldoen.

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 255.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld is met name het gevolg van:

- Inburgering: Gedurende 2019 is bekend geworden dat er middelen ontvangen worden voor de voorbereidingen op de nieuwe wet Inburgering. De voorbereidende activiteiten hiervoor konden worden bekostigd uit bestaande budgetten. Daarmee zijn de extra middelen onbenut gebleven (€ 87.000 voordeel).
- Participatie: Het participatiebudget is niet geheel besteed (€ 86.000 voordeel).
- Arbeidsmarktoffensief: De personele uitgaven ten behoeve van het arbeidsmarktoffensief zijn lager dan begroot door een lage instroom van statushouders. Hiertegenover staan ook lagere inkomsten vanuit de werkorganisatie Duivenvoorde (zie baten).

Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (totaal € 1.096.000 nadeel)

- Taakveld Maatwerkvoorzieningen Wmo (€ 371.000 nadeel)
- Taakveld Maatwerk dienstverlening 18+ (€ 613.000 nadeel)
- Taakveld Geëscaleerde zorg 18+ (€ 112.000 nadeel)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) heeft het afgelopen jaar in het teken gestaan van de invoering van het abonnementstarief en een toenemende vraag naar ondersteuning doordat inwoners langer zelfstandig moeten wonen en minder snel worden opgenomen in de GGZ of vallen onder de Wet langdurige zorg (WLZ). Door het abonnementstarief is het beroep op de Wmo aanzienlijk gestegen omdat inwoners maximaal € 19,- per maand betalen en niet, zoals eerder het geval was, naar draagkracht.

Gedurende 2019 is de raad via de monitor Wmo regelmatig geïnformeerd over deze ontwikkelingen. Sinds de 2e tussentijdse rapportage 2019 zijn de kosten verder gestegen met circa € 1 miljoen. Hierover is de raad in december 2019 en februari 2020 geïnformeerd.

Begeleiding

In 2019 is het beroep op Begeleiding vanuit de Wmo sterk toegenomen omdat mensen met psychische problematiek en (licht) verstandelijke beperkingen moeilijker instromen in de GGZ en de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Inwoners blijven langer zelfstandig wonen en hebben meer ondersteuning nodig vanuit de Wmo. Niet alleen steeg hierdoor het aantal inwoners met Begeleiding, ook was de ingezette zorg gemiddeld zwaarder dan voorgaande jaren.

Het landelijk beeld en de lokale analyse sluit aan bij de verklaringen van aanbieders dat GGZ-problematiek vaker vanuit de thuissituatie wordt behandeld en ook de toegang tot de WLZ is beperkt. Ook vormt dit een verklaring voor het feit dat de grootste toename te zien is op specialistische individuele Begeleiding. Deze ontwikkeling maakt dat er over 2019 een negatief saldo van € 400.000 is ontstaan.

Huishoudelijke ondersteuning

Onze gemeente heeft de aanzuigende werking door het abonnementstarief zwaarder meegenomen in de begroting van 2019 dan door het CPB was doorgerekend. Desondanks is het beroep op Huishoudelijke Ondersteuning dusdanig hard gestegen dat het aantal gebruikers meer dan 20% hoger ligt dan dezelfde periode in 2018 en er alsnog een tekort is ontstaan van € 200.000 over 2019.

Hulpmiddelen en woningaanpassingen

De invoering van het abonnementstarief en ontwikkeling rondom het langer zelfstandig wonen, hebben invloed op de vraag naar hulpmiddelen en woningaanpassingen zoals (elektrische) rolstoelen, scootmobielen, tilliften, deuropeners en badkameraanpassingen.

In 2019 heeft de gemeente ruim 15% meer scootmobielen geleverd en zijn er meer complexe voorzieningen verstrekt. Ook hebben er het afgelopen jaar naar verhouding minder herverstrekingen vanuit het gemeentelijke depot met hulpmiddelen plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen zorgen voor een negatief saldo van € 270.000 op hulpmiddelen en een negatief saldo van € 100.000 op de woningaanpassingen.

Jeugd (totaal € 3.113.000 nadeel)

- Taakveld Maatwerk dienstverlening 18- (€ 2.927.000 nadeel)
- Taakveld Geëscaleerde zorg 18- (€ 186.000 nadeel)

De lasten voor jeugdhulp zijn € 3,1 miljoen hoger dan geraamd in 2019. Tegenover deze kostenstijging staat de compensatie van € 2,6 miljoen die de gemeente heeft ontvangen voor gestegen kosten Voogdij en 18+ via het gemeentefonds. Deze staan verantwoord onder programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

In de monitor jeugdhulp wordt gedurende het jaar uitgebreid stilgestaan bij de kostenontwikkelingen jeugdhulp. Sinds de laatste monitor (november 2019) zijn de jeugdhulputgaven verder gestegen.

Regionaal ingekochte jeugdhulp in natura

De kostenstijging wordt vooral veroorzaakt door de jeugdhulp (zorg in natura), ingekocht binnen H-10 verband (nadeel € 2,65 miljoen). Deze zijn t.o.v. 2018 met 14% gestegen.

Lokaal (en regionaal) zien wij de volgende belangrijkste oorzaken van deze kostenstijging,

1. Toename van de intensiteit van zorg (meer uren, dagdelen, etmalen per kind per maand) en verschuiving van lichte naar zware zorg;
2. Kinderen zitten langer in zorg.

Het aantal jongeren van Leidschendam-Voorburg dat een beroep doet op geïndiceerde jeugdhulp is in 2019 gestabiliseerd.

Regionaal genomen beheersmaatregelen

De H10 regio stuurt actief op de transformatie en de kostenontwikkeling in de jeugdhulp. Hiertoe is een regionaal actieplan ombuiging kostenontwikkeling opgesteld dat bestuurlijk is bekrachtigd. De belangrijkste beheersmaatregelen uit dit plan zijn:

- Begrenzen van de intensiteit/omvang van de jeugdhulpvoorzieningen. Deze maatregel wordt in 2020 ingevoerd.
- Grip krijgen op de verschillende verwijsstromen door afstemming in triage (bijv. door inzet van praktijkondersteuners).
- Lobby voeren voor het met aanbieders gezamenlijk afbakenen van de jeugdhulp ten opzichte van de Wet langdurige zorg.

Lokaal genomen beheersmaatregelen.

In 2019 is het lokaal contractmanagement op Jeugdhulpplus verstevigd, waardoor nu meer gestuurd wordt op tijdige uitstroom. Daarnaast is ingezet om meer grip te krijgen op de verwijzingen naar de GGZ door de inzet van praktijkondersteuners (POH-ers) bij huisartspraktijken. De gemeente stuurt op verdere uitbreiding van het aantal huisartsenpraktijken met een POH-er.

Naast de overschrijding op Zorg in natura via H-10 waren er nog een aantal andere oorzaken waardoor de jeugdhulputgaven zijn gestegen.

Jeugdzorg in natura buiten H-10 ingekocht (€ 300.000 nadeel)

Omdat de regionaal gecontracteerde zorg niet altijd passend was om in de zorgbehoefte te kunnen voldoen, is in 2019 ook lokaal zorg in natura ingekocht. Daarnaast was in 2019 ook sprake van een toename van het gebruik van de landelijke ingekochte jeugdzorg.

In 2019 was ook sprake van een toegenomen inzet van de jeugdbeschermingstafel, de crisisdienst en Veilig thuis.

PGB's (€ 160.000 nadeel)

De afrekening van het PGB gebruik over het jaar 2018 viel hoger uit. Daarnaast is in 2019 het PGB gebruik licht gestegen.

Baten

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie (€ 206.000 voordeel)

De hogere baten betreffen met name teruggevorderde (subsidie)bedragen 2018 omdat de initiële beschikkingen na verantwoording te hoog bleken te zijn vastgesteld. Hierdoor ontstaat een voordeel. Dit voordeel dekt deels de nadelen die ontstaan zijn door hogere lasten voor collectief vervoer en openbare GGZ (zie lasten).

Taakveld Inkomensregelingen (€ 647.000 voordeel)

Op dit taakveld is sprake van een voordeel als gevolg van de wetswijziging op de BBZ. Hierdoor hoeft de gemeente de baten op de leningen levensonderhoud niet meer voor 75% aan het rijk af te dragen.

Taakveld Arbeidsparticipatie (€ 109.000 nadeel)

De baten in dit taakveld liggen lager dan begroot vanwege:

- Arbeidsmarktoffensief: De lagere inzet op het arbeidsmarktoffensief ten behoeve van de werkorganisatie Duivenvoorde (zie lasten) leidt ook tot lagere baten.
- Europees Sociaal Fonds: Over 2017 en 2018 is gebleken dat niet alle dossiers declarabel waren. De afrekeningen voorgaande jaren vallen daarmee nadelig uit.

Taakveld Maatwerk dienstverlening 18+ (€ 106.000 voordeel)

Op dit taakveld is een voordeel ontstaan door ontvangsten van eigen bijdragen uit voorgaande jaren.

Afwijking programma Volksgezondheid en milieu

Programma Volksgezondheid en milieu	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Volksgezondheid	2.471	-31	2.440	2.441	-1
Riolering	3.614	177	3.792	3.861	-69
Afval	9.327	501	9.828	9.703	125
Milieubeheer	2.236	4.562	6.798	6.283	515
Begraafplaatsen en crematoria	891	-20	871	841	29
Lasten	18.539	5.190	23.729	23.130	599
Baten					
Volksgezondheid	0	0	0	74	74
Riolering	5.427	195	5.621	5.416	-205
Afval	11.827	177	12.004	11.891	-113
Milieubeheer	0	4.510	4.510	4.221	-289
Begraafplaatsen en crematoria	1.100	-100	1.001	1.050	50
Baten	18.354	4.782	23.136	22.652	-484
Saldo van lasten en baten	-185	-408	-593	-478	115

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Volksgezondheid en milieu is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 115.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Met ingang van 2019 hebben wij de voorziening Riolering conform de huidige regelgeving opgesplitst in twee componenten. De ene component van de voorziening is specifiek bedoeld voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen. De andere component heeft het karakter van tarief egalisatie, die als doel heeft om sterke mutatie van het tarief te voorkomen.

Lasten

Taakveld Afval (€ 125.000 voordeel)

De kosten van Avalex zijn door verschillende factoren lager uitgevallen.

Taakveld Milieubeheer (€ 515.000 voordeel)

Het resultaat op dit taakveld wordt veroorzaakt door lagere lasten voor het saneren spoorweglawaaai Laan van NOI. De geraamde lasten zijn lager uitgevallen ten opzichte van de begroting. Het voordeel op de lasten loopt weg tegen het nadeel op de baten en is daardoor resultaat neutraal.

Verder is er ten opzichte van de begroting minder subsidie toegekend/aangevraagd op het gebied van stimuleringsregeling duurzame maatregelen in 2019, hierdoor vallen de lasten lager uit dan begroot.

Baten

Taakveld Riolering (€ 205.000 nadeel)

De geraamde onttrekking aan de voorziening riolering heeft niet plaatsgevonden en leidt derhalve tot een nadelig verschil bij de baten.

In werkelijkheid is het voordelig verschil tussen de baten en de lasten gestort in de voorziening riolering. Aangezien de niet geraamde storting (onderdeel van de lasten) grotendeels wegvalt tegen diverse lagere kosten van onderhoud en dergelijke is het nadelig verschil bij de lasten beperkt gebleven tot € 69.000.

Taakveld afval (€ 113.000 nadeel)

Door beperktere hoeveelheden (schoon) plastic, metaal en drankkarton (PMD) valt de opbrengst uit verkoop lager uit.

Taakveld Milieubeheer (€ 289.000 nadeel)

Het resultaat op dit taakveld wordt veroorzaakt door lagere baten voor het saneren van spoorweglawaaï aan de Laan van Nieuw Oost Indië. Het nadeel op de baten loopt weg tegen het voordeel op de lasten.

Afwijking programma Bouwen en wonen (VHROSV)

Programma VHROSV	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Ruimtelijke ordening	3.812	-30	3.782	3.211	570
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	18.054	-11.234	6.821	3.740	3.081
Wonen en bouwen	3.200	964	4.164	3.291	874
Lasten	25.067	-10.300	14.767	10.242	4.525
Baten					
Ruimtelijke ordening	603	-211	392	399	7
Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	18.054	-11.249	6.805	3.168	-3.637
Wonen en bouwen	1.770	-118	1.652	1.896	244
Baten	20.426	-11.578	8.849	5.462	-3.386
Saldo van lasten en baten	-4.640	-1.278	-5.918	-4.780	1.138

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten van het programma Bouwen en wonen (VHROSV) is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 1.138.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Ruimtelijke ordening (€ 570.000 voordeel)

De lasten zijn lager dan begroot, omdat een deel van de activiteiten van de implementatie van de omgevingswet doorgeschoven is naar 2020. Dit voordeel vloeit in het rekeningresultaat van 2019; de kosten zullen in 2020 echter alsnog gemaakt worden. Dit leidt tot een incidentele last in 2020.

Taakveld Grondexploitatie (€ 3.081.000 voordeel)

Algemeen uitgangspunt bij de grondexploitaties is dat de baten en lasten aan elkaar gelijk zijn. Alleen de mutaties in de verliesvoorzieningen van de grex'en, die ten laste / ten gunste van de algemene reserve komen, geven een saldo effect. Aangezien de verwerkte mutaties van de verliesvoorzieningen gebaseerd zijn op het MPG 2020 1e herziening, die niet geraamd zijn in 2019 leiden deze tot een saldo tussen de baten en de lasten.

Het verschil tussen de lagere lasten (van € 3.081.000) en de lagere baten (van € 3.637.000) van € 556.000 is de mutatie in de verliesvoorzieningen t.o.v. het MPG 2019 2e herziening.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 874.000 voordeel)

Stedelijke vernieuwingsproject Leidsekade/Venestraat

In 2019 is, in het kader van het stedelijke vernieuwingsproject Leidsekade/Venestraat, slechts een bescheiden bedrag uitgegeven aan voorbereidingskosten. Voor dit project is bij de 2^e Turap 2019 incidenteel € 580.000 beschikbaar gesteld. De dekking van dit bedrag is gekomen ten laste van de algemene reserve. Het niet bestede deel aan lasten vloeit in het rekeningresultaat 2019.

Als gevolg van minder ingehuurde capaciteit ten behoeve van de uitvoering van Wabo zijn de (externe) uitvoeringskosten circa € 90.000 lager uitgevallen.

Haalbaarheidsonderzoek sociale woningbouw De Star en Overgoo

De kosten van het haalbaarheidsonderzoek sociale woningbouw De Star en Overgoo, waarvoor circa € 86.000 beschikbaar is gesteld zijn circa € 38.000 lager uit gevallen.

Dit incidentele voordeel vloeit in het rekeningsresultaat 2019. Aangezien het haalbaarheidsonderzoek eind 2019 nog niet afgerond is zijn er nog kosten in 2020.

Gemeentelijke kosten Park 070

Bij de 2^e Turap 2019 is een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke kosten van het project Park 070. De kosten van bouw – en woonrijp maken van deze bouwlocatie komen volledig voor rekening van de ontwikkelaar die het gebied ontwikkeld tot een woningbouwlocatie. De gemeentelijke kosten in 2019 hebben bestaan uit de taxatiekosten van een perceel grond dat de gemeente in 2019 verkocht heeft aan de ontwikkelaar. De baat hiervan is, conform de raming bij de 2^e Turap 2019, verwerkt in 2019.

Het niet bestede deel in 2019 (circa € 35.000) vloeit in het rekeningresultaat 2019. Aangezien er in 2020 nog kosten voor rekening van de gemeente komen is er budget nodig.

Baten

Taakveld Grondexploitatie (€ 3.637.000 nadeel)

Algemeen uitgangspunt bij de grondexploitaties is dat de baten en lasten aan elkaar gelijk zijn. Alleen de mutaties in de verliesvoorzieningen van de grondexploitaties, die ten laste / ten gunste van de algemene reserve komen, geven een saldo effect. Aangezien de verwerkte mutaties van de verliesvoorzieningen gebaseerd zijn op het MPG 2020 1e herziening, die niet geraamd zijn in 2019 leiden deze tot een saldo tussen de baten en de lasten.

Het verschil tussen de lagere lasten (van € 3.081.000) en de lagere baten (van € 3.637.000) van € 556.000 is de mutatie in de verliesvoorzieningen t.o.v. het MPG 2019 2e herziening.

Taakveld Wonen en bouwen (€ 244.000 voordeel)

De hogere baten heeft te maken met het afstoten van gemeentelijk vastgoed.

Tegenover de gerealiseerde, maar niet geraamde opbrengst, van € 402.000 uit de verkoop van het gebouw aan de Roeringlaan staat een geraamde opbrengst van € 180.000 voor de grondverkoop aan de Dobbelaan 10 in Voorburg (de Heuvel Buiten), die niet in 2019 gerealiseerd is. Deze verkoop vindt in 2020 plaats.

Afwijking Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Vershil 2019
Lasten					
Treasury	172	-411	-239	24	-263
OZB Woningen	250	0	250	266	-16
OZB Niet-woningen	106	0	106	81	24
Belastingen overig	423	0	423	323	100
Algemene en overige uitkeringen	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	41	9	50	68	-18
Lasten	993	-402	590	762	-172
Baten					
Treasury	5.006	-64	4.942	5.675	733
OZB Woningen	8.548	34	8.582	8.356	-226
OZB Niet-woningen	2.903	0	2.903	3.032	129
Belastingen overig	776	0	776	780	3
Algemene en overige uitkeringen	108.100	-18	108.082	111.495	3.413
Overige baten en lasten	0	0	0	65	65
Baten	125.333	-48	125.285	129.402	4.117
Saldo van lasten en baten	124.340	354	124.694	128.640	3.945

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van lasten en baten van de Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 3.945.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Saldo taakveld Treasury (Voordeel € 470.000)

(Lasten: nadeel € 263.000; Baten: voordeel € 733.000)

Voor dit taakveld is het logischer om de verklaring per saldo aan te geven.

Reden hiervoor is dat een resultaat op bespaarde rente eigen financieringsmiddelen op zowel de lasten als batenkant een gelijke afwijking geeft (€ 179.000), maar per saldo geen effect geeft.

Per saldo zijn er in 2019 meer baten gerealiseerd doordat:

- in 2019 door Eneco een hoger dividend is uitgekeerd (€ 500.000 V).
- op aangetrokken leningen is per saldo een rentevoordeel gerealiseerd van € 10.000 (lasten: nadeel € 80.000, baten voordeel € 90.000). Dit wordt veroorzaakt doordat leningen zijn aangetrokken tegen negatieve rentepercentages.
- de rentebaten op leningen die zijn verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zijn toegerekend aan het taakveld 8.3 wonen en bouwen. Dit geeft een nadeel op de baten op het taakveld Treasury van € 40.000 N.

Lasten

Taakveld Belastingen overig (€ 100.000 voordeel)

Door een nadere uitsplitsing van de kosten over de taakvelden, vallen de lasten binnen dit taakveld lager uit.

Baten

Taakveld OZB Woningen (€ 226.000 nadeel)

De baten binnen het taakveld OZB Woningen vallen lager uit doordat er minder woningen zijn opgeleverd dan bij begroting was voorzien.

Taakveld OZB Niet-woningen (€ 129.000 voordeel)

De baten binnen taakveld OZB Niet-woningen vallen hoger uit doordat de OZB-inkomsten uit de Mall of the Netherlands hoger uitvallen dan bij begroting was voorzien.

Taakveld Algemene en overige uitkeringen (€ 3.413.000 voordeel)

Het voordeel op de baten algemene uitkering is het gevolg van de financiële effecten van de decembercirculaire 2019. De belangrijkste oorzaken zijn:

- positieve afwikkelingsverschillen over uitkeringsjaren 2017 en 2018 (€ 0,2 miljoen).
- een hogere uitkering over 2019 door hogere aantallen bij gehanteerde maatstaven (per saldo voordeel € 0,4 miljoen). Doordat het CBS heeft vastgesteld dat het aantal gezinnen met langdurig medicijngebruik hoger ligt dan waar het rijk in eerdere circulaire van uit was gegaan ontvangt de gemeente meer algemene uitkering.
- de toekenning van een compensatie van ruim € 2,6 miljoen voor de gerealiseerde tekorten op de jeugdzorg uitgaven voogdij en 18+ over het jaar 2018. Deze compensatie hangt samen met het tekort op de jeugdzorg uitgaven zoals gepresenteerd op taakveld 6.82 geëscaleerde zorg 18-. Hoewel de compensatieregeling voogdij/18+ ook op de gerealiseerde uitgaven van 2019 van toepassing is, zijn er te veel onzekerheden om deze nu in de jaarrekening 2019 te verwerken. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe baten pas te boeken als deze zijn gerealiseerd, wordt een verwachte compensatie over 2019 nu nog niet geboekt maar zal deze in de jaarrekening van 2020 worden meegenomen.
- toekenning extra middelen voor de uitvoering van het klimaatbeleid (€ 0,3 miljoen). Deze middelen kunnen pas worden ingezet in 2020.

Taakveld Overige baten en lasten (€ 65.000 voordeel)

De baten binnen taakveld overige baten en lasten zijn hoger dan geraamd door een aantal kleinere incidentele baten die bij begroting niet waren voorzien.

Afwijking Overhead

Overhead	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Overhead	29.406	305	29.710	29.189	522
Lasten	29.406	305	29.710	29.189	522
Baten					
Overhead	0	50	50	410	360
Baten	0	50	50	410	360
Saldo van lasten en baten	-29.406	-254	-29.660	-28.779	881

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen Overhead is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 881.000 voordelig. Hieronder wordt voor de relevante taakvelden ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Overhead (€ 522.000 voordeel)

Aan de lastenkant laat het taakveld overhead een voordeel zien. Dit is een verzameling van activiteiten, zoals kosten voor energie, onderhoud van gebouwen en installaties en uitbesteed schoonmaakwerk. Ook zijn de lasten van het ambtelijk apparaat binnen het taakveld overhead lager uitgevallen. Dit is deels te verklaren door een nadere doorbelasting naar de betreffende taakvelden. De doorbelasting van de tractiekosten is per 2019 gewijzigd naar de betreffende taakvelden. Per 2020 wordt de begroting hierop aangepast. Daarnaast lopen de werkzaamheden in verband met de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren door in 2020.

Baten

Taakveld Overhead (€ 360.000 voordeel)

Aan de batenkant is het voordeel hoofdzakelijk te verklaren doordat er meer vergoedingen zijn ontvangen voor personeel dat extern is gedetacheerd en doordat er vergoedingen van het UWV zijn ontvangen. De hoogte van deze baten is bij het opstellen van de begroting moeilijk te bepalen en daarom worden deze baten niet geraamd.

Afwijking Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting	Primitieve begroting 2019	Begrotingswijzigingen 2019	Begroting na wijziging 2019	Realisatie 2019	Verschil 2019
Lasten					
Vennootschapsbelasting	0	0	0	131	-131
Lasten	0	0	0	131	-131
Saldo van lasten en baten	0	0	0	-131	-131

Bedragen x € 1.000

Toelichting financiën

Het saldo van baten en lasten binnen de Vennootschapsbelasting is ten opzichte van de begroting 2019 in totaal € 131.000 nadelig. Hieronder wordt ingegaan op de grootste onder- en overschrijdingen.

Lasten

Taakveld Vennootschapsbelasting (€ 131.000 nadeel)

De in 2019 gerealiseerde lasten hebben betrekking op de jaren 2016 tot en met 2019. Per jaar gaat het om een bedrag tussen de € 30.000 en € 40.000.

De invoering van de belastingplicht in de vennootschapsbelasting voor gemeenten geldt per 1 januari 2016. Naar aanleiding hiervan heeft er een inventarisatie en toetsing plaatsgevonden van in dit kader belastingplichtige activiteiten. De conclusie van deze inventarisatie en toetsing was dat voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente geldt dat de gemeente niet belasting- en aangifteplichtig is voor de VPB (Vennootschapsbelasting). Voor een klein deel van de gemeentelijke activiteiten bestaat deze belastingplicht wel. Voor onze gemeente gaat het met name om activiteiten met betrekking tot grondexploitaties Vlietvoorde en KPP en de participatie in de VOF Leidschendam Centrum.

Aangezien het om een nieuw belastingregime gaat voor onze gemeente, was met de inventarisatie en toetsing enige tijd gemoeid. Pas in het laatste kwartaal van 2019 heeft dit geleid tot definitieve (2016 en 2017) en voorlopige (2018 en 2019) beschikkingen. Deze late afwikkeling in het jaar is de reden dat gedurende het jaar geen last is begroot. Dit leidt onder aan de streep tot een overschrijding van € 131.000. Met ingang van 2020 zal een jaarlijks bedrag worden begroot voor de vennootschapsbelasting.

3.5 Balans met toelichting

Balans (Activa)

ACTIVA	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Investerings met een economisch nut	140.654	137.856
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	55.443	54.445
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	16.029	12.836
Totaal materiële vaste activa	212.127	205.138
Financiële vaste activa		
a. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	5.687	5.691
b. Overige langlopende leningen u/g	27	32
c. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar en langer	1.194	1.532
Totaal financiële vaste activa	6.908	7.256
Totaal vaste activa	219.035	212.393
Vlottende activa		
Voorraden:		
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	38.358	37.631
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:		
a. Vorderingen op openbare lichamen	11.205	18.825
b. Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.000	2.000
c. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	3.057	2.715
d. Overige vorderingen	7.339	8.227
Liquide middelen	13	1.759
Overlopende activa:		
a. De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel - overige Nederlandse overheidslichamen	415	355
b. Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	15.731	11.701
Totaal vlottende activa	79.119	83.213
Totaal	298.154	295.607

Bedragen x € 1.000

Balans (Passiva)

PASSIVA			31-12-2019	31-12-2018
Vaste Passiva				
Eigen Vermogen				
Algemene reserves		53.166		58.636
Bestemmingsreserves		41.171		42.654
Gerealiseerd resultaat		-4.129		-1.695
Totaal eigen vermogen		90.208		99.595
Vreemd vermogen				
Voorzieningen:				
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's		4.732		3.671
- Voorzieningen ter egalisatie van kosten		3.151		3.573
- Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangings-investeringen, waarbij een heffing wordt geheven		0		2.607
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is		4.117		0
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:				
- Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen		138.978		136.676
- Waarborgsommen		21		0
Totaal vreemd vermogen		150.999		146.527
Totaal vaste passiva		241.207		246.122
Viottende passiva				
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:				
a. Overige kasgeldleningen		23.000		15.000
b. Banksaldi		1.825		0
c. Overige schulden		15.519		15.111
Overlopende passiva:				
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		12.436		13.771
b. de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:				
- Het Rijk		15		3.242
- Overige Nederlandse overheidslichamen		2.966		2.663
c. overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen		1.186		496
AF: terugbetaling i.v.m. 75% regeling BBZ/IOAW		0		-799
Totaal viottende passiva		56.947		49.485
Totaal		298.154		295.607

Bedragen x € 1.000

Gewaarborgde geldleningen diverse instellingen	25.562	26.947
Gewaarborgde geldleningen eigen woningbezit	1.321	3.151

Toelichting op balansposten

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn investeringen in duurzame tastbare zaken en worden veelal langer dan 1 jaar gebruikt. Er wordt onderscheid gemaakt in investeringen met een economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut. Daarnaast is een categorie opgenomen voor activa met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing geheven kan worden zoals bijvoorbeeld riolering.

Investerings met een economisch nut

Omschrijving	Boek- waarde 31-12-2018	Her- rubricering	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen	Des- investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boek- waarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	1.905		1.905	0	0	74	0	1.831
Woonruimten	62		62	0	0	3	0	59
Bedrijfsgebouwen	102.983	339	103.323	4.537	307	3.900	0	103.313
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	25.538		25.538	4.330	0	887	620	28.361
Vervoermiddelen	725		725	422	31	188	71	857
Machines, apparatuur en installaties	4.326		4.326	944	0	1.359	0	3.911
Overige materiële vaste activa	2.318	-339	1.979	197	0	192	0	2.322
Totaal	137.856	0	137.856	10.430	339	6.603	691	140.654

Bedragen x € 1.000

Binnen de investeringen met een economisch nut heeft een herrubricering plaatsgevonden. Dit betreft het project Nieuwbouw Maartens / Novumhal welke voorheen was opgenomen bij de overige materiële vaste activa en is omgezet naar de bedrijfsgebouwen.

De belangrijkste (vermeerderingen op) investeringen met een economisch nut in 2019 betreffen:

Bedrijfsgebouwen

In 2019 is circa € 4,5 miljoen geïnvesteerd in (nieuwbouw) schoolgebouwen. De belangrijkste investeringen zijn nieuwbouw van de basisscholen De wegwijzer, Pius X en Maarten v.d. Velde, de nieuwbouw voor voortgezet onderwijs, het Veurs College Voorburg en voor een bedrag van circa € 2,7 miljoen is er geïnvesteerd in het project Nieuwbouw Maartens / Novumhal.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

In 2019 is circa € 3 miljoen geïnvesteerd in het project Bereikbaarheid Stompwijk en circa € 1,1 miljoen in de renovatie en vervanging van (kunstgras)velden op de diverse sportvelden. Hiervan is de vervanging van het hoofdveld van sportpark Westvliet de grootste investering (€ 0,6 miljoen). In het kader van het project Bereikbaarheid Stompwijk zijn ten behoeve van de Stompwijkse Weg en de Veenpoldersweg bijdragen van derden ontvangen.

Vervoersmiddelen

In 2019 zijn dertien gemeentelijke bedrijfsvoertuigen ten behoeve van de buitendienst vervangen. Dit betreft drie caddy's, zes pick-ups en vier personenauto's. Daarnaast is een bijdrage van derden ontvangen voor de overname van een van de bedrijfsauto's.

Machines, apparatuur en installaties

In het kader van het project de moderne overheid is in 2019 voor een bedrag van circa € 0,4 miljoen geïnvesteerd in de aanschaf en vervanging van automatiseringsapparatuur. Daarnaast is voor circa € 0,2 miljoen geïnvesteerd in de vervanging van de audio en visuele installatie in de raadzaal. Tevens is er voor een bedrag van circa € 0,3 miljoen geïnvesteerd in onder andere E-laadpalen voor de elektrische dienstvoertuigen en vervangen van software van de wettelijke basisregistraties.

Overige materiële vaste activa

In 2019 is circa € 0,2 miljoen geïnvesteerd in aanpassingen bij een tweetal sportparken en sporthal Forum Kwadraat.

Investerings met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Investerings in riolering	53.747	2.519	0	1.454	5	54.807
Investerings in afvalverwijdering	698	0	0	62	-	636
Totaal	54.445	2.519	0	1.517	5	55.443

Bedragen x € 1.000

De belangrijkste vermeerderingen op deze investeringen in 2019 betreffen het vervangen van rioleringen (€ 2,1 miljoen), het project Maatregelen ten behoeve van de bui van de eeuw 2019 (€ 0,2 miljoen) en de vervanging van rioolinstallaties (€ 0,2 miljoen).

De vervanging van rioleringen betreft met name het project Nieuwstraat (€ 1,2 miljoen) en diverse andere projecten, zoals de van Deventerlaan, van Ruysdaellaan en Strabolaan (totaal € 0,9 miljoen).

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investerings ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	10.692	3.032	0	581	38	13.105
Overige materiele vaste activa	2.145	1.007	0	181	47	2.924
Totaal	12.836	4.039	0	762	84	16.029

Bedragen x € 1.000

De belangrijkste (vermeerderingen op) investeringen in 2019 betreffen:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De investeringen van circa € 3,0 miljoen hebben betrekking op de door de gemeente uitgevoerde civieltechnische werken aan wegen, groot onderhoud kunstwerken, voorzieningen openbare verlichting, verkeerslichten, waterspoorpark, groenvoorzieningen en speelplaatsen.

De belangrijkste investeringen in 2019 zijn de Reconstructie Nieuwstraat-Damhouderstraat (€ 1,0 miljoen), vervanging asfalt diverse wegen en fietspaden (€ 0,8 miljoen) en vervanging openbare verlichting en verkeersregelinstallatie (totaal € 0,7 miljoen)

Daarnaast is een bijdrage van derden ontvangen voor de reconstructie Nieuwstraat-Damhouderstraat.

Overige materiële vaste activa

In 2019 is geïnvesteerd in de vervanging van speelvoorzieningen (€ 0,5 miljoen), de uitvoering van het verkeer- en vervoerplan (€ 0,2 miljoen) en de buitenruimte Kulturhus Stompwijk (€ 0,3 miljoen).

Daarnaast is een bijdragen van derden ontvangen voor het project duurzaam veilig Rembrandtlaan.

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut hebben betrekking op investeringen in wegen, bruggen, openbaar groen, openbaar water etc. Zij hebben geen economisch nut en zijn niet verhandelbaar. Voor deze investeringen gaf het BBV tot 2017 de voorkeur aan niet activeren dan wel in zo kort mogelijke termijn afschrijven, maar was activeren niet verboden. In 2017 is het BBV gewijzigd en moeten deze investeringen verplicht geactiveerd en afgeschreven worden gedurende de gebruiksduur. Vooruitlopende op deze wijziging in het BBV heeft de gemeente in de Financiële Beheersverordening 2016 de wijziging al doorgevoerd, waardoor de gemeente deze regel hanteert vanaf het boekjaar 2016.

Dit betekent dat er een verschil is tussen de waardering van deze investeringen voor en na 2016. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek, wordt in het navolgende verloopoverzicht een scheiding aangebracht tussen het bedrag dat volgens de oude systematiek is verantwoord en het deel volgens de nieuwe systematiek.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Investeringsen vóór 2016						
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	2.830	0	0	200	0	2.630
Overige materiele vaste activa	467	0	0	45	0	422
Subtotaal	3.298	0	0	245	0	3.053
Investeringsen vanaf 2016						
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	7.861	3.032	0	381	38	10.475
Overige materiele vaste activa	1.677	1.007	0	136	47	2.502
Subtotaal	9.539	4.039	0	517	84	12.977
Totaal	12.836	4.039	0	762	84	16.029

Bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa

De specificatie van de financiële vaste activa is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investe- ringen	Aflossingen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2019
Overige uitzettingen (met een rentetypische looptijd van een jaar en langer):					
SVN (starters) leningen	1.510	6	322		1.194
Overige vorderingen	22		22		0
sub-totaal	1.532	6	344	0	1.194
Kapitaalverstrekkingen:					
Deelnemingen	5.691		5		5.687
Overige langlopende geldleningen (u/g)	32		5		27
Totaal	7.256	6	354	0	6.908

Bedragen x € 1.000

Overige uitzettingen (met een rentetypische looptijd van een jaar en langer)

SVN (starters)leningen

Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVN) zet op voordracht van de gemeente leningen uit in de sector volkshuisvesting, de gemeente verstrekt door tussenkomst van het SVN de bedragen voor de leningen. Tussen het SVN en de gemeente bestaat daarvoor een rekening-courant verhouding, op deze rekening courant worden ontvangen rente en aflossingen op leningen bijgestort en komen verstrekte leningen in mindering.

De gemeente kan de gelden in rekening-courant opnemen of gebruiken voor nieuwe leningen. De rekening-courant heeft een rente-typische looptijd van minder dan één jaar (de rente kan dagelijks wijzigen), reden waarom de rekening-courant als vlottende activa is opgenomen op de balans.

De totale stand van uitgezette leningen per 31 december 2019 is € 1,2 miljoen. In 2019 is voor een bedrag van € 0,32 miljoen afgelost.

Overige vorderingen

De teruggave btw met betrekking tot het sportcomplex Westvliet werd in 7 termijnen, van 2013 t/m 2019, van de belastingdienst terug ontvangen. In 2019 is op deze vordering het restant van € 22.000 ontvangen.

Kapitaalverstrekkingen

Deelnemingen

De specificatie van het onderdeel deelnemingen is als volgt:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Aandelen NV Stedin	4.668	4.667
Aandelen Eneco Groep	0	0
Aandelen Dunea (voorheen Duinwaterleiding- bedrijf Z-H)	558	558
Aandelen NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	461	461
Aandelen Coördinatie Afvalverwijdering Zuid-Holland (CAZH)	0	5
Totaal	5.687	5.691

Bedragen x € 1.000

De gemeente is in bezit van 170.776 aandelen van Stedin Holding N.V. (voorheen Eneco Holding N.V.), 170.776 aandelen Eneco Groep (3,44% van het aandelenkapitaal), 231.593 aandelen Dunea en 203.190 aandelen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten. De gemeente was tevens voor 25% medeaandeelhouder in een samenwerkingsverband in afvalverwerking genaamd Coördinatie Afvalverwerking Zuid-Holland. Dit samenwerkingsverband is opgeheven. De boekwaarde van genoemde aandelen is gebaseerd op de oorspronkelijke verkrijgingswaarde.

Op 31 januari 2017 is Eneco Holding N.V. gesplitst in Eneco Groep (het energiebedrijf) en Stedin Groep (de netwerkgroep met de netbeheerder). Dit is gerealiseerd door alle aandelen die door Eneco Holding N.V. werden gehouden in het energiebedrijf als dividend in natura uit te keren aan de aandeelhouders van Eneco Holding N.V. De balanswaarde van de aandelen Eneco Groep is daarom nihil. Op 31 januari 2017 heeft -na splitsing- een naamswijziging plaatsgevonden van Eneco Holding N.V. naar Stedin Holding N.V. De balanswaarde van Stedin Holding N.V. is gelijk aan de balanswaarde van de voormalige Eneco Holding N.V.

De gemeente gaat de aandelen Eneco Groep (het energiebedrijf) in 2020 af stoten. De verkoopwaarde bedraagt 140 miljoen. De boekwaarde van deze aandelen is nihil.

Overige langlopende leningen (u/g)

Dit betreffen hypothecaire geldleningen die aan personeel zijn verstrekt. Per ultimo 2019 staat er nog 1 geldlening uit. De gemeente verstrekt sinds 2002 geen nieuwe hypothecaire geldleningen meer aan het eigen personeel.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

Voor het berekenen van de balanswaarden van de voorraden worden op de (boek)waarden van de grondexploitaties de gevormde verliesvoorziening(en) in mindering gebracht. In het kort ziet het verloop van de balanswaarden van de voorraden er als volgt uit.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Verlies- voorziening 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2019	Verlies- voorziening 31-12-2019	Balanswaarde 31-12-2019
Vlietvoorde	37.653	4.179	33.474	39.266	4.693	34.573
Leidschendam centrum	3.847	-	3.847	3.620	-	3.620
Klein Plaspoelpolder	441	17	424	744	-	744
Rijnlandlaan	131	243	-113	-579	0	-579
Totaal	42.071	4.439	37.631	43.051	4.693	38.358

Bedragen x € 1.000

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	43.051	42.071
Totaal	43.051	42.071

Bedragen x € 1.000

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop van de boekwaarden in 2019 het volgende overzicht worden weergegeven.

Verloop van de boekwaarden bouwgronden in exploitatie

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Investe- ringen	Opbreng- sten	Boekwaarde 31-12-2019
Vlietvoorde	37.653	1.613	0	39.266
Leidschendam centrum	3.847	0	227	3.620
Klein Plaspoelpolder	441	303	0	744
Rijnlandlaan	131	129	839	-579
Totaal	42.071	2.046	1.066	43.051

Bedragen x € 1.000

Geraamd eindresultaat grondexploitaties

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Saldo nog te realiseren prijs- stijging en rente	Geraamd eindresultaat (eindwaarde)
Vlietvoorde	39.266	17.500	52.978	905	4.693
Leidschendam centrum	3.620		3.620		0
Klein Plaspoelpolder	744	8.269	9.321	250	-58
Rijnlandlaan	-579	1.056	243	34	268
Totaal	43.051	26.825	66.162	1.189	4.903

Bedragen x € 1.000

Het resultaat van de grondexploitatie is sterk afhankelijk van de te realiseren verkoopprijzen van het te realiseren woningbouwprogramma. Deze verkoopprijzen zijn geschat door externe deskundigen. Omdat de ingeschatte verkoopprijzen prognoses betreffen en op dit moment niet met zekerheid zijn vast te stellen, is een bandbreedte waarneembaar.

Vlietvoorde

Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de boekwaarde per 31 december 2019 en de nog te realiseren inkomsten en uitgaven (volgens de 1e herziening grondexploitatie 2020) € 4,7 miljoen op 31 december 2025 de einddatum van het project.

Leidschendam centrum

De gemeente heeft een grondpositie in Leidschendam centrum. Uitgangspunt is dat de gemaakte kosten worden gedekt uit de grondverkoop in 2020 tot en met 2022. Eind 2022 sluit deze grondexploitatie.

Klein Plaspoelpolder

Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de boekwaarde per 31 december 2019 en de nog te realiseren inkomsten en uitgaven (volgens de 1e herziening grondexploitatie 2020) € 0,06 miljoen op 31 december 2025 de einddatum van het project.

De gemeentelijke grondexploitatie betreft de deelgebieden 2, 3B en 4. De ontwikkeling voor deellocatie 3b en 4 is voorlopig op een lager pitje gezet in afwachting van de resultaten naar het onderzoek bereikbaarheid Damcentrum.

Rijnlandlaan

Het resultaat van de grondexploitatie bedraagt op basis van de boekwaarde per 31 december 2019 en de nog te realiseren inkomsten en uitgaven (volgens de 1e herziening grondexploitatie 2020) € 0,27 miljoen op 31 december 2022 de einddatum van het project.

In de paragraaf grondbeleid wordt dieper ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen van de grondexploitaties. Hieronder volgt een verloop van de verliesvoorziening op grond van de 1e herziening 2020.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Vormen	Uitgaven	Vrijvallen	Boekwaarde 31-12-2019
Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan (in mindering op de boekwaarde)	243	0		243	0
Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan (opgenomen onder de passiva)	0	280		12	268
Totaal	243	280	-	255	268

Bedragen x € 1.000

De voorziening voor verlieslatende complexen mag maximaal voor de hoogte van de boekwaarde in mindering worden gebracht op de boekwaarde. Het restant wordt als voorziening gepresenteerd. Dat betekent dat de voorziening voor Rijnlandlaan eind 2019 in zijn geheel onder de voorzieningen (vaste passiva) wordt gepresenteerd.

Verloop van de verliesvoorziening in mindering op boekwaarde

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2018	Vormen	Uitgaven	Vrijvallen	Boekwaarde 31-12-2019
Voorziening grondexploitatie Vlietvoorde	4.179	539		25	4.693
Voorziening grondexploitatie Klein Plaspolder	17	85		102	0
Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan	243			243	0
Totaal	4.439	624	-	370	4.693

Bedragen x € 1.000

Voorziening grondexploitatie Vlietvoorde

De verliesvoorziening voor de grondexploitatie Vlietvoorde per 31 december 2019 is gebaseerd op de 1e herziening van de grondexploitatie in 2020. De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft een voorziening op eindwaarde van € 4,7 miljoen.

Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan

De verliesvoorziening voor de grondexploitatie Rijnlandlaan per 31 december 2019 is gebaseerd op de 1e herziening van de grondexploitatie in 2020. De gemeente houdt bij het treffen van de voorziening rekening met de verwachte toekomstige rentelasten en prijsstijgingen en treft een voorziening op eindwaarde van € 0,27 miljoen. Deze voorziening is conform BBV voorschriften volledig overgeheveld naar het balans onderdeel voorzieningen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarden onder aftrek van de oninbare bedragen en worden als volgt gespecificeerd.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	1.391	5.615
Vorderingen Rijksbelastingen	9.814	13.210
a. Totaal vorderingen op openbare lichamen	11.205	18.825
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.000	2.000
b. Totaal uitzettingen in 's Rijks schatkist	3.000	2.000
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	3.057	2.715
c. Totaal rekening-courantverhoudingen	3.057	2.715
Debiteuren algemeen (privaatrechtelijk)	1.651	2.023
Debiteuren gemeentelijke belastingen	1.063	1.700
Debiteuren Soza	6.456	6.530
Betaalde waarborgsommen	3	3
subtotaal debiteuren	9.172	10.256
Af: voorziening voor oninbare debiteuren	-1.833	-1.230
Af: terugbetaling i.v.m. 75% regeling BBZ/IOAW	0	-799
d. Totaal overige vorderingen	7.339	8.227
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	24.601	31.767

Bedragen x € 1.000

Vorderingen Rijksbelastingen

Deze post heeft hoofdzakelijk betrekking op een vordering op het BTW-Compensatiefonds, die ultimo juni 2020 wordt ontvangen.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met rente typische looptijd van < 1 jaar

Onder deze post wordt het schatkistbankieren verantwoord. De gemeente is verplicht om een overtollig banksaldo bij het Rijk te plaatsen, rekening houdend met het drempelbedrag.

Per balansdata 2018 was er € 2 miljoen euro uitgezet bij het Rijk, eind 2019 bedroeg het saldo € 3 miljoen. In onderstaande tabel is aangegeven welk bedrag de gemeente op de bankrekening had en welk drempelbedrag in acht genomen moet worden. Voor de bepaling van het bedrag dat de gemeente op dag-basis gemiddeld als banksaldo aanhoudt, wordt een negatief banksaldo niet meegerekend. Het normbedrag is niet overschreden.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren 2019					
(1)	Drempelbedrag	1.612			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag-basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.421	1.311	748	889
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	191	301	864	723
(3b) = (2) > 1	Overschrijding van het drempelbedrag				

Bedragen x € 1.000

Rekening-courantverhoudingen

Rekening-courant bestaat uit het direct opvraagbare rekening-courant saldo met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) bedraagt ad € 3,1 miljoen.

Debiteuren

De stand van de debiteuren betreft een momentopname. Sturing op invordering en debiteurenstanden is een continu proces binnen de gemeente en zal ook de komende jaren onder de aandacht blijven.

In onderstaande tabel is de stand en het verloop van de voorziening voor dubieuze debiteuren weergegeven.

Voorzieningen voor dubieuze debiteuren

Omschrijving	Stand per 31-12-2018	Toevoegingen	Verminderingen	Stand per 31-12-2019
Dubieuze debiteuren privaatrechtelijk en belastingen	458	160	129	489
Dubieuze debiteuren sociale zaken	772	1.064	491	1.344
Totaal	1.230	1.224	621	1.833

Bedragen x € 1.000

In 2019 is voor een totaal bedrag van € 652.000 oninbaar verklaard.

Overige vordering terugbetaling 75% regeling BBZ/IOAW

Op grond van de 75% regeling bij de BBZ was tot en met 2018 een aanpassing op de debiteurenpositie doorgevoerd. Eind 2019 zijn de regels omtrent deze verplichting gewijzigd. Het onderdeel leningen levensonderhoud € 623.000 valt op basis van deze nieuwe regels vrij doordat de gemeente de ontvangen baten niet meer voor 75% hoeft af te dragen aan het Rijk. Het onderdeel leningen bedrijfskapitaal BBZ € 185.000 is als een voorwaardelijke verplichting opgenomen onder de passiva.

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit banksaldi bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de ING. Per 31-12-2018 waren beide banksaldi positief. Per 31-12-2019 is het tegoed bij de ING-bank afgerond € 13.000. Het saldo bij de BNG bedraagt per 31-12-2019 € 1,8 miljoen negatief en is opgenomen onder de vlottende passiva.

Liquide middelen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
BNG bankrekeningen	0	1.747
ING bankrekeningen	13	11
Totaal	13	1.759

Bedragen x € 1.000

Het maximale krediet op de rekening-courant van de BNG bedraagt € 16 miljoen. Dit bestaat uit een kredietlimiet van € 10 miljoen en een intra-dag limiet van € 6 miljoen.

Overlopende activa

Onder de overlopende activa zijn opgenomen de door de gemeente nog te ontvangen c.q. vooruitbetaalde bedragen.

Overlopende activa

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel:		
- Overige Nederlandse overheidslichamen	415	355
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.	15.731	11.701
Totaal overlopende activa	16.146	12.057

Bedragen x € 1.000

Nog te ontvangen overheidsbijdrage

Omschrijving	Stand per 31-12-2018	Toevoe- gingen	Lasten	Vrijgeval- len bedragen	Stand per 31-12-2019
Provincie Zuid-Holland inzake Nazorg Nieuwstraat		10			10
Gem.Zoetermeer - ESF 2017 t/m 2019	355	50			405
Totaal	355	60	0	0	415

Bedragen x € 1.000

Overige overlopende activa

De overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen zijn eind 2019 € 15,7 miljoen. De belangrijkste posten die vallen onder de overige overlopende activa zijn onder andere:

- nog te ontvangen post aan verkoop grond € 0,7 miljoen
- nog te ontvangen exploitatietekort DSW van € 0,3 miljoen
- nog te ontvangen Sociaal deelfonds 2019 € 2,6 miljoen
- nog te ontvangen BBZ en BUIG € 2,1 miljoen
- vooruitbetaalde post aan diverse zorgaanbieders jeugdzorg in natura van in totaal € 1,1 miljoen
- vooruitbetaalde post aan Avalex in verband met de DVO bijdrage van € 1,4 miljoen
- gemeentelijke bijdrage Veiligheidsregio Haaglanden van € 2,9 miljoen
- gemeentelijke bijdrage omgevingsdienst Haaglanden van € 0,4 miljoen

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Reserves

Reserves worden onderscheiden in algemene reserves en bestemmingsreserves.

Het verloop van de reserves is in 2019 als volgt:

	Omschrijving	Stand per 31-12-2018	Resultaat- bestemming voorgaand boekjaar	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2019
	Algemene reserves					
1	Algemene reserve met bufferfunctie	10.797		2.776	-	13.573
2	Algemene reserve vrij besteedbaar	47.839	-1.695	1.030	7.581	39.593
	Totaal algemene reserves	58.636	-1.695	3.806	7.581	53.166
	Bestemmingsreserves					
3	Reserve stedelijke vernieuwing	197		180	-	377
4	Reserve dekking afschrijvingslasten	8.272		10.757	581	18.448
5	Reserve herwaardering activa	5.600		-	450	5.150
6	Reserve bereikbaar Stompwijk	24.310		-	7.463	16.847
7	Reserve Rietvink	4.275		-	4.275	-
8	Nazorg Rietvink	-		350	-	350
9	Reserve Verevening sociale woningbouw	-		-	-	-
	Totaal bestemmingsreserves	42.654	0	11.287	12.770	41.171
	Gerealiseerd resultaat 2018	-1.695	1.695			0
	Gerealiseerd resultaat 2019				4.129	-4.129
	Totaal	99.595	0	15.093	24.480	90.208

Bedragen x € 1.000

Het eigen vermogen is in 2019 met € 9,4 miljoen afgenomen. Onderstaand wordt puntsgewijs ingegaan op enkele belangrijke mutaties in de reserves.

Algemene reserve

Algemene reserve met bufferfunctie

De algemene reserve met bufferfunctie is bestemd voor het opvangen van financiële gevolgen van calamiteiten en risico's (exclusief die van grondexploitaties). De reserve vormt een belangrijk deel van de weerstandscapaciteit.

In 2019 is op basis van risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen € 2.776.000 gestort ten laste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve is onderdeel van de weerstandscapaciteit. Op deze reserve rusten geen claims, de middelen zijn vrij besteedbaar.

In 2019 is het negatieve jaarrekeningresultaat 2018 van € 1.695.000 aan deze reserve onttrokken. Verder hebben er diverse onttrekkingen plaatsgevonden ter dekking van incidentele lasten zoals, parkeerterrein Venestraat, herinrichting Nieuwstraat, project omgekeerd inzamelen, project de Heuvel, groot onderhoud speeltuin, subsidies duurzame maatregelen, verkeersmaatregelen Huygenkwartier en actieplan zelfstandig wonen. Daarnaast is er onder andere € 456.000 in deze reserve gestort vanuit de bestemmingsreserve de Rietvink, omdat het project de Rietvink minder duur is uitgevallen dan geraamd waardoor een deel van de bestemmingsreserve de Rietvink terug kan naar de algemene reserve.

Bestemmingsreserve

Reserve Stedelijke vernieuwing

Deze reserve is bestemd voor Stedelijke vernieuwing. Stedelijke vernieuwing is een programmatische aanpak die verbanden legt tussen verschillende beleidsterreinen (o.a. wonen, welzijn, duurzaamheid, ruimtelijke ontwikkeling en wijkgericht werken) om zo een impuls te geven aan de leefbaarheid in de wijken en buurten.

In 2019 is de verkoopopbrengst van de bouwkaai Dobbelaan 10 van € 180.000 aan de reserve toegevoegd.

Reserve dekking afschrijvingslasten

De reserve is voor de dekking van afschrijvingslasten van (geactiveerde) investeringen die in overeenstemming met de besluitvorming ten laste van éénmalige middelen komen

In 2019 is het project De Rietvink en het deelproject Stompwijkseweg afgerond. Ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten van deze projecten is vanuit de reserve de Rietvink en vanuit de reserve bereikbaarheid Stompwijk in totaal € 10.757.400 in de reserve dekking afschrijvingslasten gestort. Daarnaast is er ruim € 581.000 aan de reserve dekking afschrijvingslasten onttrekken ter dekking van jaarlijkse afschrijvingslasten van al eerder afgeronde projecten.

Reserve herwaardering activa

Deze reserve is ingesteld naar aanleiding van de stelselwijziging afschrijving activa. De afschrijving van de activa is in 2010 omgezet van een lineaire naar een annuïtaire afschrijving. Dit geeft na verloop van tijd hogere lasten die gedekt worden door deze reserve.

In 2019 is een bedrag van € 450.000 aan de reserve onttrokken voor de dekking van afschrijvingslasten.

Reserve Bereikbaarheid Stompwijk

De reserve is bestemd voor de dekking van de afschrijvingslasten die samenhangen met de investeringen in de renovatie van de Stompwijkseweg, de dr. Van Noortstraat en de aanleg van de Verbindingsweg.

In 2019 is het deelproject Stompwijkseweg afgerond. Ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten is aan deze reserve € 7.328.394 onttrokken en gestort in de reserve dekking afschrijvingslasten.

Reserve Rietvink

De reserve is bestemd voor de dekking van de afschrijvingslasten die samenhangen met de investeringen in het kader van het project de Rietvink.

Het project de Rietvink is in 2019 afgerond, waardoor het restant van deze reserve (€ 4.275.066) moet worden onttrokken. Er wordt € 3.429.006 gestort in de reserve dekking afschrijvingslasten om toekomstige afschrijvingslasten van het project de Rietvink te kunnen dekken. Daarnaast wordt er € 350.000 gestort in de reserve nazorg de Rietvink, omdat er naar verwachting in de toekomst nog lasten zullen volgen. Het resterende bedrag van de reserve de Rietvink wordt, na aftrek van rente tijdens de bouw, gestort in de algemene reserve vrij besteedbaar.

Nazorg Rietvink

Werkzaamheden die in het kader van nazorg nog plaats moeten vinden in het project Rietvink. Vanuit de reserve de Rietvink is € 350.000 in deze reserve gestort ter dekking van nagekomen lasten van het oorspronkelijke project de Rietvink.

Reserve Verevening sociale woningbouw

De reserve Verevening sociale woningbouw voor de financiële bijdragen en onttrekkingen in het kader van de realisatie van 30% sociale woningbouw. Indien in woningbouwplannen in Leidschendam-Voorburg minder dan 30% of geen sociale woningen zijn opgenomen, is de projectontwikkelaar verplicht een financiële bijdrage te storten in het vereveningsfonds. Wanneer de projectontwikkelaar juist meer dan 30% sociale woningen wenst te realiseren, dan ontvangt de projectontwikkelaar een bijdrage uit het fonds, mits het saldo van het fonds dit toelaat. In 2019 hebben zich geen ontwikkelingen voorgedaan die van invloed zijn geweest op deze reserve.

Emu-saldo (Europese Monetaire Unie)

In het bestuurlijk akkoord 'Beheersen EMU-saldo lokale overheid' is onder andere afgesproken dat in de begrotingen en de daarbij behorende jaarrekening van gemeenschappelijke regelingen, gemeenten en provincies het EMU-saldo wordt opgenomen. Hiermee wordt een goede informatievoorziening beoogd die essentieel is voor het op macroniveau monitoren en beheersen van het EMU-saldo en voor het onderhoud van het gemeente- en provinciefonds.

Voor een toelichting op de verschillen tussen begroting en realisatie, zie de financiële samenvatting bij de programma's en de toelichting op de balans.

Nr.	Omschrijving	Primitieve begroting	Begroting na wijzigingen	Realisatie
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-9.686	-12.224	-9.387
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	20.691	20.685	6.989
3.	Mutatie voorzieningen	404	213	2.149
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-9.419	5.841	726
5.	Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	-20.554	-38.537	-14.953

Bedragen x € 1.000

Vreemd vermogen

Voorzieningen

Voorzieningen worden onderscheiden in:

- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's die op balansdatum onzeker zijn;
- Voorzieningen ter egalisering van kosten;
- Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven;
- Voorzieningen voor middelen van derden.

Het verloop van de voorzieningen is in 2019 als volgt:

	Omschrijving	Stand per 31-12-2018	her- rubricering	Stand per 1-1-2019	Toevoe- gingen	Aanwen- dingen	Vrij- vallen	Stand per 31-12-2019
	Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's							
1	Voorziening ingegane pensioenen wethouders	2.633	-	2.633	217	193	-	2.656
2	Voorziening toekomstige pensioenen wethouder	723	-	723	283	-	-	1.006
3	Voorziening wachtgeld wethouders	-	-	-	461	-	-	461
4	Voorziening Klein Plaspoelpolder facilitair	291	-	291	92	42	-	341
5	Voorziening Rijnlandlaan (grondexploitatie)	0	-	-	280	-	12	268
	Voorziening zwerfafval	24	-24	-	-	-	-	-
	Totaal verplichtingen, verliezen en risico's	3.671	-24	3.647	1.333	235	12	4.732
	Voorziening ter egalisering van kosten							
6	Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	2.780	-	2.780	1.326	955	-	3.151
7	Voorziening nazorg Nieuwstraat	26	-	26	-	26	-	-
	Voorziening afkoopsommen grafonderhoud	767	-767	-	-	-	-	-
	Totaal voorziening ter egalisering van kosten	3.573	-767	2.806	1.326	981	-	3.151
	Voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangings-investeringen waarvoor een heffing wordt geheven							
	Voorziening riolering	2.607	-2.607	-	-	-	-	-
	Totaal voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen	2.607	-2.607	-	-	-	-	-
	Voorziening voor middelen van derden							
8	Voorziening afkoopsommen grafonderhoud	-	767	767	123	130	-	760
9	Voorziening zwerfafval	-	24	24	24	17	-	31
10	Voorziening riolering	-	2.607	2.607	298	-	-	2.905
11	Voorziening afval	-	0	-	420	-	-	420
	Totaal voorzieningen voor middelen van derden	-	3.398	3.398	865	147	-	4.117
	Totaal	9.851	-	9.851	3.523	1.362	12	12.000

Bedragen x € 1.000

Onderstaand wordt puntsgewijs ingegaan op enkele belangrijke mutaties in de voorzieningen:

A. Voorziening verplichtingen, verliezen, risico's

Voorziening ingegane pensioenen wethouders

De voorziening pensioenen wethouders is gevormd voor toekomstige pensioenverplichtingen aan gewezen wethouders, waarvan de pensioenaanspraak in eigen beheer wordt gehouden. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks bepaald aan de hand van actuariële berekeningen en is opgenomen tegen contante waarde. De berekeningen zijn gebaseerd op de actuele rekenrente en sterftetabel.

Er heeft in 2019 een extra storting in de voorziening plaatsgevonden. De omvang van de voorzieningen is bij alle gemeenten in 2019 t.o.v. 2018 gestegen. Dit heeft een aantal oorzaken, waarvan de extreem lage rekenrente (vastgesteld door DNB) de hoofdoorzaak is.

Voorziening toekomstige pensioenen wethouders

De Voorziening toekomstige pensioenen wethouders is ingesteld naar aanleiding van het afgelopen APPA-plan voor de wethouders. In het kader van de backservice verplichtingen is deze ondergebracht bij een verzekeraar onder de naam APPA-fonds (algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). De hoogte van de voorziening heeft betrekking op het deel dat nog niet door het fonds is gedekt.

Er heeft een extra storting in de voorziening plaatsgevonden. De omvang van de voorzieningen is bij alle gemeenten in 2019 t.o.v. 2018 gestegen. Dit heeft een aantal oorzaken, waarvan de extreem lage rekenrente (vastgesteld door DNB) de hoofdoorzaak is.

Voorziening wachtgeld wethouders

Deze voorziening dekt de verwachte kosten van ingegane wachtgeld van voormalig wethouders. Deze voorziening is in 2019 gevormd. De omvang van de voorziening per balansdatum is gebaseerd op de kosten van wachtgeld van 1 januari 2020 tot het einde van de wachtgeldperiode van 4 voormalig wethouders. Vanaf de balansdatum is de verplichting voor 1 wethouder nog 75 maanden en voor 3 wethouders nog 19 maanden. Uitgangspunt is het bedrag dat in 2019 aan deze voormalig wethouders is uitbetaald.

Voorziening Klein Plaspoelpolder facilitair

De Voorziening Klein Plaspoelpolder facilitair is gevormd naar aanleiding van de gebiedsontwikkeling Klein Plaspoelpolder waarbij een gedeelte van de plankosten gerelateerd aan de facilitaire deelgebieden vooralsnog niet kan worden verhaald.

Op basis van de 1e herziening grondexploitaties 2020 moet rekening gehouden worden met een verlies op de facilitaire deelgebieden van € 341.000 op eindwaarde.

Voorziening grondexploitatie Rijnlandlaan

Dekken van het verlies van deze grondexploitatie. De voorziening heeft een omvang ter grootte van het verlies op de einddatum (eindwaarde).

De BBV-regels luiden dat een voorziening moet worden gevormd ter grootte van het verlies van de grondexploitatie. Als de boekwaarde van die grondexploitatie groter is dan de omvang van de voorziening (het verlies op eindwaarde), dan wordt de voorziening gepresenteerd als waardecorrectie op de boekwaarde. Dat betekent dat de boekwaarde wordt verlaagd met de voorziening. Als de boekwaarde echter lager is dan de omvang van de voorziening (in dit geval is de boekwaarde negatief), dan wordt de voorziening aan de passiefzijde van de balans gepresenteerd voor het bedrag dat de voorziening de boekwaarde overschrijdt. Op basis van de 1e herziening grondexploitaties 2020 is de omvang van de verliesvoorziening (op eindwaarde) bepaald op € 268.000.

B. Voorziening ter egalisering van kosten

Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen is gevormd voor de toekomstige uitgaven voor groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen op basis van meerjarige onderhoudsprogramma's (MOP's).

In 2019 is een bedrag van € 1.325.395 in de voorziening gestort voor toekomstig groot onderhoud. Daarnaast is er ten laste van de voorziening € 954.751 besteed aan groot onderhoud gebouwen.

Voorziening onderhoud wegen

Op basis van een beleidsplan voor het onderhoud van wegen vinden stortingen en onttrekkingen binnen deze voorziening plaats. Voorziening onderhoud wegen start in 2020 zoals besloten is door de raad.

Voorziening Nazorg Nieuwstraat

De voorziening nazorg Nieuwstraat is gevormd voor onder andere de kosten van nazorg van de vervuilde ondergrond van de voormalige gasfabriek aan de Nieuwstraat en de grondwatermonitor Klaverweide. De uitgaven in 2019 zijn verrekend met de vooruit ontvangen subsidie bijdrage van de provincie.

C. Voorziening vervangingsinvesteringen

Voorziening riolering (investeringen)

Met ingang van 2019 hebben wij deze voorziening conform de huidige regelgeving toegevoegd aan de Voorziening Riolering (egalisatie)

D. Voorziening voor middelen van derden

Voorziening afkoopsommen grafonderhoud

De voorziening afkoopsommen grafonderhoud is gevormd om de toekomstige lasten te dekken van onderhoudswerkzaamheden aan graven, waarvan de eigenaar de onderhoudsplicht heeft overgedragen aan de gemeente door het betalen van een afkoopsom. Ontvangen afkoopsommen worden toegevoegd aan de voorziening en vallen in twintig jaar vrij ten gunste van de exploitatie van begraafplaatsen voor de dekking van de onderhoudskosten.

Voorziening zwerfafval

De voorziening zwerfafval is gevormd om een extra impuls te geven aan de gemeentelijke aanpak van zwerfafval. Jaarlijks ontvangt de gemeente van Nedvang een vergoeding voor extra aanpak van zwerfafval en wordt het saldo van baten (bijdrage Nedvang) en lasten (kosten aanpak zwerfafval) verrekend met de voorziening.

In 2019 heeft de gemeente niet alle ontvangen subsidie (€ 86.872) uitgegeven aan de aanpak zwerfafval. Daarom is in de voorziening een storting gedaan van € 23.872. Dit bedrag wordt de komende jaren alsnog besteed aan de aanpak zwerfafval. Ook heeft er een onttrekking aan de voorziening plaatsgevonden van € 16.755, dit om het saldo van de voorziening per 31-12-2019 op het juiste niveau te brengen.

Voorziening riolering (egalisatie)

De voorziening riolering (art. 44.2) is gevormd om in geval van nog niet uitgevoerd werk bij investeringen de onderbesteding op kapitaallasten te doteren aan de voorziening (artikel 44, lid 2 BBV). Deze voorziening wordt aangewend ter dekking van toekomstige extra kapitaallasten en/of voor (toekomstige) tekorten op het product Riolering.

In 2019 is een bedrag van € 585.147 toegevoegd als gevolg van een voordeel op kapitaallasten door een afwijking in het realisatietempo van de vervangingsinvesteringen. Daarnaast is een bedrag van € 287.487 onttrokken als gevolg van een nadeel op de riooluitgaven. Dit resulteert in een storting in de voorziening per saldo van € 297.660.

Voorziening afval (egalisatie)

De voorziening afval (art. 44.2) is gevormd om in geval van onder- of overbesteding op de geraamde afval-uitgaven, waarvoor via het afvalstoffentarief inkomsten zijn verworven, het resultaat tussen afval-inkomsten en –uitgaven in te storten of te onttrekken aan de voorziening.

In 2019 is een bedrag van € 420.000 in de voorziening gestort en betreft een bedrag van € 400.000 dat gereserveerd is voor het project Het Nieuwe Inzamelen (HNI). De storting van € 20.000 is het gevolg van een onderbesteding op het product Afval.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer:

Tot de vaste schulden behoren de opgenomen langlopende geldleningen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer en de waarborgsommen. Het verloop en de opbouw van de langlopende schulden is als volgt:

Omschrijving	Stand per 31-12-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	Vervroegde aflossingen	Overige verminderingen	Stand per 31-12-2019
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	132.856	43.500	41.198			135.158
Overige binnenlandse sectoren	0					0
VOF L'dam centrum	3.820					3.820
Waarborgsommen		28	7			21
Totaal	136.676	43.528	41.205	0	0	138.999

Bedragen x € 1.000

Onderhandse leningen van binnenlandse banken

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de leningenportefeuille langlopende geldleningen in 2019 weergegeven. In 2019 zijn 4 langlopende leningen aangetrokken. Het betrof drie leningen voor een totaalbedrag van € 28,5 miljoen aangetrokken voor de projectfinanciering van Vlietvoorde € 21,5 miljoen waarvan betrof de herfinanciering van een projectlening die in 2019 is afgelost.

Daarnaast is ten behoeve van de totaalfinanciering een lening van € 15 mln. aangetrokken in verband met de afloop van een bestaande lening. De in 2019 aangetrokken leningen zijn aangetrokken met een korte looptijd van iets langer dan 1 jaar. Vanaf oktober 2019 zijn geen nieuwe langlopende geldleningen aangetrokken.

VOF Leidschendam Centrum

De gemeente heeft gronden in het gebied Leidschendam Damcentrum verworven. De VOF Leidschendam Centrum (waar de gemeente voor 50% in deelneemt) heeft deze aankopen gefinancierd. Ook heeft de VOF in opdracht van de gemeente deze gronden gedeeltelijk bouwrijp gemaakt, deze uitgaven heeft de VOF voorgefinancierd.

De voorfinancieringen door de VOF zijn een renteloze lening aan de gemeente. De gemeente lost deze lening af bij verkoop van de gronden aan de VOF.

Waarborgsommen

De waarborgsommen worden met ingang van de jaarrekening 2019 conform de BBV voorschriften opgenomen onder de vaste schulden (voorheen vlottende passiva, overige schulden).

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar:

Deze netto-vlottende schulden worden als volgt gespecificeerd:

Omschrijving	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2018
Overige kasgeldleningen	23.000	15.000
a. Totaal overige kasgeldleningen	23.000	15.000
Banksaldi	1.825	0
b. Totaal banksaldi	1.825	0
Crediteuren algemeen	7.567	12.142
Kortlopende schulden aan publiekrechtelijke lichamen	4.907	0
Overige kortlopende schulden	3.045	2.969
c. Totaal overige schulden	15.519	15.111
Totaal	40.345	30.111

Bedragen x € 1.000

Overige kasgeldleningen

De stand van de aangetrokken kasgeldleningen per 31 december 2019 is € 23 miljoen (ultimo 2018 € 15 miljoen). Het gaat om twee kasgeldleningen. De eerst aangetrokken lening heeft een looptijd van 2 december 2019 tot 3 februari 2020 met een rente van 0,30% negatief. De laatst aangetrokken lening heeft een looptijd van 24 december 2019 tot 3 februari 2020 met een rente van 0,04% negatief.

Banksaldi

De banksaldi bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de ING waren eind 2018 beide positief en opgenomen onder vlottende activa. Per 31-12-2019 is het tegoed bij de ING-bank afgerond € 13.000 en staat eind 2019 wederom bij de vlottende activa. Het saldo bij de BNG bedraagt per 31-12-2019 € 1,8 miljoen negatief en is vermeld onder de vlottende passiva.

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2018
BNG bankrekeningen	1.825	0
ING bankrekeningen	0	0
Totaal	1.825	0

Bedragen x € 1.000

Crediteuren algemeen / kortlopende schulden aan publiekrechtelijke lichamen

Deze post betreft de nog te betalen facturen per 31 december 2019. Voor crediteuren algemeen ad € 7,6 miljoen per 31 december 2019, staat per 1 maart 2020 nog een bedrag open van € 51.485.

Overige kortlopende schulden

Per 31 december 2018 zijn in deze post opgenomen de waarborgsommen van derden ad € 28.000 en de nog af te dragen loonheffing over december 2018 van € 2.941.000. Per 31 december 2019 bestaat deze post uit de nog af te dragen loonheffing over december 2019 van € 3.045.000; de waarborgsommen zijn verantwoord onder de vaste schulden.

Overlopende passiva

Omschrijving	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2018
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	12.436	13.771
b. De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:		
- Het Rijk	15	3.242
- Overige Nederlandse overheidslichamen	2.966	2.663
c. Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen	1.186	496
AF: terugbetaling i.v.m. 75% regeling BBZ/IOAW	0	-799
Totaal overlopende passiva	16.602	19.374

Bedragen x € 1.000

Dit betreffen de door de gemeente verschuldigde (€ 12,4 miljoen) en vooruit ontvangen bedragen (€ 4,1 miljoen) per 31 december 2019.

a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot uitbetaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

De belangrijkste verplichtingen hebben voor € 5,9 betrekking op gebied van jeugd, € 1,5 miljoen met betrekking tot uitkeringen voor gemeente Wassenaar en Voorschoten, € 0,5 miljoen inzake Wmo, € 0,4 miljoen in verband met de aanleg van 2 sportvelden, € 0,3 miljoen inzake regiotaxi en € 0,3 miljoen inzake Ooievaarspas.

b. Vooruit ontvangen overheidsbijdragen

Conform het BBV artikel 52a lid 1 wordt in de onderstaande tabel het verloop per uitkering met een specifiek bestedingsdoel weergegeven. De gemeente heeft van overheidsinstellingen bijdragen ontvangen voor de uitvoering van specifieke taken. Zolang de gemeente die taak nog niet (volledig) heeft uitgevoerd, blijft (een deel van) de ontvangen bijdrage als vooruit ontvangen verantwoord. Voor de opgenomen lasten heeft de gemeente de corresponderende taak uitgevoerd.

c. Overige vooruit ontvangen bedragen

Dit betreft onder andere € 0,4 miljoen kostenverhaal Klein Plaspoelpolder, Billiton locatie.

Terugbetaling i.v.m. 75% regeling BBZ/IOAW

Op grond van de 75% regeling bij de BBZ was tot en met 2018 een aanpassing op de Nog te betalen kosten doorgevoerd. Eind 2019 zijn de regels omtrent deze terugbetaling gewijzigd. Het onderdeel leningen levensonderhoud ad € 623.000 hoeft niet meer voor 75% te worden afgedragen aan het rijk. Dit bedrag is als incidentele bate vrijgefallen in de exploitatie. Het onderdeel leningen bedrijfskapitaal BBZ ad € 185.000 is als voorwaardelijke verplichting opgenomen onder de verplichtingen (zie a.)

Omschrijving	Stand per 31-12-2018	Toevoe- gingen	Lasten	Stand per 31-12-2019
Onderwijsachterstandenbeleid	-62	1.264	1238	-36
Geluidsanering Laan van NOI	3.235	926	4.181	-21
Duin Horst en Weide	2.425	200	0	2.625
MRDH - Fietspad Mgr. v. Steelaan	40	18		58
Fietsroute Weigelia	175			175
Duurzaam Veilig project Rembrandtlaan	23		23	0
Project doorontwikkeling nazorgaanpak	20	64	44	40
Veilig wonen	50		50	0
MRDH - Zuidvleugel		21	8	13
Prov.ZH - Park Hoekenburgh		15		15
Prov.ZH - Erfgoedlijn; dagboeken van Reuvens		20		20
Min.Infra - Geluidsanering Populierendr.		31		31
MRDH - Project Aquathermie		59		59
Totaal	5.905	2.619	5.544	2.981

Bedragen x € 1.000

Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)

Doel van Onderwijsachterstandenbeleid is het ontwikkelen van beleid gericht op het voorkomen en bestrijden van onderwijsachterstanden van kinderen. Jaarlijks verstrekt het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een subsidie, in 2019 is dat 2019 € 1.238.000 inclusief aanvullen en daarnaast een aanvulling van € 26.000 over 2018. De uitvoeringslasten waren € 1.238.000.

Geluidsanering Laan van NOI

Doel van het project 'Geluidsanering Laan van NOI' is, het beperken van de geluidsbelasting vanwege de spoorlijn Den Haag-Leiden bij 274 woningen door de aanleg van raildempers en de bouw van twee geluidschermen en incidenteel aanvullende gevelmaatregelen. In het kader van de subsidieregeling Sanering Verkeerslawaaï verstrekt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een bedrag van € 5.638.500 en Haaglanden/MRDH een bedrag van € 69.234. De laatste werkzaamheden worden in 2020 (Q1) afgerond.

Duin Horst en Weide

Doel van het project 'Duin Horst en Weide' is, het waarborgen van de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische authenticiteit van het gebied; het versterken van de vitaliteit en het vergroten van de beleefbaarheid in de Duin Horst & Weide. In het kader van de subsidieregeling "Gebiedsprogramma's groen Zuid-Holland 2016" verstrekt de provincie Zuid-Holland een subsidie van € 2.400.000. De projecten lopen tot en met 2022.

De gemeente Leidschendam-Voorburg treedt namens de Landschapstafel als penvoerder ("penningmeester") op voor de subsidieverantwoording aan de Provincie en de bevoorschotting en afrekening van de provinciale subsidie naar de andere samenwerkende partners (diverse gemeenten, DUNEA en Hoogheemraadschap van Rijnland).

MRDH - Fietspad Mgr.v. Steenlaan

Doel van het project 'Duurzaam Veilig Project Steelaan' is het bevorderen van het fiets- en openbaar vervoer gebruik en het verbeteren van de veiligheid. De fietspaden aan de Monseigneur van Steelaan worden dan middels het project verbreed en geasfalteerd. In het kader van de Subsidieverordening mobiliteitsfonds Haaglanden 2005 verstrekt de MRDH een vast subsidiebedrag van € 40.000. Het project wordt samen met het project rioolvervanging Strabolaan uitgevoerd in 2020 t/m 2021.

Fietsroute Weigelia

Doel van het VVP - project is het bevorderen van een veilige fietsverbinding als schakel in het netwerk hoofd fietsroutes door middel van een vrij liggend fietspad. Door de overgang van Stadsgewest Haaglanden naar de MRDH als subsidieverstrekker, is in een vroeg stadium een voorschot van € 175.000 ontvangen.

Duurzaam Veilig project Rembrandtlaan

Doel van het project 'Duurzaam Veilig project Rembrandtlaan' is het verkeersveiliger inrichten van de Rembrandtlaan, door (1) het aanleggen van vrij liggende fietspaden op de Rembrandtlaan en (2) de Rembrandtlaan inrichten als een schoolzone met verhoogde fiets- en voetgangersoversteekplaatsen, drempels en bijhorende bebording. In het kader van de Subsidieverordening mobiliteitsfonds Haaglanden 2005 verstrekt de MRDH een vaste subsidie van € 46.500. Het project wordt samen met het project rioolvervanging Strabolaan uitgevoerd in 2020 t/m 2021.

Project doorontwikkeling nazorgaanpak

Het project richt zich op de re-integratie van justitiabelen binnen de gemeente Leidschendam-Voorburg. De vraagstukken binnen het project zien toe op de nazorg van deze groep. De focus wordt gelegd op twee actielijnen, te weten de persoonlijke aanpak in nazorgtrajecten en alternatieve maatregelen omtrent recidiverisico. De bijdrage wordt verstrekt door het Ministerie van Justitie en Veiligheid, Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, Directie Sanctietoepassing en Jeugd en is op 11 december 2018 toegekend. De totale bijdrage is € 100.000 en het project loopt tot en met 2020. In 2019 is er extra ingezet op casemanagement, zodat de deelname aan nazorgtrajecten wordt vergroot. Een deel van de voor 2019 geplande werkzaamheden zullen in 2020 plaatsvinden, hiertoe wordt een deel van het budget overgeheveld.

Veilig wonen

Doel van het Project Veilig Wonen is een bijdragen te leveren aan sociale veiligheid in en rond woningen, wooncomplexen, buurten en wijken. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft in 2018 een subsidie verstrekt van € 50.000. De uitvoeringskosten waren € 19.000 en het restantbedrag is teruggestort naar het ministerie.

MRDH - Zuidvleugel

Doel van het project is dat de VRI's worden aangesloten op het netwerkmanagementsysteem van de verkeerscentrale Zuidvleugel. Dit heeft inmiddels plaatsgevonden. Een deel van de subsidie is bestemd voor het onderhoud van deze verbinding.

Provincie Zuid-Holland - Park Hoekenburgh

Doel van het project is het realiseren van een aanlegplaats met een cultuurhistorische informatiedrager op een unieke locatie bij Park Hoekenburgh in Voorburg. De aanlegplaats zal het recreatief potentieel en de Romeinse identiteit van de locatie versterken. De komende jaren investeert de gemeente in het beter zichtbaar en beleefbaar maken van de Romeinse geschiedenis van het gebied. De totale kosten van het project zijn geraamd op € 50.000. De gemeente investeert zelf € 25.000 in het project. Daarnaast doet de gemeente een beroep op de provincie, om de gedeelde ambitie voor deze unieke locatie te helpen realiseren. Vanuit het "Maatregelenpakket Erfgoedlijnen 2017" heeft de gemeente een subsidiebijdrage ontvangen van € 25.000 van de provincie Zuid-Holland.

Provincie Zuid-Holland - Erfgoedlijn; dagboeken van Reuvens

Doel van het project is om forum Hadriani bekendheid te verkrijgen bij het grote publiek. Momenteel wordt gewerkt aan de planontwikkeling forum Hadriani en de digitale ontsluiting voor een breed publiek in het kader van het project Romeinen langs de Vliet. In 2018 initieerde de gemeente i.s.m. de provincie Zuid-Holland het Corbulo festival. Het toegankelijk maken van de dagboeken van Reuvens en de hierop volgende rondreizende tentoonstelling sluit direct aan op de plannen van de gemeente om de Romeinse geschiedenis leefbaar te maken. Voor dit project heeft de provincie Zuid-Holland een subsidie beschikbaar gesteld van € 28.000.

Geluidsanering Populierendreef in Voorburg

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft een bijdrage van € 31.550 verstrekt om een geluidssaneringsprogramma op te stellen voor 80 woningen aan de Populierendreef 1 – 319 in Voorburg. De voorbereidende werkzaamheden worden in 2020 afgerond.

MRDH - Project Aquathermie

De ambitie van de gemeente is dat de Mall of the Netherlands het duurzaamste winkelcentrum van Nederland wordt. In samenwerking met Unibail Rodamco en Dunea wordt gewerkt aan het realiseren van een proof of concept installatie "energie uit rivierwater" bij de Mall of the Netherlands. Daarnaast worden de leidingen in de omgevingen verzwaaard en de projecten rondom Aquathermie opgeschaald. Voor het gehele project zijn de kosten geraamd op € 451.000. In het kader van een meer groene economie heeft de MRDH een subsidie beschikbaar gesteld van € 100.000 voor dit project. Het onbestede deel van de subsidie wordt in 2020 ingezet om de werkzaamheden te kunnen afronden.

Niet uit de balans blijvende bedragen

A. Gewaarborgde geldleningen

De gemeente staat garant voor de tijdige betaling van rente en aflossing van geldleningen van instellingen en particuliere huiseigenaren in het kader van de stimulering van het eigen woningbezit. Het totaal van deze garantstelling is niet in het balans totaal begrepen maar afzonderlijk weergegeven. Aangezien de gemeente een risico loopt en verplicht kan worden achterstallige vorderingen te voldoen is het totaalbedrag van de garantstelling vermeld. In het verslagjaar heeft de gemeente geen bedragen behoeven te betalen in het kader van borg- en garantstellingen.

De volgende groepen van gewaarborgde leningen zijn te onderscheiden:

- geldleningen aan diverse instellingen;
- geldleningen aan particulieren (bevordering eigen woningbezit);
- geldleningen aan instellingen met een waarborg bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (niet uit de balans blijvende garanties).

Geldleningen aan instellingen: borgstelling door de gemeente

Per 31 december 2019 bedraagt de garantstelling verstrekt aan diverse instellingen € 25,6 miljoen (per 31 december 2018 was dit € 26,9 miljoen). Ten opzichte van 2018 is dit een verlaging van het risico met € 1,3 miljoen. De gemeente verstrekt conform het Treasurystatuut geen nieuwe garanties aan instellingen. Eventuele nieuwe garanties worden alleen nog verstrekt onder het regime van het WSW.

Binnen het totaalbedrag is opgenomen de borgstelling voor de VOF Leidschendam Centrum. De BNG heeft een kredietfaciliteit verstrekt aan de VOF Leidschendam Centrum waar de gemeente in deelneemt. De hoofdsom van de faciliteit bedraagt € 24 miljoen. De VOF heeft per 31 december 2019 binnen deze faciliteit een langlopende fixe lening van € 10 miljoen opgenomen alsmede € 3,5 miljoen rekening-courant krediet (op 31 december 2018 was aan leningen en rekening-courant krediet € 13,4 miljoen opgenomen). De VOF heeft deze kredieten opgenomen om onder meer de voor de gemeente voorgesloten gelden voor grondverwervingen en bouwrijp maken te financieren.

De VOF is primair aansprakelijk jegens de bank. In het geval de VOF in gebreke zou blijven, zijn de vennoten aanspreekbaar. In beginsel ieder voor 50%, maar beide vennoten zijn tevens wettelijk hoofdelijk aansprakelijk. Dit betekent in het uiterste geval dat als (direct of indirect) geen verhaal mogelijk is op de andere partner in de VOF (Schouten de Jong/Bouwfonds), de gemeente volledig (100%) voor de hoofdsom van maximaal € 24 miljoen en eventuele andere schulden van de VOF aansprakelijk kan worden gesteld. Bezittingen en vorderingen van de VOF komen hierop in mindering.

Geldleningen aan particulieren

Vanaf 1 januari 1995 is de verstrekking van nieuwe gemeentegaranties aan particulieren voor hypothecaire geldleningen inzake de aankoop van een eigen huis overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen te Zoetermeer. De voormalige gemeente Leidschendam heeft de tot en met 1994 verstrekte gemeentegaranties overgedragen, hiermee heeft zij haar risico afgekocht.

De verstrekte gemeentegaranties waarvoor de voormalige gemeente Voorburg borg stond, zijn niet overgedragen. De gemeente Leidschendam-Voorburg blijft voor deze garanties eigen risico dragen, met dien verstande dat een eventueel verlies voor 50% kan worden verhaald op het Rijk.

Voor het eigen woningbezit van de voormalige gemeente Voorburg bedraagt de garantstelling per 31 december 2018 totaal € 1,32 miljoen (per 31 december 2017 € 3,15 miljoen). Door late aanlevering van gegevens door de hypotheeknemers betreft het hier de stand per 31 december 2018. De jaarlijkse aflossingen op de geldleningen verminderen het bedrag waarvoor de gemeente garant staat.

Geldleningen aan instellingen met WSW borgstelling

In 1995 heeft de gemeente besloten tot samenwerking met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Nieuw verstrekte geldleningen worden vanaf dat moment door het WSW gewaarborgd. Het WSW kent een driedelige zekerheidsstructuur. De primaire zekerheid bestaat uit de soliditeit van de deelnemende toegelaten instellingen. Ten tweede biedt het vermogen van het WSW zelf zekerheid. De gemeente vervult, samen met het Rijk (elk voor 50%) een tertiaire achtervangfunctie.

Het totaal openstaand bedrag van de uitstaande geldleningen WSW bedraagt per 31 december 2019 € 468 miljoen, waarvan € 234 miljoen door de gemeente gewaarborgd. Per 31 december 2018 was dit respectievelijk € 476 miljoen en € 237 miljoen.

B. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De commissie BBV beveelt aan om meerjarige inkoopcontracten, die moeten voldoen aan Europese aanbestedingsregels maar dat niet doen, voor het volledige bedrag waarover het contract is gesloten op te nemen in de jaarrekening bij de “niet uit de balans blijkende verplichtingen”. Daarnaast moeten in ieder geval meerjarige inkoopcontracten van materieel belang in de toelichting op de jaarrekening bij de “niet uit de balans blijkende verplichtingen” zijn opgenomen. In deze jaarrekening zijn alle Europees aanbestede inkoopcontracten die doorlopen na 2019 opgenomen. Het overzicht is hierin ten opzichte van 2018 veranderd omdat er vanaf 2019 geen raamovereenkomsten worden opgenomen in het overzicht.

Alle Europees aanbestede inkoopcontracten die in 2019 of eerder zijn aanbesteed en waarvan de verplichtingen in 2020 (en verder) doorlopen worden hierna vermeld:

Werkzaamheden	Bedrijf	Soort aanbesteding	Totaal bedrag verplichting	Bedrag 2020	Start-datum	Eind-datum
Groot onderhoud Nieuwstraat, Venestraat en Damhouderstraat	KWS Infra	Nationale openbare aanbesteding	€ 5.940.000	€ 5.466.250	11-3-2019	31-12-2020
IKC de Tol	SMT Bouw	Nationale openbare aanbesteding	€ 4.626.841	€ 5.257.550	21-1-2019	
Exploitatie sportcomplexen	Sportfondsen Leidschendam-Voorburg BV	Niet openbare Europese aanbesteding	€ 4.970.251	€ 2.746.618	1-1-2015	31-12-2024
Bouw- en woonrijp maken winkelcentrum Leidsenhage	Sagro	Europese aanbesteding	€ 3.811.339	€ 1.342.816	3-8-2017	1-11-2020
Totaal			€ 14.813.234			

C. Risico's en claims

Het (maximale) financieel risico van € 300.000, in het kader van de lopende gerechtelijke onteigeningsprocedure, waarbij de gemeente grond van de besloten vennootschap HSW Vastgoed BV te Stompwijk onteigend heeft kan gedekt worden uit het beschikbare krediet (onderdeel onvoorzien) voor het project Bereikbaar Stompwijk.

Een vonnis in deze zaak wordt, in verband met de Corona crisis, niet eerder verwacht dan in het derde kwartaal van 2020.

Gebeurtenissen na balansdatum

Coronacrisis

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Op 9 april 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met een voorstel over de uitvoering van een steunmaatregelenpakket coronacrisis. Verder zijn er aanvullende afspraken gemaakt over het tussentijds informeren van de gemeenteraad en de verantwoording van het gevoerde beleid.

Verkoop aandelen Eneco

De gemeenteraad heeft eind 2017 het principebesluit genomen de aandelen in Eneco, die de gemeente in bezit had, te verkopen. Op 25 november 2019 heeft de aandeelhouderscommissie van Eneco bekend gemaakt dat zij een principeakkoord had bereikt over de verkoop van de aandelen van Eneco. Eind december 2019 heeft het college besloten tot de definitieve verkoop van de aandelen. Op 25 maart 2020 heeft de gemeente een bedrag van € 139.829.714,25 ontvangen. De gemeente verwacht nog een relatief gering bedrag als aanvullende uitkering; de hoogte hiervan wordt pas bekend als alle advieskosten, die Eneco gemaakt heeft, zijn verrekend. De gemeente heeft de verkoop van de aandelen niet verwerkt in de jaarrekening 2019, omdat pas eind februari 2020 duidelijk is geworden dat ook de andere aandeelhouders van Eneco bereid waren om de aandelen te verkopen en daardoor toen de verkoop pas formeel kon worden afgerond.

3.6 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SISA-Bijlage)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 6 maart 2020								
BZK	C1	Regeling Reductie Energiegebruik	Totaal ontvangen beschikking	Projectnaam/ nummer	Besteding (jaar T)	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (JA/NEE)	Besteding (Jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministerie.	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 01	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 02	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 03	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 04	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1 / 06
			1 € 214.676	2019-000624781	€ 0	Ja		€ 0
			Kopie projectnaam/ nummer	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee			
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1 / 07	Aard controle R Indicatornummer: C1 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1 / 09			
			1 2019-000624781	Project nog niet gestart	Nee			
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03			
			€ 733.571	€ 257.500	€ 330.044			
			Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen			
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07		
			1					
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 15.941	€ 208.000	€ 0	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid.		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		
			1					

lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaa	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerverk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
		Subsidieregeling sanering verkeerslawaa						
		Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)						
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
		1	lenM/BSK-2017/263785	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 135.522
		2	lenW/BSK-2018/143243	€ 4.010.169	€ 0	€ 0	€ 553.760	€ 0
		Kopie beschikingsnummer	Cumulative bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulative overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulative Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Cumulative Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
		1	lenM/BSK-2017/263785	€ 0	€ 21.660	€ 638.531	€ 24.616	Nee
		2	lenW/BSK-2018/143243	€ 4.563.929	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 24.817.938	€ 761.495	€ 1.667.402	€ 22.800	€ 167.945	€ 0
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 249.067	€ 16.977	€ 0	€ 264.682	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 143.774	€ 123.125	€ 20.580	€ 168.041	€ 74.768	€ 0
		Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
		Gemeenten						
			Aard controle R Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
		1	€ 435.591	1.1 Onroerende zaken - Nieuwbouw	€ 538.525	€ 538.525	€ 0	€ 0
		2		2.1 Roerende zaken - Aankoop	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		3		3.1 Overige kosten - Mengpercentage	€ 7.473	€ 0	€ 0	€ 7.473
		Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11	
		1	1.1 Onroerende zaken - Nieuwbouw	538525	123,63%		€ 110.407	
		2	2.1 Roerende zaken - Aankoop		0,00%			
		3	3.1 Overige kosten - Mengpercentage	7473	1,72%			

3.7 Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

		Begroot Lasten	Begroot Baten	Begroot Saldo	Realisatie Lasten	Realisatie Baten	Realisatie Saldo
T01	Bestuur	-3.207	0	-3.207	-4.017	20	-3.996
T02	Burgerzaken	-3.738	1.281	-2.457	-3.760	1.130	-2.630
T03	Beheer ov. gebouwen en gronden	-1.998	1.778	-219	-2.196	1.922	-275
T04	Overhead	-29.710	50	-29.660	-29.189	410	-28.779
T05	Treasury	239	4.942	5.181	-24	5.675	5.651
T010	Mutaties reserves	-12.210	17.465	5.255	-15.093	20.351	5.257
T09	Vennootschapsbelasting	0	0	0	-131	0	-131
T061	OZB Woningen	-250	8.582	8.332	-266	8.356	8.090
T062	OZB Niet-woningen	-106	2.903	2.797	-81	3.032	2.951
T063	Parkeerbelasting	-66	235	169	-66	260	194
T064	Belastingen overig	-423	776	353	-323	780	456
T07	Algemene en overige uitkeringen	0	108.082	108.082	0	111.495	111.495
T08	Overige baten en lasten	-50	0	-50	-68	65	-3
T11	Crisisbeheersing en brandweer	-5.815	0	-5.815	-5.639	0	-5.639
T12	Openbare orde en veiligheid	-2.103	124	-1.979	-2.014	145	-1.869
T21	Verkeer en Vervoer	-8.343	846	-7.496	-7.897	1.089	-6.807
T22	Parkeren	-443	38	-406	-392	44	-348
T23	Recreatieve havens	-55	9	-46	-4	1	-3
T25	Openbaar vervoer	-32	0	-32	-47	0	-47
T31	Economische ontwikkeling	-747	27	-720	-595	32	-563
T32	Fysiek bedrijfsinfrastructuur	-3.314	3.192	-122	-2.604	2.548	-56
T33	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	-239	76	-163	-238	63	-176
T34	Economische promotie	-498	147	-351	-407	151	-256
T41	Openbaar basisonderwijs	11	0	11	0	0	0
T42	Onderwijshuisvesting	-3.664	38	-3.626	-3.527	17	-3.509
T43	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-3.810	1.626	-2.185	-3.711	1.634	-2.077
T51	Sportbeleid en activering	-1.018	0	-1.018	-1.039	0	-1.039
T52	Sportaccommodaties	-5.048	1.922	-3.126	-5.068	1.895	-3.173
T53	Cultuurpres.,productie&participatie	-614	89	-526	-617	109	-508
T54	Musea	-648	49	-599	-672	58	-615
T55	Cultureel erfgoed	-453	0	-453	-417	0	-416
T56	Media	-2.017	262	-1.756	-2.015	260	-1.755
T57	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-8.690	2.343	-6.347	-6.930	562	-6.368
T61	Samenkracht en burgerparticipatie	-10.245	1.238	-9.007	-10.106	1.444	-8.662
T62	Wijkteams	-1.699	0	-1.699	-1.790	0	-1.790
T63	Inkomensregelingen	-36.024	28.475	-7.550	-36.609	29.121	-7.487
T64	Begeleide participatie	-3.714	96	-3.618	-3.712	83	-3.629
T65	Arbeidsparticipatie	-4.801	449	-4.352	-4.546	339	-4.206
T66	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-1.679	5	-1.673	-2.050	4	-2.046
T671	Maatwerk dienstverlening 18+	-9.368	369	-8.998	-9.980	475	-9.505
T672	Maatwerk dienstverlening 18-	-18.790	0	-18.790	-21.717	0	-21.717
T681	Geëscaleerde zorg 18+	-378	0	-378	-489	3	-487
T682	Geëscaleerde zorg 18-	-2.214	0	-2.214	-2.401	0	-2.401
T71	Volksgezondheid	-2.440	0	-2.440	-2.441	74	-2.367
T72	Riolering	-3.792	5.621	1.830	-3.861	5.416	1.555
T73	Afval	-9.828	12.004	2.176	-9.703	11.891	2.188
T74	Milieubeheer	-6.798	4.510	-2.288	-6.283	4.221	-2.062
T75	Begraafplaatsen en crematoria	-871	1.001	130	-841	1.050	209
T81	Ruimtelijke ordening	-3.782	392	-3.390	-3.211	399	-2.813
T82	Grondexploitatie (niet bedr.terrein)	-6.821	6.805	-15	-3.740	3.168	-572
T83	Wonen en bouwen	-4.164	1.652	-2.513	-3.291	1.896	-1.395
Saldo van lasten en baten		-226.467	219.498	-6.970	-225.816	221.686	-4.129

Bedragen x € 1.000

3.8 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet Normering Topinkomens (WNT) verplicht tot openbaarmaking van de bezoldiging van de zogenaamde "topfunctionarissen". "Topfunctionarissen" zijn diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie en in de WNT als zodanig zijn aangemerkt.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT is van toepassing op de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het voor de gemeente toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000 bij een voltijds dienstverband. Dit is het algemeen bezoldigingsmaximum. Bij een dienstverband korter dan een jaar wordt deze norm omgerekend naar de periode waarin de functionaris in dienst is geweest.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2019:			
bedragen x € 1	A. van Mazijk	M.R. Gorsse	G.A. van Egmond
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris (waarnemend) / programmadirecteur	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	16-9-2019 t/m 31-12-2019	1-1 t/m 31-12-2019	1-1 t/m 31-12-2019
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1 fte	1 fte	1 fte
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja
Bezoldiging 2019			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 36.656	€ 116.383	€ 106.664
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 5.791	€ 19.653	€ 18.034
Subtotaal	€ 42.447	€ 136.036	€ 124.698
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 56.871	€ 194.000	€ 194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging in 2019	€ 42.447	€ 136.036	€ 124.698
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

bedragen x € 1	B.J.D. Huykman	M.R. Gorsse	G.A. van Egmond
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris (waarnemend)	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1-1 t/m 31-08-2018	20-8 t/m 31-12-2018	1-1 t/m 31- 12-2018
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1 fte	1 fte	1 fte
Dienstbetrekking?	Ja	ja	ja
Bezoldiging 2018			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 87.169	€ 47.428	€ 109.976
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.143	€ 6.485	€ 16.796
<i>Subtotaal</i>	€ 99.312	€ 53.913	€ 126.772
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 125.827	€ 69.386	€ 189.000
Totale bezoldiging in 2018	€ 99.312	€ 53.913	€ 126.772
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

3.9 Overige jaarrekening gegevens

Incidentele baten en lasten

Om een goed oordeel te kunnen geven over het structurele evenwicht tussen lasten en baten is het noodzakelijk inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten. Voor een gespecificeerd overzicht per programma en een toelichting daar op wordt verwezen naar de bijlagen.

Het totaal van de incidentele baten en lasten is per programma opgenomen in onderstaande tabel.

Incidentele lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019
T0 Bestuur en Ondersteuning	1.852	2.871
T1 Veiligheid	133	91
T2 Programma Verkeer en Vervoer	197	58
T3 Economie	623	353
T4 Onderwijs	135	-
T5 Programma Sport, Cultuur en Recreatie	533	433
T6 Programma Sociaal Domein	988	577
T7 Volksgezondheid en Milieu	620	620
T8 VHROSV	1.317	863
Totaal incidentele lasten	6.398	5.866

Incidentele baten	Begroting 2019	Realisatie 2019
Alle programma's	656	1.090
Totaal incidentele baten	656	1.090

Incidentele verrekeningen met reserves	Begroting 2019	Realisatie 2019
Stortingen in reserves	12.210	15.093
Totaal onttrekkingen aan reserves	16.437	19.319
Saldo incidentele baten en lasten (reserves)	-4.227	-4.226

Samenvatting incidentele baten en lasten	Begroting 2019	Realisatie 2019
Totaal incidentele lasten	-6.398	-5.866
Totaal incidentele baten	656	1.090
Saldo incidentele mutaties reserves	4.227	4.226
Totaal per saldo incidentele baten en lasten	-1.515	-550

Structureel resultaat	Begroting 2019	Realisatie 2019
Jaarrekeningresultaat	-6.970	-4.129
Waarvan incidentele baten en lasten	-1.515	-550
Structureel resultaat	-5.455	-3.579

Bedragen x € 1.000

Per saldo bedragen de incidentele baten en lasten € 550.000 (per saldo last). Dat betekent dat zonder incidentele baten en lasten het jaarresultaat met dit bedrag voordeliger zou zijn geweest. Belangrijke post hierin is de onttrekking aan reserves.

Structurele onttrekkingen reserves

Conform artikel 28 van het BBV zijn in de onderstaande tabel de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma weergegeven.

Een van de aanpassingen van het nieuwe BBV richt zich op het vergroten van het inzicht op incidentele baten en lasten. In de toelichting op de gewijzigde BBV is vermeld dat ervan wordt uitgegaan dat toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in principe incidenteel van aard zijn. Echter, er zijn ook verrekeningen met reserves die structureel van aard zijn. Om een goed beeld te kunnen vormen of structurele lasten worden gedekt door structurele baten is in het BBV opgenomen dat zowel in de begroting als in de jaarrekening een overzicht opgenomen moet worden waarin de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves is weergegeven.

Mutaties met onze reserves zijn in principe incidenteel. Hierop zijn 2 uitzonderingen:

- onttrekkingen uit de reserve Dekking afschrijvingslasten.
- onttrekkingen uit de reserve Herwaardering activa.

Structurele onttrekkingen aan reserves	Begroting 2019	Realisatie 2019
Reserve dekking afschrijvingslasten	579	581
Reserve herwaardering activa	450	450
Totaal	1.029	1.031

Bedragen x € 1.000

Toelichting:

De reserve Dekking afschrijvingslasten wordt ingezet voor de financiering van investeringen met een economisch nut en met ingang van 2016 ook voor investeringen met maatschappelijk nut. Deze reserve heeft een langlopend karakter. De toevoegingen zijn incidenteel en de onttrekkingen structureel. Ter dekking van toekomstige afschrijvingslasten van de projecten de Rietvink en bereikbaarheid Stompwijk is in totaal € 10.757.400 als incidentele storting aan de reserve dekking afschrijvingslasten toegevoegd en € 581.000 structureel onttrokken.

De reserve Herwaardering activa is ingesteld na een stelselwijziging voor de kapitaallasten (van lineair naar annuïtair afschrijven). Met deze reserve worden verschillen die ontstaan in de kapitaallasten op de activa van voor de stelselwijziging, verrekend. De toevoegingen zijn incidenteel en de onttrekkingen structureel.

In onderstaand overzicht is het verloop van beide reserves opgenomen en zijn de incidentele toevoegingen ad € 10.757.000 en de structurele onttrekkingen ad € 1.031.000 zichtbaar.

Omschrijving	Stand per 31-12-2018	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2019
Reserve dekking afschrijvingslasten	8.272	10.757	581	18.448
Reserve herwaardering activa	5.600	-	450	5.150
Totaal	13.872	10.757	1.031	23.598

Bedragen x € 1.000

4. Bijlagen

4.1 Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

In het kader van de Wet revitalisering generiek toezicht heeft de provincie Zuid-Holland met elke Zuid-Hollandse gemeente een bestuursovereenkomst over het interbestuurlijk toezicht gesloten. Uit deze overeenkomst volgt dat gemeenten voor het eerst bij de jaarrekening 2013 een eigen "Staat van Gemeenten" hebben opgesteld. Elke gemeente heeft door middel van kleuren een eigen oordeel gegeven over de staat van de domeinen financiën, ruimtelijke ordening, omgevingsrecht, monumentenzorg, archief- en informatiebeheer en huisvesting vergunninghouders.

Betekenis kleuren:	
Groen	Reeds gerealiseerd
Oranje	Is nog niet gerealiseerd, maar realisatie is in 2020 mogelijk
Rood	Wordt niet gerealiseerd

1. Financiën	Rood / Oranje / Groen	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Oranje	In de kadernota 2020-2023 was sprake van een structureel sluitende begroting vanaf 2022. Voor de meerjarenbegroting 2020 blijft dat het uitgangspunt, maar door de effecten van de meicirculaire 2019, welke na de kadernota werd gepubliceerd, kwam dit in het geding. Aanvullende ombuigingsvoorstellen à € 1 miljoen vanaf 2022 moeten ervoor zorgen om weer tot een structureel sluitende begroting te komen. De verwachting is dat deze ombuigingsvoorstellen zullen zorgen voor een sluitende begroting in het komende begrotingsjaar.
Is er reden voor extra aandacht?	Ja	

2. Ruimtelijke ordening	Rood / Oranje / Groen	TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmings- plannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2 Omgevingsverordening)	Groen	Nog dit jaar gaan we meer dan 100 ruimtelijke plannen terugbrengen naar twee bestemmingsplannen, dit ter voorbereiding op de omgevingswet. Voor 2021 gaan deze twee bestemmingsplannen als ontwerp ter inzage. De twee bestemmingsplannen zijn volledig in lijn gebracht met de provinciale omgevingsverordening. Uiteraard vindt ook vooroverleg plaats.
Is er reden voor extra aandacht?	Nee	

3. Omgevingsrecht (Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen)	Rood / Oranje / Groen	TOELICHTING
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.	Rood	Het (voorlopige) oordeel is rood, omdat de gemeente niet beschikt over alle documenten die worden vereist voor de VTH-taken, zoals beleidsplan, uitvoeringsprogramma en jaarrapportage met evaluatie. Dit geldt vooral voor het vergunningenbeleid. Voor het toezicht- en handhavingsbeleid zijn de documenten wel beschikbaar, maar zijn de termijnen voor het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag licht overschreden. Het toezichts- en handhavingsbeleid geldt voor de periode 2016-2019. Het handhavingsverslag is 28 mei 2019 door het college vastgesteld en 29 mei 2019 door de raad ontvangen. Het handhavingsuitvoeringsprogramma is op 12 februari 2019 door het college vastgesteld aangeboden en op 13 februari door de raad ontvangen. Hiermee is zijn de deadlines voor groene kwalificatie iets overschreden. Overigens had de gemeente in 2019 nog geen vergunningenbeleid en geen vergunningenuitvoeringsprogramma. Wel is er gewerkt aan een nieuw VTH-beleid. Het concept VTH-beleid is op 14 januari 2020 door het college vastgesteld en op 10 februari 2020 door de raadscommissie besproken.
Is er reden voor extra aandacht?	Ja	

4. Monumentenzorg	Rood / Oranje / Groen	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten.	Groen	Ja de gemeente heeft een onafhankelijke driekoppige gecombineerde welstand- en monumentencommissie die wekelijks plannen voor ons beoordelen. We schakelen daar Stichting Dorp, Stad en Land voor in. Bij inhoudelijke vraagstukken waarvoor in de huidige commissie onvoldoende kennis aanwezig is, wordt een beroep gedaan op expertise bij Dorp, Stad en Land. Een van de leden heeft bovendien zitting in de Q-teams van grote ruimtelijke plannen zoals Duivenvoordecorridor.
Is er reden voor extra aandacht?	Nee	

5. Archief- en informatiebeheer	Rood / Oranje / Groen	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde	Oranje	In afwachting van het Verslag Kritische Prestatie Indicatoren gemeentelijke archiefketen (KPI) over 2019, is het voorlopige oordeel oranje. In de loop van 2020 zal het KPI-verslag 2019 door de gemeente worden vastgesteld en doorgestuurd naar de provincie. Het KPI verslag 2018 is op 28 januari 2020 door het college vastgesteld en doorgezet naar de gemeenteraad. Hierna wordt het naar de Provincie verstuurd. In het KPI rapport 2018 wordt de staat van het huidige informatie- en archiefbeheer uitstekend beoordeeld op de KPI's en onderschreven door de gemeentearchivaris.
Is er reden voor extra aandacht?	Nee	

6. Huisvesting Vergunninghouders	Rood / Oranje / Groen	TOELICHTING	
Er is volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	Groen	In samenwerking met de woningcorporaties, VluchtelingenWerk en het COA heeft de gemeente een inhaalslag weten te maken.	
	Gevraagde informatie		Stand van zaken
	1. Achterstand per 1 januari 2019:		22 personen
	2. Fase interventieladder op 1 januari 2019:		Afspraken maken
	3. Taakstelling eerste halfjaar 2019:		26 personen
	4. In 1e halfjaar 2019 gehuisveste vergunninghouders:		49 personen
	5. Voorsprong per 1 juli 2019:		1 personen
	6. Fase interventieladder op 1 juli 2019:		taakstelling gerealiseerd
	7. Taakstelling tweede halfjaar 2019:		26 personen
	8. In 2e halfjaar 2019 gehuisveste vergunninghouders:		37 personen
	9. Voorsprong per 31 december 2019		10 personen
	10. Fase interventieladder op 31 december 2019:		taakstelling gerealiseerd
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		

4.2 Incidentele baten en lasten

In de onderstaande tabel zijn de incidentele lasten en baten verwerkt, waarin per programma de belangrijkste posten afzonderlijk zijn gespecificeerd.

Incidentele lasten	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Toelichting
T0 Bestuur en Ondersteuning			
Onderzoeksbudget	85	49	
Informatiemanagement sociaal en ruimtelijk domein	150	150	
Transformatieregisseur Sociaal Domein	85	85	
Strateeg en controller Sociaal Domein	200	200	
Applicatie en automatisering	130	104	
Gegevensmanagement	150	132	
Burgerpanel en klanttevredenheidsonderzoeken	50	50	
SPP (vitalisering personeelsbestand)	400	364	
Implementatie regionale inkoopstrategie jeugdhulp	62	62	
Implementatie aanpassing jeugdwet (woonplaatsbeginsel)	25	25	
Bestuurlijke tafel wonen	20	15	
Invoering Wet normalisering rechtspositie ambtenaren	220	90	
Onderzoek verordening sociaal domein	10	-	
Programmadirecteur	140	140	
Visie en werkwijze burger- en overheidsparticipatie opstellen	100	18	
Handgeld Nieuw Beleid	25	6	Handgeld niet volledig bested
Voorziening wachtgeld wethouders	-	461	Nieuw gevormde voorziening
Voorzieningen pensioenen wethouders	-	220	Extra storting als gevolg van lage rentestand en aanpassing sterftetabel
Voorziening dubieuze debiteuren Sociaal Domein	-	700	Als gevolg van een aangepaste berekeningssystematiek is een eenmalige storting in deze voorzien gedaan
Subtotaal	1.852	2.871	
T1 Veiligheid			
Veiligheid ouderen	50	28	Vernieuwen AED's
Aanpak Radicalisering	83	63	Trainingen en advisering
Subtotaal	133	91	
T2 Programma Verkeer en Vervoer			
Parkeerdrukonderzoek	97	8	Uitvoering onderzoek parkeerregime/-drukmeting
Ruimtelijke ontwikkelingen langs de grenzen van onze gemeente	100	50	Ruimtelijk-economische ontwikkelingen
Subtotaal	197	58	
T3 Economie			
Economische agenda	88	29	o.a. Vlietdagen en plaatsen mupi's (reclame- borden van binnenuit verlicht)

Incidentele lasten	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Toelichting
Economische agenda - Recreatie en toerisme	151	31	Promoplan toerisme wordt uitgevoerd in 2020
Economische agenda - Evenementenbeleid	173	176	
Voorzetten aanpak Huygenskwartier	100	78	
Aanpak winkelgebied Julianabaan	61	39	
Bouw -en woonrijp maken Leidsenhage	50	-	Betreft budget voor niet verrekenbare kosten
Subtotaal	623	353	
T4 Onderwijs			
Tijdelijke huisvesting leerlingen	125	-	tijdelijke huisvesting is in 2019 niet ingezet t.b.v. leerlingen
Extra budget schoolzwemmen	10	-	budget is niet besteed vanwege onvoldoende animo van de scholen
Subtotaal	135	-	
T5 Programma Sport, Cultuur en Recreatie			
Integrale aanpak overgewicht (Jongeren Op Gezond Gewicht)	35	35	
Gezond in de stad	25	25	
Meerjarenplan DHW	100	17	Landschapstafel Duin, Horst en Weide
Snippergroen	120	120	
Meer groen	100	100	
Uitreiken jaarlijkse sportprijs	7	7	
Uitreiken jaarlijkse cultuurprijs	7	7	
Project Zijdepark	140	122	
Subtotaal	533	433	
T6 Programma Sociaal Domein			
Bewonersinitiatieven	25	25	
Huurgarantie wijkcentrum Blauwe Tram	50	50	
Sociaal servicepunt	75	75	
Maatschappelijke begeleiding statushouders	150	150	
Participatie & Integratie Statushouders	330	-	Uitkering is vervallen, dus uitgaven gelijkmatig verlaagd
Programma sociaal domein (hervorming subsidiestelsel)	190	109	De werkzaamheden m.b.t. de hervorming van het subsidiestelsel worden in 2020 afgerond
Sociaal netwerkpunt Driesprong	115	115	
Dagbesteding	30	30	
LHBTQI beleid	16	16	
Vrijwilligersprijs	7	7	
Subtotaal	988	577	
T7 Volksgezondheid en Milieu			
Wekelijks afval inzamelen	410	410	
Inzet cleanteam	60	60	
Mobiel afvalbrengstation	150	150	
Subtotaal	620	620	

Incidentele lasten	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Toelichting
T8 VHROSV			
Implementatie omgevingswet	360	285	Deel planning over naar 2020
Implementatie omgevingswet	775	421	Deel planning over naar 2020
Masterplan Damcentrum	152	148	
Project sociale woningbouw Overgoo	30	9	
Subtotaal	1.317	863	
Totaal incidentele lasten	6.398	5.866	

Incidentele baten	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Toelichting
Alle programma's			
Gezond in de Stad (GIDS, decentralisatie uitkeringen)	25	25	
Inkomsten verkoop snippergroen	120	265	meer transacties dan geraamd
Maatschappelijke begeleiding statushouders (decentralisatie uitkeringen)	150	142	De ontvangen middelen per statushouder wijken iets af door een verschil in aantallen gevestigde statushouders.
Participatie & Integratie Statushouders (decentralisatie uitkeringen)	350	-	uitkering is vervallen
Aanpak winkelgebied Julianabaan	11	35	
BBZ	-	623	Als gevolg van gewijzigde regelgeving is er geen terugbetaalverplichting meer
Totaal incidentele baten	656	1.090	

Incidentele verrekeningen met reserves	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Toelichting
Stortingen in reserves			
Algemene reserve met bufferfunctie	-	2.776	Aanvulling reserve door gestegen risicoprofiel (dekking uit algemene reserve vrij besteedbaar)
Algemene reserve vrij besteedbaar	844	1.030	
Reserve stedelijke vernieuwing	180	180	
Reserve dekking afschrijvingslasten	10.836	10.757	Rietvink en Stompwijk
Reserve nazorg Rietvink	350	350	Bestemd voor afronding project Rietvink
Subtotaal	12.210	15.093	

Incidentele verrekeningen met reserves	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Toelichting
Onttrekkingen aan reserves			
Algemene reserve vrij besteedbaar	4.690	7.581	Hogere onttrekking i.v.m. storting in Algemene reserve met bufferfunctie
Reserve bereikbaarheid Stompwijk	7.472	7.463	Vrijval reserve (zie Reserve dekking afschrijvingslasten)
Reserve de Rietvink	4.275	4.275	Vrijval reserve (zie Reserve dekking afschrijvingslasten)
Subtotaal	16.437	19.319	
Totaal incidentele verrekeningen met reserves	-4.227	-4.226	
Saldo incidentele baten en lasten	-1.515	-550	

Bedragen x € 1.000

4.3 Subsidielijst

Het overzicht van de verstrekte subsidies 2019 is opgenomen op de website <https://www.lv.nl/subsidielijst-2019>

4.4 Realisatie investeringsplan

Inleiding

Investeringsen worden per jaarschijf begroot. In het overzicht van realisatie investeringsplan is aangegeven het begrote en het werkelijke investeringsbedrag in 2019. Ook is aangegeven of een niet c.q. meer besteed bedrag overgeheveld moet worden naar 2020.

Financieel overzicht realisatie investeringsplan

Activa	Activa omschrijving	Raming uitgaven 2019	Realisatie uitgaven 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding uitgaven 2019	Raming inkomsten 2019	Realisatie inkomsten 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding inkomsten 2019
--------	---------------------	----------------------	--------------------------	------------------------------------	--	-----------------------	---------------------------	------------------------------------	---

Bestuur en ondersteuning		254.367	125.568	128.799	0	0	0	0	0
20171031	Vervangen basisregistratie incl.BGT	129.381	72.393	56.988		0	0	0	
20181040	Wettelijke basisregistraties (NHR)	124.986	53.175	71.812		0	0	0	

Overhead		2.556.451	1.246.601	1.204.816	105.035	0	70.763	0	-70.763
20161023	Oracle / Unix 2016	23.428	23.014		414	0	0	0	
20161025	Server hardware SBC	65.958	29.607	36.351		0	0	0	
20161071	DMO Beheer en onderhoud administraties	19.480	10.518		8.961	0	0	0	
20171015	Fiat Strada wpnr. 17	35.000	0	35.000		0	0	0	
20171018	VW Caddy wpnr. 29	33.000	28.590		4.410	0	0	0	
20171037	Vervanging netscalers 2017	17.389	16.344		1.046	0	0	0	
20171038	Mobile device management	25.000	0	25.000		0	0	0	
20171039	Verv. 1e deel grafische werkplekken 2017	40.000	299	39.701		0	0	0	
20171050	DMO Gegevensmanagement software	150.000	154.226	-4.226		0	0	0	
20181015	Pick-up VW Transporter wpnr. 12	54.500	34.303		20.197	0	0	0	
20181016	Pick-up VW Transporter wpnr.31	54.500	34.303		20.197	0	0	0	
20181018	Pick-up VW Transporter wpnr.38	50.000	0	50.000		0	0	0	
20181021	Pick-up VW Transporter wpnr.42	54.500	34.303		20.197	0	0	0	
20181022	Pick-up VW Transporter wpnr.43	54.500	34.303		20.197	0	0	0	
20181024	Pick-up VW Transporter wpnr.45	54.500	0	54.500		0	0	0	
20181025	Pick-up VW Transporter wpnr.46	64.700	65.122		-422	0	0	0	
20181029	Pick-up VW Transporter wpnr.56	54.500	0	54.500		0	0	0	
20181031	Pick-up VW Transporter wpnr.59	70.500	70.763		-263	0	70.763		-70.763

Activa	Activa omschrijving	Raming uitgaven 2019	Realisatie uitgaven 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding uitgaven 2019	Raming inkomsten 2019	Realisatie inkomsten 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding inkomsten 2019
20181034	Verv.mobiele telefonie	103.871	3.168	100.703		0	0	0	
20181043	Wifi vervanging bestaande accespoints	120.000	0	120.000		0	0	0	
20181045	Verv. 2e deel grafische werkplekken 2018	40.000	5.389	34.611		0	0	0	
20191003	VW Caddy wpnr. 22	33.000	28.590		4.410	0	0	0	
20191004	VW Caddy wpnr. 32	33.000	28.567		4.433	0	0	0	
20191009	Fiat Strada wpnr. 11	35.000	0	35.000		0	0	0	
20191010	Fiat Strada wpnr. 18	35.000	0	35.000		0	0	0	
20191022	Oracle / Unix 2019	25.000	0	25.000		0	0	0	
20191029	Monitoring	25.000	23.550		1.450	0	0	0	
20191030	Back-Up (tapedrives) 2019	30.000	20.638	9.362		0	0	0	
20191034	Tokens (software update pointsharp)	25.000	24.985		15	0	0	0	
20191035	Verv. 1e deel thin cliënts en monitoren	127.500	24.731	102.769		0	0	0	
20191049	Vervanging 4 x personenauto's in 2019	62.625	63.170		-545	0	0	0	
20191054	WKO installatie KW2 & RP1	50.000	49.664		336	0	0	0	
20191056	Vervangen AV installatie Raadzaal	350.000	246.360	103.640		0	0	0	
20211021	DMO Applicaties en automatisering	50.000	34.208	15.792		0	0	0	
20211022	DMO KCS - Geheugen van LV	370.000	157.887	212.113		0	0	0	
20211023	DMO Informatieveiligheid en privacy	120.000	0	120.000		0	0	0	

Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0
-------------------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------

Verkeer en vervoer	12.511.891	6.096.202	6.076.865	338.824	1.983.104	703.895	974.209	305.000
20141021	Verv, asfalt Nieuw-, Vene-, Damhouderstr	249.525	247.539		1.986	0	0	0
20151038	UVP-Extra Oververbinding (1.6)	33.500	59.859		-26.359	0	0	0
20151042	UVP-Maatregelen Duivensteijn (5.3)	380.000	80.437	299.563		0	0	0

Activa	Activa omschrijving	Raming uitgaven 2019	Realisatie uitgaven 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding uitgaven 2019	Raming inkomsten 2019	Realisatie inkomsten 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding inkomsten 2019
20159001	Stompwijkse weg	687.647	424.542		263.105	530.000	275.000		255.000
20159003	Verbindingsweg Stompwijk	3.571.397	2.038.931	1.532.466		638.000	344.825	293.175	
20159004	VAT Bereikbaarheid Stompwijk	569.407	384.850	184.557		0	70	-70	
20161038	UVP-Extra Parkeerplaatsen	123.000	0	123.000		0	0	0	
20161062	UVP-Flank maatr.Vlietbruggen (Damplein)	110.000	84.852		25.147	50.000	0		50.000
20161063	UVP-Verlengde Velostrada (2.3)	865.000	104.104	760.896		406.604	0	406.604	
20171041	UVP- Fietsroute Weigelia	55.000	0	55.000		25.000	0	25.000	
20171046	UVP-Duurzaam veilig prjct Rembrandtlaan	52.000	51.092		908	46.500	46.500	0	
20171048	UVP-Duurzaam veilig bhproject Steelaan	150.000	171	149.829		93.000	0	93.000	
20171055	Plaatsen lichtmasten Damcentrum	60.000	0		60.000	0	0	0	
20171063	Verv asfalt Rembrandlaan, prj DeventerIn	74.544	73.243		1.301	0	0	0	
20171064	UVP- Vlietbruggen	565.000	257.927	307.073		0	0	0	
20181001	Verkeersregelininstallaties 2018	488.998	360.474	128.524		0	0	0	
20181002	Groot onderhoud kunstwerken beton 2018	38.884	36.890		1.994	0	0	0	
20181003	OV armaturen 2018	75.382	971	74.411		0	0	0	
20181004	OV lichtmasten 2018	176.383	115.159	61.224		0	0	0	
20181009	Verv./reconstr.diverse asfaltwegen 2018	40.599	38.783		1.816	0	0	0	
20181058	UVP-Duurzaam veilig beheerpr. Bovenveen	27.500	0	27.500		0	0	0	
20181059	UVP-Duurzaam veilig beh.pr. FP Irenelaan	82.000	0	82.000		0	0	0	
20181060	Aanleg parkeerterrein Venestraat	82.000	265	81.735		0	0	0	
20191011	Verkeersregelininstallaties 2019	490.500	0	490.500		0	0	0	
20191012	Groot onderhoud kunstwerken beton 2019	163.500	37.579	125.921		0	0	0	
20191013	OV armaturen 2019	136.250	120.518	15.732		0	0	0	
20191014	Ov lichtmasten 2019	136.250	66.762	69.488		0	0	0	
20191015	Verv./reconstr. diverse asfaltwegen 2019	381.500	319.050	62.451		0	0	0	

Activa	Activa omschrijving	Raming uitgaven 2019	Realisatie uitgaven 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding uitgaven 2019	Raming inkomsten 2019	Realisatie inkomsten 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding inkomsten 2019
20191047	Fietspaden asfaltvervanging 2019	163.500	115.896	47.604		0	0	0	
20191055	Verkeersremmende maatregelen Wilsveen	111.000	0	111.000		0	0	0	
20191059	Ombouw verkeerslichten naar I-VRI	119.000	2.794	116.206		119.000	0	119.000	
20191062	Inr. projectgebied buiten GREX Rijnland	65.000	0	65.000		0	0	0	
20191065	Aanpassen I-VRI Mall of the Neth.	250.000	709	249.291		0	0	0	
20191066	E-laadpalen elektrische dienstvoertuigen	50.000	41.074		8.926	0	0	0	
20191077	Aanpassingen parkeergarage Oude Haven	200.000	0	200.000		0	0	0	
20199001	UVP Recon.Nieuwstr./Dam VAT kosten	1.687.625	1.031.727	655.898		75.000	37.500	37.500	

Onderwijs		5.793.743	2.018.133	3.748.137	27.473	0	0	0	0
20071155	Nieuwbouw VO Veurs Voorburg	615.202	390.595	224.607		0	0	0	
20081125	Nieuwbouw PO Trampoline / Elzenheuvel	1.066.300	161.010	905.290		0	0	0	
20091083	PO Nieuwbouw Dijsselbloem fase 1	59.960	81.934		-21.975	0	0	0	
20101082	Nieuwbouw Kulturhus / M.v.d.Veldeschool	336.670	382.485		-45.815	0	0	0	
20161042	Nw.bouw PO-school de Wegwijzer	2.524.017	365.056	2.158.960		0	0	0	
20161043	Nw bouw PO-school Pius X incl.gymnastiek	500.000	244.778	255.222		0	0	0	
20181047	Voorber.krediet Inv.IHP 2019-2022	104.395	81.233	23.162		0	0	0	
20191057	Buitenruimte Kulturhus Stompwijk	406.303	311.041		95.262	0	0	0	
20191060	Grond school Veurse Voorburg	180.897	0	180.897		0	0	0	

Sport, cultuur en recreatie		5.276.369	4.602.221	92.161	581.987	26.976	77	0	26.899
20081136	Watersp.park aanl. Veen-en Binckh.polder	136.138	13.969		122.169	0	0	0	
20101060	Verr. Waterp. Park 't Loo	417.145	128.780		288.365	0	0	0	
20101066	Duikers verv. Open water brug Valkhof	63.606	0		63.606	26.976	0		26.976
20131064	Gymzaal met turnvoorz. (Delflandlaan)	48.002	99.678		-51.676	0	0	0	

Activa	Activa omschrijving	Raming uitgaven 2019	Realisatie uitgaven 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding uitgaven 2019	Raming inkomsten 2019	Realisatie inkomsten 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding inkomsten 2019
20151008	SP Meerhorst toplaagren. veld 3 + drain.	58.794	0		58.794	0	0	0	
20151013	SP Westvliet toplaagren veld 5+drain	113.740	108.309		5.431	0	0	0	
20161074	Nieuwbouw Maartens / Novumhal	2.000.000	2.680.637	-680.637		0	0	0	
20171052	Waterspoorpark deelgebied 3	50.000	22.913		27.087	0	0	0	
20171053	Waterspoorpark deelgebied 4	50.000	22.913		27.087	0	0	0	
20181006	SP Kastelenring toplaagrenov. veld 4+5	110.103	107.563		2.540	0	0	0	
20181048	Sp.Duivesteijn vervanging zandveld 2	9.728	4.329		5.399	0	0	0	
20181049	Sp.Westvliet vervanging atletiekbaan	0	4.975	-4.975		0	0	0	
20181061	SPP Duyvesteijn hekken + bereg.hoofdveld	10.813	0	10.813		0	0	0	
20181064	Renovatie veld 2 sportpark Duivesteijn	28.155	12.659		15.496	0	0	0	
20181065	SP Duivesteijn veld 2 zand naar water	32.243	18.902		13.341	0	0	0	
20181066	SP Duivesteijn veld 7 korfbal naar hockey	25.579	6.200		19.379	0	0	0	
20181067	Renovatie veld 2 sportpark Meerhorst	54.450	18.303	36.147		0	0	0	
20181068	SP 't Loo Grasveld 7 Forum Sport	67.379	24.120	43.259		0	0	0	
20191017	Vervanging speelvoorzieningen 2019	457.800	455.878		1.922	0	77		-77
20191041	Sp. Westvliet verv kunstgrasvelden 2+3	622.194	2.505	619.689		0	0	0	
20191050	SP 't Loo veld 4 hekwerk en/of verhard	48.120	0	48.120		0	0	0	
20191051	SP Westvliet toplaagren veld 4+drain	74.330	77.312		-2.982	0	0	0	
20191052	SP Westvliet alg. inrichting 2019	36.397	34.480	1.917		0	0	0	
20191053	SP Kastelenring alg. inrichting 2019	52.647	43.510	9.137		0	0	0	
20191058	Aanpassen akoestiek Forum Kwadraat	45.780	41.261		4.519	0	0	0	
20191063	Westvliet hv Wilhelm inc. Kurkinfil.	605.000	623.490		-18.490	0	0	0	
20191064	't Loo algemene inri./verhard.	58.225	49.535	8.690		0	0	0	
Sociaal domein		196.013	0	196.013	0	0	0	0	0

Activa	Activa omschrijving	Raming uitgaven 2019	Realisatie uitgaven 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding uitgaven 2019	Raming inkomsten 2019	Realisatie inkomsten 2019	Restant overhevelen naar 2020 e.v.	Onder- of overschrijding inkomsten 2019
20161059	Herstel / vernieuwing de Loopplank	196.013	0	196.013		0	0	0	

Volksgezondheid en milieu		4.978.521	2.752.759	1.991.373	234.389	0	4.706	-4.706	0
20161001	Hogedrukreiniger Rior wpmr.192	38.600	38.577		23	0	0	0	
20161048	Vervanging RG Ruysdaellaan	388.788	172.960		215.827	0	0	0	
20161049	Rioolvervanging v.Deventerlaan e.o.	209.389	235.383		-25.994	0	0	0	
20171042	Rioolvervanging Strabolaan eo	72.936	165.965	-93.029		0	0	0	
20171058	Verv asfaltpaden begr.pl. Noorthey	28.184	20.615		7.569	0	0	0	
20181041	Vervanging rioolbesturing 2018	52.748	41.778		10.970	0	0	0	
20181050	Rioolvervanging Prinsenhof Laag	217.858	0	217.858		0	0	0	
20181051	Rioolvervanging v. Pabstlaan e.o.	100.000	9.857	90.143		0	0	0	
20181052	Rioolvervanging v.Leeuwenstraat	100.000	0	100.000		0	0	0	
20191018	Vervanging rioolinstallatie 2019	545.000	111.645	433.355		0	4.706	-4.706	
20191031	Vervanging rioolbesturing 2019	109.000	25.816	83.184		0	0	0	
20191032	Aanleg/ Verv. grondwaterstelsel 2019	79.618	0	79.618		0	0	0	
20191044	Levensduur verlengende rep.en ren.2019	681.250	78.639	498.661	103.949	0	0	0	
20191045	Onvoorziene & Incidentele rioolverv.2019	263.250	212.152	51.098		0	0	0	
20191046	Maatregelen tbv bui van de eeuw 2019	313.500	225.440	88.060		0	0	0	
20191067	Pilot Hemelwaterafvoer	135.000	212.955		-77.955	0	0	0	
20199002	Rioolvervanging Nieuwstraat	1.643.400	1.200.976	442.424		0	0	0	

VHROSV		253.317	146.863	0	106.455	8.138	0	0	8.138
20169001	Uitvoering de Rietvink	253.317	146.863		106.455	8.138	0		8.138

TOTAAL GENERAAL		31.820.672	16.988.346	13.438.165	1.394.162	2.018.218	779.441	969.503	269.274
------------------------	--	-------------------	-------------------	-------------------	------------------	------------------	----------------	----------------	----------------

Toelichting onder- en overschrijdingen geraamde investeringsuitgaven –en inkomsten

In 2019 is gewerkt aan de realisatie van diverse investeringen, die bijdragen aan het bereiken van de programmadoelstellingen c.q. de gewenste maatschappelijke effecten van het gemeentelijke beleid. De investeringen variëren van de aanschaf van bedrijfsmiddelen tot de realisatie van projecten in de openbare ruimte.

In een aantal gevallen wijkt de stand van zaken van de investeringsprojecten per 31 december 2019 af van de planning. De afwijkingen van de planning zijn onder andere aan de orde bij de meerjarige en omvangrijke investeringsprojecten.

De geraamde investeringsuitgaven voor 2019 bedroegen in totaal € 31,8 miljoen, waarvan € 17,0 miljoen is besteed aan de aanschaf van bedrijfsinvesteringen en (meerjarige) investeringsprojecten. Per saldo is sprake van een onderbesteding van € 14,8 miljoen, waarvan € 13,4 miljoen nodig is voor de voortzetting en afronding van de vorig jaar in uitvoering genomen investeringen. De overige investeringsuitgaven met per saldo een onderschijding van € 1,4 miljoen komen te vervallen.

Wij hebben, met het oog op een verdere verbetering van de planning van de toekomstige investeringsprojecten en -middelen, evenals in voorgaande jaren de oorzaken van de vertraging in de investeringen 2019 geanalyseerd. De uitkomsten van onze analyse zijn samengevat in onderstaande tabel.

	Omschrijving oorzaak vertraging	Bedrag
a.	Start / afronding afhankelijk van samenloop met andere projecten.	1.898
b.	Project gestart, maar loopt vertraging op door bezwaren, overleg, vergunningen, etc.	0
c.	Werkzaamheden volgens planning uitgevoerd in 2019 financiële afwikkeling in 2020.	2.880
d.	Vertraagde investeringen, die begin 2020 worden uitgevoerd.	1.750
e.	Over meerdere jaren gefaseerde investeringen, die doorlopen in volgende jaren.	6.910
	Totaal	13.438

Bedragen x € 1.000

Het doorschuiven van geraamde investeringsuitgaven van 2019 naar 2020, 2021 en 2022 voor een bedrag van in totaal € 13,4 miljoen. betreft de volgende investeringen.

Toelichting doorgeschoven investeringsuitgaven en -inkomsten

De afwijkingen groter dan € 50.000 zijn in navolgend toegelicht.

Vervangen basisregistratie incl. BGT (€ 56.988)

Over meerdere jaren gefaseerde investeringen. Werkzaamheden lopen door in 2020 (en 2021).

Wettelijke basisregistraties (NHR) (€ 71.812)

Over meerdere jaren gefaseerde investeringen. Werkzaamheden lopen door in 2020 (en 2021).

Vervanging gedeelte wagenpark (€ 159.000)

Afhankelijk van de uitkomsten van de onderzoeken naar de wijkteams worden deze investeringen doorgeschoven naar 2020.

Vervanging mobiele telefonie (€ 100.703)

De strategische keuze hoe de nieuwe digitale werkomgeving voor de komende jaren er uit ziet wordt pas in 2020 gemaakt. Tot die tijd staan geplande vervangingen stil.

Wifi vervanging bestaande accespoints (€ 120.000)

De strategische keuze hoe de nieuwe digitale werkomgeving voor de komende jaren eruit ziet wordt pas in 2020 gemaakt. Hierbij vindt ook de afweging plaats of de bestaande wifi-acces points moeten worden vervangen of dat WiFi voortaan als een dienst zal worden afgenomen.

Verv. 1e deel thin cliënts en monitoren (€ 102.769)

De strategische keuze hoe de nieuwe digitale werkomgeving voor de komende jaren eruit ziet wordt pas in 2020 gemaakt. Tot die tijd staan geplande vervangingen stil.

Vervangen AV installatie Raadzaal (€ 103.640)

Dit werk loopt door in 2020 en wordt ook afgerond in 2020

DMO KCS - Geheugen van LV (€ 212.113)

Over meerdere jaren gefaseerde investeringen. Werkzaamheden lopen door in 2020 (en 2021)

DMO Informatieveiligheid en privacy (€ 120.000)

De kosten die in 2019 zijn gemaakt op het gebied van informatieveiligheid en privacy waren voornamelijk onderzoekskosten welke geboekt zijn in de exploitatie. Pas in 2020 zullen er te activeren kosten worden gemaakt voor informatieveiligheid en privacy.

UVP-Maatregelen Duivensteijn (5.3) (€ 299.563)

In mei 2019 is de inrit naar het sportpark Duijvensteijn gerealiseerd. Deze maatregel dient binnen een jaar geëvalueerd te worden. Het resultaat (met daarbij de benodigde maatregelen) uit deze evaluatie dient in een vervolgopdracht te worden opgenomen waar het resterende investeringsbedrag voor wordt aangewend.

Aanleg Verbindingsweg Stompwijk (€ 1.532.466)

De wegrealisatie wordt uitgevoerd in de periode Q2 2020 tot Q1 2021 door langere voorbereidingstijd voor de uitvoerende aannemer en een langere voorbereidingsperiode van het weg trace.

Project bereikbaarheid Stompwijk, VAT kosten (€ 184.557)

Het project en de werkzaamheden lopen door tot Q1 2021 (zie ook toelichting aanleg Verbindingsweg Stompwijk).

UVP-Extra Parkeerplaatsen (€123.000)

Deze investering voor de extra parkeerplaatsen is bedoeld voor het vraag gestuurd toevoegen van parkeerplaatsen in de openbare ruimte. De vraag en mogelijkheden van het toevoegen van extra parkeerplaatsen is achtergebleven ten opzichte van de inschatting.

UVP-Verlengde Velostrada deel 2 en 3 (€ 760.896)

Afsluitende werkzaamheden voor dit project vinden plaats in 2020.

UVP- Fietsroute Weigelia (€ 55.000)

De aanleg van de fietsroute beweegt met het woonrijp maken van WC Leidsenhage. Zodoende gefaseerd naar 2020,

UVP-Duurzaam veilig bhproject Steelaan (€ 149.829)

Deze investering is bedoeld voor het vraag gestuurd toevoegen van parkeerplaatsen in de openbare ruimte. De vraag en mogelijkheden van het toevoegen van extra parkeerplaatsen is achtergebleven ten opzichte van de inschatting.

UVP-Vlietbruggen (€307.073)

In 2020 moeten nog een aantal afrondende werkzaamheden uitgevoerd worden. Daarna wordt het investering afgesloten en opnieuw opgesplitst in deelbedragen.

Verkeersregelinstallaties 2018 (€ 128.524)

In verband met de uitloop van de bouw van de Mall of the Netherlands worden de verkeersregelinstallaties (VRI) werkzaamheden ook opgeschoven. Naar verwachting worden de VRI's nu gerealiseerd eind 2020.

OV armaturen 2018 (€ 74.411)

Gedurende het jaar 2019 is een nieuwe aannemer begonnen als gevolg van een nieuwe aanbestedingsprocedure hierdoor zijn niet alle projecten afgerond in 2019. Dit wordt afgerond in de 1ste helft van 2020.

OV lichtmasten 2018 (€ 61.224)

Gedurende het jaar 2019 is een nieuwe aannemer begonnen als gevolg van een nieuwe aanbestedingsprocedure hierdoor zijn niet alle projecten afgerond in 2019. Dit wordt afgerond in de 1ste helft van 2020.

UVP-Duurzaam veilig beh.pr. FP Irenelaan (€ 82.000)

Het participatietraject van dit project heeft veel langer geduurd dan vooraf was gepland. Hierdoor is vertraging ontstaan in de uitvoering.

Aanleg parkeerterrein Venestraat (€ 81.735)

Niet eerder dan in 2020 door uitloop haalbaarheidsonderzoek / uitvoering samen met woningbouw latere oplevering van parkeerterrein)

Verkeersregelinstallaties 2019 (€ 490.500)

In verband met de uitloop van de bouw van de Mall of the Netherlands worden de verkeersregelinstallaties (VRI) werkzaamheden ook opgeschoven. Naar verwachting worden de VRI's nu gerealiseerd eind 2020.

Groot onderhoud kunstwerken beton 2019 (€ 125.921)

Project heeft vertraging opgelopen door de complexiteit van het project waardoor extra overleggen nodig waren met onder andere Stedin over kabels en leidingen. Verwachte afronding 1ste helft 2020.

Ov lichtmasten 2019 (€ 69.488)

Gedurende het jaar 2019 is een nieuwe aannemer begonnen als gevolg van een nieuwe aanbestedingsprocedure hierdoor zijn niet alle projecten afgerond in 2019. Dit wordt afgerond in de 1ste helft van 2020.

Verv./reconstr. diverse asfaltwegen 2019 (€ 62.451)

Werkzaamheden konden in de praktijk niet worden uitgevoerd zoals gepland was in verband met omleidingen van andere werkzaamheden. Hierdoor vertraging opgelopen in de uitvoering en wordt het doorgeschoven naar 2020.

Verkeer remmende maatregelen Wilsveen (€ 111.000)

De uitvoering van de werkzaamheden op het Wilsveen stonden gepland voor november 2019, maar door ontbreken van capaciteit in de uitvoering is de realisatie naar 2020 verschoven

Ombouw verkeerslichten naar I-VRI (€ 116.206)

In verband met de uitloop van de bouw van de Mall of the Netherlands worden de verkeersregelininstallaties (VRI) werkzaamheden ook opgeschoven. Naar verwachting worden de VRI's nu gerealiseerd eind 2020.

Inr. projectgebied buiten GREX Rijnland (€ 65.000)

De inrichting van de buitenruimte rondom de nieuwbouw van Veurs start net als de bouw van de school pas in 2020.

Aanpassen I-VRI Mall of the Neth. (€ 249.291)

In verband met de uitloop van de bouw van de Mall of the Netherlands worden de verkeersregelininstallaties (VRI) werkzaamheden ook opgeschoven. Naar verwachting worden de VRI's nu gerealiseerd eind 2020.

Aanpassingen parkeergarage Oude Haven (€ 200.000)

Na verkoop van het pand Herenstraat 42 kunnen de werkzaamheden aan de parkeergarage plaatsvinden.

UVP Recon.Nieuwstr./Dam VAT kosten (€ 655.898)

Afsluitende werkzaamheden voor dit project vinden plaats in 2020.

Nieuwbouw VO Veurs Voorburg (€ 224.607)

Het definitief ontwerp voor de nieuwbouw is gereed. De gemeenteraad heeft op 27 januari 2020 het definitieve investeringsbudget beschikbaar gesteld waarna de werkelijke bouw kan starten. Het restantbudget 2019 wordt gefaseerd naar 2020 en 2021.

Nieuwbouw PO Trampoline / Elzenheuvel (€ 905.290)

Nadat in het 2e kwartaal het definitieve investeringsbudget beschikbaar is gesteld door de gemeenteraad is aansluitend de aannemingsovereenkomst gesloten. In december is de eerste paal geslagen. De uitgavenplanning loopt daarmee iets achter op de ramingen. Het restantbudget 2019 wordt gefaseerd naar 2020 en 2021.

Nieuwbouw PO-school de Wegwijzer (€ 2.158.960)

Project is gedurende 2019 wat later op gang gekomen omdat intensief overleg over het definitief ontwerp noodzakelijk bleek om binnen het beschikbare budget te blijven. Met de sloop van de bestaande school De Wegwijzer aan De Tol is inmiddels gestart. Het restantbudget 2019 wordt gefaseerd naar 2020 en 2021.

Nieuwbouw PO-school Pius X inclusief gymnastiekzaal (€ 255.222)

Het definitief ontwerp voor de nieuwbouw van IKC de Heeswijk (Basisschool Pius X) is gereed. De totstandkoming van het ontwerp heeft, vooral om budgettaire redenen, veel tijd gekost. De gemeenteraad heeft op 27 januari 2020 het definitieve investeringsbudget beschikbaar gesteld. Het restantbudget 2019 wordt gefaseerd naar 2020 en 2021.

Grond school Veurse Voorburg (€ 180.897)

Aangezien de raad begin 2020 aanvullend krediet beschikbaar heeft gesteld voor de bouw van Veurs wordt de grond ten behoeve van het schoolgebouw ook pas in 2020 uit de Grex Rijnlandlaan gehaald en worden de kosten van de grond ten laste van dit budget geboekt.

Nieuwbouw Maartens / Novumhal (€ -680.637)

De fasering van dit project loopt qua betalingen iets sneller dan verwacht. Het totaalbudget zal niet worden overschreden. Oplevering wordt verwacht begin februari 2020.

Sp. Westvliet verv kunstgrasvelden 2+3 (€ 619.689)

De velden konden nog een jaar langer mee, daarom zijn de werkzaamheden doorgeschoven naar 2020

Herstel / vernieuwing de Loopplank (€ 196.013)

zie BBV 1255. Gewijzigd plan. Investeringsbudget van € 43.000 met afschrijvingstermijn van 8 jaar moet blijven bestaan

Rioolvervanging Strabolaan eo. (€ -93.029)

Overschrijding valt binnen de totale investering welke is gefaseerd over meerdere jaren.

Rioolvervanging Prinsenhof Laag (€ 217.858)

Er is een aanpassing geweest in het participatietraject van dit project. Hierdoor is vertraging ontstaan ten opzichte van de eerdere planning.

Rioolvervanging v. Pabstlaan e.o. (€ 90.143)

Het betreft de voorbereidingskosten. Het is noodzakelijk eerst een goed inzicht te verkrijgen in de grondwaterstanden door verdichting van het meetnet. Op basis hiervan ontstaat een goede onderbouwing van de benodigde maatregelen waarom de rekenkamer heeft gevraagd. Dit duurt een jaar.

Rioolvervanging v. Leeuwenstraat (€ 100.000)

De gespecialiseerde aannemer (raamcontract) kan niet eerder leveren dan 2020 en voert dit uit in samenhang met een andere investering (levensduur verlengende reparaties en renovaties 2019). Dit heeft geen verdere consequenties.

Vervanging rioolinstallatie 2019 (€ 433.355)

Vervanging van rioolinstallatie is gekoppeld aan het project Strabolaan dat is doorgeschoven naar 2020.

Vervanging rioolbesturing 2019 (€ 83.184)

Wegens personele en organisatorische omstandigheden is dit project uitgesteld.

Aanleg/ Verv. grondwaterstelsel 2019 (€ 79.618)

De uitgavenplanning is afhankelijk van meldingen en andere bouwprojecten.

Levensduur verlengende reparatie en renovatie 2019 (€ 498.662)

Overschrijding van Rioolvervanging Deventerlaan € 25.994 en Pilot Hemelwaterafvoer € 77.955 is verrekend met saldo van deze investering ad € 602.611 waarna € 498.662 wordt voorgesteld om over te hevelen.

Onvoorziene & Incidentele rioolerv.2019 (€ 51.098)

Dit betreft noodvervangingen. De uitgaven zijn afhankelijk van rioolinspecties en rioolinstortingen.

Maatregelen t.b.v. bui van de eeuw 2019 (€ 88.060)

De beoogde afstemming met wegbeheer was bij een beperkt aantal locaties mogelijk, omdat veel al in uitvoering was.

Rioolvervanging Nieuwstraat (€ 442.424)

Werkzaamheden volgens planning uitgevoerd in 2019, financiële afwikkeling in 2020.

Toelichting onder- en overschrijdingen realisatie investeringsplan

De afwijkingen groter dan € 50.000 zijn navolgend toegelicht.

Vervanging gedeelte wagenpark (€ -70.763)

Auto is aangeschaft en verkocht aan gemeente Pijnacker-Nootdorp, als gevolg van de invoering van de overgang van gemalenbeheer naar Netwerk Afvalwater Delfland (NAD).

Stompwijkse weg (€ 263.105)

De bijdrage van het Hoogheemraadschap Van Rijnland is aangepast naar de werkelijkheid, dit door gewijzigde inzichten bij het Hoogheemraadschap. Ook zijn de kosten van dit project lager uitgevallen.

UVP-Flankerende maatr.Vlietbruggen (Damplein) (€ 50.000)

In 2020 alleen nog uitvoering van afrondingswerk (€ 4.500). Overigens is het opgenomen subsidiebedrag van 100.000 niet juist. Dit moet 50.000 zijn, de subsidie is in een voorgaand jaar al ontvangen.

Plaatsen lichtmasten Damcentrum (€ 60.000)

Het investeringsbedrag wordt niet aangewend in verband met alternatieve dekking van de lichtmasten.

PO Nieuwb Dijsselbloem fase 1 en Gymzaal met turnvoorz. (Delflandlaan) (€ 73.651)

De twee gecombineerde investeringen sluiten af met een voordeel van € 53.000. Het jaar 2019 kent voor beide investeringen een nadeel van € 73.000, aangezien dit jaar vooraf niet goed begroot is. Dit nadeel kent geen inhoudelijke verklaring.

Buitenruimte Kulturhus Stompwijk (€ 95.262)

Restant van het investeringsbudget zal worden gebruikt voor stuk openbare weg naast het Dorpspunt.

Waterspoorpark aanl. Veen-en Binckh.polder (€ 122.169)

Het is mogelijk gebleken het project tegen 11,1% lagere kosten te realiseren dan geraamd doordat de uitkomende grond in de Duivenvoorde Corridor kon worden toegepast.

Verr. Waterp. Park 't Loo (€ 288.365)

Het is mogelijk gebleken het project tegen 11,1% lagere kosten te realiseren dan geraamd doordat de uitkomende grond in de Duivenvoorde Corridor kon worden toegepast.

Duikers verv. Open water brug Valkhof (€ 63.606)

In het oorspronkelijke plan zat ook het inkorten van een duiker onder de weg van de Gr Willem de Rijkelaan naar Valkhof. Hier bleken echter de nodige kabels en leidingen te liggen en veel bomen te staan waardoor de extra kosten niet opwogen tegen de voordelen van een ingekorte duiker.

SP Meerhorst toplaagren. veld 3 + drain. (€ 58.794)

Door een gunstige aanbesteding is de renovatie goedkoper uitgevallen dan verwacht.

Vervanging RG Ruysdaellaan (€ 215.827)

Het is mogelijk gebleken het project tegen 5,8% lagere kosten te realiseren dan geraamd. Vanwege de verlegging is een deel van de kosten betaald door kabel en leidingbeheerders.

Levensduur verlengende reparatie en renovatie 2019 (€ 103.949)

Een deel van dit krediet is gebruikt ter dekking van de Overschrijding van Riolvervanging Deventerlaan ad € 25.994 en Pilot Hemelwaterafvoer ad € 77.955.

Pilot Hemelwaterafvoer (€ -77.955)

Overschrijding verrekend met saldo van investering Levensduur verlengende reparatie en renovatie 2019 (€ 602.611).

Uitvoering de Rietvink (€ 106.454)

Project is uitgevoerd en afgerond volgens planning in 2019.

4.5 Kostendeclaratie college

In onderstaande tabel wordt inzichtelijk gemaakt welke onkosten het college in het afgelopen jaar heeft gemaakt en zijn betaald in het kader van de uitoefening van het ambt. Een deel van de kosten heeft betrekking op het college als geheel en zijn niet uitgesplitst per persoon. Deze kosten zijn opgenomen onder voltallige college**. De vervoerskosten, die gemaakt worden voor gemeenschappelijke regelingen worden niet doorbelast.

Type kosten	Goederen en diensten	Receptie, attentie en repr. kosten	Studie dagen / cursus / opleidingsplan	Reis en verblijf-kosten	Lidm.sch./ contr. en donaties	TOTAAL
Weth. Bouw *)		247	3.006	2.048	350	5.651
Weth. Rouwendal		163	2.984	464	350	3.961
Weth. van Eekelen		259	786	2.254	902	4.201
Burg. Tigelaar	431	449	270	7.107	548	8.805
Weth. Stermerdink		1.387	2.027	2.307	350	6.071
Voltallig college **)	665	4.285	552	230	3.500	9.232
Totaal	1.096	6.790	9.625	14.410	6.000	37.921

Bedragen x € 1

*) Van de reis- en verblijfkosten is € 900 in 2020 terugontvangen van een verzekeringsmaatschappij. Dit is niet in het overzicht verwerkt.

**) Kosten niet toe te rekenen aan één specifiek lid van het college.

4.6 Verdeling personeelskosten over taakvelden

Overzicht personele lasten	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Werkelijk 2019
Bestuur en Ondersteuning			
Beheer overige gebouwen en gronden	952.664	952.664	952.664
Bestuur	2.310.291	2.310.291	2.315.264
Burgerzaken	3.001.291	2.909.865	2.912.532
Parkeerbelasting	65.784	65.784	65.784
Totaal	6.330.030	6.238.604	6.246.244
Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	1.668.602	1.668.602	1.674.902
Totaal	1.668.602	1.668.602	1.674.902
Verkeer en Vervoer			
Openbaar vervoer	0	-237	16.732
Parkeren	117.750	117.167	100.198
Verkeer en Vervoer	2.096.011	2.030.099	2.088.561
Totaal	2.213.761	2.147.029	2.205.491
Economie			
Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	16.826	115.642	115.642
Economische ontwikkeling	93.331	92.024	220.214
Fysiek bedrijfsinfrastructuur	111.678	94.471	96.548
Totaal	221.835	302.137	432.404
Onderwijs			
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	509.050	830.588	839.505
Onderwijshuisvesting	362.317	343.525	332.474
Openbaar basisonderwijs	0	-11.051	0
Totaal	871.367	1.163.062	1.171.979
Sport, cultuur en recreatie			
Cultureel erfgoed	356.354	351.363	351.363
Cultuurpres., productie & participatie	29.696	29.280	29.280
Media	16.969	16.732	16.732
Musea	46.665	46.012	46.012
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.567.533	2.515.328	2.608.748
Sportaccommodaties	363.137	366.343	366.633
Sportbeleid en activering	207.025	204.125	204.125
Totaal	3.587.379	3.529.183	3.622.893
Sociaal domein			
Arbeidsparticipatie	2.724.826	2.724.589	2.724.589
Begeleide participatie	377.434	376.721	376.721
Geëscaleerde zorg 18-	316.640	316.640	315.681
Geëscaleerde zorg 18+	0	-959	0
Inkomensregelingen	3.569.322	3.566.493	3.566.493
Maatwerk dienstverlening 18-	777.836	776.881	776.881
Maatwerk dienstverlening 18+	1.103.101	1.102.864	1.102.864
Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	433.814	433.577	433.577
Samenkracht en burgerparticipatie	1.430.496	1.471.762	1.549.186
Wijkteams	269.514	613.220	613.220
Totaal	11.002.983	11.381.788	11.459.212

Volksgezondheid en milieu

Afval	39.920	39.395	95.457
Begraafplaatsen en crematoria	252.014	201.364	204.861
Milieubeheer	690.648	680.974	680.974
Riolering	403.752	455.201	533.948
Volksgezondheid	16.969	16.732	16.732
Totaal	1.403.303	1.393.666	1.531.972

VHROSV

Grondexploitatie (niet bedrijventerr.)	260.031	364.159	1.251.244
Ruimtelijke ordening	2.064.533	1.938.092	1.946.329
Wonen en bouwen	2.829.966	2.761.973	2.771.759
Totaal	5.154.530	5.064.224	5.969.333

Tussenrekeningen activa

Geactiveerde kosten	0	0	2.354.745
Totaal	0	0	2.354.745

Algemene Dekkingsmiddelen en**Onvoorzien**

Belastingen overig	388.475	388.475	291.728
Overige baten en lasten	0	0	-79.435
OZB Niet-woningen	66.241	66.241	66.241
OZB Woningen	94.541	94.541	94.541
Totaal	549.257	549.257	373.075

Overhead

Overhead	13.987.995	14.124.774	10.974.656
Totaal	13.987.995	14.124.774	10.974.656

TOTAAL	46.991.042	47.562.326	48.016.906
---------------	-------------------	-------------------	-------------------

Bedragen x € 1

4.7 Indicatoren

Indicatoren

In onderstaande tabel zijn de verplichte indicatoren opgenomen. De vermelde cijfers zijn gebaseerd op de meest recente gegevens die door het CBS (www.waarstaatjegemeente.nl) zijn gepubliceerd.

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	8,23 fte	Eigen gegevens
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	7,85 fte	Eigen gegevens
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	€ 795,50	Eigen gegevens
4	Externe inhuur	Inhuur regulier t.o.v. totale kosten	2019	7%	Eigen gegevens
5	Overhead	% van totale lasten	2019	13%	Eigen gegevens
6	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	Aantal per 10.000 inwoners 12-17 jaar	2019	114 (landelijk 132)	Bureau Halt
7	Harde kern jongeren [vervallen]				
8	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Aantal per 1.000 inwoners	2018	1,9 (landelijk 2,2)	CBS - Diefstallen
9	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2018	4,2 (landelijk 4,9)	CBS - Criminaliteit
10	Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2018	2,4 (landelijk 2,5)	CBS - Diefstallen
11	Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2018	4,8 (landelijk 5,8)	CBS - Criminaliteit
12	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig [vervallen]				
13	Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met fietser [vervallen]				
14	Funciemenging	%	2019	36,8 (landelijk 53,2)	CBS BAG / LISA - bewerking ABF Research
15	Bruto Gemeentelijk Product [vervallen]				
16	Vestigingen van bedrijven	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2019	130,1 (landelijk 151,6)	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA
17	Absoluut verzuim (niet op school ingeschreven leerplichtigen)	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2018	0,9 (landelijk 1,9)	DUO/Ingrado
18	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jaar	2018	21 (landelijk 23)	DUO/Ingrado
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2018 (schooljaar 2017/2018)	2,0 (landelijk 1,9)	DUO/Ingrado
20	Niet-sporters	%	2016	50,4 (landelijk 48,7)	Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD'en, CBS en RIVM

Nr.	Naam	Eenheid	Peiljaar	Waarde	Bron
21	Banen	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	2019	466,1 (landelijk 792,1)	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA bewerking ABF Research
22	Jeugdcriminaliteit	% 12 t/m 21 jarigen	2018	1% (landelijk 1%)	CBS - Jeugd
23	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2018	7% (landelijk 7%)	CBS - Jeugd
24	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2018	66,5 (landelijk 67,8)	CBS - Arbeidsdeelname
25	Leerlingen po met kans op leerachterstand [vervallen]				
26	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2018	2% (landelijk 2%)	CBS - Jeugd
27	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	2019 (1e halfjaar)	407,8 (landelijk 381,7)	CBS - Participatiewet
28	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 65 jaar	2018 (1e halfjaar)	645,0 (landelijk 305,2)	CBS - Participatie Wet
29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019 (2e halfjaar)	9,7 (landelijk 10,5)	CBS - Jeugd
30	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2019 (2e halfjaar)	1% (landelijk 1,1%)	CBS - Beleidsinformatie Jeugd
31	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2019 (2e halfjaar)	0,4% (landelijk 0,3%)	CBS - Jeugd
32	Clënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	2019 (2e halfjaar)	420 (landelijk 630)	CBS - Monitor Sociaal Domein Wmo
33	Omvang huishoudelijk restafval	Kilogram per inwoner	2018	206 (landelijk 172)	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval
34	Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	2,6% (landelijk 18,5)	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor
35	Gemiddelde WOZ waarde woningen	1.000 euro	2019	274 (landelijk 248)	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
36	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2019	4,2 (landelijk 9,2)	ABF - Systeem Woningvoorraad
37	Demografische druk (verhouding tussen enerzijds jongeren en ouderen en anderzijds bevolking 20-65 jaar)	%	2019	79,2 (landelijk 69,8)	CBS - Bevolkingsstatistiek bewerking ABF Research
38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2019	655 (landelijk 669)	COELO, Groningen
39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2019	716 (landelijk 739)	COELO, Groningen

Toelichting op de indicatoren

Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

1 Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari.

Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

2 Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan.

Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is berekend de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

3 Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Taakveld: Bestuur en Ondersteuning

4 Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Taakveld: Overhead

5 Overhead

De overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Taakveld: Veiligheid

6 Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

Taakveld: Veiligheid**7 Harde kern jongeren [vervallen]**

Deze indicator is vervallen.

Taakveld: Veiligheid**8 Winkeldiefstal per 1.000 inwoners**

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Taakveld: Veiligheid**9 Geweldsmisdrijven**

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Taakveld: Veiligheid**10 Diefstallen uit woningen**

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Taakveld: Veiligheid**11 Vernieling**

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Taakveld: Verkeer en Vervoer**12 Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig [vervallen]**

Deze indicator is met ingang van 2019 vervallen.

Taakveld: Verkeer en Vervoer**13 Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met fietser [vervallen]**

Deze indicator is met ingang van 2019 vervallen.

Taakveld: Economie**14 Functiemenging**

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Taakveld: Economie**15 Bruto Gemeentelijk Product [vervallen]**

Deze indicator is met ingang van 2017 vervallen.

Taakveld: Economie**16 Vestigingen van bedrijven**

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Taakveld: Onderwijs**17 Absoluut verzuim (niet op school ingeschreven leerplichtigen)**

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

Taakveld: Onderwijs**18 Relatief verzuim**

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Taakveld: Onderwijs**19 Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %**

Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2017/2018"

Taakveld: Sport, cultuur en recreatie**20 Niet-sporters**

Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Taakveld: Sociaal domein**21 Banen**

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Taakveld: Sociaal domein**22 Jeugdcriminaliteit**

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Taakveld: Sociaal domein**23 Kinderen in uitkeringsgezin**

Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. ONder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Taakveld: Sociaal domein**24 Netto arbeidsparticipatie**

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Taakveld: Sociaal domein**25 Leerlingen po met kans op leerachterstand [vervallen]**

Deze indicator is vanaf 2017 vervallen.

Taakveld: Sociaal domein**26 Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren**

Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.

Taakveld: Sociaal domein**27 Personen met een bijstandsuitkering**

Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Taakveld: Sociaal domein**28 Lopende re-integratievoorzieningen**

Het aantal reïntegratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Taakveld: Sociaal domein**29 Jongeren met jeugdhulp**

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Taakveld: Sociaal domein

30 Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Taakveld: Sociaal domein

31 Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Taakveld: Sociaal domein

32 Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Taakveld: Volksgezondheid en milieu

33 Omvang huishoudelijk restafval

Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Taakveld: Volksgezondheid en milieu

34 Hernieuwbare elektriciteit

Het % hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

Taakveld: Algemene Dekkingsmiddelen en Onvoorzien

35 Gemiddelde WOZ waarde woningen

De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Taakveld: VHROSV

36 Nieuw gebouwde woningen

Het aantal nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Taakveld: VHROSV

37 Demografische druk (verhouding tussen enerzijds jongeren en ouderen en anderzijds bevolking 20-65 jaar)

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Taakveld: VHROSV

38 Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Taakveld: VHROSV

39 Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

4.8 Kerngegevens

	31-12-2019	31-12-2018
Sociale structuur		
Aantal inwoners:	76.537	75.414
waarvan 0-4 jaar	4.007	3.967
waarvan 5-19 jaar	12.379	12.113
waarvan 20-64 jaar	42.581	42.078
waarvan 65 jaar en ouder	17.564	17.256
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:	1.632	1.685
waarvan personen jonger dan 21 jaar	16	15
waarvan personen tussen 21 en 65 jaar	1.585	1.643
waarvan personen van 65 jaar en ouder*	0	0
waarvan personen in inrichting	31	27
Aantal loaw/loaz-uitkeringsgerechtigden	118	120
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente (in hectare)	3.562	3.562
waarvan binnenwater	288	288
waarvan historische stads- of dorpskern	3	3
Aantal woningen en wooneenheden	36.876	36.814
Capaciteit bijzondere woongebouwen	197	197
Oppervlakte van de wegen binnen de bebouwde kom in m2	2.816.926	2.816.926
Oppervlakte van de wegen buiten de bebouwde kom in m2	173.148	173.148
Lengte van de waterwegen binnen de bebouwde kom in kilometer	95	95
Lengte van de waterwegen buiten de bebouwde kom in kilometer	15	15
Oppervlakte openbaar groen in hectare	255	255